

นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะ
กษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๗

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONTEMPORARY THAI DANCE IN THE LIGHT AND SOUND PERFORMANCE: WIANG KUM
KAM: WHEN WATER CONQUERED THE UNDEFEATED KING

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Dance
Department of Dance
Faculty of Fine and Applied Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบ จินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกะษัตริย์ ผู้ไม่แพ้ใคร
โดย	นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด
สาขาวิชา	นาฏศิลป์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุธาทิตย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุธาทิตย์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์สถาพร สนทอง)

ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด : นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (CONTEMPORARY THAI DANCE IN THE LIGHT AND SOUND PERFORMANCE: WIANG KUM KAM: WHEN WATER CONQUERED THE UNDEFEATED KING) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.วิษชุดา วุธาติตย์, ๒๕๗ หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบและบริบท การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะผู้ไม่แพ้ใคร ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี จัดแสดงขึ้นวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ โบราณสถาน วัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับงานวิจัยในเชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแสดงเป็นการผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบสร้างสรรค์ลีลาทางนาฏยศิลป์ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทย นาฏยศิลป์ตะวันตกและนาฏยศิลป์ตะวันออกมาจัดแสดงร่วมกับปุษยนียสถาน รูปแบบดังกล่าวได้นำเสนอผ่านองค์ประกอบการแสดง อันได้แก่ บทการแสดง ลีลาทางนาฏยศิลป์ นักแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี ฉากเวที อุปกรณ์ประกอบการแสดง แสงเสียง เทคนิคพิเศษ และการแต่งหน้าทำผม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจและสะท้อนบริบทที่สำคัญคือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การนับถือศาสนาพุทธ ความเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจและระบบกะษัตริย์ การศึกษาในแง่แหล่งเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน สะท้อนลักษณะพื้นที่ราบลุ่มต่ำติดแม่น้ำที่เป็นสาเหตุของปัญหาน้ำท่วมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของศิลปะดนตรี นาฏยศิลป์ วรรณกรรม สถาปัตยกรรม และจิตรกรรมที่ทรงคุณค่าแก่การธำรงรักษาให้อนุชนรุ่นหลังได้ชม

ภาควิชา นาฏยศิลป์ ปลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา นาฏยศิลป์ไทย ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา ๒๕๕๗

5686626035 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORDS: LIGHT AND SOUND PERFORMANCE / WIANG KUM KAM

SARIYA HONGYEESIBED: CONTEMPORARY THAI DANCE IN THE LIGHT AND SOUND PERFORMANCE: WIANG KUM KAM: WHEN WATER CONQUERED THE UNDEFEATED KING. ADVISOR: VIJJUTA VUDHADITYA, Ph.D., 247pp.

The research found that the performing format is a harmonious combination of performing arts and drama, employing modern technology to accompany the description of the historical accounts of Wiang Kum Kam. The dance style is a combination of Thai arts and culture, Western performing arts and Eastern performing arts, presented with stage scenery depicting the places of worship. This format is presented through performing components, consisting of the performance script, the dance style, the performers, the costumes, the music, the stage scenery, props, light, sound and special techniques, make-up and hairstyles that enhance the audience's understanding and reflect the important contexts of local history, faith in Buddhism, beliefs in ghosts and spirits and the monarchy. The study of different education resources demonstrates the characteristics of the alluvial low plain near the river, which has caused floods from the past to the present and has now been developed to become a tourist site in order to provide additional income for the people as well as to serve as a centre of arts, music, dance, literature, architecture and paintings, all of which are worth preserving for future generations.

Department: Dance

Student's Signature .....

Field of Study: Thai Dance

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใครฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างดีเยี่ยม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วิษุตา วุฑฒิตย์เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอแนวทางดำเนินงาน ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะถึงประเด็นสำคัญต่าง ๆ อาทิ การค้นหาข้อมูล การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ตลอดจนการรวบรวมข้อมูล อันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษารวมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่ช่วยสละเวลาให้คำแนะนำให้เข้าสัมภาษณ์ และให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยฉบับนี้ ตลอดจนมาเป็นเกียรติในฐานะประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สถาพร สันทอง กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งได้สนับสนุนทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าทอและควบคุมดูแลทางด้านเครื่องแต่งกายของนักแสดง คุณบุษบา แวซอเหาะ ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงและควบคุมดูแลนักแสดง อาจารย์ปิติสันต์ มุกดาสกุลภิบาล คุณมนทิตรา มะโนรินทร์ นักแสดงที่เคยร่วมในการแสดงครั้งนี้ คุณศรีไพร แก้วดวง มัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเวียงกุมกาม และที่มีโอกาสกล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ได้สละเวลาให้การสัมภาษณ์ และอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณแรงสนับสนุนและกำลังใจที่ได้รับจากครอบครัว ตลอดจนเพื่อน ๆ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ หากงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา ผู้วิจัยนับเป็นปิติอย่างยิ่งที่ได้จัดทำงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นมา หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยและน้อมรับไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔
๑.๕ แหล่งข้อมูลในการค้นคว้า	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
๒.๑ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai contemporary dance).....	๑๑
๒.๒ นาฏยศิลป์เฉพาะที่.....	๑๓
๒.๓ ความหมายของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๑๔
๒.๔ ประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย	๑๗
๒.๕ ที่มาของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะ กษัตริย์ ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King).....	๒๓
๒.๖ เวียงกุมกาม.....	๒๙
๒.๖.๑ ประวัติพญามังราย: กษัตริย์ผู้สร้างเวียงกุมกาม	๓๐

๒.๖.๒	ลักษณะทางภูมิศาสตร์เวียงกุมกาม.....	๓๒
๒.๖.๓	พัฒนาการทางประวัติศาสตร์	๓๕
๒.๖.๔	การล่มสลายของเวียงกุมกาม	๔๑
๒.๖.๕	เวียงกุมกามกลับคืนสู่ความเป็นชุมชน	๔๒
๒.๗	การประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒	๕๕
๒.๘	ประวัติและผลงานผู้สร้างสรรค์การแสดง.....	๕๙
๒.๘.๑	ประวัติครอบครัว.....	๕๙
๒.๘.๒	ประวัติการศึกษา.....	๕๙
๒.๘.๓	ประวัติการทำงาน	๖๒
๒.๘.๔	ผลงานสำคัญ.....	๖๒
๒.๙	สรุปบทที่ ๒.....	๘๔
บทที่ ๓	วิธีดำเนินงานวิจัย	๘๖
๓.๑	แผนการดำเนินการวิจัย.....	๘๗
๓.๒	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	๘๘
๓.๓	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๘๘
๓.๔	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๘๙
๓.๕	การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย	๑๑๘
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย.....	๑๑๘
๓.๗	การนำเสนอผลการวิจัย.....	๑๑๙
๓.๘	สรุปบทที่ ๓.....	๑๑๙
บทที่ ๔	บทวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๒๐
๔.๑	การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดง	๑๒๑

๔.๑.๑	บทการแสดง บทการแสดง นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นองค์ประกอบในการกำหนดโครงสร้างและทิศทางของการแสดง	๑๒๑
๔.๑.๒	ลีลาท่าทางนาฏศิลป์	๑๗๕
๔.๑.๓	นักแสดง.....	๑๗๙
๔.๑.๔	เครื่องแต่งกาย.....	๑๘๕
๔.๑.๕	ดนตรีประกอบ	๑๙๑
๔.๑.๖	ฉากเวที.....	๑๙๔
๔.๑.๗	อุปกรณ์ประกอบการแสดง	๑๙๕
๔.๑.๘	แสง เสียงและเทคนิคพิเศษ	๑๙๗
๔.๑.๙	การแต่งหน้าทำผม.....	๑๙๘
๔.๒	วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง	๒๐๑
๔.๒.๑	บริบททางสังคมและวัฒนธรรม.....	๒๐๑
๔.๒.๒	บริบททางศาสนาและความเชื่อ.....	๒๐๒
๔.๒.๓	บริบททางการศึกษา.....	๒๐๔
๔.๒.๔	บริบททางเศรษฐกิจ.....	๒๐๕
๔.๒.๕	บริบททางสิ่งแวดล้อม.....	๒๐๖
๔.๒.๖	บริบททางการเมืองการปกครอง.....	๒๐๗
๔.๒.๗	บริบททางด้านประชากร	๒๐๘
๔.๒.๘	บริบททางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ	๒๐๙
๔.๓	สรุปบทที่ ๔.....	๒๑๑
	บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๑๒
	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๒๑๒
	ข้อเสนอแนะ.....	๒๑๙

ญ

หน้า

รายการอ้างอิง	๒๒๐
ภาคผนวก.....	๒๒๓
ภาคผนวก ก.....	๒๒๔
ภาคผนวก ข.....	๒๓๑
ภาคผนวก ค.....	๒๔๔
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	๒๔๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี.....	๖๖
ตารางที่ ๒ : ตารางแสดงขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	๘๗
ตารางที่ ๓ : ตารางแสดงรายนามบุคลากรผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	๙๖

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ : ภาพงานเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำ	๒๕
ภาพที่ ๒ : ภาพบรรยากาศการฝึกซ้อมฉากดีทริกยูไทย	๒๘
ภาพที่ ๓ : ภาพบรรยากาศการฝึกซ้อมฉากฉลองเวียง	๒๘
ภาพที่ ๔ : ภาพอนุสาวรีย์พญามังราย จังหวัดเชียงราย	๓๐
ภาพที่ ๕ : ภาพแสดงเส้นทางแม่น้ำปิงสายเก่าและสายปัจจุบัน	๓๓
ภาพที่ ๖ : ภาพแสดงเส้นทางแม่น้ำปิงสายเก่าและสายปัจจุบัน	๓๔
ภาพที่ ๗ : ภาพแผนที่อาณาจักรล้านนาโบราณ	๓๕
ภาพที่ ๘ : ภาพแผนผังเวียงกุมกามปัจจุบัน	๔๔
ภาพที่ ๙ : ภาพวัดช้างค้ำ (กานโถม) ในบริเวณเวียงกุมกาม	๔๕
ภาพที่ ๑๐ : ภาพวัดปู่เปี้ยในบริเวณเวียงกุมกาม	๔๖
ภาพที่ ๑๑ : ภาพวัดเจตีย์เหลี่ยมในบริเวณเวียงกุมกาม	๔๗
ภาพที่ ๑๒ : ภาพวัดกุฎีป่าด้อมในบริเวณเวียงกุมกาม	๔๘
ภาพที่ ๑๓ : ภาพวัดพระเจ้าองค์ดำในบริเวณเวียงกุมกาม	๔๙
ภาพที่ ๑๔ : ภาพวัดพระธาตุน้อยในบริเวณเวียงกุมกาม	๕๐
ภาพที่ ๑๕ : ภาพวัดหนานช้างในบริเวณเวียงกุมกาม	๕๑
ภาพที่ ๑๖ : ภาพวัดพระธาตุขาวในบริเวณเวียงกุมกาม	๕๒
ภาพที่ ๑๗ : ภาพวัดอู่ค่างในบริเวณเวียงกุมกาม	๕๓
ภาพที่ ๑๘ : ภาพวัดอู่ค่างในบริเวณเวียงกุมกาม	๕๓
ภาพที่ ๑๙ : ภาพถ่ายศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี	๖๐
ภาพที่ ๒๐ : ภาพหน้าปกหนังสือหนังสือประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก (ซ้าย) และหนังสือ NARAI AVATARA: Performing the Thai Ramayana in the Modern World... ๖๔	
ภาพที่ ๒๑ : ภาพการแสดงคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance)	๗๙

ภาพที่ ๒๒ : ภาพการแสดงคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance)	๘๐
ภาพที่ ๒๓ : ภาพการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยในภาพยนตร์ เรื่อง มีแอนด์มายเซลฟ์ (Me and Myself) “ขอให้รักจงเจริญ” แสดงนำโดยอนันดา เอเวอริงแฮม รับบทเป็นนางโชว์.....	๘๑
ภาพที่ ๒๔ : ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย	๘๒
ภาพที่ ๒๕ : ภาพพิธีเปิดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๓๘ “จามจุรีเกมส์”	๘๓
ภาพที่ ๒๖ : ภาพการแสดงช่วงบทรำหรือเกริ่นความ.....	๑๔๖
ภาพที่ ๒๗ : ภาพการแสดงช่วงบทรำหรือเกริ่นความ.....	๑๔๖
ภาพที่ ๒๘ : ภาพการแสดงช่วงบทรำหรือเกริ่นความ.....	๑๔๗
ภาพที่ ๒๙ : ภาพการแสดงช่วงบทรำหรือเกริ่นความ.....	๑๔๗
ภาพที่ ๓๐ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์).....	๑๕๐
ภาพที่ ๓๑ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์).....	๑๕๐
ภาพที่ ๓๒ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์).....	๑๕๐
ภาพที่ ๓๓ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์).....	๑๕๑
ภาพที่ ๓๔ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย).....	๑๕๒
ภาพที่ ๓๕ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย).....	๑๕๓
ภาพที่ ๓๖ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย).....	๑๕๓
ภาพที่ ๓๗ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย).....	๑๕๓
ภาพที่ ๓๘ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง).....	๑๕๔
ภาพที่ ๓๙ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง).....	๑๕๔
ภาพที่ ๔๐ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง).....	๑๕๕
ภาพที่ ๔๑ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง).....	๑๕๕
ภาพที่ ๔๒ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๕๗
ภาพที่ ๔๓ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๕๗

ภาพที่ ๔๔ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๕๗
ภาพที่ ๔๕ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๕๘
ภาพที่ ๔๖ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี).....	๑๖๐
ภาพที่ ๔๗ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี).....	๑๖๐
ภาพที่ ๔๘ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี).....	๑๖๐
ภาพที่ ๔๙ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี).....	๑๖๑
ภาพที่ ๕๐ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์).....	๑๖๒
ภาพที่ ๕๑ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์).....	๑๖๓
ภาพที่ ๕๒ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์).....	๑๖๓
ภาพที่ ๕๓ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์).....	๑๖๓
ภาพที่ ๕๔ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม).....	๑๖๗
ภาพที่ ๕๕ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม).....	๑๖๗
ภาพที่ ๕๖ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม).....	๑๖๘
ภาพที่ ๕๗ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม).....	๑๖๘
ภาพที่ ๕๘ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี...ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๗๐
ภาพที่ ๕๙ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี...ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๗๐
ภาพที่ ๖๐ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี...ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๗๐
ภาพที่ ๖๑ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เดื่อคักดีลีทรี...ประตู่เวียงกุมกาม).....	๑๗๑
ภาพที่ ๖๒ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๓ เวียงลุ่ม).....	๑๗๒
ภาพที่ ๖๓ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๓ เวียงลุ่ม).....	๑๗๒
ภาพที่ ๖๔ : ภาพการแสดงช่วงบทส่งท้าย.....	๑๗๔
ภาพที่ ๖๕ : ภาพการแสดงช่วงบทส่งท้าย.....	๑๗๔
ภาพที่ ๖๖ : ภาพนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงช่วงนิมิตหรือความฝันของพญามังราย	๑๗๗
ภาพที่ ๖๗ : ภาพนักแสดงนำที่รับบทเป็นพญามังราย(กลาง) พญาจำเมือง(ซ้าย)	๑๘๐

ภาพที่ ๖๘ : ภาพการแต่งกายนักแสดงนำที่รับบทเป็นตัวละครแม่ปยาโค	๑๘๐
ภาพที่ ๖๙ : ภาพนักแสดงสมทบที่รับบทเป็นทหารประจำพระองค์	๑๘๑
ภาพที่ ๗๐ : ภาพนักแสดงสมทบที่รับบทเป็นทหารประจำพระองค์.....	๑๘๒
ภาพที่ ๗๑ : ภาพนักแสดงประกอบรับบทเป็นสัญลักษณ์แทนสายน้ำปิง	๑๘๓
ภาพที่ ๗๒ : ภาพนักแสดงประกอบที่รับบทเป็นชาวบ้าน	๑๘๓
ภาพที่ ๗๓ : ภาพนักแสดงประกอบที่รับบทเป็นทหารที่เข้าบุกตีเมืองทริภุญไชย	๑๘๓
ภาพที่ ๗๔ : ภาพนักแสดงประกอบรับบทเป็นนางรำในงานเฉลิมฉลองเวียงกุมกาม.....	๑๘๔
ภาพที่ ๗๕ : ภาพการแต่งกายของสามกษัตริย์ที่ปรากฏบนอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ จังหวัดเชียงใหม่.....	๑๘๖
ภาพที่ ๗๖ : ภาพการแต่งกายของสามกษัตริย์ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ	๑๘๗
ภาพที่ ๗๗ : ภาพเครื่องแต่งกายนักแสดงสัญลักษณ์ ช่วงบทเกริ่นนำสายน้ำปิงไหลย้อนกลับ.....	๑๘๘
ภาพที่ ๗๘ : ภาพเครื่องแต่งกายนักแสดงสัญลักษณ์ช่วงความฝันของพญามังราย.....	๑๘๙
ภาพที่ ๗๙ : ภาพเบื้องหลังการแต่งกายนักแสดงนำ (ปลอดภัย สุรัสวดี).....	๑๙๐
ภาพที่ ๘๐ : ภาพเบื้องหลังการฝึกซ้อมดนตรีประกอบการแสดง.....	๑๙๓
ภาพที่ ๘๑ : ภาพข้างจริงนำมาประกอบการแสดง.....	๑๙๗
ภาพที่ ๘๒ : ภาพเบื้องหลังการแต่งหน้านักแสดงสมัยนิยม.....	๑๙๙
ภาพที่ ๘๓ : การแต่งหน้าหน้าจอในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....	๒๐๐
ภาพที่ ๘๔ : ภาพตัวอย่างการแต่งหน้าของนักแสดงลูกคู่แบบพิเศษ	๒๐๐
ภาพที่ ๘๕ : ภาพพิธีบวงสรวงบูชาเทวดาเทพศักดิ์สิทธิ์ที่วัดอู่ค่าง เวียงกุมกาม อ.สารภี จ.เชียงใหม่.....	๒๐๓
ภาพที่ ๘๖ : ภาพเหตุการณ์น้ำท่วมเวียงกุมกาม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔.....	๒๐๖
ภาพที่ ๘๗ : ภาพประชากรที่มงานและนักแสดง	๒๐๘
ภาพที่ ๘๘ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๒๕
ภาพที่ ๘๙ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๒๖

ภาพที่ ๙๐ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๒๗
ภาพที่ ๙๑ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๒๘
ภาพที่ ๙๒ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๒๙
ภาพที่ ๙๓ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ.....	๒๓๐
ภาพที่ ๙๔ : ภาพการฝึกซ้อมวงดนตรีพื้นบ้าน.....	๒๔๕
ภาพที่ ๙๕ : ภาพการฝึกซ้อมฉากทดลองเวียง.....	๒๔๕
ภาพที่ ๙๖ : ภาพการฝึกซ้อมขบวนพระนางปยาโคและเหล่าข้าราชการ.....	๒๔๖
ภาพที่ ๙๗ : ภาพบรรดาเหล่านักแสดงทั้งหมด.....	๒๔๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เป็นการแสดงแสงเสียงรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานศาสตร์ทางด้านศิลปะและนาฏกรรม ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์อื่นนำมาจัดแสดงร่วมกับปุษยนียสถาน เพื่อเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ สอดผสานกับเทคโนโลยีแสงสี ระบบเสียงและเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้เป็นผู้ริเริ่มและจัดแสดงครั้งแรกในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ เรื่อง คนตีศรีอยุธยา ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้นในปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ การแสดงแสงเสียงถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่อีกครั้ง เนื่องด้วยรัฐบาลไทยได้เลือกโบราณสถานเวียงกุมกาม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS)

เวียงกุมกาม เป็นเมืองโบราณถูกขุดค้นพบบริเวณอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กรมศิลปากรได้ขุดแต่งโบราณสถาน ช่วงแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า เวียงกุมกามเป็นเมืองที่พญามังรายโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเมืองหลวง แต่ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เอื้ออำนวยจึงประสบปัญหาน้ำท่วมทุกปี ต่อมาพญามังรายประสงค์สร้างเมืองหลวงแห่งใหม่แทนเวียงกุมกาม จึงปรึกษากับสองพระสหาย ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัย และพญาเงี้ยวแห่งพะเยา ภายหลังพญามังรายตัดสินใจเลือกใช้พื้นที่นครพิงค์เชียงใหม่เป็นเมืองหลวง แต่เวียงกุมกามยังมีสถานะเป็นเมืองบริวารที่มีความใกล้ชิดกับเมืองเชียงใหม่จวบจนถึงสิ้นสมัยราชวงศ์มังราย เวียงกุมกามนับเป็นเมืองทดลองสร้าง การล่มสลายของเวียงกุมกามเนื่องมาจากอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ช่วงระยะเวลาที่พม่าปกครองอาณาจักรล้านนา ผลกระทบของน้ำท่วมครั้งนั้น ทำให้เวียงกุมกามจมอยู่ใต้ตะกอนดินจนยากที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิม สภาพของวัดและโบราณสถานที่สำคัญเหลือเพียงซากวิหารและเจดีย์ร้าง ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขุดค้นพบโบราณสถานมากกว่า ๔๐ แห่ง และอยู่ใต้ดินที่ยังไม่ได้รับการขุดอีกจำนวนมาก รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับ

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เวียงกุมกามมาโดยตลอด ด้วยเหตุที่เวียงกุมกามถูกขุดค้นพบ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงมีบทบาทต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว^๑

เดิมในปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ เกิดโครงการที่ชื่อว่า เปิดประตูสู่เวียงกุมกามนครโบราณใต้พิภพ โดยองค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนที่อาศัยในท้องที่เวียงกุมกามและบริเวณใกล้เคียง ร่วมกับบริษัท เจเอสแอล จำกัด ได้จัดการแสดงแสงเสียงและสื่อผสม เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้า เวียงกุมกาม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เวียงกุมกามให้นักท่องเที่ยวและประชาชนชาวไทยได้รู้จักอย่างกว้างขวาง การแสดงครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จมาทอดพระเนตรด้วยพระองค์เอง กระทั่งในปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ การแสดงแสงเสียงถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่อีกครั้ง ในรูปแบบของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร โดยใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King เนื่องด้วยรัฐบาลภายใต้การดูแลของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เลือกโบราณสถานเวียงกุมกาม ตำบลท่าवंตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ จัดแสดงขึ้นวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ โดยมีจุดประสงค์หลักของการมาประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ คือ การร่วมมือกันสร้างการบริหารจัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ให้กลุ่มสมาชิกประเทศในแถบเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางน้ำ นอกเหนือจากจุดประสงค์หลักเหล่านี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังได้รับประโยชน์โดยตรงทั้งเรื่องการจัดแสดงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางการประชุม การส่งเสริมให้ประชาชนเกิดรายได้ การขยายช่องทางการตลาดสินค้าและการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตของชาวล้านนาผ่านโบราณสถานอย่างเวียงกุมกามให้ทั่วโลกได้รู้จัก อีกทั้งเป็นกรณีศึกษาปัญหาด้านน้ำที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้มนุษยชาติมาช้านาน

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพในครั้งนี้ เป็นรูปแบบการผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละคร โดยวิธีการนำนาฏศิลป์มาจัดแสดงร่วมกับโบราณสถานเวียงกุมกาม เพื่อเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ สอดผสานกับเทคโนโลยีแสงเสียงและเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ บริษัท เจเอสแอล จำกัด ทำหน้าที่ควบคุมดูแลด้านความยิ่งใหญ่ตระการตาของฉากเวที แสงเสียงและความบันเทิงต่าง ๆ อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าทอล้านนา ควบคุมดูแลทางด้านเครื่องแต่งกายนักแสดง

---

^๑ สรัสวดี อ๋องสกุล, เวียงกุมกาม: การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณล้านนา (เชียงใหม่: โรงพิมพ์บริษัท WITHIN DESIGN, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๘-๑๒๓.

คุณมนตรี วัดละเียด ช่างแต่งหน้าโขนพระราชทานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการแต่งหน้าและการทำงานของนักแสดง อีกทั้งศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณปลอดประสพ สุรัสวดี ร่วมแสดงในบทบาทของพญามังราย และคุณธงทอง จันทรางศุ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รับบทเป็นกรมวัง

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) นับเป็นการแสดงระดับชาติได้ถูกออกแบบและคิดค้นขึ้นใหม่โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เป็นตัวแทนของนาฏกรรม ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบผสมผสานนาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตก นำมาจัดแสดงร่วมกับปูชนียสถาน เพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามอย่างเหมาะสมลงตัวทั้งความสามารถของนักแสดง บทละคร และองค์ประกอบอื่น ๆ โดยไม่ทำลายปูชนียสถานและการแสดงมุ่งเน้นการสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามเป็นหลัก เกิดเป็นการแสดงที่ทรงคุณค่าให้ประจักษ์แก่สายตาคนผู้ชม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในเชิงลึกทางด้านรูปแบบการแสดงและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยเป็นงานที่จัดขึ้นในโอกาสพิเศษ โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นการแสดงสำหรับจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ ซึ่งนับเป็นงานระดับชาติที่แสดงถึงศักยภาพและศักดิ์ศรีของชาติไทยในฐานะเจ้าภาพการจัดการประชุม ซึ่งควรค่าแก่การบันทึกและทำงานวิจัยไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและประเทศแถบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อีกทั้งใช้การสื่อสารเรื่องราวประวัติศาสตร์เวียงกุมกามผ่านนาฏศิลป์และการละครในรูปแบบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ กอปรกับการแสดงครั้งนี้ดำเนินงานสำเร็จจุล่ง ได้รับคำตอบรับจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเป็นอย่างดี งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อผู้วิจัยและผู้สนใจศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ตลอดจนส่งผลให้ศิลปินและบุคลากรต่าง ๆ สามารถดำเนินการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในรูปแบบแสงเสียงประกอบจินตภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมกระบวนการความคิดและภูมิปัญญาของศิลปินในการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ต่อไปในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

๒. เพื่อวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งจัดแสดงขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ โบราณสถาน วัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น

๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยเชิงวิเคราะห์ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทั้งประเภทข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
๒. ดำเนินการสัมภาษณ์บุคลากรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง
๓. รับชมและสังเกตการจากสื่อต่าง ๆ อาทิ วิดีทัศน์ ภาพถ่าย เป็นต้น
๔. นำข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป พร้อมทั้งส่งงานวิจัยฉบับร่างให้อาจารย์ประจำรายวิชาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ
๕. ตรวจสอบความถูกต้องและดำเนินการแก้ไข พร้อมทั้งจัดพิมพ์เป็นงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์และนำเสนอผลงาน

สำหรับผลการสรุปการวิจัยด้วยวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกับเรียบเรียงนำเสนอเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

บทที่ ๑ บทนำ

- ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย
- ๑.๔ วิธีการดำเนินการวิจัย
- ๑.๕ แหล่งข้อมูลในการค้นคว้า
- ๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย
- ๒.๒ นาฏยศิลป์เฉพาะที่
- ๒.๓ ความหมายของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ
- ๒.๔ ประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย
- ๒.๕ ที่มาของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม:
เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

๒.๕.๑ ประวัติความเป็นมาของการแสดง

๒.๕.๒ การบริหารจัดการแสดง

๒.๖ เวียงกุมกามมหาวิทยาลัย

- ๒.๖.๑ ประวัติพญามังราย: กษัตริย์ผู้สร้างเวียงกุมกาม
- ๒.๖.๒ ลักษณะทางกายภาพของเวียงกุมกาม
- ๒.๖.๓ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
  - ๒.๖.๓.๑ กำเนิดเวียงกุมกาม
  - ๒.๖.๓.๒ เวียงกุมกามในสมัยพญามังราย
  - ๒.๖.๓.๓ เวียงกุมกามในสมัยราชวงศ์มังราย
- ๒.๖.๔ การล่มสลายของเวียงกุมกามนครใต้พิภพ
- ๒.๖.๕ เวียงกุมกามกลับคืนสู่ความเป็นชุมชน
- ๒.๗ การประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒
  - ๒.๗.๑ ประวัติที่มาการประชุม
  - ๒.๗.๒ กิจกรรมภายในงาน
  - ๒.๗.๓ ผลการดำเนินงาน

๒.๘ ประวัติและผลงานผู้สร้างสรรค์การแสดง

๒.๘.๑ ประวัติครอบครัว

๒.๘.๒ ประวัติการศึกษา

๒.๘.๓ ประวัติการทำงาน

๒.๘.๔ ผลงานสำคัญ

๒.๙ สรุปบทที่ ๒

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ แผนการดำเนินการวิจัย

๓.๒ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔.๑ เอกสารทางวิชาการ

๓.๔.๑.๑ หนังสือ

๓.๔.๑.๒ วิทยานิพนธ์

๓.๔.๑.๓ บทความ/วารสาร/สูจิบัตร

๓.๔.๑.๔ ระบบออนไลน์

๓.๔.๒ การสังเกตการณ์: ชมวิดีโอทัศน์

๓.๔.๓ การสัมภาษณ์

๓.๔.๔ การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๕ การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

๓.๗ การนำเสนอผลการวิจัย

๓.๘ สรุปบทที่ ๓

บทที่ ๔ บทวิเคราะห์

๔.๑ วิเคราะห์รูปแบบการแสดง

๔.๑.๑ บทการแสดง

๔.๑.๒ ลีลาทางนาฏศิลป์

๔.๑.๓ การคัดเลือกนักแสดง

๔.๑.๔ เครื่องแต่งกาย

- ๔.๑.๕ ดนตรีประกอบ
- ๔.๑.๖ ฉากเวที
- ๔.๑.๗ อุปกรณ์ประกอบการแสดง
- ๔.๑.๘ แสง เสียง และเทคนิคพิเศษอื่น ๆ
- ๔.๑.๙ การแต่งหน้าทำผม

๔.๒ วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง

- ๔.๒.๑ สังคมและวัฒนธรรม
- ๔.๒.๒ การศึกษา
- ๔.๒.๓ ศาสนาและความเชื่อ
- ๔.๒.๔ เศรษฐกิจ
- ๔.๒.๕ สิ่งแวดล้อม
- ๔.๒.๖ การเมืองการปกครอง
- ๔.๒.๗ ประชากร
- ๔.๒.๘ ศิลปะแขนงต่าง ๆ

๔.๓ สรุปบทที่ ๔

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- ๕.๑ บทสรุป
- ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

๑.๕ แหล่งข้อมูลในการค้นคว้า

ในการทำงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น ๒ แนวปฏิบัติ ดังนี้

๑.๕.๑ ภาคทฤษฎี

ศึกษาข้อมูลทางวิชาการจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และบทความเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ได้แก่

- แหล่งข้อมูลประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาเรื่อง ประวัติความเป็นมา และการประชาสัมพันธ์
ด้านต่าง ๆ ตลอดจนภาพรวมของประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม เป็นต้น
- ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑.๕.๒ ภาคปฏิบัติ

ดำเนินสัมภาษณ์บุคลากร องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการแสดง
แสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร จัดแสดงใน
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีรายนามดังต่อไปนี้

๑. ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์
ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็น
ผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงครั้งนี้
๒. คุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด
(บริษัทในเครือบริษัทเจเอสแอลจำกัด) ทีมงานผู้ควบคุมดูแลด้านความยิ่งใหญ่ตระการตาของ
ฉาก แสง เสียง และความบันเทิงต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการแสดง
๓. อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าทอ ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์
ท้องถิ่น “โกมลผ้าโบราณ” ในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ผู้ควบคุมดูแลทางด้านเครื่องแต่งกาย
ของนักแสดง

๔. คุณบุษบา แวซอเหาะ ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง คัดเลือกนักแสดงและควบคุมดูแลนักแสดง
๕. นักแสดงที่เคยร่วมแสดงในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ที่จัดแสดงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖
๖. คุณศรีไพร แก้วดวง มัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเวียงกุมกาม

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบถึงรูปแบบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร
๒. ได้ทราบถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร
๓. ได้แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในอนาคต

บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากหนังสือ งานวิจัย เอกสาร ทางวิชาการ ภาพถ่าย และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้รู้และบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการแสดงครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แบ่งหัวข้อได้ดังนี้

๒.๑ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย

๒.๒ นาฏยศิลป์เฉพาะที่

๒.๓ ความหมายของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

๒.๔ ประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย

๒.๕ ที่มาของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม

๒.๕.๑ ประวัติความเป็นมา

๒.๕.๒ การบริหารจัดการแสดง

๒.๖ เวียงกุมกาม

๒.๖.๑ ประวัติพญามังราย: กษัตริย์ผู้สร้างเวียงกุมกาม

๒.๖.๒ ลักษณะทางกายภาพของเวียงกุมกาม

๒.๖.๓ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

๒.๖.๓.๑ กำเนิดเวียงกุมกาม

๒.๖.๓.๒ เวียงกุมกามในสมัยพญามังราย

๒.๖.๓.๓ เวียงกุมกามในสมัยราชวงศ์มังราย

๒.๖.๔ การล่มสลายของเวียงกุมกามนครใต้พิภพ

๒.๖.๕ เวียงกุมกามกลับคืนสู่ความเป็นชุมชน

๒.๗ การประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

๒.๗.๑ ประวัติที่มาการประชุม

๒.๗.๒ กิจกรรมภายในงาน

๒.๗.๓ ผลการดำเนินงาน

๒.๘ ประวัติและผลงานผู้สร้างสรรค์การแสดง

๒.๘.๑ ประวัติครอบครัว

๒.๘.๒ ประวัติการศึกษา

๒.๘.๓ ประวัติการทำงาน

๒.๘.๔ ผลงานสำคัญ

๒.๙ สรุปบทที่ ๒

๒.๑ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai contemporary dance)

นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary dance) เป็นนาฏยศิลป์รูปแบบการเต้นรำที่ปรากฏในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ ในยุโรปและอเมริกา ยุคนั้นเป็นช่วงเวลาที่เกิดศิลปะสมัยใหม่ (Modernism) มีบทบาทสำคัญกับคนยุคนั้น นาฏยศิลป์รูปแบบนี้มีลักษณะที่ไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบงานหรือแบบแผนเดิม ๆ ของการเต้นคลาสสิคบัลเลต์ (Classical ballet) โดยพัฒนาการเต้นรำแบบใหม่ให้เป็นการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ (Free Spirit) ซึ่งผู้บุกเบิก คือ อิสดอรา ดันแคน (Isadora Duncan) อิสดอราสร้างสรรค์ผลงานที่มีรูปแบบที่เรียบง่าย (Simplicity) การแสดงเป็นไปอย่างไม่เป็นระบบและมีการใช้ท่าซ้ำไปซ้ำมาบ่อยครั้ง ลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัดเป็นการเต้นด้วยเท้าเปล่า โดยไม่อาศัยเทคนิคเตะขาสูง กระโดดสูงหรือหมุนตัว ใช้ลีลาท่าทางของคนธรรมดา มักแสดงบนเวทีที่ว่างเปล่ามีเพียงฉากสีน้ำเงินปิดด้านหลัง เครื่องแต่งกายได้รับอิทธิพลจากชุดกรีกโบราณ ดนตรีประกอบนิยมใช้ผลงานของ วากเนอร์ (Wagner) กลุคค์ (Gluck) บีโธเฟน (Beethoven) และ ไชคอฟสกี (Tchaikovsky) กระทั่งในเวลาต่อมาการเต้นรำในรูปแบบนี้ได้กลายเป็นแบบฝึกหัดทางกายภาพ เพื่อพัฒนาเทคนิคพิเศษให้กับนักเต้นจนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย^๒

^๒ นราพงษ์ จรัสศรี, ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐๗-๑๑๙.

มาธา เกรแฮม (Martha Graham) เป็นศิลปินนักออกแบบท่าเต้นชาวอเมริกันอีกบุคคลหนึ่งที่นับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาหลักการเคลื่อนไหวผสมกับธรรมชาติของร่างกาย และพลังตามธรรมชาติ นำมาออกแบบสร้างสรรค์ท่าเต้นเกิดมิติใหม่ที่เน้นความรู้สึกภายในมากกว่า การเต้นแบบแผนคลาสสิคบัลเลต์ (Classical ballet) มาธา เกรแฮมได้พัฒนารูปแบบการเต้นของตัวเองจนค้นพบเทคนิคการยืดและการหดกล้ามเนื้อ (Contraction and Release) และก่อตั้งคณะเปิดการแสดงโดยทั่วไป กระทั่งในปีคริสต์ศักราช ๑๙๒๗ มาธาได้เปิดโรงเรียนสอนเต้นรำร่วมสมัย ผลิตผลงานการแสดงอย่างต่อเนื่อง และภายหลังได้ปิดตัวลงอย่างน่าเสียดาย นาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยมีการเกิดขึ้นเช่นกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ประเทศญี่ปุ่น ได้นำรูปแบบการเต้นรำและการเคลื่อนไหวจากนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในยุคแรกมาพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวที่สัมผัสกันด้วยพลังงานที่อยู่รอบ ๆ ร่างกาย เรียกว่า บุต (Butoh) ครั้นเมื่อมีการแสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) ได้เข้ามาจัดการแสดงในประเทศไทยเกิดการผสมผสานระหว่างนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์อื่น ๆ เข้าด้วยกัน จึงเกิดเป็นการแสดงที่นิยมเรียกกันว่า นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai contemporary Dance) มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่นที่ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้บุกเบิกนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ได้กล่าวว่า

นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย หมายถึง การเต้นรำหรือการฟ้อนรำที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน โดยบูรณาการนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์จากหลากหลายวัฒนธรรมที่ต่างยุคต่างสมัยกัน มาร่วมแสดงในคราวเดียวกัน^๓

นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยว่า เป็นการแสดงนาฏยศิลป์รูปแบบหนึ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการผสมผสานระหว่างลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวและทักษะแบบนาฏยศิลป์ไทยเข้ากับลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวและทักษะของนาฏยศิลป์สกุลอื่นตามกระบวนการออกแบบนาฏยประดิษฐ์ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยยังหมายรวมถึงขั้นตอนกระบวนการ ลำดับความคิด การสร้างสรรค์งาน องค์กรประกอบการแสดง และผู้สร้างสรรค์กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องศึกษาข้อมูล คัดเลือกลีลาท่าทางนาฏยศิลป์

^๓ นราพงษ์ จรัสศรี, การสร้างสรรค์งานและออกแบบลีลาของผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์สำหรับการแสดงมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์และวิจิตรนาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓.

และลงมือปฏิบัติจริง จนนำไปสู่การขัดเกลา การฝึกฝนทักษะ ตลอดจนเรียงร้อยการเคลื่อนไหวเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องอาศัยกระบวนการคิดที่ประกอบไปด้วย ข้อมูล ประสบการณ์เดิม จินตนาการ และเงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นจึงนำมาพิจารณาเป็นกรอบของแนวความคิด เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของงานตามที่ได้จินตนาการไว้^๔

อาจารย์สถาพร สนทอง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ได้กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย คือนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นอยู่ในยุคปัจจุบัน เป็นการที่ศิลปินนำเอาสิ่งที่มีอยู่ดั้งเดิม อาทิ เพลง นาฏศิลป์ หรือสิ่งต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ซึ่งอาจจะไม่เหมือนของดั้งเดิม แต่ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการจะสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ก็ถือว่าเป็นคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary) ได้เช่นกัน^๕

จากทฤษฎีที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย หมายถึง การแสดงนาฏศิลป์ที่ผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยเข้ากับนาฏศิลป์ที่แตกต่างทางรูปแบบ แตกต่างชนิด แตกต่างยุคสมัยให้ผสมกลมกลืนกันอย่างลงตัว โดยคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ ซึ่งสามารถเต้นกับดนตรีได้ทุกประเภทหรือผสมเข้ากับการเต้นแบบอื่น ๆ โดยให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติมีความรู้สึกอิสระ

๒.๒ นาฏศิลป์เฉพาะที่

นาฏศิลป์เฉพาะที่ คือ การแสดงนาฏศิลป์ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อใช้เฉพาะเจาะจงสถานที่ เป็นการนำนาฏศิลป์มาจัดแสดงสถานที่นอกโรงละคร โดยคำนึงถึงเรื่องราว สิ่งแวดล้อม และความสำคัญของสถานที่จัดการแสดงเพื่อนำนาฏศิลป์สอดคล้องกับที่จัดแสดง ผ่านการตีความทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ ประเพณี ศิลปะประจำถิ่น ฯลฯ เป็นต้น ทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ประเภทนี้สามารถสื่อสารแนวความคิดและผลงานที่ร่วมสมัยและเสนอ

^๔ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^๕ สัมภาษณ์ สถาพร สนทอง, ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ระดับ 8 และข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

ความจริงทางประวัติศาสตร์ของสถานที่จัดแสดงนั้นๆ อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมกับการแสดง นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงนาฏศิลป์เฉพาะที่ว่า

การแสดงนาฏศิลป์เฉพาะที่ คือ การแสดงนาฏศิลป์ที่ยึดติดกับสถานที่ ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับสถานที่นั้น ๆ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้เกิดความเข้าใจผิด โดยนำการแสดงนาฏศิลป์มาจัดแสดงร่วมกับบุชเนียสถาน แต่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ณ สถานที่แห่งนั้น ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานไม่มีจิตวิญญาณ และไม่มีวาทะพื่อสถานที่นั้น ๆ ทำให้ไม่เกิดเอกภาพระหว่างการแสดงนาฏศิลป์กับสถานที่^๖

จากการวิเคราะห์นาฏศิลป์เฉพาะที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ จึงเป็นลักษณะของนาฏศิลป์เฉพาะที่ เนื่องจากการแสดงนาฏศิลป์ที่นำมาจัดแสดง ณ สถานที่จริงไม่ได้จัดในโรงละคร ดำเนินเรื่องให้สอดคล้องและสัมพันธ์กันกับสถานที่ อีกทั้งใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่แสดง และที่สำคัญคือ การนำนาฏศิลป์ไปเป็นส่วนหนึ่งในการเล่าบรรยายเรื่องราวโดยให้ความสำคัญกับบุชเนียสถานและสถานที่แสดง

๒.๓ ความหมายของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เป็นการแสดงรูปแบบที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้เป็นผู้ริเริ่มเป็นการผสมผสานกันระหว่างศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละคร สอดประสานกับเทคนิคแสงเสียง ประกอบการเล่าหรือพรรณาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญของสถานที่นั้น ๆ ได้พัฒนามาจากการแสดงแสงเสียงที่เป็นเพียงการฉายภาพนิ่งโดยอาศัยเทคนิคแสงเสียงเพื่อเล่าประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลสำคัญเพื่อค้นหาความหมายของคำว่า การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ความว่า

^๖ สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗.

แสง (Light) หมายถึง ความสว่างที่ทำให้ดวงตาแลเห็น^๗ ซึ่งลักษณะของแสงอาจ
จะปรากฏออกมาเป็นสีต่าง ๆ อาทิ ขาว ดำ แดง เขียว เป็นต้น

เสียง (Sound) หมายถึง สิ่งที่รับรู้ได้ด้วยหู^๘

จินตภาพ หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น^๙
ในภาษาอังกฤษเขียน Image ซึ่งศัพท์บางคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น Imaging,
Imagery และ Visualization เป็นต้น

ริชาร์ดสัน (Richardson) กล่าวว่า การใช้ภาพจินตนาการ (Visual Imagery)
เป็นสื่อแสดงถึงความคิดที่เป็นระบบ เป็นการช่วยถ่ายโอนความรู้จากสิ่งที่คุ้นเคยไปสู่สิ่งที่
แปลกใหม่ ซึ่งเกิดจากการตีความข้อมูลของแต่ละบุคคล นักเรียนสร้างภาพจินตนาการเพื่อ
ช่วยในการจำเนื้อหาหรือสิ่งต่าง ๆ และสามารถสะท้อนความเข้าใจออกมาเป็นภาพได้
เพื่อสื่อความเข้าใจและทำให้เกิดการระลึก^{๑๐}

แมทลิน (Matlin) กล่าวว่า จินตภาพ หมายถึง ภาพแทนในใจของสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ได้
เกิดขึ้นจริง จินตภาพสามารถที่จะแทนเหตุการณ์ หรือวัตถุที่เราเคยมีประสบการณ์มาก่อน
และสามารถที่จะแทนเหตุการณ์ หรือสิ่งของต่างๆ จากการที่เราสร้างภาพขึ้นมาเองได้^{๑๑}

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

^๗ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์,
๒๕๕๖), หน้า ๒๓๐.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑๒.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๓.

^{๑๐} Richardson, A., Mental Imagery (New York: Springer Publishing Company, Inc.,
1969), p. 271-275.

^{๑๑} Matlin, M.W., Perception (Boston: Allyn and Bacon Inc., 1983), p. 96.

โดยรวมหากกล่าวถึงการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ปัจจุบันไม่มีการบัญญัติ ความหมายหรือทฤษฎีไว้อย่างชัดเจน แต่ถึงกระนั้นก็มีผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ทางด้านนี้ ได้ แสดงทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่นศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นศิลปินทางด้าน นาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ผู้ริเริ่มออกแบบงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบที่เรียกว่า การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ทางด้าน การออกแบบและการกำกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพมาอย่างมากมาย ความว่า

“การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เป็นการแสดงที่เกิดขึ้นในภายหลังการแสง เสียงในรูปแบบดั้งเดิม เป็นลักษณะของการแสดงนาฏยศิลป์เฉพาะที่ มุ่งให้ความสำคัญกับ ปุชนิยมสถานซึ่งเป็นสถานที่จัดทำการแสดง ผนวกกับการเล่าบรรยายเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ ผสมผสานนาฏยศิลป์ การละคร ตลอดจนเทคนิคแสงเสียง ตลอดจนให้ ความสำคัญกับองค์ประกอบการแสดงด้วย”^{๑๒}

อาจารย์วิศปต์ย์ ชัยช่วย ความว่า “การแสดงประกอบแสงและเสียง เป็นรูปแบบ การแสดงนาฏกรรม ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีด้านแสงและเสียงมาประยุกต์เพื่อใช้ในการ แสดงประกอบ ณ สถานที่สำคัญต่าง ๆ กลางแจ้ง เช่น โบราณสถาน อนุสาวรีย์ หรือ ลานกิจกรรมกลางแจ้ง โดยเฉพาะในเวลากลางคืน การใช้แสงสีต่าง ๆ และเสียงรวมทั้ง คำบรรยายร่วม จะเป็นสื่อช่วยให้ผู้ชมเกิดความคิด จินตนาการไปได้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในอดีต ซึ่งมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตำนาน พงศาวดาร หรือเรื่องราวจากวรรณคดี นวนิยายที่อิงประวัติศาสตร์บางส่วน”^{๑๓}

นอกจากนี้ยังมีการนิยามคำว่า การแสดงแสงเสียง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น

^{๑๒} สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์สาขาวิชานาฏยศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓} วิศปต์ย์ ชัยช่วย, ความสำคัญของบทรการแสดงประกอบแสงและเสียง, วารสารดำรงวิชาการ ๗ (มกราคม-กรกฎาคม ๒๕๕๑) : ๗๙.

“การแสดงแสง เสียง คือ รูปแบบหนึ่งของความบันเทิงยามค่ำคืน มักจะนำเสนอในบริเวณสถานที่กลางแจ้งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์”^{๑๔}

“การแสดงแสง เสียง (Light & Sound) คือ การแสดงบทบาทสมมุติที่มีเบื้องหลังหรือฉากหลังเป็นโบราณสถาน ซากปรักหักพังของก้อนอิฐ ศิลาแลง สถานที่สำคัญต่าง ๆ โดยใช้แสงและเสียงขับเน้นให้เกิดความรู้สึกยิ่งใหญ่อลังการ มักมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์คน ประวัติศาสตร์สถานที่ ประวัติศาสตร์ชุมชน”^{๑๕}

ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ คือ การแสดงแสงเสียงรูปแบบใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นในภายหลัง มีลักษณะของการผสมผสานศาสตร์ทางการละครและนาฏยศิลป์เข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยให้ความสำคัญกับนาฏยศิลป์ในการนำมาเป็นสื่อกลางเพื่อใช้ในการเล่าบรรยายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสถานหรือสถานที่จัดการแสดงนั้น ๆ ให้กลมกลืนกับเทคโนโลยีสมัยทางด้านแสงเสียงและเทคนิคพิเศษต่าง ๆ

๒.๔ ประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย ผู้วิจัยได้แบ่งพัฒนาการของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย ดังนี้

การแสดงแสงเสียงแบบดั้งเดิม (Light and sound show)

การแสดงแสงเสียงในประเทศไทย ได้กำเนิดขึ้นตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มาจากนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวหรืองานเทศกาลต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จัก การแสดงแสงเสียงครั้งแรกจัดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ ณ บริเวณวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร โดยความร่วมมือระหว่างกรมศิลปากรและกองทัพเรือ ทั้งนี้จัดขึ้นเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

^{๑๔} Wikipedia, Son et lumière (sound and light show)[Online], 2009. Available from: [http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_\(show\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_(show))[2014,Oct 3]

^{๑๕} วิทยา เกษรพรหม, การแสดงแสง สี ของสังคม “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา” ?[ออนไลน์], ๓ ตุลาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org>.

พระบรมราชินีนาถ ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ กรมศิลปากรได้จัดการแสดงแสงเสียงงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ณ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี แต่การแสดงยังไม่เป็นที่รู้จักและความนิยมของประชาชนยังมีไม่มากนัก กระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๓ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ปัจจุบันเรียกกันว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดการแสดงแสงเสียงชุดสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งงานครั้งนี้ได้รับกระแสดอรับจากผู้ชมเป็นอย่างดี ประสบความสำเร็จจนนิยมนำมาจัดกันอย่างแพร่หลาย^{๑๖}

รูปแบบของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทยตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ ถึง ๒๕๒๓ ดังที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นเพียงการสื่อสารในลักษณะการฉายภาพนิ่ง โดยอาจสอดแสงลงไปใต้มหาวิทยาลัยหรือสถานที่นั้น ๆ อาศัยเทคนิคทางด้านแสง สี ประกอบเสียงบรรยาย (Sound effect) และเพลงประกอบเป็นหลัก เล่าพรรณนาเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ใน การแสดงรูปแบบนี้ยังไม่มีการใช้ผู้แสดงหรือตัวละครเข้ามาประกอบ

นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวว่า การแสดงแสงเสียงแบบดั้งเดิมเป็นเพียงการใช้เทคนิคระบบแสงฉายส่องไปยังปูชนียสถาน โดยในช่วงแรกเริ่มนั้นยังไม่มีผู้นำตัวละครเข้ามาแสดง แต่ภายหลังได้มีการนำตัวละครเข้ามา แต่เป็นลักษณะของการนำตัวละครเข้ามาร่วมแสดงเท่านั้น มิได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบการแสดงและสถานที่ที่ใช้ในการแสดงว่าสัมพันธ์กับการแสดงแต่อย่างใด^{๑๗} ตัวอย่างการแสดงแสงเสียงรูปแบบดั้งเดิม มีดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

^{๑๖} พิรพงศ์ เสนุไสย, บทความวิจัยเรื่อง การแสดงแสง สี เสียง: การสร้างสรรค์วัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปวัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม [ออนไลน์], ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗.
แหล่งที่มา www.fineart.msu.ac.th/da/research.php.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

- การแสดงแสงเสียงสะพานข้ามแม่น้ำแคว ณ จังหวัดกาญจนบุรี จัดแสดงครั้งแรกในปีพุทธศักราช ๒๕๒๓ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาดำเนินงานจัดการแสดงแสงเสียงขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย การแสดงนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยใน การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เน้นย้ำเนื่องชะตาชีวิตของมวลมนุษยชาติในภาวะของสงคราม ระลึกถึงผู้ที่สละชีวิตระหว่างการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความสามัคคี ความรักชาติและสำนึกในพระคุณของบรรพบุรุษที่รักษาเอกราชไว้

- การแสดงแสงเสียงอนุสรณ์ดอนเจดีย์ ณ จังหวัดสุพรรณบุรี จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ เพื่อเชิดชูเกียรติวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช นำเสนอเรื่องราวที่ทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา (มังสามเกียด) แห่งกรุงหงสาวดี ซึ่งจัดการแสดงขึ้นเป็นประจำทุกปี

- การแสดงแสงเสียงอยุธยาอมรคโลก ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การแสดงนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่พระเจ้าอู่ทองหรือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี จวบจนถึงการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ ต่อมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ นับเป็นเกียรติภูมิของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีการจัดงานเฉลิมฉลองขึ้นเป็นประจำทุกปี

- การแสดงแสงเสียงประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ ณ จังหวัดสุโขทัย จัดขึ้นครั้งแรกปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สืบสานประเพณีอันดีงามของไทยในจังหวัดสุโขทัยโดยการแสดงจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยกระทง การเผาเทียน การเล่นไฟ เป็นต้น^{๑๘}

^{๑๘} นภวรรณ นาคอุไร, “นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบวิถีทัศน์ เรื่อง เงาะป่า,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑ – ๔๒.

การแสดงประกอบแสงเสียง (Dramatic light and sound show)

ครั้นปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ เมื่อครั้งที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดการแสดงชุดวิมานนาฏการ ขึ้นที่ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา การแสดงแสงเสียงถูกพัฒนาให้เป็นลักษณะที่มุ่งเน้นศาสตร์ทางการละครเต็มรูปแบบ มีการหยิบยกลานาฏศิลป์พื้นบ้านและนาฏศิลป์ไทยมาแสดงประกอบจึงเรียกว่า การแสดงประกอบแสงเสียงหรือการแสดงละครประกอบแสงเสียง (Dramatic light and sound show)^{๑๙} หลังจากความสำเร็จในครั้งนั้นทำให้การแสดงประเภทนี้จัดขึ้นต่อเนื่องเรื่อยมา รูปแบบนี้ใช้นักแสดงแทนการฉายภาพหนึ่งในลักษณะของการแสดงละครประกอบการเล่าเรื่องราวของสถานที่นั้น ๆ ใช้เทคนิคแสงสีและระบบเสียงให้เกิดความยิ่งใหญ่ นอกจากนี้มีการนำการแสดงนาฏศิลป์ เช่น นาฏศิลป์พื้นบ้านและนาฏศิลป์ไทย เข้ามาประกอบการแสดงเพื่อให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กล่าวว่า ในช่วงระยะแรกการแสดงลักษณะนี้หาชมได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สำคัญคือปัญหาเรื่องงบประมาณจำนวนค่อนข้างสูง พื้นที่ขนาดเล็กที่สุดประมาณ ๑,๗๐๐ ตารางเมตร ใช้งบประมาณที่ต้องใช้โดยประมาณไม่ต่ำกว่า ๒ ล้านบาท^{๒๐}

ฉะนั้นในการจัดการแสดงเสียงมักจะเป็นงานขนาดใหญ่ระดับจังหวัดหรือระดับชาติเนื่องด้วยต้นทุนที่สูงมาก เพราะต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการออกแบบสร้างสรรค์แนวความคิด รูปแบบและองค์ประกอบการแสดง อาทิ การประพันธ์บทละครให้สอดคล้องกับสถานที่นั้น ๆ การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบสร้างสรรค์ฉาก แสง สี เสียง เป็นต้น ต่อมาเมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มมากขึ้นผนวกกับการแสดงแสงเสียงได้รับความนิยมจากผู้ชมและนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย นอกเหนือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทางด้านกลุ่มองค์กรเอกชนเล็งเห็นช่องทางธุรกิจทางด้านนี้จึงเกิดเป็นบริษัท ๆ รับผิดชอบการแสดงแสงเสียง เป็นลักษณะที่อำนวยความสะดวกให้ลูกค้าทุกอย่าง กลวิธีทางการตลาดของบริษัทเหล่านี้สามารถจัดงานได้ทั้งงานขนาดใหญ่ ขนาดกลางและงานขนาดเล็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ งบประมาณ และข้อจำกัดอื่น ๆ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้หลายหน่วยงานจัดการแสดงแสงเสียงกันอย่างแพร่หลายกลายเป็นวัฒนธรรมบันเทิง ซึ่งสามารถจัดแสดงได้โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นงานขนาดใหญ่หรืองานระดับชาติเท่านั้น

^{๑๙} วิศปัติย์ ชัยช่วย, “ความสำคัญของบทการแสดงประกอบแสงและเสียง,” วารสารดำรงวิชาการ ๗ (มกราคม-กรกฎาคม ๒๕๕๑): ๘๐.

^{๒๐} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การแสดงแสงและเสียง เรื่อง ราชธานีกรุงศรีอยุธยา (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๓๐), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ (Imaginary light and sound show) ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

จุดเริ่มต้นของการแสดงแสงเสียงในรูปแบบที่ใหม่ที่เรียกกันว่า “การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ” เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เป็นผู้ริเริ่มและจัดแสดงเพื่อถวายหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในครั้งนั้นได้จัดแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่องคนตีศรีอยุธยา ซึ่งได้มีการจัดการแสดง ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างกองทัพบก ธนาทหารไทย และคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นองค์หลักในการจัดแสดง การจัดงานครั้งนั้นมีอาจารย์จรรยาพร แสงวิเชียร คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการผลิตการแสดง ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลา^{๒๑}

รูปแบบที่ผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีแสงสี ระบบเสียง และเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ ประกอบคำบรรยายหรือเล่าพรรณนาประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ท่องเที่ยวหรือประวัติบุคคลสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าแสดงในรูปแบบนี้มีใช้นาฏศิลป์เข้ามามีบทบาทในการบอกเล่าหรือเน้นเรื่องราวให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งต่างจากการแสดงประกอบแสงเสียง (Dramatic light and sound show) จะใช้ละครบอกเล่าเรื่องราว ส่วนนาฏศิลป์ต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ประกอบฉากเพื่อให้เกิดความสวยงามเท่านั้น ผู้ชมส่วนใหญ่นิยมชมชอบการแสดงในรูปแบบใหม่นี้เป็นอย่างมาก องค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ จึงนิยมจัดแสดงเรื่อยมา จนกระทั่งในที่สุดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพจึงกลายเป็นวัฒนธรรมและสื่อบันเทิงที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน เศรษฐกิจ และธุรกิจการท่องเที่ยว ตัวอย่างของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ มีดังนี้

---

^{๒๑} สุเมธ เทศขำ, “นาฏศิลป์ร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔.

- การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง คนดีศรีอยุธยา จัดแสดงขึ้น ๒ ครั้ง โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รับผิดชอบหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง ครั้งแรกได้จัดการแสดงขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินงานโดยกองทัพบก ร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในวันที่ ๑๔ มกราคม ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกองทัพบก ร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อเฉลิมฉลองมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงสิริราชสมบัติมาเป็นระยะเวลายาวนานถึง ๕๐ ปี การแสดงครั้งนี้ได้มีปรับปรุงการแสดงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น^{๒๒}

- การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง จัดแสดงขึ้น ณ พระราชวังเดิม โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง การแสดงครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และเทิดพระเกียรติตลอดจนน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้ทรงกอบกู้เอกราชให้คืนคงแก่ชาติไทย เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ รวมทั้งทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีของไทย เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการบูรณะโบราณสถานในพระราชวังเดิม ตลอดจนเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมจัดกิจกรรมกับกองทัพบก ทั้งนี้ยังเป็นการหารายได้สมทบทุนโครงการบูรณะโบราณสถานภายในพระราชวังเดิม

- การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง วังลดาวัลย์ อดีตอันรุ่งเรือง สู่ปัจจุบัน อันรุ่งโรจน์ ได้จัดการแสดงวัน ๑๕ ตุลาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๓๗ โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เนื่องในโอกาส “ครบรอบ ๙๖ ปี พระตำหนักวังลดาวัลย์” ณ พระตำหนักวังลดาวัลย์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รับผิดชอบหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของวังลดาวัลย์ นับตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบันในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย

^{๒๒} กองทัพบกและธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน), คนดีศรีอยุธยา (ม.ป.ท.: กองทัพบกและธนาคารทหารไทย จำกัด, ๒๕๓๘). (จุลสาร)

- การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร จัดแสดงเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ เพื่อการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia - Pacific Water Summit: 2nd APWS) การแสดงนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเวียงกุมกาม นับตั้งแต่การสร้างเวียงกุมกามจวบจนถึงการล่มสลาย ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รับผิดชอบที่ เป็นผู้กำกับแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

๒.๕ ที่มาของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King)

๒.๕.๑ ประวัติความเป็นมาของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King)

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเวียงกุมกามที่จัดขึ้นในค่ำคืนวันที่ ๑๙ เดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ บริเวณวัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยรัฐบาลภายใต้การดูแลของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เลือกสรรเวียงกุมกามเป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia - Pacific Water Summit: 2nd APWS) รัฐบาลกำหนดจัดเลี้ยงรับรองผู้นำและผู้แทนที่เข้าร่วมประชุม จาก ๓๗ ประเทศ โดยจุดประสงค์หลักของการมาประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ คือ การร่วมมือกันสร้างการบริหารจัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ให้กลุ่มสมาชิกประเทศเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางน้ำ

เวียงกุมกาม เป็นเมืองที่พญามังรายโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเมืองหลวง เมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๒๙ โดยให้ขุดคูเวียงทั้ง ๔ ด้าน ให้แม่ปิงขังไว้ในคูเมืองของโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในเวียงกุมกามและใกล้เคียง ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเวียงกุมกามไม่เอื้ออำนวย ต่อมาพญามังรายจึงมีความประสงค์จะสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่แทนเวียงกุมกาม จึงปรึกษากับสองพระสหาย ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัย และพญาเจ้าเมืองแห่งพะเยา ภายหลังจากการปรึกษากันจึงทรงตัดสินใจหาพื้นที่สร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ โดยได้พื้นที่นครพิงค์เชียงใหม่เป็นเมืองหลวง แห่งอาณาจักรล้านนาสืบต่อมา

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เวียงกุมกามนับเป็นเมืองทดลองสร้าง การล่มสลายของ เวียงกุมกามล่มสลายลงเนื่องมาจากอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ช่วงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๑๐๑ ถึง ปีพุทธศักราช ๒๓๑๗ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่พม่าปกครองล้านนา ผลกระทบของการเกิดน้ำท่วมนี้ ทำให้เวียงกุมกามถูกฝังจมลงอยู่ใต้ตะกอนดินจนยากที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิม สภาพของ วัดและโบราณสถานที่สำคัญเหลือเพียงซากวิหารและเจดีย์ร้าง ที่มีลักษณะจมอยู่ใต้ผิวดินในระดับ ความลึกจากพื้นดินลงไปประมาณ ๑.๕๐ ถึง ๒ เมตร ภายหลังการขุดแต่งเวียงกุมกามพบว่า วัดอ้อค่าง เป็นวัดที่จมอยู่ลึกที่สุด รองลงมา คือ วัดปู่เปี้ย และวัดกู่ป่าด้อม กระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ โดย หน่วยศิลปากรที่ ๔ ขุดแต่งบูรณะวัดร้าง วิหารกานโถม ณ วัดช้างค้ำ และบริเวณโดยรอบเวียงกุมกาม อย่างต่อเนื่องจนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ในปัจจุบันเวียงกุมกามได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่

สาเหตุหลักที่ทางรัฐบาลได้เลือกจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดประชุมระดับผู้นำ ด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) อ้างอิงจากคำกล่าวเปิดงานของรองนายกรัฐมนตรี ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ให้เหตุผลว่า จังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งต้นน้ำ มีการขุดคูเมืองไว้ล้อมรอบ บอกถึงวิถีชีวิต และมีเวียงกุมกามเป็น เมืองโบราณทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกรณีศึกษา ของบ้านเมืองที่เสียหายเพราะอุทกภัยน้ำ ท่วม โดยบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเวียงกุมกามและการล่มสลายของเวียงกุมกามผ่าน การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้ เพื่อให้เวียงกุมกามกลับมามีชื่อเสียง เพื่อเผยแพร่ วัฒนธรรมล้านนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

นอกเหนือจากจุดประสงค์หลักเหล่านี้ จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าได้รับประโยชน์โดยตรงทั้งเรื่อง การแสดงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางการประชุม การส่งเสริมให้ประชาชนเกิดรายได้ การขยาย ช่องทางการตลาดสินค้า และการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตของชาวล้านนาผ่าน โบราณสถานอย่างเวียงกุมกามให้ทั่วโลกได้รู้จัก อีกทั้งเป็นกรณีศึกษาด้านมหันตภัยทางน้ำที่ก่อให้เกิด ความเสียหายให้มนุษยชาติมาช้านาน

การแสดงที่ใช้ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ ได้ชื่อการแสดงอย่างเป็นทางการว่า Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King หรือการแสดง แสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร นอกจากนี้ยังได้ใช้ ชื่อในการประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ว่า เวียงกุมกาม มังราย และสายน้ำ

ภาพที่ ๑ : ภาพงานเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำ
แห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

ที่มา : สถาบันวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.), งานเลี้ยงต้อนรับผู้นำด้านน้ำเอเชีย - แปซิฟิก
ครั้งที่ ๒ [เทปบันทึกการออกอากาศทาง สทท. เชียงใหม่], ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖.

๒.๕.๒ การบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะ
กษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King)
การแสดงที่จัดขึ้นในครั้งนี้อาจจะลุล่วงไปด้วยดี โดยผ่านกระบวนการซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น
๓ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๕.๒.๑. ขั้นตอนการเตรียมงาน (Pre - Production)

เริ่มจากการคัดเลือกบทละครและดัดแปลงบทละครขึ้นใหม่ การคัดเลือกตัวแสดง
การออกแบบฉาก ดนตรีประกอบ และเครื่องแต่งกาย การประชาสัมพันธ์ จัดหาสถานที่สำหรับใช้ในการ
การแสดง คัดเลือกตัวบุคคลและกำหนดหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้น โดยขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

➤ **หน้าที่รับผิดชอบในฝ่ายต่าง ๆ^{๒๓} ประกอบด้วย**

๑. Producer Script Adapter	จิษณา เตือนดาว
๒. Project Advisor and Artistic Director	นคร พงษ์น้อย
๓. Director and Choreographer	นราพงษ์ จรัสศรี
๔. Lanna Poet and Reciter	วิลักษณ์ ศรีป่าซาง
๕. Music Director and Composer	บงกช วรรณุไร
๖. Art Director	รัฐกิจ คนจู่ไร
๗. Costtume Designer	โกมล พานิชพันธ์
๘. Make-up and Hair Designer	มนตรี วัตละเอียด
๙. Lighting Designer	ธนัฐ ปิติพรตาปิน
๑๐. Chief Audio Engineer	อรรถพล สกกุลพรรค
๑๑. Special Visual Effects Designer	บุญชัย วงศ์บวรเกียรติ
๑๒. Technical Director	เฉลิมพล อินมณี
๑๓. Production Stage Manager	ชนานันท์ สุวรรณเทพ
๑๔. House Program Translator	ประวิทย์ มหาสารินันท์
๑๕. Conductor	ชัยภัค เมขลา
๑๖. Orchestra	วงทิพย์ออเคสตรา (TIP) เชียงใหม่
๑๗. Folk Music Ensemble	วงลายเมือง
๑๘. นักแสดงนำ	
พญามังราย	ปลอดประสพ สุรัสดี
กรมวัง	ธงทอง จันทรางศุ
พ่อขุนรามคำแหง	พรรณศักดิ์ สุชี
พ่อขุนงำเมือง	วิทวัส ตีตรา
ตละแม่ปยาโค	พรรณาราร่า พุ่มเจริญ
อ้ายฟ้า	ภควัต สุวรรณเปี่ยม

^{๒๓} คณะกรรมการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำเอเชีย - แปซิฟิกครั้งที่ ๒, Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undeclared King (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๕๖). (จุลสาร)

๑๙. นักแสดงสมทบ

กรมป่าไม้

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นักเรียนการแสดง HUG ACADEMY

Southern Breeze Thai cultural Artist

โรงเรียนสหมิตรวิทยา

๒.๕.๒.๒. ขั้นตอนการแสดง (Production)

ขั้นตอนการแสดง เป็นขั้นตอนของการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม ซึ่งในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ จัดแสดงขึ้นในวันที่ ๑๙ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ บริเวณโบราณสถานวัดอ้อค่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

๒.๕.๒.๓. ขั้นตอนหลังการแสดง (Post – Production)

ขั้นตอนหลังการแสดงเป็นขั้นตอนของการประเมินผล คือ ประชุม สรุปงาน หาปัญหาที่พบเจอระหว่างการทำงานมาสรุปและประมวลเพื่อใช้แก้ไขในงานชิ้นต่อไป รวมถึงหาผลที่ได้รับจากการวิจารณ์ของผู้ชมมาเป็นกรณีศึกษาความสำเร็จและนำไปแก้ไขในงานครั้งต่อไป

ภาพที่ ๒ : ภาพบรรยากาศการฝึกซ้อมฉากตีทริภุญไชย

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากฝ่ายศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่.

ภาพที่ ๓ : ภาพบรรยากาศการฝึกซ้อมฉากฉลองเวียง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากฝ่ายศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่.

สำหรับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) นั้นเป็นการแสดงที่มุ่งเน้นนำเสนอประวัติศาสตร์เวียงกุมกามโดยตรง ตั้งแต่ยุคสมัยก่อนการก่อตั้ง ยุคแห่งความรุ่งเรือง จนกระทั่งยุคแห่งล่มสลายของอาณาจักรเวียงกุมกามจนกลายเป็นเมืองที่ถูกขนานนามว่า นครโบราณใต้พิภพ ฉะนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ของเวียงกุมกามให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อใช้เครื่องมือสำคัญประกอบการวิเคราะห์รูปแบบและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงครั้งนี้ ซึ่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์เวียงกุมกามมีนักวิชาการหลายท่านได้บันทึกเป็นหนังสือ เอกสารทางวิชา และสื่อวีดิทัศน์เผยแพร่อย่างหลากหลาย จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่า

๒.๖ เวียงกุมกาม

เวียงกุมกาม (คำเมือง : ວຽງກຸມກາມ)^{๒๔} เมืองโบราณที่พญามังรายสร้างขึ้น เมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๒๙ เป็นอดีตเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนา ซึ่งในเวลาต่อพญามังรายโปรดให้ย้ายไปสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เชียงใหม่ สำหรับเวียงกุมกามในขณะนั้นพญามังรายโปรดให้ขุดคูเวียงทั้ง ๔ ด้าน ไขน้ำแม่ปิงให้ขังไว้ในคูเมืองโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในเวียงกุมกามและใกล้เคียงเป็นเวียง(เมือง) ทดลองสร้างขึ้นก่อนที่จะมาเป็นเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบันได้ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ระยะห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร สำหรับความหมายของคำว่า กุมกาม ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดคือลาจารึกวัดพระยืน จังหวัดลำพูน เขียนขึ้นในปีพุทธศักราช ๑๙๑๓ เป็นอักษรสุโขทัย ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๓๑ เขียนว่า “กุมกาม” ปัจจุบันอ่านว่า “กุมกาม”

กุมกาม หมายถึง ปกป้องบ้านเมือง มาจากคำว่า กุม หมายถึง คอยกำกับดูแล, ป้องกันรักษา และคำว่า กาม เพี้ยนมาจากคำว่า คาม หมายถึง บ้านเมือง ทั้งนี้เพราะพญามังรายเป็นไทลื้อออกเสียดคามเป็นกาม^{๒๕}

^{๒๔} วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี, เวียงกุมกาม[ออนไลน์], ๑๓ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เวียงกุมกาม>.

^{๒๕} ประเสริฐ ธิ นคร, โคลงนิราศหรือภูโยชย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๙๙.

๒.๖.๑ ประวัติพญามังราย: กษัตริย์ผู้สร้างเวียงกุมกาม

พญามังราย ได้มีการกล่าวขานหลายพระนาม เช่น พระยามังราย พญาเม็งราย พ่อขุนเม็งราย และพระเจ้าเม็งรายมหาราช ทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา ผู้ก่อตั้งเวียงกุมกามให้เป็นเมืองหลวงแห่งแรกของล้านนา แต่ในที่สุดก็ทรงย้ายเมืองหลวงมาตั้ง ณ สถานที่แห่งใหม่ คือ เวียงพิงค์หรือเชียงใหม่เป็นราชธานี

ภาพที่ ๔ : ภาพอนุสาวรีย์พญามังราย จังหวัดเชียงราย

ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๔ ตุลาคม ๒๕๕๗.

พระราชประวัติ

พญามังราย เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าลาวเมง เป็นเจ้าผู้ครองหิรัญนครเงินยางเชียงราว (อำเภอเชียงแสนปัจจุบัน) เชื้อสายวงศ์ลวจังกราช พระชนนีพระนางอ้วมิ่งจอมเมือง พระราชธิดาของท้าวรุ่งแก่นชายเจ้าเมืองเชียงรุ่ง ท้าวรุ่งแก่นชายทรงตั้งพระนามพระราชธิดาใหม่นามว่า พระนางเทพคำข่ายหรือเทพคำขาย พญามังรายเป็นเชื้อสายของพระเจ้าลวจังกราชปกครองชนเผ่าไทยยวน เมืองหิรัญนครเงินยางเป็นเมืองหลวงตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงประมาณปีพุทธศักราช ๑๑๘๒ พญามังรายทรงประสูติวันอาทิตย์แรม ๙ ค่ำ เดือน ๓ ปีก่อ สัมฤทธิ์ศกจุลศักราช ๖๐๐ (ปีพุทธศักราช ๑๗๘๑) เวลาบ่าย พญามังรายมีโอรส ๓ องค์ ได้แก่ เจ้าขุนเครื่อง เจ้าขุนคราม (ไชยสงคราม) และเจ้าขุนเครือ พญามังรายสิ้นพระชนม์เมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๖๐ รวมพระชนมายุได้ ๗๙ ชันษา

การศึกษา

พญามังรายทรงเรียนที่สำนักอภิสถิณีร่วมกับเจ้าชายจำเมือง (พ่อขุนจำเมือง) และเจ้าชายราม (พ่อขุนรามคำแหง) แล้วได้ร่ำเรียนวิชาจบแล้วก็ย้ายไปสุกทันตฤๅษีก็ยังพบสหายอยู่เมื่อเรียนวิชาสำเร็จเจ้าชายทั้งสามเห็นว่าต้องแยกจากกันจึงตั้งน้ำสาบานว่าจะเป็นเพื่อนกันตลอดไปแล้วได้พูดว่า “หากใครบ่ชื้อคิดคดขอให้ตายในสามวันอย่าให้ทันในสามเดือนอย่าให้เคลื่อนในสามปี” จากนั้นเจ้าชายทั้งสามก็กลับบ้านเมืองของตนไป เมื่อพระองค์มีพระชนมายุได้ ๒๐ พรรษาพญาลาวเมงก็เสด็จสวรรคต พญามังรายจึงเสวยราชสมบัติแทน ต่อมาพระองค์ได้ไปตีเมืองหิรัญชัยแล้วได้ชัยชนะจึงสร้างเมืองใหม่ขึ้นมาแล้วเชิญสหายรักของท่านมาร่วมหาทำเลที่จะสร้างเมืองใหม่แล้วในที่สุดพ่อเมืองทั้งสามก็หาทำเลได้แล้วตั้งชื่อว่า นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่

พระราชกรณียกิจ

เมื่อพระเจ้าลาวเมงสวรรคต พญามังรายทรงเสวยราชสมบัติปกครองเมืองหิรัญนครเงินเป็นกษัตริย์องค์ที่ ๒๕ แห่งราชวงศ์ลาวจกหรือลวจังกราช ในเวลาต่อพญามังรายจึงมีพระประสงค์ที่จะสร้างอาณาจักรใหม่โดยรวบรวมหัวเมืองอิสระที่กระจัดกระจายเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เริ่มจากการรวบรวมหัวเมืองฝ่ายเหนือก่อน แล้วจึงลงมาทางใต้ ปีพุทธศักราช ๑๘๐๕ พญามังรายทรงสร้างเมืองเชียงราย โดยสร้างกำแพงเมืองโอบล้อมตอยจอมทองไว้ท่ามกลางเมือง ภายหลังได้ตีได้เมืองของชาวลัวะ คือ มังคุดมั่งเคียนแล้วขนานนามเมืองใหม่ว่า เมืองเชียงตุง ปีพุทธศักราช ๑๘๐๖ ทรงสร้างเมืองฝาง ปีพุทธศักราช ๑๘๒๖ เมืองชะแวง ทางตะวันออกเฉียงเหนือของลำพูน

ต่อมาพญามังรายสามารถเข้าเมืองหริภุญชัยพำนักอยู่ได้ ๒ ปี ประมาณปีพุทธศักราช ๑๘๒๙ พญามังรายได้ย้ายมาสร้างอาณาจักรที่เวียงกุมกามโดยทรงมอบเมืองหริภุญชัยให้อ้ายฟ้าปกครอง ครั้นเมื่อพระองค์ยกทัพเข้าตีเมืองพม่า พระเจ้ากรุงหงสาวดีเกรงในพระราชอำนาจจึงถวายพระนาง ปยาโคให้เป็นพระมเหสี ทำให้พระนางอ้วมิ่งเวียงไชยพระมเหสีแต่เดิมทรงเสียพระทัยมากจึงออกจาก พระราชวังไปบวชชี พญามังรายพำนักเวียงกุมกามอยู่เพียงไม่นานจึงเสาะหาชัยภูมิสร้างเมืองหลวง แห่งใหม่ เนื่องด้วยเล็งเห็นปัญหาทางด้านน้ำที่เกิดขึ้นกับเวียงกุมกาม จึงปรึกษาทหารกับพระสหาย ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงและพญาจำเมือง และสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ให้นามว่า นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครองของอาณาจักรล้านนา พญามังรายนับเป็นปฐมกษัตริย์ของ ราชวงศ์มังราย มีกษัตริย์สืบเชื้อสายถึง ๑๗ พระองค์ พระองค์สิ้นพระชนม์ด้วยอุสึนิบาตขณะออก เสด็จตัดสิน

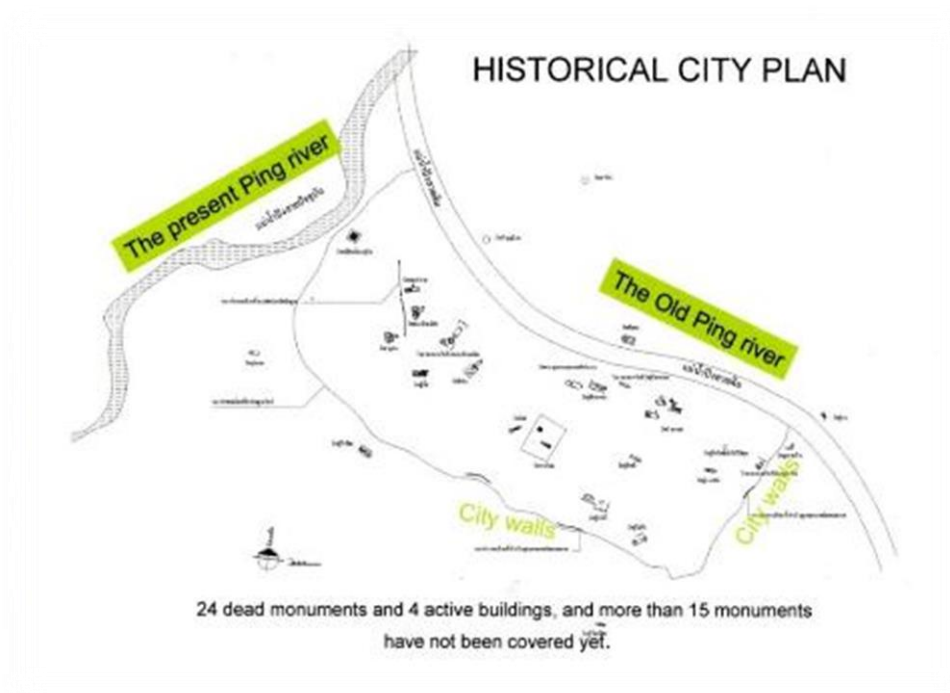
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเวียงกุมกามจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งประกอบการวิเคราะห์การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำ เอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) เนื่องด้วยเป็นการแสดงที่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเวียงกุมกามตั้งแต่ การก่อตั้งกระทั่งเวียงล่มสลายจากภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ฉะนั้นข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเวียงกุมกามจึงมี ส่วนสำคัญเพื่อให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจและได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด ข้อมูลเกี่ยวกับเวียงกุมกาม มีดังนี้

๒.๖.๒ ลักษณะทางภูมิศาสตร์เวียงกุมกาม

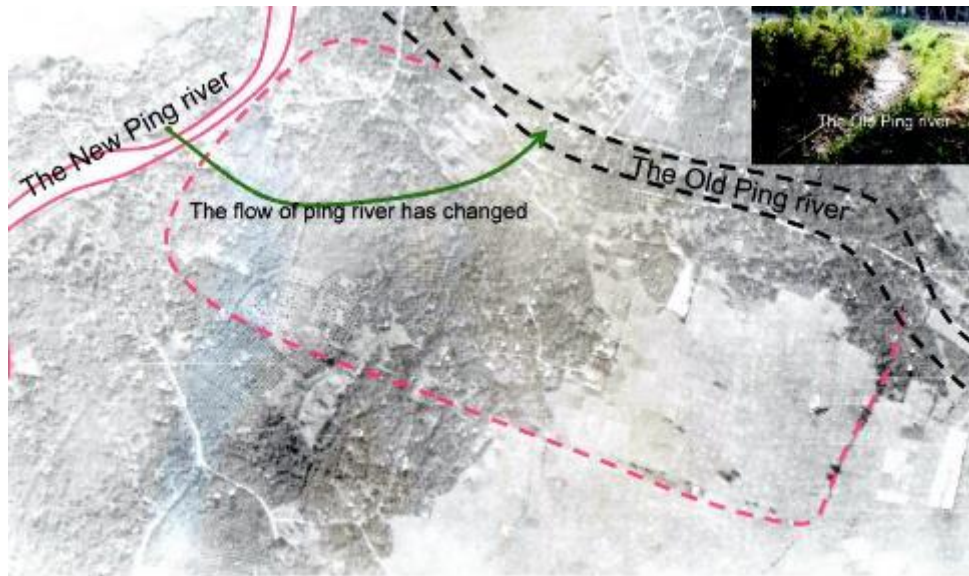
ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เวียงกุมกามมีลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีความ ยาวประมาณ ๘๕๐ เมตร กว้างประมาณ ๖๐๐ เมตร ตัวเมืองยาวขนานไปตามลำน้ำปิงสายเดิมที่เคย ไหลไปทางด้านทิศตะวันออกของตัวเมือง ในสมัยโบราณตัวเวียงกุมกามจะตั้งอยู่ฝั่งเดียวกับเมือง เชียงใหม่ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ตามหลักฐานสันนิษฐานกันว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงของ กระแส น้ำ จึงเป็นผลทำให้เวียงกุมกามเปลี่ยนมาตั้งอยู่ทางฝั่งด้านตะวันออกของแม่น้ำเช่นปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำครั้งนั้น ทำให้เกิดน้ำท่วมเวียงกุมกามครั้งใหญ่จน เวียงกุมกามล่มสลาย ส่วนของตัวเมือง วัด โบราณสถาน ที่อยู่อาศัยของผู้คนจมฝังอยู่ใต้ดินตะกอน จนกลายเป็นเมืองร้าง กระทั่งถูกขุดค้นพบโดยกรมศิลปากรเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ เป็นต้นมา

ภาพที่ ๕ : ภาพแสดงเส้นทางแม่น้ำปิงสายเก่าและสายปัจจุบัน
ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม (Wieng Kum Kam Information center), ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

Aerial Map of Wiang Kum Kam,
The year 1956

WKK was conquered by Burmese since
In the year 1558-1774 A.D.

ภาพที่ ๖ : ภาพแสดงเส้นทางแม่น้ำปิงสายเก่าและสายปัจจุบัน

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม (Wiang Kum Kam Information center), ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

เวียงกุมกามมีลักษณะภูมิประเทศตั้งอยู่บริเวณแอ่งที่ราบเชียงใหม่ - ลำพูน ความลาดเอียงประมาณ ๐.๑ เปอร์เซ็นต์ เป็นที่ราบลุ่มต่ำบริเวณกว้างขวางทำให้น้ำท่วมถึงพื้นดินจึงมีความสมบูรณ์มาก เนื่องด้วยเป็นที่ราบดินตะกอนทับถม ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย แหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญ คือ แม่น้ำปิงไหลผ่านบริเวณที่ราบ ต้นน้ำอยู่ที่ดอยถั่ว อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ไหลมาลงที่เชียงใหม่ เป็นที่ราบระหว่างภูเขาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคเหนือตอนบน โดยมีอาณาบริเวณครอบคลุมรวม ๑๓ อำเภอ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ๑๐ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสารภี แม่แตง แม่ริม สันทราย หางดงสันป่าตอง ดอยสะเก็ด สันกำแพง และจอมทอง นอกจากนี้ยังครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดลำพูน อีก ๓ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองลำพูน อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอป่าซาง โดยมีพื้นที่ประมาณ ๙๔๐,๐๐๐ ไร่

ภาพที่ ๗ : ภาพแผนที่อาณาจักรล้านนาโบราณ

ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ณ ศูนย์ข้อมูลวัฒนธรรมเวียงกุมกาม, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๒.๖.๓ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์เวียงกุมกามจากหนังสือ เวียงกุมกาม : การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณในล้านนา ของ สรัสวดี อ๋องสกุล ความว่า

ยุคสมัยก่อนจะมีการกำเนิดของเวียงกุมกามขึ้น พื้นที่บริเวณวัดกานโถมหรือวัดช้างค้ำในปัจจุบัน เป็นชุมชนที่มีโครงสร้างรากฐานวัฒนธรรมทริภุญไชย เนื่องจากอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองทริภุญไชย สันนิษฐานว่าชุมชนดังกล่าวมีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๗ เนื่องจากพบหลักฐาน เช่น ตำนาน ศิลาจารึกอักษรมอญภาษามอญ และโบราณวัตถุทริภุญไชย ชุมชนบริเวณวัดกานโถมในสมัยทริภุญไชยมีฐานะเป็นชุมชนระดับหมู่บ้าน เพราะสภาพชุมชนบริเวณวัดกานโถมจากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นชุมชนเล็ก ไม่มีสภาพเป็นสังคมเมือง ในรูปแบบ “เวียง” * ชุมชนนี้น่าจะเฟื่องฟูขึ้นสมัยพญามังรายสร้างเวียงกุมกาม อีกทั้งบริเวณวัดกานโถมซึ่งอยู่ห่างจากเมือง

ทริภุชเวหรือจังหวัดลำพูนประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จึงน่าจะเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ขึ้นกับเมืองทริภุชเว และมีผู้คนอาศัยอยู่สืบเนื่องมาจนถึงสมัยพญามังรายสร้างเวียงกุมกาม^{๒๖}

๒.๖.๓.๑ กำเนิดเวียงกุมกาม

เรื่องราวของพญามังรายมีตำนานว่า พระองค์ทรงเป็นพระราชบุตรของพระยาลาวเมงและพระนางเทพคำชาย เจ้าหญิงแห่งเมืองเชียงรุ่ง ราวประมาณปีพุทธศักราช ๑๘๐๕ ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ที่เมืองเงินยางเชียงแสน พระองค์ทรงมีพระประสงค์รวบรวมแคว้นต่าง ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเริ่มขยายอำนาจลงมาทางใต้บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง ต่อจากนั้นก็ขยายลงไปถึงบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาและสาละวิน ขณะนั้นมีเมืองทริภุชเวเป็นเมืองสำคัญบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงอุดมสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจ พญามังรายจึงประสงค์จะยึดครองเมืองทริภุชเวแล้วย้ายเมืองหลวงหรือทรงมาสร้างเมืองอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองเชียงราย ทางใต้ลงมาในราวปีพุทธศักราช ๑๘๐๖ แต่ด้วยเหตุที่ภูมิประเทศไม่เหมาะแก่การขยายอำนาจลงมาทางใต้ จึงทรงย้ายไปที่เมืองฝางราวปีพุทธศักราช ๑๘๑๗ ซึ่งเมืองนี้อยู่ไม่ไกลจากเมืองทริภุชเว

ต่อมาได้ดำเนินนโยบายแบบบ่อนทำลาย โดยให้อ้ายฟ้าทหารของพระองค์มาเป็นไส้ศึกในเมืองทริภุชเว ใช้เวลาเพียง ๗ ปี อ้ายฟ้าสามารถทำให้ประชาชนในเมืองนี้ไม่พอใจพระยายีบาหรือพระยาบา เช่น เกณฑ์แรงงานอย่างหนักในการไปขุดเหมืองชลประทาน ที่เรียกว่า เหมืองอ้ายฟ้าหรือเหมืองแข็ง เกณฑ์ประชาชนตัดไม้ลากไม้ในฤดูฝนมาทำค้ำที่ประทับของพระยาบา ทำให้ไร่นาของประชาชนได้รับความเสียหายมาก นอกจากนี้อ้ายฟ้ายังได้กราบทูลให้พระยาบาห้ามประชาชนเข้ามาร้องทุกข์กับกษัตริย์โดยตรงดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา ให้ทุกคนติดต่อร้องทุกข์กับอ้ายฟ้า แล้วอ้ายฟ้าก็ตัดสินใจไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนมาก^{๒๗}

^{๒๖} สรัสวดี อ๋องสกุล, เวียงกุมกาม: การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณล้านนา (เชียงใหม่: โรงพิมพ์บริษัท WITHIN DESIGN, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๘ – ๑๒๓.

^{๒๗} ทน ตนมั่น, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ (พระนคร: คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑), หน้า ๒๐.

จากนั้นอ้ายฟ้าจึงกล่าวกับประชาชนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนทำไปนั้นเป็นบัญชาจากพระยาบาทั้งสี่ ทำให้ประชาชนไม่พอใจพระยาบา และเมื่อมีศึกพญามังรายมาประชิด ประชาชนจึงไม่กระตือรือร้นจะช่วยรบกับผู้ปกครอง ในที่สุดพญามังรายจึงยึดทริภุญไชยไว้ในอำนาจได้สำเร็จเมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๒๔ เมื่อพญามังรายสามารถยึดเมืองทริภุญไชยได้แล้วจึงประทับได้ระยะหนึ่งแล้วยกเมืองให้อ้ายฟ้าเข้ามาปกครองแทนพระองค์ โดยพระองค์ได้สร้างเมืองใหม่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ชื่อเมือง “ชะแวง” เมืองนี้ประสบปัญหาอุทกภัยน้ำท่วมบ่อยจึงได้ย้ายมาสร้างเมืองอีกเมืองหนึ่ง คือ เวียงกุมกาม ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอสารภี ถึงกระนั้นเมืองนี้ประสบปัญหาเดิมคือ น้ำท่วมแล้วท่วมอีก จึงมีภูมิประเทศที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นเมืองหลวงถาวรได้ พระองค์จึงได้พยายามแสวงหาทำเล ภูมิประเทศเพื่อสร้างเมืองใหม่^{๒๘}

สร้อยดี อ่องสกุลได้กล่าวในหนังสือ เวียงกุมกาม: การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณในล้านนา เกี่ยวกับมูลเหตุการกำเนิดเวียงกุมกาม ความว่า

“หลังจากที่พญามังรายยึดทริภุญไชยสำเร็จในราวปีพุทธศักราช ๑๘๓๕ พระองค์ประทับที่เมืองทริภุญไชย ๒ ปี ทรงไม่พอพระทัยเมืองทริภุญไชย ด้วยเหตุด้านข้อบกพร่องของตัวเวียงที่สร้างมากกว่า ๕๐๐ ปี เวียงมีขนาดเล็กคับแคบไม่สามารถขยายเวียงได้ เต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้าง พญามังรายจึงหาสถานที่สร้างเมืองหลวงแห่งใหม่”^{๒๙}

จากข้อความข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลมีความขัดแย้งกันด้านศักราชที่พญามังรายยึดเมืองทริภุญไชยได้ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของสร้อยดี อ่องสกุล เนื่องจากเมื่อศึกษาหลักฐานสนับสนุนศักราชดังกล่าวพบว่า

^{๒๘} อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, ประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่ [ออนไลน์], ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.dpt.go.th/ITCitdb/history/chiengmai.doc.

^{๒๙} สร้อยดี อ่องสกุล, เวียงกุมกาม, หน้า ๔๓ - ๔๔.

อาณาจักรล้านนาถูกมองโกโจมตีครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๑๙๓๕^{๓๐} แต่หลักฐานเงินไม่กล่าวถึงสาเหตุการเข้าโจมตี แต่สันนิษฐานว่าเพราะพญามังรายเข้ายึดเมืองหริภุญไชย เนื่องด้วยเมืองหริภุญไชยเป็นรัฐที่มีความสัมพันธ์อันดีกับจีนเพราะพบหลักฐานที่กล่าวถึงหริภุญไชยกับละโว้ส่งทูตไปจีนในปีพุทธศักราช ๑๘๓๒^{๓๑}

จนในที่สุดพญามังรายทรงพบบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ตอนเหนือของเวียงกุมกาม บริเวณเชิงภูเขาสุเทพ จึงได้เชิญพระสหายของพระองค์มาช่วยคิดการสร้างเมือง คือ พระยาร่วงแห่งเมืองสุโขทัย พระยงำเมืองแห่งเมืองพะเยา ดังปรากฏข้อความเรื่องนี้ในตำนาน ราชวงศ์พื้นเมืองเชียงใหม่ ความว่า

“...สหายคำพระยงำเมือง พระยาร่วงทั้งสองนั้น กูจักเรียกร่องเสงปองไฟจา(ปรีक्षा) แล้วจึงควรตั้งชะแล ... พญามังรายก็ใช้อำมาตย์ผู้รู้ผู้หลวงไปเมืองพญายาว(พะเยา) ที่อยู่พระยงำเมือง และเมืองสุโขทัยที่พระยาล่วง(ร่วง) ก็เรียกร่องเอาพระยาทั้งสองอันเป็นมิตรรักกับด้วยพญามังราย ก็ชักเชิญว่า จักตั้งบ้านใหญ่เมืองหลวง ...พญามังราย พระยงำเมือง พระยาร่วง ๓ คน ทั้งเสนาอำมาตย์ไพร่บ้านไฟเมือง สมณพราหมณ์ ช่างไม้ ช่างต้อ (แกะสลัก) ช่างแต้ม ทั้งหลายพร้อมเพรียงเสงปองกัน จักเบิกบายชื่อโสรกยังเวียงว่า ชนพบุรีศรีนครเชียงใหม่ ก็โสรกมีสินนี้”^{๓๒}

ต่อมาเมื่อสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่เสร็จสมบูรณ์แล้วจึงโปรดให้ใช้ชื่อเมืองหลวงแห่งนี้ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครองและศูนย์กลางความเจริญของล้านนาตลอดมา

^{๓๐} Luce. G.H., “The Early Sayam in Burma’s History,” Journal of the Siam Society XLVI pt.2 (November 1958): p.123.

^{๓๑} Ibid.

^{๓๒} ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, “ราชวงศ์พื้นเมืองเชียงใหม่,” ฉบับวัดเชียงมั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (สิงหาคม ๒๕๑๘): ๑๓.

๒.๖.๓.๒ เวียงกุมกามในสมัยพญามังราย

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่การกล่าวถึงศักราชของการก่อสร้างเวียงกุมกามอาทิ ดำนานพื้นเมืองล้านนา ชิลกาลมาลีปกรณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยสนับสนุนความคิดเห็นของสร้อยดี อ่องสกุล เกี่ยวกับการกำเนิดเวียงกุมกามในสมัยพญามังราย^{๓๓} เนื่องจากหลักฐานที่นำมาอ้างอิงน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้ทางด้านประวัติศาสตร์สูง กล่าวคือ

พญามังรายทรงสร้างเวียงกุมกามขึ้นประมาณปีพุทธศักราช ๑๘๓๗ ด้วยสาเหตุเพราะพญามังรายมีประสงค์จะสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่แทนที่เมืองหริภุญไชย โดยทรงเลือกหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในเวลาต่อมาเป็นบริเวณที่ตั้งของวัดกานโถม สภาพหมู่บ้านดังกล่าวมีศักยภาพต่อการพัฒนาให้เป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่ได้ เพราะสถานที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ติดกับบริเวณแม่น้ำปิง ทำให้การใช้น้ำสำหรับอุปโภคบริโภคทำได้สะดวก ด้านการคมนาคมในสมัยโบราณใช้แม่น้ำปิงเป็นเส้นทางผ่านของสินค้าและผู้คนที่เดินทางสัญจรไปมาระหว่างเมืองหรือแคว้นต่าง ๆ ได้ทั้งเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือและเมืองที่อยู่ทางตอนใต้ ตลอดจนสถานที่แห่งนี้มีพื้นที่กว้างขวาง ที่ตั้งลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกข้าวได้ในบริเวณกว้างซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของสังคมเมืองในยุคนั้น

รูปแบบของเวียงกุมกามได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของเมืองหริภุญไชย ทั้งการเลือกทำเลที่ตั้งของเวียงกุมกาม นิยมสร้างเมืองบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เป็นลักษณะที่ราบลุ่มต้ำน้ำท่วมถึง อันเป็นลักษณะเด่นตามแนวคิดวัฒนธรรมการก่อสร้างเมืองในสมัยหริภุญไชย หากพิจารณาแนวคิดตามจารีตของชาวไทยวนจะพบว่า ชาวไทยวนจะเลือกสร้างเวียงที่เชิงเขา ด้านฝั่งเมืองกุมกามเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในขณะที่ชาวไทยวนก่อนยึดครองเมืองหริภุญไชย จะสร้างเวียงตามลักษณะภูมิประเทศที่ไม่เป็นรูปทรงเรขาคณิต นอกจากรูปแบบเวียงกุมกามจะได้รับอิทธิพลจากหริภุญไชยดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐล้านนาก็ได้รับความเจริญจากหริภุญไชยเช่นกัน เช่น ตัวอักษรธรรมล้านนาที่มาจากอักษรมอญหริภุญไชย นิกายพระสงฆ์พื้นเมืองของอาณาจักรล้านนาก็มาจากนิกายของหริภุญไชย ด้านศิลปกรรมพบรูปทรงเจดีย์วัดกู่กุดเป็นต้นแบบของวัดกู่คำ และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมที่พบในเวียงกุมกามที่บริเวณวัดกุมกาม วัดปู่เปี้ย วัดไม้ซ้ง เป็นเจดีย์ที่ได้รูปแบบศิลปกรรมมาจากเจดีย์แปดเหลี่ยมของหริภุญไชยเช่นกัน

^{๓๓} สร้อยดี อ่องสกุล, เวียงกุมกาม, หน้า ๖๐ - ๖๙.

ในช่วงเวลาที่เวียงกุมกามมีสถานะเป็นเมืองหลวง กล่าวได้ว่า เป็นสมัยรุ่งเรืองของเวียงกุมกาม ซึ่งมีฐานะเป็นศูนย์กลางทางการเมืองและศูนย์กลางทางการค้า ชุมชนบริเวณนี้ขยายตัวเป็นสังคมเมือง โดยอาศัยพื้นฐานที่เหมาะสมของที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการคมนาคม และในขณะที่พญามังรายประทับในเวียงกุมกาม นอกจากพระองค์จะสร้างเวียงกุมกามขึ้นแล้ว ทรงสร้างที่ประทับตลาด และวัดซึ่งเป็นลักษณะของการสร้างเมืองทั่วไป พญามังรายทรงปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเวียงกุมกามอย่างใกล้ชิด

ถึงแม้ว่าเวียงกุมกามจะมีความสำคัญในฐานะเมืองหลวงในช่วงระยะเวลาไม่นาน พญามังรายทรงย้ายเมืองหลวงมาที่เชียงใหม่ ด้วยสาเหตุที่ตัวเวียงหรือตัวเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่ตั้งอยู่ระหว่างเชิงดอยสุเทพและแม่น้ำปิง ลักษณะชัยภูมิสอดคล้องกับจารีตเดิมของชาวไทยยวนที่มักจะตั้งเวียงให้หันหน้าเข้าสายน้ำ ภูเขาตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งหากพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้แล้วจะทำให้สายน้ำที่หลังไหลมาจากดอยสุเทพ พื้นที่ด้านล่างหรือชุมชนที่อาศัยด้านล่างดอยสุเทพจะอุดมสมบูรณ์เนื่องจากมีน้ำไหลลงมาหล่อเลี้ยงตัวเมืองเชียงใหม่ตลอดเวลา

๒.๖.๓.๓ เวียงกุมกามในสมัยราชวงศ์มังราย ปีพุทธศักราช ๑๘๕๔ - ๒๑๐๑

หลังจากการสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลวงแห่งใหม่สำเร็จแล้ว เวียงกุมกามมิได้สิ้นสลายไป คงความเป็นชุมชนสืบต่อเรื่อยมา เวียงกุมกามเป็นชุมชนที่ถือว่าใหญ่พอสมควร เมื่อพิจารณาจากหลักฐานซากโบราณสถานวัดร้างในเวียงกุมกามซึ่งมีจำนวนมากมาย บางวัดมีร่องรอยการซ่อมแซมของเดิม แสดงถึงความเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยราชวงศ์มังราย เนื่องด้วยเวียงกุมกามมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับเชียงใหม่ จึงอยู่ภายใต้การปกครองจากกษัตริย์โดยตรงมีฐานะเป็นเวียงบริวาร กษัตริย์ไปประทับพักผ่อนในเวียงกุมกามจึงมีการทำนุบำรุงให้เจริญควบคู่ไปกับเชียงใหม่ และผลจากการอยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่จึงทำให้เวียงกุมกามมีหน้าที่เป็นด่านป้องกันข้าศึกที่จะเข้ามาตีเมืองเชียงใหม่ กษัตริย์จะควบคุมเวียงกุมกามไว้ในพระราชอำนาจ ไม่ให้เวียงกุมกามเป็นฐานกำลังแก่ศัตรู

๒.๖.๔ การล่มสลายของเวียงกุมกาม

เวียงกุมกามประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ เกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ทำให้เวียงกุมกามได้รับความเสียหายมากจนล่มสลายตัวลง หลักฐานที่สำคัญได้มาจากการขุดแต่งบริเวณวัดร้างในเวียงกุมกามของหน่วยงานกรมศิลปากรที่ ๔ พบซากวัดร้างซึ่งจมอยู่ใต้ดินตะกอนที่แม่น้ำพัดพาเข้ามา ระดับของพื้นดินของวัดอยู่ต่ำกว่าพื้นดินปัจจุบันประมาณ ๑.๕๐ - ๑.๘๐ เมตร จึงเป็นเหตุให้เวียงกุมกามถูกเรียกขานนามว่า “เมืองใต้ดิน” สภาพความเสียหายที่ได้รับในครั้งนี้นี้ยากต่อการฟื้นฟูหรือบูรณะให้กลับสู่สภาพเดิม เนื่องด้วยเวียงกุมกามถูกปล่อยทิ้งร้างไว้นานจนกินไป กอปรกับในช่วงระยะที่เกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่นี้ เวียงกุมกามอยู่ในยุคสมัยที่พม่าปกครอง สภาพบ้านเมืองแตกแยก เกิดปัญหาทางการเมือง จึงไม่มีผู้ใดเข้ามาทำนุบำรุงเวียงกุมกาม

หากพิจารณาทิศทางการเข้ามาของกระแสน้ำ จะพบว่ากระแสน้ำที่ไหลทะลักเข้าเวียงกุมกามมาจากทางทิศเหนือและทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เข้ามาแนวระหว่างวัดอิค่างและวัดปู่เปี้ย ทำให้บริเวณทั้ง ๒ วัด ถูกดินตะกอนที่น้ำพัดพามาถมฝังสีกมากกว่าบริเวณอื่น ตามความเห็นของสร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล ที่กล่าวในหนังสือเวียงกุมกาม ให้ความเห็นเห็นว่า

“กำแพงเวียงกุมกามทางด้านทิศตะวันตกอาจจะอยู่บริเวณระหว่างวัดอิค่างและวัดปู่เปี้ย และได้ถูกน้ำทำลายลงในเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ เพราะสภาพในปัจจุบันไม่พบร่องรอยของกำแพงเวียงด้านตะวันตกเลย สาเหตุจากน้ำท่วมเวียงกุมกามอย่างรุนแรง ทำให้แม่น้ำปิงเปลี่ยนร่องน้ำจากเดิมแม่น้ำปิงไหลไปทางตะวันออกของเวียงกุมกาม ซึ่งเป็นแนวของแม่น้ำปิงในปัจจุบัน แม่น้ำปิงจึงไม่ไหลผ่านเวียงกุมกามและลำพูน ในอดีตแม่น้ำปิงไหลผ่านเวียงเชียงใหม่ เวียงกุมกามและเวียงลำพูนทั้ง ๓ เวียง การติดต่อสื่อสารก็ไม่ต้องข้ามแม่น้ำปิงแต่การเดินทางจากเวียงเชียงใหม่ไปเวียงกุมกามในปัจจุบันต้องข้ามแม่น้ำปิง”^{๓๔}

^{๓๔} สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล, เวียงกุมกาม, หน้า ๑๒๑-๑๒๒.

๒.๖.๕ เวียงกุมกามกลับคืนสู่ความเป็นชุมชน

ในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองเวียงเชียงใหม่พระองค์แรก ได้ฟื้นฟูบ้านเมืองโดยใช้นโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ทำให้ผู้คนมาตั้งถิ่นฐานในเวียงเชียงใหม่มากขึ้น ซึ่งอาจรวมถึงบริเวณเวียงกุมกามด้วย

ในสมัยรัชการที่ ๕ เริ่มมีผู้คนย้ายเข้ามาอยู่อาศัยแต่เป็นเพียงชุมชนขนาดเล็ก ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจจึงมีไม่มากนัก ทั้งนี้อาจด้วยสาเหตุที่เส้นทางคมนาคมสายสำคัญไม่ผ่านเวียงกุมกาม ผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณเวียงกุมกามนี้ก็เริ่มมีการบูรณะซ่อมแซมวันกานโถม และภายหลังหมู่บ้านในบริเวณนี้จึงได้ชื่อว่า “บ้านช้างค้ำ”

เวียงกุมกามได้ดำรงอยู่ตามสภาพที่คงเหลือเรื่อยมา กระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ด้านหน่วยกรมศิลปากรที่ ๔ ได้เข้ามาสำรวจ ชุดแต่งคั่น และค้นพบโบราณสถานวัดร้างหลายแห่ง ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ถึง ๒๕๔๗ กรมศิลปากรค้นพบโบราณสถานบริเวณเวียงกุมกาม^{๓๕} ประกอบด้วย

๑. วัดกู่ขาว
๒. วัดกุมกามร้าง
๓. วัดบ่อน้ำทิพย์
๔. วัดพันเลา
๕. วัดหัวหนอง
๖. วัดกู่ริตไม้
๗. วัดกู่อ้ายหลาน
๘. วัดกู่ไม้ซัง
๙. วัดโบสถ์
๑๐. วัดกุมกามที่ปาราม
๑๑. วัดอীগ้าง(อี่ค่าง)
๑๒. วัดปู่เปี้ย
๑๓. วัดธาตุมหา

^{๓๕} จิตรศักดิ์ เดชวงศ์ญา, ประวัติศาสตร์และศิลปกรรมเวียงกุมกาม (เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง เชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔.

๑๔. วัดพระเจ้าองค์ดำ
๑๕. วัดพญามังราย
๑๖. วัดธาตุน้อย
๑๗. วัดช้างค้ำ (วัดกานโถม)
๑๘. วัดกุฎีป่าด้อม
๑๙. เนินบริเวณโบราณสถานร้างใกล้วัดกุ่มกามที่ปาราม (วัดต้นข่อย)
๒๐. เนินบริเวณโบราณสถานร้างใกล้วัดพระเจ้าองค์ดำ (วัดหนานเซียง)
๒๑. วัดกุฎีอกป้อก
๒๒. วัดกุฎีอ้ายสี
๒๓. วัดกุ่มะเกลือ
๒๔. เนินโบราณสถานร้างข้างวัดกุฎีขาว
๒๕. วัดป่าตาล
๒๖. วัดต้นโพธิ์
๒๗. วัดเจดีย์เหลี่ยม (กุฎีคำ)

จากข้อมูลโบราณสถานที่ถูกค้นพบข้างต้น มีการขุดค้นพบซากโบราณสถานอีกมากมาย ปัจจุบันค้นพบมากกว่า ๔๐ แห่ง ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างข้อมูลพื้นฐานและภาพถ่ายเกี่ยวกับโบราณสถานบริเวณเวียงกุ่มกามที่สำคัญมาพอสังเขป เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และเห็นภาพในการจัดสถานที่ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุ่มกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในขั้นต่อไป

โบราณสถานสำคัญในเวียงกุมกาม

ภาพที่ ๙ : ภาพวัดช้างค้ำ (กานโถม) ในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๑. วัดช้างค้ำ (วัดกานโถม)^{๓๖}

วัดช้างค้ำ เป็นวัดที่พญามังรายโปรดให้สร้างขึ้นในราวปีพุทธศักราช ๑๘๓๓ โบราณสถานประกอบด้วย วิหารหันไปด้านทิศตะวันตก ด้านหลังเป็นอาคารที่มีลักษณะเชื่อมต่อกออกไปเป็นมณฑป หลังวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป หลักฐานเอกสารพงศาวดารโยนกได้มีการระบุว่า ฐานเจดีย์กว้าง ๑๒ เมตร สูง ๑๘ เมตร ทำซุ้มคูหาสี่ทิศซ้อนเป็นสองชั้น ชั้นล่างไว้พระพุทธรูป ๔ องค์ ชั้นบนวางพระพุทธรูปยืนองค์หนึ่ง มีรูปอัครสาวกโมคัลลาน์ สารีบุตร และพระอินทร์รูปนางธรณีไว้สำหรับพระพุทธรูปด้วย วัดช้างค้ำ (วัดกานโถม) ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๑ ตำบลท่าวังตาล นอกจากนี้ในบริเวณวัดยังมีต้นศรีมหาโพธิ์ที่พญามังรายได้อัญเชิญเมล็ดจากเมืองลังกาในครั้งโบราณและหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญคือ พบพระพิมพ์ดินเผาสกุลช่างหริภุญไชยจำนวนหนึ่งและพบจารึกหินทรายสีแดงเป็นอักษรสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ อักษรมอญ อักษรที่มีลักษณะระหว่างอักษรมอญกับอักษรไทย และ

^{๓๖} ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม, เวียงกุมกาม[ออนไลน์], ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา
<http://www.school.net.th>

อักษรสุโขทัย และฝักขามรุ่นแรก ภายในวัดมีต้นโพธิ์ที่เก่าแก่มากมีพระพุทธรูปซึ่งเป็นที่เคารพสักการะ และมีหอพญามังรายหรือศาลพญามังราย ปัจจุบันวัดนี้มีพระสงฆ์เข้าพรรษาอยู่ภายในวัดและมีพุทธศาสนิกชนทำบุญร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาอยู่เรื่อยมา

ภาพที่ ๑๐ : ภาพวัดปู่เปี้ยในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๒. วัดปู่เปี้ย

วัดปู่เปี้ย นับเป็นที่สำคัญอีกวัดหนึ่งของเวียงกุมกาม อายุสมัยของการสร้างองค์เจดีย์เปี้ย กรมศิลปากรสันนิษฐานว่าน่าจะอยู่ในรัชสมัยของพญาติโลกราชลงมาในราวปีพุทธศักราช ๑๙๙๘ ถึงปีพุทธศักราช ๒๐๖๘

ปัจจุบันวัดปู่เปี้ยกรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งและบูรณะเสร็จเรียบร้อยแล้ว พบลักษณะของวัดประกอบด้วย วิหาร เจดีย์ อุโบสถ แทนบูชา ศาลผีเสื้อตั้งอยู่ด้านหน้า พระอุโบสถ วิหารและอุโบสถอยู่ข้างเคียงกันต่างหันทิศไปทางทิศตะวันออก วิหารมีร่องรอยของการก่อสร้างและซ่อมแซมกันมาหลายสมัย ส่วนองค์เจดีย์นั้นมีลักษณะเป็นเรือนธาตุสูง ถือเป็นการผสมผสานศิลปกรรมแบบสุโขทัยและแบบล้านนา ด้านทิศตะวันตกของเวียงกุมกามจากผิวดินอยู่ลึกลงไปประมาณ ๒ เมตร

ภาพที่ ๑๑ : ภาพวัดเจดีย์เหลี่ยมในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๓. วัดเจดีย์เหลี่ยม

วัดเจดีย์เหลี่ยม หรือวัดกู่คำ เดิมพญามังรายโปรดให้ขุดคูเวียงหาทั้งสี่ด้านและไขน้ำปิงเข้าสู่คูเวียงและตั้งลำเวียง (ค่าย) ไว้โดยรอบ จากนั้นให้ขุดหนองสระใกล้ที่ประทับ ในขณะที่ขุดนั้น พระองค์ทรงเยี่ยมพระแก่ลุดคนขุดทุกวัน หนองนั้นจึงได้ชื่อ หนองต่าง (หน้าต่าง) พระองค์ให้เอาดินที่ขุดออกจากหนองปั้นเป็นอิฐก่อเจดีย์กู่คำ คือ เจดีย์เหลี่ยมไว้ในเวียงกุมกาม ลักษณะของเจดีย์นั้นมีฐานกว้าง ๘ วา ๑ ศอก สูง ๒๒ วา ซึ่งเป็นแบบศิลปกรรมของลพบุรี โดยถ่ายแบบมาจากวัดจามเทวี (วัดกู่กุด) จังหวัดลำพูน มีพระพุทธรูปยืนอยู่ในซุ้มพระทั้งสี่ด้าน ด้านละ ๑๕ องค์ รวม ๖๐ องค์ กล่าวกันว่าเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระชายา ทั้ง ๖๐ พระองค์ ยอดเจดีย์แปลมขึ้นเป็นตุ่มไม่มีฉัตรเหมือนเจดีย์ทั่ว ๆ ไปคล้ายกับสลูบ คนทั้งหลายจึง เรียกว่า เจดีย์กู่คำ ในเวลาต่อมาในรัชกาลที่ ๕ หลวงโยนระการวิจิตรหรือหม่อมปันโหย^{๓๗} คหบดีพม่าผู้ร่ำรวยจากการสัมปทานไม้สัก ได้ทำการบูรณะโดยให้

^{๓๗} สุรชัย จงจิตงาม, ล้านนา Art & Culture (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส, ๒๕๕๕), หน้า ๖๑.

ช่างชาวพม่าเป็นผู้ดำเนินงานลวดลายต่าง ๆ ทั้งซุ้มพระ และองค์พระจึงเหมือนศิลปกรรมพม่า และเพิ่มซุ้มองค์พระอีกด้านละ ๑ องค์ จึงมีพระพุทธรูปทั้งหมด ๖๔ องค์

ภาพที่ ๑๒ : ภาพวัดกุ๋ป่าด้อมในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๔. วัดกุ๋ป่าด้อม

วัดกุ๋ป่าด้อม สันนิษฐานว่าก่อสร้างขึ้นในสมัยที่พญามังรายประทับอยู่ที่เวียงกุมกาม ระหว่างปีพุทธศักราช ๑๘๓๕ ถึง ๑๘๓๙ วัดกุ๋ป่าด้อม (กุ๋เป็นภาษาถิ่น หมายถึง เจดีย์) เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันตามเขตที่ดินของป่าด้อม ประกอบด้วย วิหารเจดีย์ และแท่นบูชาจำนวน ๒ แท่น ล้อมรอบด้วยแนวกำแพงแก้ว ปัจจุบันรับการบูรณะแล้ว ตั้งอยู่ในเขตบ้านท่าวังตาล ตำบลท่าวังตาล อยู่นอกเขตเวียงกุมกาม ติดกับแนวคูเมือง - กำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ สามารถเดินทางมาจากวัดปู่เปี้ยหรือตามถนนทางแยกเข้าเวียงกุมกามด้านหน้าวัดเจดีย์เหลี่ยม (กุ๋คำ)

ภาพที่ ๑๓ : ภาพวัดพระเจ้าองค์ดำในบริเวณเวียงกุมกาม

ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๕. วัดพระเจ้าองค์ดำ

วัดพระเจ้าองค์ดำ ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเวียงกุมกามทางมุมด้านทิศเหนือ โบราณสถานนี้อยู่ในมีเนินดินแรกอยู่ทางทิศเหนือ กว้างประมาณ ๔๐ เมตร ยาว ๑๔ เมตร สูง ๓.๕๐ เมตร วางตัวทางแนวทิศเหนือ - ใต้ เนินดินนี้ชาวบ้านขนานนามว่า “เนินพญามังราย” วัดพระเจ้าองค์ดำนับเป็นวัดที่สำคัญที่สุดวัดหนึ่งของ เวียงกุมกาม เนื่องด้วยมีการขุดค้นพบสิ่งก่อสร้างหลายแห่งอีกทั้งรูปแบบของอาคารแต่ละแห่งนั้นมีลักษณะเฉพาะของตนเอง วัตถุที่พบจากการขุดแต่งบูรณะ เช่น พระพุทธรูปสำริดศิลปะล้านนาขนาดเล็กหลายองค์ พระพุทธรูป นาคปรกสำริดทรงเครื่องแบบศิลปะเขมร และพระพิมพ์แบบหริภุญไชย

ภาพที่ ๑๔ : ภาพวัดพระธาตุน้อยในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๖. วัดพระธาตุน้อย

วัดพระธาตุน้อยตั้งอยู่ห่างจากวัดช้างค้ำ (กานโถม) ค่อนไปทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นวัดร้าง นับว่าเป็นวัดขนาดเล็กลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ขุดค้นพบภายหลังทำการขุดแต่ง สันนิษฐานว่าอยู่ในช่วงพุทธศักราชที่ ๑๙ และ ๒๐ ประกอบด้วยวิหาร เจดีย์ ตั๋ววิหารหันไปทางทิศเหนือ ฐานเจดีย์อยู่ด้านหลังวิหารทัพสัมภาระ ทั้งหมดประกอบด้วยอิฐ ดินเผา ไม้ถ้อปูน ผิวด้านนอกฉาบด้วยวัสดุปูนขาว อยู่ลึกลงไปจากผิวดินปัจจุบันประมาณ ๑ เมตร

ภาพที่ ๑๕ : ภาพวัดหนานช้างในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๗. วัดหนานช้าง

วัดหนานช้าง ปัจจุบันเป็นวัดร้าง ตั้งอยู่บนพื้นที่สวนลำไยของชาวบ้าน กรมศิลปากรได้ดำเนินการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถาน พร้อมกับใช้เงินงบประมาณซื้อที่ดินบริเวณวัดนี้ไว้ ตามประวัติชื่อวัดหนานช้างใช้ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นการตั้งชื่อตามเจ้าของที่ดินพื้นที่มีระยะใต้ดินลึกลงไปเฉลี่ย ๒ เมตร รอบบริเวณวัดมีสิ่งก่อสร้างและอาคารจำนวน ๑๐ แห่ง ตามประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏหลักฐานของวัดแห่งนี้ แต่หากพิจารณาจากรูปแบบการก่อสร้างและลักษณะทางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ คาดว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยที่ล้านนาเจริญรุ่งเรือง

ภาพที่ ๑๖ : ภาพวัดพระธาตุดุขขาวในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๗. วัดธาตุดุขขาว

“วัดธาตุดุขขาว” ชื่อวัดเรียกขานกันตามลักษณะในอดีต เนื่องจากเคยมีผิวปูนสีขาวปรากฏที่องค์เจดีย์ วัดสร้างหันไปทางทิศตะวันออก สิ่งก่อสร้างในวัดประกอบด้วยเจดีย์ประธานที่อาจเป็นทรงมณฑปหรือทรงระฆัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของวิหาร ซึ่งน่าจะเป็นวิหารโถงและมีอุโบสถตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์ประธาน ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ พบพระปูนตกอยู่ด้านหลังวิหาร สันนิษฐานว่าเป็นพระประธานแต่เดิม และจากการพบเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของล้านนา (เตาเวียงกาหลงและเตาสันกำแพง) และชิ้นส่วนจารึกที่ปรากฏอักษรฝักขาม ในพื้นที่กำหนดอายุวัดขาวได้ว่า น่าจะอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๒๐ - ๒๑

ภาพที่ ๑๗ : ภาพวัดอู่ค่างในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ภาพที่ ๑๘ : ภาพวัดอู่ค่างในบริเวณเวียงกุมกาม
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๘. วัดอีด่าง

วัดอีด่าง ลักษณะสถานที่เป็นวัดร้างบรรจุอยู่ในบัญชีของกรมการศาสนา แวดล้อมด้วยพื้นที่ของวัดเป็นเขตที่ดินของเอกชน (ชาวบ้าน) รอบบริเวณวัดก่อนมีการเข้าชุดแต่งโดยกรมศิลปากรเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ สภาพพื้นที่เป็นป่ารกมีต้นไม้ใหญ่น้อยหนาแน่น หลังจากดำเนินการชุดแต่งบูรณะเสร็จสมบูรณ์ พบว่าสิ่งก่อสร้างรอบบริเวณมีสภาพพังทลายเสียหายตามกาลเวลา พื้นที่โดยรอบเป็นเขตสวนลำไยและเขตที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน

ประวัติความเป็นมาไม่ปรากฏหลักฐานด้านเอกสารที่มีการกล่าวถึงวัดนี้ คาดว่าเป็นวัดสำคัญมากแห่งหนึ่งของเวียงกุมกาม เพราะว่าสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัดล้วนมีขนาดใหญ่ทั้งพระวิหารและเจดีย์ประธาน อีกทั้งที่ตั้งของวัดอยู่ในเขตกึ่งกลางเวียง จึงสอดคล้องกับคติการสร้างวัดมหาธาตุประจำเมือง ที่เรียกชื่อวัดว่า “วัดอีด่าง” เนื่องจากเดิมที่บริเวณวัดมีสภาพเป็นป่ากร้าง มีฝูงค้างใช้ซากวัดร้างแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งค้างในภาษาท้องถิ่นเรียกว่า อีด่าง (นางค้าง) ชาวบ้านจึงเรียกวัดร้างแห่งนี้ว่า “วัดอีด่าง” สืบต่อกันมา^{๓๘}

วัดอีด่าง เป็นสถานที่ที่ใช้สำหรับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม มังรายและสายน้ำ และการแสดงครั้งอื่น ๆ อีกมากมายหลายหลายครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่บริเวณวัดอีด่างมีพื้นที่กว้าง โบราณวัตถุที่คงเหลือมีความสมบูรณ์ ทัศนียภาพโดยรอบมีความเป็นงดงาม นอกจากนี้มีการสันนิษฐานว่าวัดอีด่างในอดีตน่าจะเป็นวัดที่สำคัญของเวียงกุมกาม^{๓๙}

^{๓๘} ไกรสิน อุ๋นใจจินต์, นำชมโบราณสถานเวียงกุมกาม: ราชธานีแรกเริ่มของล้านนา[ออนไลน์], ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <http://qr.wiangkumkam.com/th/view-attraction-๖>.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ศรีไพโร แก้วดวง, มัคคุเทศน์ประจำเวียงกุมกาม, ๑๘ กันยายน ๒๕๕๗.

๒.๗ การประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) ที่จัดขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ เนื่องด้วยรัฐบาลภายใต้การดูแลของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เลือกโบราณสถานเวียงกุมกาม จัดเป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia - Pacific Water Summit: 2nd APWS) โดยจุดประสงค์หลักของการเข้ามาร่วมประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ คือ การร่วมมือกันสร้างการบริหารจัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ให้กลุ่มสมาชิกประเทศในทวีปเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางน้ำ นอกเหนือจากจุดประสงค์หลักเหล่านี้ จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าได้รับประโยชน์โดยตรงทั้งเรื่องการศึกษาภาพการเป็นศูนย์กลางการประชุม การส่งเสริมให้ประชาชนเกิดรายได้ การขยายช่องทางการตลาดสินค้า และการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตของชาวล้านนาผ่านโบราณสถานอย่างเวียงกุมกามให้ทั่วโลกได้รู้จัก เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประชุมครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๒.๗.๑ ประวัติการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒^{๔๐}

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสรรพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ที่ยาวนานของประเทศในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบกับโครงการพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้เป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่า ที่ควรได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ทั้งชาวต่างชาติ และชาวไทยทั่วผืนแผ่นดินคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ อนุมัติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (๒nd Asia - Pacific Water Summit : 2nd APWS) ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

^{๔๐} กรมทรัพยากรน้ำ, The 2nd Asia-Pacific Water Summit (2nd APWS) [ออนไลน์], ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.apwatersummit2.org.

คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติของไทยเพื่อเตรียมการจัดประชุมดังกล่าวโดยมีรองนายกรัฐมนตรี (ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี) เป็นประธาน และเห็นว่าในโอกาสที่ประเทศไทยในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุมดังกล่าวควรนำเสนอโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านทรัพยากรน้ำ ให้ผู้นำและคณะเจ้าหน้าที่อาวุโสจากประเทศในภูมิภาคได้ตระหนัก เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา จึงจะได้จัดนิทรรศการและการประชุมวิชาการในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำขึ้นคู่ขนานกับการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (๒nd APWS)

อีกทั้งจะได้เชิญชวนประชาชนชาวไทยให้เข้าร่วมในกิจกรรมพร้อมกับผู้นำและเจ้าหน้าที่อาวุโสของประเทศในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก อีก ๔๙ ประเทศโดยองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในการจัดประชุม ประกอบด้วย

องค์กรสนับสนุน คือ Asia – Pacific Water Forum (APWF) ประเทศญี่ปุ่นเป็นองค์กรระหว่างประเทศไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๙ มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และส่งเสริมให้มีการรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้ในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ

องค์กรระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุน APWF ประกอบด้วย Asian Development Bank (ADB), United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP), Global Water Partnership (GWP), Pacific Islands Applied Geosciences Commission (SOPAC), Japan International Cooperation Agency (JICA), Mekong River Commission Secretariat (MRCS), Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Environment Programme (UNEP), UN Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Children's Fund (UNICEF), The United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR) and The World Conservation Union (IUCN)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอแนวทางพระราชดำริในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้ต่างประเทศได้ประจักษ์
๒. สร้างความตระหนักเรื่องน้ำ (Awareness Raising) แก่ประชาชนในประเทศให้ทั่วถึงในวงกว้าง
๓. เสริมสร้างบรรยากาศการเป็นศูนย์กลางการประชุมระหว่างประเทศในด้านน้ำ
๔. ส่งเสริมบรรยากาศ Active Dialogue ในหมู่ผู้นำระหว่างประเทศ โดยมีน้ำเป็นสื่อกลาง

ลักษณะงานประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

๑. การประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ เป็นเวลา ๒ วัน ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นหัวหน้ารัฐบาลจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกโดยประเทศไทยออกหนังสือเชิญรวมทั้งสิ้น ๔๙ ประเทศ (๕๐ ประเทศ รวมประเทศไทย)
๒. การประชุมวิชาการด้านน้ำและการจัดแสดงนิทรรศการด้านน้ำ ซึ่งจะจัดขึ้นก่อนและระหว่างการประชุมระดับผู้นำ ฯ เป็นเวลา ๕ วัน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนไทยและชาวต่างชาติ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนไทยประกอบด้วยหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน คณะกรรมการลุ่มน้ำเครือข่ายของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

๒.๗.๒ กิจกรรมภายในงาน

รูปแบบการจัดนิทรรศการสำหรับการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ประกอบด้วย Leaders Forum ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖, The Focus Area Sessions วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖, Technical Workshops ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ และ Exhibitions ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

หัวข้อหลัก (Theme) คือ “Water Security and Water related Disaster Challenges : Leadership and Commitment” หัวข้อสำหรับการประชุม ได้แก่ ความมั่นคงทางด้านน้ำเพื่อเศรษฐกิจและอาหาร ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อชุมชนเมือง ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ความมั่นคงด้านน้ำและความสามารถในการฟื้นตัว กระบวนการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานเพื่อโลกที่มีความมั่นคงด้านน้ำ ภัยพิบัติอันเนื่องมาจากน้ำ

หัวข้อสำหรับ Technical Workshops และการนำเสนอโปสเตอร์ ได้แก่ ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อเศรษฐกิจและอาหาร ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อชุมชนเมือง ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน, ความมั่นคงด้านน้ำและความสามารถในการฟื้นตัว กระบวนการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานเพื่อโลกที่มีความมั่นคงด้านน้ำ ภัยพิบัติอันเนื่องมาจากน้ำ

หัวข้อของการแสดงนิทรรศการ ได้แก่ พาววิลเลียนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พาววิลเลียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย บูธนิทรรศการด้านวิชาการและโปสเตอร์ด้านวิชาการ บูธแสดงเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับน้ำ และบูธแสดงสินค้า

๒.๗.๓ ผลการดำเนินงาน

การจัดนิทรรศการ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับองค์ความรู้ของหน่วยงานทั้งในด้านวิชาการเทคโนโลยี และนวัตกรรมในด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านนักวิจัยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยต่อไป รวมทั้งการจัดนิทรรศการครั้งนี้สอดคล้องกับคำรับรองปฏิบัติราชการตามเกณฑ์การให้คะแนนตัวชี้วัด

ผลงานที่เข้าร่วม ประกอบด้วย สิ่งประดิษฐ์ในพระปรมาภิไธย ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำด้วยรางพีชร่วมกับเครื่องกลเติมอากาศ ถวายสิทธิบัตร เครื่องควบคุมการให้น้ำพีชอัตโนมัติ ระบบควบคุมการเปิด – ปิดประตูระบายน้ำด้วยการส่งการทางไกล และการพัฒนาฝายพับได้ Type II เพื่อการบรรเทาปัญหาอุทกภัย

๒.๘ ประวัติและผลงานผู้สร้างสรรค์การแสดง

จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King) ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ จัดขึ้นเป็นโอกาสพิเศษเนื่องในงานเลี้ยงต้อนรับสมาชิกผู้เข้าร่วมการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia - Pacific Water Summit: 2nd APWS) ซึ่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพและใช้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการประชุม การแสดงที่จัดขึ้นในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีภายใต้การดำเนินงานของทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้รับหน้าที่ตำแหน่งผู้กำกับแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ร่วมสมัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาชีวประวัติของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี บุคคลที่สำคัญยิ่งต่อวงการนาฏศิลป์ในปัจจุบัน ประวัติและผลงาน มีดังนี้

๒.๘.๑ ประวัติครอบครัว

นราพงษ์ จรัสศรี (Naraphong Charassri) หรืออาจารย์ดำ เกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ เป็นบุตรชายของ นายเฉลียว จรัสศรีและนางเฉลิม จรัสศรี ปัจจุบันอาศัยบ้านเลขที่ ๕๕๕/๑๙๙ (๒๓๐๖) อาคารเพชร ๙ ทาวเวอร์ ซอยเพชรบุรี ๙ ถนนพญาไท เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๔๐๐

๒.๘.๒ ประวัติการศึกษา

ทางการศึกษานราพงษ์ จรัสศรี นับว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหลากหลายด้าน จนได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ จนถึง ๒๕๕๘ (ปัจจุบัน) ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงและลำดับความสำคัญเริ่มจากวุฒิการศึกษาต่ำสุดถึงสูงสุด ดังนี้

ภาพที่ ๑๙ : ภาพถ่ายศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

ที่มา : <https://chamchurigames38.wordpress.com>, ๒๔ มกราคม ๒๕๕๘.

ระดับประถมศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๓ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนอนุบาล

ปฐมวัย เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ระดับมัธยมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖

โรงเรียนบูรณวิทย์ เขตบางพลัด

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

มัธยมศึกษาตอนปลาย

ปี พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๘

โรงเรียนเซนต์คาเบรียล

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ปี พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๑

โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับวิชาชีพนาฏศิลป์สากล

ปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๔   ศึกษาหลักสูตรของศิลปินด้านนักเต้น
(บัลเล่ต์) จากเดอะรอยัลบัลเล่ต์สคูล (THE ROYAL
BALLET SCHOOL) กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร

ระดับอุดมศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๒๑   สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาออกแบบ
อุตสาหกรรม จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔   สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการทางวัฒนธรรม
(หลักสูตรนานาชาติ) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗   สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต การจัดการมรดก
ทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว (หลักสูตร
นานาชาติ) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ด้วยผลคะแนนยอดเยี่ยมและเป็นดุษฎีบัณฑิต
คนแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากร

๒.๘.๓ ประวัติการทำงาน

นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งคณะกรรมการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยคณะแรกของประเทศไทยในปีพุทธศักราช ๒๕๑๖ ชื่อว่า ฟันนี่บอย (Funny Boy) ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะไทยอาร์ทมูฟเม้นท์ (Thai Art Movement) ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๒๗ เป็นนักแสดงและนักออกแบบงานด้านนาฏศิลป์คณะนาฏศิลป์ร่วมสมัยสไปรัลส์ ด้านซ์ คอมพานี (Spiral Dance Company) เมืองลิเวอร์พูล ประเทศสหราชอาณาจักร ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ถึง ๒๕๓๐ เป็นนักแสดงและนักออกแบบนาฏศิลป์คณะนาฏศิลป์ร่วมสมัย เอ็กเทมโพรารี ด้าน เธิเอเตอร์ (Extemporary Dance Theatre) กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร

จากนั้นในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้เริ่มสอนเป็นอาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบัน (ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘) นอกจากนี้ในปี พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพและในปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ อาจารย์พิเศษวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล^{๔๑}

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๑-๒๕๕๖ ได้รับโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ รับตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตร ดุษฎีบัณฑิต (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรรมการบริหาร หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎี คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๘.๔ ผลงานสำคัญ

ผลงานที่สำคัญของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี^{๔๒} สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

^{๔๑} จิรายุทธ พนมรังษ์, “เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๑๔.

๒.๘.๔.๑ ผลงานด้านวิชาการ

ด้านการสอน

เริ่มสอนครั้งแรกปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบัน (ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ จนถึง ๒๕๕๔ เป็นอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ จนถึง ๒๕๕๕ เป็นอาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตท่าพระจันทร์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในปี พุทธศักราช ๒๕๕๓ จนถึง ๒๕๕๔ ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ จนถึง ๒๕๕๔ ดำรงตำแหน่งเป็น อาจารย์พิเศษ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ นอกจากนี้ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้รับรางวัลอาจารย์แบบอย่างในระดับองค์กร จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ด้านหนังสือ

ทางด้านผลงานการเขียนหนังสือของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ประกอบด้วย

- หนังสือประวัตินาฏศิลป์ตะวันตกจัดพิมพ์เมื่อปี ๒๕๔๘ โดยโรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวน ๑๖๑ หน้า เนื้อหาภายในเล่มกล่าวถึง นาฏศิลป์ บัลเลตต์ใน อิตาลีนาฏศิลป์ในราชสำนักฝรั่งเศส นักแสดงอาชีพ บัลเลตต์และการปฏิบัติฝรั่งเศส ยุคโรแมนติก บัลเลตต์ บัลเลตต์ดาร์บเดนมาร์ก บัลเลตต์คลาสสิกในรัสเซีย บัลเลตต์รัสเซีย บัลเลตต์ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ โมเดิร์นแดนซ์รุ่นบุกเบิก ศิลปินโมเดิร์นแดนซ์รุ่นที่ ๑ ศิลปินโมเดิร์นแดนซ์รุ่นที่ ๒ ศิลปิน โปสต์โมเดิร์นแดนซ์ เป็นต้น

- หนังสือ NARAI AVATARA: Performing the Thai Ramayana in the Modern World จัดพิมพ์เมื่อปี ๒๕๔๘ โดยสำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง

ภาพที่ ๒๐ : ภาพหน้าปกหนังสือหนังสือประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก (ซ้าย) และหนังสือ NARAI

AVATARA: Performing the Thai Ramayana in the Modern World

ที่มา : บันทึกภาพจากหน้าปกหนังสือของผู้วิจัย, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๒.๘.๔.๒ ผลงานด้านนาฏยศิลป์

ผลงานด้านนาฏยศิลป์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี มีมากมาย อาทิ การเป็นศิลปินนักแสดง นักออกแบบการแสดงในละครเวที คอนเสิร์ต การแสดงแสงเสียง โฆษณา ภาพยนตร์ และมิวสิควิดีโอ นอกจากนี้ยังได้ร่วมทำงานกับศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับโลก ดังนี้

- เดวิด กอร์ดอน (David Gordon) นักออกแบบท่าเต้นและก่อตั้งคณะพิคอัพแดนซ์ คอมพานี (Pick Up Dance Company) กรุงนิวยอร์ก
- สตีฟ แพคสตัน (Steve Paxton) บิดาแห่งการเต้นแบบบอดีคอนแทค (Body Contact Improvisation) กรุงนิวยอร์ก
- พิป ซิมมอนส์ (Pip Simmons) ผู้กำกับละครแบบทดลอง กรุงลอนดอน
- ดัน วากเนอร์ (Dans Wagner) อดีตผู้กำกับลอนดอนคอนเทมโพรารีแดนซ์เธียเตอร์ (London Contemporary Dance Theatre) กรุงนิวยอร์ก

- เคท แพลทท์ (Kate Flatt) นักออกแบบในอุปรากรและละครฮิตจากเวสต์เอนด์ (West End) และบรอดเวย์ (Broadway) เรื่อง เล มิเซราบล์ (Les Miserable) แฟนธ่อมออฟดิโอเปรา (Phantom of The Opera)

- ริชาร์ด อัลสตัน (Richard Alston) อดีตผู้กำกับบรอดเวย์และเรมเบิร์ต (Rambert Dance Theatre) และริชาร์ด อัลสตัน ดานซ์ เธียเตอร์ (Richard Alston Dance Theatre)

- ไมเคิล คราก (Michael Clark) ศิลปินพังก์ (Punk) ชาวอังกฤษ กรุงลอนดอน

- ลอยด์ นิวส์ตัน (Lloy Newston) ผู้กำกับการแสดงชาวออสเตรเลีย แห่งคณะ ฟิสิคัลเธียเตอร์ ดีวีเอท (Physical Theatre DV8)

- คิม แบรินสตรอป (Kim Brandstrup) ผู้ออกแบบท่าเต้นชาวเดนมาร์ก ผู้ได้รับรางวัลโอลิเวียร์ อวอร์ด (Olivier Award) ในปีพุทธศักราช ๑๙๙๐

- โจนาทาน บอร์โรว (Jonathan Borrows) นักออกแบบท่าเต้นและนักเต้นจากเดอะรอยัลบัลเลตต์ (The Royal Ballet) กรุงลอนดอน

- เคตตี ดัก (Katie Duck) นักออกแบบท่าเต้นแนวแดนซ์เธียเตอร์ (Dance Theatre) ชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในอิตาลี

- มูนา ชิง (Muna Tseng) นักออกแบบชาวจีนฮ่องกงที่อาศัยอยู่ในเมืองนิวยอร์ก

- เทรู กอย (Teru Goi) ศิลปินบูโต กรุงโตเกียว

- ดาเนียล ลารู (Daniel Larrieu) นักออกแบบท่าเต้นชาวฝรั่งเศส

- เลบาเดฟ (Lebadev) นักออกแบบท่าเต้นชาวรัสเซีย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับศิลปินชื่อดังระดับโลกด้านนาฏศิลป์ ทำให้นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำประสบการณ์การร่วมงาน ผสมกับความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของอาจารย์ มาใช้ในการทำงานและสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดความสะดวกต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลงานในรูปแบบตารางเริ่มตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน (ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘)

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๑๖	ราชอาณาจักรไทย	งานนาฏยศิลป์ไทย แบบทดลอง	ผู้ออกแบบท่าเต้นในการแสดงในงานลอยกระทง
๒๕๒๒	ชุดเวสต์ดิงฟอร์ดอะ โบว์ทูปอล (Waiting for the blow to fall)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับแจ็กกี้ แลนสเลย์ (Jacky Lansley) ผู้ออกแบบ ท่าเต้นและนักเต้นจากคณะ นาฏยศิลป์เดอะรอยัลบัลเลต์ (The Royal Ballet) ณ กรุง ลอนดอน
๒๕๒๒	ชุดเอออน (Aeon)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับทิมโมเท แลมฟอร์ด (Timothy Lamford) ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ คณะสไปรัล ด๊านซ์คอมพานี อิมเพอโซเนชั่น (Spiral dance company Impersonations)
๒๕๒๓	ชุดโอฟามิม (Ophamim)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบ สแกนดิเนเวีย	ได้ร่วมงานกับอิงจ์ ลอนรอตท์ (Inge Lonroth) ผู้ออกแบบ ท่าเต้นและนักเต้นร่วมสมัย ชาวสวีเดน
๒๕๒๓	ชุดโนโดบส์ออนลี่ ฮ็อคส์ (No doves only Hawks)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับทิมโมเท แลมฟอร์ด (Timothy Lamford) ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ คณะสไปรัล ด๊านซ์คอมพานี อิมเพอโซเนชั่น
๒๕๒๓	ชุดเซอร์กิตไฟว์ (Circuite 5)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบ สวิสเซอร์แลนด์	ได้ร่วมงานกับเมดี ดูเปรส์ (Maedee Dupres) ผู้ออกแบบ ท่าเต้นและนักแสดงชาวสวิสเซอร์ แลนด์ที่พำนักในกรุงลอนดอน

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๒๓	ชุดที ดีานซ์ (Tea Dance)	การแสดงนาฏยศิลป์ นานาชาติแบบพื้นเมือง	ได้ร่วมงานกับเคท แฟลต (Kate Flatt) ผู้ออกแบบท่าเต้นในละครเพลงเรื่อง ลา มีสเซอร์เลเบิลส์ (Les Miserable) ที่ได้รับความนิยมย่านโรงละครเวสต์เอนด์ (West End) และบรอดเวย์ (Broadway)
๒๕๒๔	ชุดสปิคด์โซนาตา (Spiked sonata)	การแสดงการเต้นแจ๊สร่วมสมัย	ได้ร่วมงานกับแดน วากเนอร์ (Dans Wagner) ผู้ออกแบบท่าเต้นและก่อตั้งคณะแดนวากเนอร์ ดีานซ์ คอมพานี (Dans Wagner Dance Company) กรุงนิวยอร์ก
๒๕๒๕	ชุดอีเลจ (Elerge)	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นดีานซ์ (Post-Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับอัลเบิร์ต เรดด์ (Albert Reid) ผู้ออกแบบท่าเต้นและนักเต้นนำในคณะเมอซ์ คันนิงแฮมนิวยอร์ก (Merce Cunningham, New York)
๒๕๒๕	ชุดวิกแนทส์ (Vignettes)	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นดีานซ์ (Post-Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับผู้ออกแบบท่าเต้นและนักเต้นในคณะเมอซ์ คันนิงแฮมนิวยอร์ก (Merce Cunningham, New York)
๒๕๒๖	ชุดเดอะแนโรว์ โรดทูเดอะ ดีพ นอร์ท (The Narrow Road to the Deep North)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบ สแกนดิเนเวียน	ได้ร่วมงานกับคิม แบนด์ สตรับ (Kim Brandstrub) นักออกแบบท่าเต้นชาวเดนมาร์ก ผู้ได้รับรางวัลโอลิเวอร์อวอร์ด (Olivier Award) ปีพุทธศักราช ๒๕๓๓

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๖๖	ชุดลาสตรีมออฟ วอนด์แมน (Last Dream of a Wounded Man)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับทิมโมเท แลมฟอร์ด (Timothy Lamford) ผู้กำกับ ฝ่ายศิลป์ คณะสไปรัลดีนซ์คอม พานี อิมเพอโซเนชั่น (Spiral dance company Impersonations)
๒๕๖๖	ชุดคลอสเตอร์ (Cloister)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบไอริส	ได้ร่วมงานกับโจนาธาน บอโรวส์ (Jonathan Borrows) ผู้ออกแบบท่าเต้นและนักเต้นจาก คณะนาฏยศิลป์เดอะรอยัล บัลเลตต์ (The Royal Ballet)
๒๕๖๖	ชุดสเกิร์ต (Skirt)	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	เป็นศิลปินไทยผู้ริเริ่มออกแบบ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในต่าง แดน ให้กับสไปรัลดีนซ์คอมพานี เมือง ลิเวอร์พูล (Spiral Dance Co., Liverpool) ประเทศอังกฤษ
๒๕๖๗	ชุดทูฟูลแอนด์ อะ คลาวด์ (Two fools and a crowd)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับนิเคิล วอร์เรค (Nigle Warrack) ผู้ออกแบบ ท่าเต้นและนักเต้นจากสหราชอาณาจักร
๒๕๖๗	ชุดฟิลด์สตาร์ทดี้ (Field study)	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นดีนซ์ (Post- Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับเดวิท กอร์ดอน (David Gordon) ผู้ออกแบบ ท่าเต้นในกลุ่มจัดสัน เลนเซิร์ด จากกรุงนิวยอร์ก
๒๕๖๘	ชุดทเวลท์เอ็กชู (12XU)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบไมเคิล คลาก (Michel Clark)	ได้ร่วมงานกับไมเคิล คลาก (Michel Clark) ศิลปินแนวพังค์ (Punk) ชาวอังกฤษกรุงลอนดอน

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๒๘	ชุดวอเตอร์ วอเตอร์ (Water water)	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นด้านซ์ (Post- Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับมุนา เตียง (Muna Tseng) นักออกแบบ ชาวจีนฮ่องกงที่อาศัยในนิวยอร์ก ในงานเทศกาลอเมริกันแดนซ์ American Dance Festival) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
๒๕๒๘	ชุดคัทเตอร์ (Cutter)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยแบบอังกฤษ	ได้ร่วมงานกับริชาร์ด อัลตัน (Richard Alston) อดีต ผู้อำนวยการนาฏยศิลป์รอมแบร์ ด้านเจียเตอร์ (Rambert Dance Theatre)
๒๕๒๙	ชุดออดิเบิลซีน เนอริรี่ (Audible scenery)	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ บอดี้คอนแทคโพรไว เซชัน (Body Contact Improvisation)	ได้ร่วมกับสตีฟ แพคตัน (Steve Paxton) บิดาแห่งการเต้นแบบ บอดี้คอนแทคโพรไวเซชัน (Body Contact Improvisation)
๒๕๒๙	-	การแสดงนาฏยศิลป์ แบบด้านซ์เจียเตอร์ (Dance Theatre)	ได้ร่วมกับเอมิลีน คลิด (Emilym Claid) ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ คณะ นาฏยศิลป์เอ็กเทมโพรารี่ด้านซ์ เจียเตอร์ (Extemporary dance theatre)
๒๕๓๐	ชุดเทคอะเวย์ แอนด์ วินเตอร์รัมเมอร์ส Take-away and Winter rumours	การแสดงนาฏยศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นด้านซ์ (Post- Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับวีโอลา เฟเบอร์ (Viola Faber) ผู้ออกแบบท่าเต้น และนักเต้นนำในคณะเมอร์ซ คันนิงแฮมนิวยอร์ก (Merce Cunningham, New York)

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๓๐	บาสแอนด์ออฟเฟน บาส (Bach and Often Bach)	การแสดงนาฏศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post- Modern Dance)	ได้ร่วมงานกับเดวิท กอร์ดอน (David Gordon) ผู้ออกแบบท่า เต้นในกลุ่มจัดสัน เลนเชิร์ด (Judson lane church)
๒๕๓๐	ชุดครอสซิง เดอะ วอเตอร์ (Crossing the water)	การแสดงนาฏศิลป์แบบ โพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post- Modern Dance)	ผู้ออกแบบท่าเต้นและนักเต้นหลัก ในเซ้าท์ อีส เอเชีย โปรเจกต์ (South East Asia Project) ซึ่ง กำกับแสดงโดย พิป ซิมมอนส์ (Pip Simmons) ผู้กำกับละคร แบบเอ็กเพอริเมนทอลเธียเตอร์ (Experimental Theatre)
๒๕๓๑	ชุดมูน ดานซ์ (Tea Dance)	การแสดงนาฏศิลป์ อุปรากรเรื่องทูรันดอต (Turandot)	ได้ร่วมงานกับเคท ฟลัต (Kate Flatt) ผู้ออกแบบท่าเต้นในละคร เพลงเรื่อง เล มิเซราเบิล (Les Miserable) ที่ได้รับความนิยมย่าน โรงละครเวสต์เอนด์ (West End) และบรอดเวย์ (Broadway)
๒๕๓๑	-	การแสดงนาฏศิลป์ ไทยร่วมสมัย	เป็นศิลปินผู้ริเริ่มออกแบบและ แสดงเดี่ยวนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ในงานเซ้าท์แบงค์แดนซ์เฟสติวัล (South Bank Dance Festival) ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
๒๕๓๑	ชุดตูรันโด (Turandot)	การแสดงนาฏศิลป์ ตะวันตก	เป็นนักเต้นในอุปรากร ตูรันโด (Turandot) ที่เดอะรอยัลโอเปร่า คอนเวนท์การ์เดน (The Royal Convent Garden) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๓๑	-	การแสดงนาฏยศิลป์ ตะวันตก	เป็นนักเต้น ซึ่งแสดงเดี่ยวที่ไอซีเอ (ICA) ในงานเทศกาลดานซ์อัมเบล ล่า (Dance Umbrella Festival) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
๒๕๓๑	ชุดปาร์ฟุม (Parfum)	การแสดงนาฏยศิลป์ ตะวันตก	ออกแบบท่าเต้นให้กับคณะเพตติท บัลเลต์อัมสเตอร์ดัม (Petit Ballet Amsterdam) กรุงดัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์
๒๕๓๑	-	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	นักเต้นในมิวสิควิดีโอของคณะ นักร้องสเปนเดาบัลเลต์ อังกฤษ
๒๕๓๒	ชุด “วลัยราตรี”	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	เป็นศิลปินไทยผู้ริเริ่ม กำกับ การแสดง ออกแบบท่าเต้นและ ร่วมแสดงในงานแฟชั่นไทยร่วม สมัยแสดงเครื่องเพชรไทยในงาน “วลัยราตรี” ทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัย ลักษณ์ฯ และอลิซาเบท เทเลอร์
๒๕๓๓	ชุดคอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ออฟไทย ฟิლოსโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	เป็นศิลปินไทยผู้ริเริ่มออกแบบท่า เต้นโดยนำศิลปินนาฏยศิลป์ไทย และบัลเลต์จากกองการสังคีตมา แสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยใน คอนเทมโพรารีวิซวลลิตี้ออฟไทย ฟิლოსโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ในงาน อาเซียนเฟสติวัลครั้งที่ ๑ จัดที่กรุงจาร์กาตา อินโดนีเซีย

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๓๔	-	การแสดงนาฏยศิลป์ แบบรัสเซีย	ได้ร่วมงานกับนิโคไล เลอบาเดบ (Nikolai Lebedev) นักร้องแบบ ทำเต้นชาวรัสเซีย ศิลปินรับเชิญ เข้าร่วมในงานอเมริกันแดนซ์เฟสติ เวล (American Dance Festival, North Carolina USA.) ประเทศ สหรัฐอเมริกา
๒๕๓๕	ชุด “คนดีศรีอยุธยา” (ผลงานของอาจารย์ นราพงษ์ ครั้งที่ ๑)	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัยในรูปแบบ แสง เสียง ประกอบ จินตภาพ	เป็นศิลปินไทยผู้ริเริ่มออกแบบ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในงาน ที่มีรูปแบบที่เรียกว่า แสง เสียง ประกอบจินตภาพ “คนดีศรี อยุธยา” หลากหลาย ๆ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระ นางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
๒๕๓๕	ชุด “ฟิล์มสีฟูจิสีสัน แห่งโลกตะวันออก”	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ออกแบบการแสดงในโฆษณา ฟิล์มสีฟูจิ ณ อุทยานประวัติศาสตร์ ปราสาทหินพนมรุ้ง ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัด บุรีรัมย์
๒๕๓๖	ชุดลาฟุเลอ (La Foule)	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	เป็นศิลปินไทยคนแรกและคนเดียว ในขณะนี้ที่ได้รับเชิญให้ออกแบบ การแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ให้คณะบัลเลต์เลอ ฌองน์ บัลเลต์ เดอฟรองซ์ (Le Jeune Ballet de France) แสดง ณ เมืองลาโบ ประเทศฝรั่งเศส

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๓๖	เงาะป่า	นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย	ผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลา ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วม สมัยรูปแบบวีดิทัศน์ เรื่อง เงาะป่า
๒๕๓๗	ชุดทอนปู (Tonpu)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยไทย ฆาธา เกรแฮม (Matha Graham) และญี่ปุ่น	ได้ร่วมงานกับเคโกะ ทาเคยะ (Keiko Takeya) นักออกแบบและ ผู้อำนวยการคณะนาฏยศิลป์เทโคะ ทาเคยะด๊านซ์คอมพานี (Keiko Takeya Dance Company) ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙ รวม การแสดงถึง ๓ ครั้งภายใน ๓ ปี
๒๕๓๗	ชุดทอนปู (Tonpu)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยไทย - บุตโ	ได้ร่วมงานกับเทรุ กอย (Teru Goi) ศิลปินบุตโ (Butoh) กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
๒๕๓๕	ชุด “คนดีศรีอยุธยา” (ผลงานของอาจารย์ นราพงษ์ ครั้งที่ ๒)	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัยในรูปแบบ แสง เสียงประกอบ จินตภาพ	เป็นศิลปินไทยผู้ริเริ่มออกแบบ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในงาน ที่มีรูปแบบที่เรียกว่า แสง เสียง ประกอบจินตภาพ “คนดีศรี อยุธยา” หูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิ พลอดุลยเดชและสมเด็จพระนาง เจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
๒๕๓๘	-	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	กำกับแสดงในงานพิธีเปิด - ปิด การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ ๑๘ ณ สนามกีฬา ๗๐๐ ปี จังหวัด เชียงใหม่

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๓๙	ชุด “แผ่นดินนี้มี มีความหลัง”	การแสดงนาฏศิลป์ ไทยร่วมสมัย	กำกับการแสดงและออกแบบ ทำเต็นในการแสดงแสงเสียง ประกอบจินตภาพ “แผ่นดินมี มีความหลัง”
๒๕๔๑	ชุด สปริตออฟเอเชีย ของออฟเฟรนด์ชิฟ แอนด์ไลท์ออฟเอเชีย เพลงแห่งมิตรภาพ และแสงแห่งเอเชีย (Spirit of Asia, Song of Friendships and Light of Asia)	การแสดงนาฏศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้กำกับการแสดงและออกแบบทำ เต็นในพิธีเปิด - ปิด งานแข่งขัน กีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓
๒๕๔๖	ชุดนารายณ์อวตาร	การแสดงนาฏศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ผู้ออกแบบและกำกับการแสดง วรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์ อวตาร” แสดง ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
๒๕๔๖	ภาพยนตร์ เรื่อง บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ (Beautiful Boxer)	การแสดงนาฏศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบการแสดงและลีลาใน ภาพยนตร์เรื่อง บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ (Beautiful Boxer)
๒๕๔๗	ชุด “วังลดาวัลย์”	การแสดงนาฏศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ผู้กำกับการแสดงและออกแบบ ทำเต็นงานแสงเสียง ประกอบ จินตภาพ “วังลดาวัลย์” ของ สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๔๘	ชุด “อันดามัน ...ศุนย์ เสียแต่ไม่เสียศุนย์”	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบและกำกับการแสดง นาฏยศิลป์ร่วมสมัย เพื่อเป็น อนุสรณ์แก่ผู้สูญเสียในเหตุการณ์ สึนามิในงานด้านซู่ทูเดสติ (Dance to Destiny) ณ ศุนย์วัฒนธรรม แห่งประเทศไทย ร่วมกับการแสดง มหาวิทยาลัยบริกแฮมย้ง อเมริกา
๒๕๔๘	ชุดมหานาฏกรรม เฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์และ ออกแบบลีลา ณ อิมแพ็คอารีนา เมืองทองธานี
๒๕๔๙	ชุดพับนก	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบท่าเต้น และร่วมแสดง ในงานเลิฟออฟอันดามัน (Love of Andaman) ณ โรงละครคุณหญิง สุมนี
๒๕๔๙	ชุดลิลิตพระลอ	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ผู้สานต่อการออกแบบนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย ในรูปแบบวรรณคดี จินตภาพ “ลิลิตพระลอ” ให้กับ โรงเรียนพระฟาติมา แสดง ณ หอประชุมใหญ่ศุนย์วัฒนธรรม
๒๕๔๙	ชุดหุ่น	งานนาฏยศิลป์แบบ ทดลองเพื่อขยายโครงการ ในอนาคต	ผู้ออกแบบและจัดแสดงในงานวัน ก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ ณ ลานศิลปิน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
๒๕๔๙	ชุดอัปสร	งานนาฏยศิลป์แบบ ทดลองเพื่อขยายโครงการ ในอนาคต	ผู้ออกแบบและจัดแสดงในงานวัน ก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ ณ ลานศิลปิน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๕๐	มหานาฏกรรมเฉลิม พระเกียรติ พระมหาชนก	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย	ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และกำกับ ลีลานาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ จังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น กรุงเทพมหานคร
๒๕๕๐	มีแอนด์มายเซลฟ์ (Me and Myself)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบการแสดงและลีลาใน ภาพยนตร์ เรื่อง มีแอนด์มาย เซลฟ์ (Me and Myself)
๒๕๕๑	ชุดอันโตรเมตา	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบลีลาในละครเพลง เรื่อง อันโตรเมตา แสดง ณ พระราช นิเวศน์มฤคทายวัน
๒๕๕๑	ชุด HM. Blues ใกล้ รุ่งและพระอาทิตย์ อัสดง	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย	ผู้ออกแบบลีลาในมิวสิควิดีโอ เพลงพระราชนิพนธ์
๒๕๕๑	ชุด เงือกน้อย (Little mermaids)	นาฏยศิลป์ได้นำของไทย	ผู้ออกแบบลีลา จัดแสดง ณ โอเชียน เวิร์ล (Ocean World) กรุงเทพมหานคร
๒๕๕๒	ชุด แต่งองค์ ทรงเครื่อง	การแสดงนาฏยศิลป์ไทย ร่วมสมัยแนวใหม่	ผู้ออกแบบการแสดง จัดแสดง ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
๒๕๕๓	-	การแสดงนาฏยศิลป์ แนวใหม่	ผู้ออกแบบและกำกับการแสดง พิธีปิดกีฬามหาวิทยาลัย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๕๔	การแสดงมี ๓ ชุด ประกอบด้วย พิธีกวนเกษียรสมุทร ความสมดุและ เฉลิมพระเกียรติ	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance)	ผู้ออกแบบและกำกับการแสดงแสง เสียงในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬา มหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๓๘ “จามจุรี เกมส์” เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔
๒๕๕๕	-	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance)	ผู้ออกแบบและกำกับการแสดงใน งานเลี้ยงรับรอง พิธีเปิดประชุม โรตารีโลก ณ อิมแพคอารีนา เมือง ทองธานี จังหวัดนนทบุรี
๒๕๕๖	ชุด Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King	การแสดงนาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance)	ผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลา การแสดงแสงเสียงประกอบจินต ภาพ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ในงานเลี้ยงต้อนรับผู้นำผู้เข้าร่วม การประชุมด้านน้ำแปซิฟิก ครั้งที่ ๒ จังหวัดเชียงใหม่
๒๕๕๖	เรื่อง ซาโลม นางผู้เต้นระบำ เพื่อขอหัว (Salome Dancing for the head)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย (Contemporary Dance)	ผู้ออกแบบและผู้แสดง ณ โรงละคร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (BU Theatre Company) จัดแสดง วันที่ ๑๗ - ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

ตารางที่ ๑ : ตารางแสดงผลงานด้านนาฏยศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี (ต่อ)

ปีที่จัด (พ.ศ.)	ชื่อชุดการแสดง	ประเภทงานนาฏยศิลป์	การปฏิบัติหน้าที่
๒๕๕๖	นักเต้นระบำผู้นำ เวทนา (Ballerina: The Pathetic Creature)	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย (Contemporary Dance)	ผู้ออกแบบและผู้แสดง ณ โรงละคร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (BU Theatre Company) จัดแสดง วันที่ ๒๔ - ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๖
๒๕๕๗	ชุด “อ้างว้าง”	การแสดงนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย (Contemporary Dance)	ผู้ออกแบบและผู้แสดง จัดแสดง วันที่ ๑-๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ หอศิลป์กรุงเทพฯ

- ที่มาของตารางที่ ๑ :
๑. จิรายุทธ พนมรักษ์, “เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยของ
นราพงษ์ จรัสศรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์
ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๕๓), หน้า ๑๐ - ๑๔. (ข้อมูลผลงานตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ - ๒๕๕๓ ซึ่งมี
การแก้ไขบางข้อมูลทางด้านปีพุทธศักราช อ้างอิงจากการสัมภาษณ์
อาจารย์นราพงษ์ จรัสศรี)
  ๒. สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏยศิลป์
ตะวันตก ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๓ กันยายน ๒๕๕๗ (ข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๘)

ตัวอย่างผลงานของศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี

ภาพที่ ๒๑ : ภาพการแสดงคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance)

เรื่อง ซาโลเม นางผู้เต้นระบำเพื่อขอหัว (Salome Dancing for the head)

ออกแบบและแสดงโดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี

ณ โรงละครมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (BU Theatre Company)

จัดแสดงวันที่ ๑๗ - ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

ที่มา : <http://picpost.postjung.com/๒๖๕๑๔๒.html>, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ภาพที่ ๒๒ : ภาพการแสดงคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance)

เรื่อง นักเต้นระบำผู้นำเวทนา (Ballerina: The Pathetic Creature)

ออกแบบและแสดงโดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี

ณ โรงละครมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (BU Theatre Company)

จัดแสดงวันที่ ๒๔ - ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

ที่มา : <http://picpost.postjung.com/m/๒๖๕๑๔๑.html>, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ภาพที่ ๒๓ : ภาพการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยในภาพยนตร์ เรื่อง มีแอนด์มายเซล์ฟ (Me and Myself) “ขอให้รักจงเจริญ” แสดงนำโดยอนันดา เอเวอร์ริ่งแฮม รับบทเป็นนางโจว ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้ออกแบบการแสดงและลีลาในภาพยนตร์
ฉายครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๐

ที่มา : <http://www.bkkonline.com>, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ภาพที่ ๒๔ : ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
ชุด มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์
ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์และออกแบบลีลา
จัดแสดง ณ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และขอนแก่น
ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php>, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ภาพที่ ๒๕ : ภาพพิธีเปิดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๓๘ “จามจุรีเกมส์”
เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔ ประกอบด้วยการแสดง ๓ ชุดพิธีกวนเกษียรสมุทร
ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้ออกแบบและกำกับการแสดง
ที่มา : <http://chamchurigames๓๘.wordpress.com>, , ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

๒.๙ สรุปบทที่ ๒

จากการวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากหนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ภาพถ่าย และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้รู้และบุคลากรที่มีหน้ารับผิดชอบในการจัดการแสดงครั้งนี้ ได้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance) นาฏยศิลป์เฉพาะที่ (Site Specific Dance) และการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ใช้ประกอบการวิเคราะห์ในบทที่ ๔ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในรูปแบบผลงานการสร้างสรรค์ และออกแบบลีลาทางนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ๒. เพื่อวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ในค่ำคืนวันที่ ๑๙ เดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ บริเวณวัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยรัฐบาลภายใต้การดูแลของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เลือกสรรเวียงกุมกามเป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) รัฐบาลกำหนดจัดเลี้ยงรับรองผู้นำและผู้แทนที่เข้าร่วมประชุม จาก ๓๗ ประเทศ โดยจุดประสงค์หลักของการมาประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ คือ การร่วมมือกันสร้างการบริหารจัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ให้กลุ่มสมาชิกประเทศเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางน้ำ สาเหตุหลักที่ทางรัฐบาลได้เลือกจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) อ้างอิงจากคำกล่าวเปิดงานของรองนายกรัฐมนตรี ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ให้เหตุผลว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งต้นน้ำ มีการขุดคูเมืองไว้ล้อมรอบ บอกถึงวิถีชีวิต และมีเวียงกุมกาม เมืองโบราณทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกรณีศึกษา ของบ้านเมืองที่เสียหายเพราะอุทกภัยน้ำท่วม โดยบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเวียงกุมกามและการล่มสลายของเวียงกุมกามผ่านการแสดงแสง เสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้ เพื่อให้เวียงกุมกามกลับมามีชีวิตเสียง เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมล้านนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ นอกเหนือจากจุดประสงค์หลักเหล่านี้ จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าได้รับประโยชน์โดยตรงทั้ง

เรื่องการแสดงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางการประชุม การส่งเสริมให้ประชาชนเกิดรายได้ การขยายช่องทางตลาดสินค้า และการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตของชาวล้านนาผ่านโบราณสถานอย่างเวียงกุมกามให้ทั่วโลกได้รู้จัก

เวียงกุมกาม เป็นเมืองที่พญามังรายพระราชบุตรของพระยาลาวเมงและพระนางเทพคำชาย เจ้าหญิงแห่งเมืองเชียงรุ่ง โปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของล้านนา ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเวียงกุมกามไม่เอื้ออำนวย ต่อมาพญามังรายจึงมีความประสงค์จะสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่แทนเวียงกุมกาม จึงปรึกษากับสองพระสหาย ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัย และพญาจางเมืองแห่งพะเยา ภายหลังจากการปรึกษากันจึงทรงตัดสินใจหาพื้นที่สร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ โดยได้พื้นที่นครพิงค์เชียงใหม่เป็นเมืองหลวงแห่งอาณาจักรล้านนาสืบต่อมา ซึ่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เวียงกุมกามนับเป็นเมืองทดลองสร้าง การล่มสลายของเวียงกุมกามล่มสลายลงเนื่องมาจากอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ช่วงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๑๐๑ ถึงปีพุทธศักราช ๒๓๑๗ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่พม่าปกครองล้านนา ผลกระทบของการเกิดน้ำท่วมนี้ทำให้เวียงกุมกามถูกฝังจมลงอยู่ใต้ตะกอนดินจนยากที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิม สภาพของวัดและโบราณสถานที่สำคัญเหลือเพียงซากวิหารและเจดีย์ร้าง ที่มีลักษณะจมอยู่ใต้ผิวดินในระดับ ความลึกจากพื้นดินลงไปประมาณ ๑.๕๐ ถึง ๒ เมตร ภายหลังจากขุดแต่งเวียงกุมกามพบว่า วัดอีด่าง เป็นวัดที่จมอยู่ลึกที่สุด รองลงมาคือ วัดปู่เปี้ยและวัดกู่ป่าด้อม กระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ โดยหน่วยศิลปากรที่ ๔ ขุดแต่งบูรณะวัดร้าง วิหารกานโถม ณ วัดช้างค้ำ และบริเวณโดยรอบเวียงกุมกามอย่างต่อเนื่องจนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ปัจจุบันเวียงกุมกามได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้รับหน้าที่ในตำแหน่งผู้กำกับแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงครั้งนี้ ท่านเป็นศิลปินแห่งวงการนาฏศิลป์ที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศไทยและในระดับโลก ประสบการณ์การทำงานร่วมกับศิลปินระดับโลกทำให้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้อย่างมากมายทั้งนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย ท่านเป็นผู้เริ่มก่อตั้งคณะนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ผู้บุกเบิกการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยผู้บุกเบิกการแสดงแสงเสียงในรูปแบบใหม่ที่ชื่อว่า การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ แม้ว่าท่านจะศิลปินที่มีชื่อเสียงและโด่งดังมากเพียงใด แต่ท่านได้เลือกเส้นทางก้าวเข้าสู่การเป็นอาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ด้วยอุดมการณ์ที่ท่านต้องการถ่ายทอดวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างศิลปินรุ่นใหม่ให้กับวงการนาฏศิลป์ในประเทศไทย ท่านจึงอุทิศทั้งแรงกาย แรงใจ เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ชนรุ่นหลัง ตลอดจนสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์เรื่อยมา

บทที่ ๓ วิธีดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาจากหนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ภาพถ่าย และ วิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้รู้และบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการแสดงครั้งนี้ โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- ๓.๑ แผนการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - ๓.๔.๑ เอกสารทางวิชาการ
    - ๓.๔.๑.๑ หนังสือ
    - ๓.๔.๑.๒ วิทยานิพนธ์
    - ๓.๔.๑.๓ บทความ/วารสาร/จุลสาร
    - ๓.๔.๑.๔ ระบบออนไลน์
  - ๓.๔.๒ การสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์
  - ๓.๔.๓ การสัมภาษณ์
  - ๓.๔.๔ การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย
- ๓.๗ การนำเสนอผลการวิจัย
- ๓.๘ สรุปบทที่ ๓

๓.๑ แผนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเป็นเวลา ๘ เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยมีแผนการดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ : ตารางแสดงขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการทำ วิจัย	ระยะเวลาดำเนินการวิจัย							
	ต.ค. ๒๕๕๗	พ.ย. ๒๕๕๗	ธ.ค. ๒๕๕๗	ม.ค. ๒๕๕๘	ก.พ. ๒๕๕๘	มี.ค. ๒๕๕๘	เม.ย. ๒๕๕๘	พ.ค. ๒๕๕๘
๑. ขั้นเสนอหัวข้อ วิจัยที่ทำการศึกษา	↔							
๒. ขั้นเก็บรวบรวม ข้อมูล		↔						
๓. ขั้นตรวจสอบ ข้อมูล				↔				
๔. ขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูล					↔			
๕. ขั้นเรียบเรียง และเสนอการวิจัย ให้อาจารย์ที่ ปรึกษา							↔	

ที่มาตารางที่ ๒ : ผู้วิจัย

๓.๒ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

- ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น ๒ ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

๓.๓.๑. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data)

ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวิชาการจากแหล่งข้อมูลและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เอกสารทางวิชาการ ประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความ วารสาร สื่อบัตร และข้อมูลจากระบบออนไลน์ ซึ่งรายละเอียดการใช้ข้อมูลด้านเอกสารที่ใช้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัยในหัวข้อต่อไป

๓.๓.๒. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์หลักมุ่งศึกษาแนวความคิด รูปแบบ องค์ประกอบและบริบทที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารจึงไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบตัวต่อตัว เพื่อเปิดเผยสิ่งจูงใจความเชื่อทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ กระบวนการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยเริ่มจากการจัดเตรียมคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ มุ่งกำหนดคำถามให้ตรงประเด็น ครอบคลุม และสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย

ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน พร้อมทั้งขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์โดยประมาณ ๓๐ – ๖๐ นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละราย ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์จนกว่าข้อสงสัยเกิดความกระจ่างหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้วิธีจดบันทึกสรุปล้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ นอกจากนี้ยังได้มีการบันทึกเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ทำการวิจัยขณะที่รวบรวมข้อมูล ซึ่งการเขียนบันทึกสรุปล้น ๆ ดังกล่าวนั้นมีประโยชน์สำหรับผู้วิจัยในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม หัวข้อสรุป และข้อมูลต่าง ๆ จะถูกนำมาถอดข้อความ เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วนเพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔.๑ เอกสารทางวิชาการ

๓.๔.๑.๑ หนังสือ

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การแสดงแสงและเสียง เรื่อง ราชธานีกรุงศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๓๐. ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและพัฒนาการของการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย
- จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา. ประวัติศาสตร์และศิลปกรรมเวียงกุมกาม. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมืองเชียงใหม่, ๒๕๔๘. ศึกษาเกี่ยวกับศิลปกรรมเวียงกุมกาม เช่น ประวัติความเป็นมาและศิลปกรรมวัดสำคัญในเวียงกุมกาม
- ทน ตนมั่น. ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. พระนคร: คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑. ศึกษาเกี่ยวกับเกร็ดและตำนานเวียงกุมกาม
- นราพงษ์ จรัสศรี. ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘. ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย
- นราพงษ์ จรัสศรี. การสร้างสรรคงานและออกแบบลีลาของผู้อำนวยการ

ฝ่ายศิลป์สำหรับการแสดงมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหาชนกและวิจิตรนาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหาชนก. กรุงเทพฯ: ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐. ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

- ประเสริฐ ฤ นคร. โคลงนิราศหริภุญไชย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๒๖. ศึกษาเกี่ยวกับที่มาของเวียงกุมกาม

- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖. ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

- สรัสวดี อ๋องสกุล. เวียงกุมกาม: การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณล้านนา. เชียงใหม่: โรงพิมพ์บริษัท WITHIN DESIGN, ๒๕๔๗. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม ตั้งแต่ก่อนการตั้งเวียงจนถึงการล่มสลายของเวียงกุมกาม

- สุรัชย์ จงจิตงาม. ล้านนา Art & Culture. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส, ๒๕๕๕. ศึกษาเกี่ยวกับ วัดที่สำคัญในเวียงกุมกาม

- Luce. G.H. “The Early Sayam in Burma’s History.” Journal of the Siam Society XLVI pt.2 (November 1958) ศึกษาเกี่ยวกับสยามในการปกครองพม่า

- Matlin, M.W. Perception. Boston: Allyn and Bacon Inc., 1983 ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีจิตภาพ

- Richardson, A. Mental Imagery. New York: Springer Publishing Company, Inc., 1969 ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีจิตภาพ

๓.๔.๑.๒ วิทยานิพนธ์

- จิรายุทธ พนมรักษ์. เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อาจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดง
- นภวรรณ นาคอุไร. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบวิถีทัศน์ เรื่อง เงาะป่า. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔. ศึกษาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
- สุขเมธ เทศขำ. นาฏศิลป์ร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔. ศึกษาเกี่ยวกับการจัดแสดงแสงเสียงในประเทศไทย

๓.๔.๑.๓ วารสาร/บทความ/จุลสาร

- กองทัพบกและธนาครทหารไทย จำกัด (มหาชน). คนดีศรีอยุธยา. ม.ป.ท.: กองทัพบกและธนาครทหารไทย จำกัด, ๒๕๓๘. (จุลสาร) ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ
- คณะการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำเอเชีย - แปซิฟิกครั้งที่ ๒. Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๕๖. (จุลสาร) ศึกษาเกี่ยวกับบทการแสดงและคณะทำงานในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King)
- ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ราชวงศ์ล้านนาเมืองเชียงใหม่. วารสารภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (สิงหาคม ๒๕๑๘) : ม.ป.ล. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม

- วิศปต์ย์ ชัยช่วย. ความสำคัญของบทบาทการแสดงประกอบแสงและเสียง.

วารสารดำรงวิชาการ ๗ (มกราคม-กรกฎาคม ๒๕๕๑) : ๗๗-๙๕. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติที่มาของการแสดงประกอบแสงและเสียงในประเทศไทย

๓.๔.๑.๔ ระบบออนไลน์

- กรมทรัพยากรน้ำ. The 2nd Asia - Pacific Water Summit (2nd APWS)

[ออนไลน์]. ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.apwatersummit2.org. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติที่มาของการจัดการประชุมระดับผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

- ไกรสิน อุ๋นใจจินต์. นำชมโบราณสถานเวียงกุมกาม: ราชธานีแรกเริ่มของล้านนา

[ออนไลน์]. ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <http://qr.wiangkumkam.com/th/view-attraction-6>. ศึกษาเกี่ยวกับวัดในเวียงกุมกาม

- พีรพงศ์ เสนไสย. บทความวิจัยเรื่อง การแสดงแสง สี เสียง: การสร้างสรรค์

วัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปวัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชา ศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม [ออนไลน์]. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.fineart.msu.ac.th/da/research.php. ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงแสงเสียงในประเทศไทย

- วิทยา เกษรพรหม. การแสดงแสง สี ของสังคม “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา”

[ออนไลน์]. ๓ ตุลาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org>. ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการแสดงแสงเสียง

- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. เวียงกุมกาม[ออนไลน์]. ๑๓ กันยายน ๒๕๕๗.

แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เวียงกุมกาม>. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติและลักษณะภูมิศาสตร์ของเวียงกามในปัจจุบัน

- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. ประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่[ออนไลน์]. ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.dpt.go.th/ITCitdb/history/chiengmai.doc. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติเวียงกุมกามและประวัติพระยามังราย

- Wikipedia. Son et lumière (sound and light show)[Online]. 2009. Available from: [http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_\(show\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_(show))[2014,Oct 3] ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการแสดงแสงเสียง

๓.๓.๒ การสังเกตการณ์: ชมวิถีทัศน์

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร (Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undeclared King) ซึ่งสื่อวิถีทัศน์นี้เป็นเทปบันทึกการออกอากาศถ่ายทอดสดโดยสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.เชียงใหม่) ในหัวข้องานเลี้ยงต้อนรับผู้นำเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ได้ข้อมูลดังนี้

เทปบันทึกการออกอากาศเป็นความร่วมมือของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ ซึ่งในงานเลี้ยงต้อนรับครั้งนี้ ได้ถือโอกาสจัดงานสถานที่บริเวณเวียงกุมกามนครโบราณได้ พิภพ ณ โบราณสถานวัดฮีคอง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จัดเลี้ยงอาหารค่ำในรูปแบบขันโตกล้านนา โดยนำเสนอศิลปวัฒนธรรมด้านอาหารและศิลปะการแสดงล้านนา

เวียงกุมกามเป็นเมืองที่พญามังราย กษัตริย์แห่งโยนกนคร ได้สถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของล้านนา แต่กระนั้นก็ดำรงความเป็นเมืองหลวงได้ไม่นาน เนื่องจากเกิดปัญหาน้ำบ่อยครั้ง การล่มสลายของเวียงกุมกามอยู่ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๑๐๑ เวียงกุมกามจมอยู่ใต้ดินตะกอน ประกอบกับแม่น้ำปิงได้เกิดการเปลี่ยนสายไม่ไหลผ่าน ทำให้เวียงกุมกามถูกทิ้งร้างอยู่ใต้ดินเป็นเวลานานร้อย ๆ ปี ทำให้ชื่อเวียงกุมกามเลือนหายไปจากประวัติศาสตร์ ทำให้เชื่อกันว่าเวียงกุมกามเป็นเมืองในตำนานเท่านั้น ต่อมาเวียงกุมกามได้ถูกฟื้นฟูและพัฒนาโดยกรมศิลปากรให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ และใช้เป็นสถานที่จัดงานเลี้ยงต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้ร่วมงาน ภายในงานมีการจัดแสดงข่วงล้านนา เป็นลักษณะของข่วงสล่าเมืองหรือลานช่างฝีมือ

มีการรวบรวมงานศิลปวัฒนธรรมล้านนาอย่างหลากหลาย ประดับตกแต่งบรรยากาศสถานที่เป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมให้กับผู้เข้าร่วมงานเลี้ยงเกิดความประทับใจ

นอกจากนี้ภายในงานยังมีการแสดงงานฝีมือของชาวล้านนาทั้งการทำร่ม เครื่องเงิน และการแกะสลัก เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลได้ส่งเสริมสินค้างานฝีมือเหล่านี้ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ขณะรับประทานอาหารเช้า มีการจัดแสดงนาฏศิลป์ล้านนาที่ใช้ชื่อชุดว่า “นาฏกรรมงามแผ่นดิน” แสดงโดยนักเรียนจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ นักแสดงจะพ้อนรำบริเวณลานดินตืดคูน้ำ บริเวณด้านหน้าห้องรับประทานอาหารของผู้เข้าร่วมการประชุม การแสดงจะมีนางรำคนหนึ่งไพล่ออกมาจากดอกบัวซึ่งอยู่บนน้ำ และมีนางรำคนอื่น ๆ ร่ายรำด้วยลีลาการพ้อนของล้านนาบริเวณข้างคูน้ำ เป็นการผสมผสานการพ้อนผางประทีป การพ้อนเมือง และการพ้อนแมงบั้งหรือพ้อนหนองผีเสื้อ

หลังจากจบการแสดงชุดนี้จุดสำคัญของงาน คือ การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่องเวียงกุมกามมั่งรายและสายน้ำ ที่ถูกจัดขึ้นในโอกาสพิเศษ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม มุ่งประเด็นไปทางด้านน้ำ ผสมผสานกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่นล้านนา โดยมีการบรรเลงดนตรีผสมผสานกันระหว่างวงออเคสตราและดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างลงตัว ทั้งนี้ยังมีการบรรยายเกริ่นนำเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้ชมชาวต่างประเทศได้เข้าใจเรื่องราวในการแสดงมากยิ่งขึ้น ความยาวของการแสดงประมาณ ๔๐ นาที บทละครที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นบทที่ดัดแปลงมาจากบทละคร เรื่องเมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ที่จัดแสดงขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ประพันธ์โดยยุทธนา มุกดาสนิท แปลภาษาล้านนาโดยสิงห์แก้ว มโนเพชร คำขับหรือผู้ขับขานโดยวิลักษณ์ ศรีป่าซาง

สำหรับการสังเกตการณ์โดยวิธีชมวิถีทัศน์ในส่วนของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ดำเนินเรื่องเริ่มจากดินแดนของชาวลัวะกำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ การนับถือผี พญามังรายพร้อมทหารได้ผ่านมาพบชาวบ้านลัวะกำลังประกอบพิธี ขณะเดินชมพิธีกรรมได้พบกับอ้ายฟ้า เป็นทหารที่พญามังรายสั่งให้ปลอมตนเป็นไปสัศิกในเมืองหริภุญไชย เพื่อสร้างความแตกแยกและความวุ่นวายภายในเมือง จนกระทั่งทำให้ประชาชนไม่พอใจเจ้าเมืองเป็นอย่างมาก ในการนี้อ้ายฟ้าจึงได้แจ้งให้พญามังรายเข้าตีและยึดหริภุญไชยได้ในทันที เห็นดังนั้นพญามังรายจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานต่อต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์และให้คำสัตย์ปฏิญาณว่า หากในศึกครั้งนี้พญามังรายสามารถตีเมืองหริภุญไชยได้สำเร็จจะสถาปนาเมืองนี้ขึ้นมาและให้ไม้เตือเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองเมื่อตีเมืองหริภุญไชยได้สำเร็จและพำนักอยู่ได้ประมาณ ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เวียงกุมกาม ครั้นต่อมาประสัคบุกเข้าตีกรุงหงสาวดี แต่พระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดีได้เกรงกลัวในพระบารมีของพญามังรายจึงได้ยกพระราชธิดานามว่า พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พร้อม

ข้าทาสบริวาร ช่างหมู่ต่าง ๆ ให้เป็นเครื่องราชบรรณาการแก่พญามังราย เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสองเมือง พญามังรายได้จัดงานอภิเษกสมรสกับตละแม่ปยาโคและจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ นับเป็นยุครุ่งเรืองที่สุดของเวียงกุมกาม ด้วยเหตุที่เวียงกุมกามประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่เรื่อยมา ภูมิประเทศไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นเมืองหลวงถาวรได้ พญามังรายจึงได้พยายามแสวงหาภูมิประเทศเพื่อสร้างเมืองใหม่ ในขณะเดียวกันพญามังรายได้เกิดนิมิตหมายอันเป็นมงคล คือแม่กวางต่อสู้กับสุนัขป่า จึงปรึกษากับพระสหายทั้งสอง ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงและพญาจามเมืองจันทัดสินใจหาทำเลสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่และให้ชื่อว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” กระทั่งเมื่อพญามังรายในวัย ๗๐ พรรษา ได้เกิดนิมิตอีกครั้งแต่ครั้งนี้เป็นนิมิตร้ายจึงประสงค์จะไปนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้า และเมื่อเสด็จกลับเชียงใหม่พระองค์ประสงค์ไปบูชาเซ่นไหว้ไม้เต็งศักดิ์สิทธิ์ เหตุนี้จึงทำให้พญามังรายตกใจเมื่อทราบข่าวต้นไม้อันศักดิ์สิทธิ์ตายไปหลายปีแล้ว ขณะเดียวกันได้มีพระสงฆ์จากลังกาเดินทางผ่านพร้อมกับมอบหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุถวายพญามังราย พญามังรายเห็นดังนั้นจึงน้อมรับและปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ไว้แทนที่ต้นไม้อันศักดิ์สิทธิ์ที่ตายไป และสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้บริเวณใกล้เคียงกัน เวลาผ่านไปเนิ่นนานอาณาจักรล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าเวียงกุมกามเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่จนล่มสลาย ซากดินตะกอนทับถมจนกลายเป็นเมืองบาดาลใต้พิภพ

๓.๓.๓ การสัมภาษณ์

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานชะนักษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยได้ดำเนินสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ : ตารางแสดงรายนามบุคลากรผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง/หน้าที่ ในการจัดแสดงงานครั้งนี้
๑	ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี	ผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลานาฏยศิลป์ ไทยร่วมสมัย
๒	คุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการ ผู้จัดการบริษัทมายแมทเทอร์ส จำกัด	ผู้อำนวยการแสดง และทีมงานผู้ควบคุมดูแลด้าน ความยิ่งใหญ่ตระการตาของฉาก แสง เสียง และ ความบันเทิงต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการแสดง
๓	อาจารย์โกมล พานิชพันธ์	ผู้ควบคุมดูแลทางด้านเครื่องแต่งกาย
๔	อาจารย์บุษบา แวซอเหาะ	ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงและจัดหานักแสดง
๕	อาจารย์ปิติสันต์ มุกตาสกุลภิบาล	นักแสดงประกอบ
๖	นางสาวมนทิรา มะโนรินทร์	นักแสดงประกอบ
๗	คุณศรีไพร แก้วดวง	มัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเวียงกุมกาม

ที่มาตาราง : ผู้วิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : แนวคิดการออกแบบและองค์ประกอบการแสดง

วันที่สัมภาษณ์ : วันที่ ๑๔, ๒๑ และ ๒๘ ตุลาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗

สถานที่สัมภาษณ์: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. หน้าที่หลักที่รับผิดชอบในงานครั้งนี้
๒. แนวคิดการออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
๓. แนวคิดการออกแบบกำกับการแสดงในแต่ละช่วง
๔. รูปแบบการแสดงเป็นอย่างไร
๕. องค์ประกอบการแสดงมีอะไรบ้าง
๖. จุดแข็งและจุดอ่อนของการแสดงครั้งนี้
๗. ปัญหาและอุปสรรคและวิธีแก้ไขในการจัดงานครั้งนี้
๘. ประโยชน์ที่รับจากการทำงานในครั้งนี้
๙. การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพคืออะไร
๑๐. ข้อเสนอแนะและสิ่งที่ท่านต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานครั้งนี้

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี หรืออาจารย์ตัม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้กำกับการแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

แนวความคิดหลักของการจัดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เป็นการจัดองค์ประกอบ (Composition) ของนักแสดงที่มีจำนวนมาก และลูกคู่ (Corus) ซึ่งเป็นนักแสดงสลับฉาก ประกอบการเล่าบรรยายเรื่องราวประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม แนวความคิดการออกแบบกำกับการแสดงในแต่ละช่วง แบ่งออกเป็น

- ช่วงบทนำ แนวความคิดการใช้ศิลปะขับบทกลอนแบบล้านนา (จ้อยคำว) มาบรรยายเปิดเรื่อง และใช้นักแสดงสัญลักษณ์ แสดงเป็นชบวนดอกมะเดื่อที่ลอยอยู่บนสายน้ำปิง
- ช่วงการแสดงองก์ที่ ๑
  - ฉากที่ ๑ แนวความคิดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนชาว “ลัวะ” โบราณที่อาศัยอยู่ บริเวณใกล้แม่น้ำปิงสายเดิม
  - ฉากที่ ๒ แนวความคิดสื่อสารเหตุการณ์การบุกเข้าตีและ ยึดครองเมืองทริภูญไชยใช้นักแสดงจริง
- ช่วงการแสดงองก์ ๒
  - ฉากที่ ๑ แนวความคิดการใช้ภาพงาบรรยายการสร้างเมืองและ จัดองค์ประกอบผู้แสดงในฉากการสถาปนาเวียงกุมกาม ซึ่งมีการจัดการฉลองอย่างยิ่งใหญ่
  - ฉากที่ ๒ แนวความคิดความยิ่งใหญ่ของชบวนเสด็จพญามังราย และพระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พร้อมทั้งข้าทาส บริวารช่างหมู่ต่าง ๆ ที่ถูกส่งมาเป็นเครื่องราชบรรณาการ ให้แก่พญามังรายนำมาจัดองค์ประกอบ (Composition) ให้เหมาะสม
  - ฉากที่ ๓ แนวความคิดบรรยายเหตุการณ์ความอุดมสมบูรณ์ของ เวียงกุมกามและเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเรื่อยมาโดย ให้นักขับจ้อยคำวและลูกคู่สื่อสารเหตุการณ์
  - ฉากที่ ๔ แนวความคิดการใช้นาฏยศิลป์ร่วมสมัยมาสร้างเป็น การแสดงภาพนิมิตของพญามังรายที่เกี่ยวกับพาน หรือกวางตัวเมียที่พยายามต่อสู้เพื่อปกป้องลูกและ สื่อสารความสัมพันธ์ของสามกษัตริย์

ฉากที่ ๕ แนวความคิดการใช้ลูกคู่บรรยายเหตุการณ์การย้ายเมืองและฉลองเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลวงประกอบ การปล่อยโคมขึ้นเต็มท้องฟ้าเพื่อแสดงว่า วาระฉลองเมืองเชียงใหม่เกิดขึ้นแล้วเวียงกุมกาม ก็ถูกปล่อยทิ้งไว้จนต้นไม้ตื้อศักดิ์สิทธิ์ตาย

- ช่วงการแสดงองก์ ๓

ฉากที่ ๑ แนวความคิดการเริ่มต้นความเจริญของพุทธศาสนา ในยุคของพญามังราย

ฉากที่ ๒ แนวความคิดพญามังรายเสด็จกลับเชียงใหม่อย่างอาลัย เวียงกุมกาม

ฉากที่ ๓ แนวความคิดบรรยายเหตุการณ์เวียงล่มสื่อสารโดย ใช้ศิลปะการขับบทกลอนแบบล้านนา (จ้อยค่า) และลูกคู่ประกอบการฉายวิถีทัศน์ในลักษณะภาพเงา

- ช่วงบทส่งท้าย แนวความคิดการใช้เทคนิคผ้าเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำท่วม

แนวความคิดการออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เป็นการออกแบบสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตกมาจัดแสดงร่วมกับปูชนียสถานเพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามอย่างเหมาะสมทั้งความสามารถของนักแสดง บทละครที่ใช้ และองค์ประกอบอื่น ๆ สิ่งสำคัญคือ ไม่ทำลายปูชนียสถานและการแสดงมุ่งเน้นสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามเป็นหลัก การแสดงครั้งนี้ใช้เทคนิคการแสดงร่วมสมัยมาผนวกกับการแสดง เช่น การเคลื่อนไหวของนักแสดงบรรดาลูกคู่ (Corus) ที่ทำหน้าที่เป็นนักแสดงสลับฉากออกมาบรรยายต่อเติมเรื่องราวให้มีสีสัน เดิมผู้แสดงเหล่านี้จะออกมาบรรยายเท่านั้นแต่ผู้กำกับได้เพิ่มศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์เข้าไปในตัวละครเหล่านี้ โดยเพิ่มการเคลื่อนไหว (Movement) ที่ผสมผสานทั้งแบบไทยและตะวันตกมีการกำหนดจังหวะช้า – เร็ว (Rhythm) ในการเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการหยุดนิ่ง (Pose) ซึ่งเป็นเทคนิคละครสมัยใหม่เข้ามาสร้างความน่าสนใจ เป็นการแสดงในลักษณะนี้ผู้กำกับการแสดงได้รับแรงบันดาลใจมาจากตาโบลีวอง (Tableau vivant) แบบฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการแสดงที่ตัวแสดงในประวัติศาสตร์หรือวรรณคดี แต่งตัว

ออกมาเป็นบนเวทีเป็นหุ่นนิ่ง ไม่เคลื่อนไหวแสดงบทบาท แล้วมีคำบรรยาย หรือเพลงประกอบให้คนดูทราบว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งใด การใช้เทคนิคการจัดองค์ประกอบ (Composition) การแปรแถว (Pattern) การใช้ระดับ (Level) การใช้นักแสดงเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic) คือ นักแสดงจำนวนมาก แต่งกายด้วยชุดสีขาว ในมือจะถือกิ่งไม้ที่มีพุ่มดอกอยู่ด้านบน ซึ่งผู้กำกับการแสดงสื่อถึง ขบวนการดอกมะเดื่อที่ลอยอยู่บนสายแม่น้ำปิง มีการจัดและเคลื่อนขบวนเป็นแนวยาวเปรียบเสมือนการไหลผ่านของแม่น้ำปิงสายปัจจุบัน นอกจากนี้มีการใช้ผ้าเป็นอุปกรณ์ประกอบฉากเชิงสัญลักษณ์ในฉากน้ำท่วมแทนการใช้แสงเสียงเพียงอย่างเดียว แนวความคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงชุดมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ ครั้นนั้นศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์และออกแบบลีลา รูปแบบการแสดงเป็นผสมผสานระหว่างศาสตร์การละครและนาฏกรรม โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางด้านแสงสี และระบบเสียง (Light and Sound) และเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ (Effect) ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเวียงกุมกาม

จุดเด่นของการแสดงครั้งนี้ เป็นการให้นักแสดงและลูกคู่บรรยายและเจรจาเองตามบท โดยไม่มีบันทึกเสียงล่วงหน้า ฉะนั้นผู้แสดงที่มีบทพูดหรือเจรจาทุกคนจึงต้องพยายามฝึกฝนและซ้อมเป็นอย่างดี เพื่อให้การแสดงราบรื่นและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ผู้กำกับการแสดงยังมีการนำศิลปะการแสดงไทยและการแสดงล้านนามาผนวกกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ อาทิ การฟ้อนรำมาแทรกในฉากสมโภชเวียงกุมกาม ใช้การแสดงหนังใหญ่มาเป็นแนวความคิดในการสร้างฉากเล่นเงาในการแสดงบางช่วง ใช้การขับบทกลอนแบบล้านนา (จ้อยคำว) มาบรรยายเรื่องราวในแต่ละช่วง นำการเล่นฟ้อนม้าจากคอกของชาวลัวะโบราณแทรกในการแสดงช่วงแรกเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชาวลัวะ ในฉากบุกเข้าตีเมืองหริภุญไชยจากเดิมเมื่อครั้งที่จัดการแสดงในครั้งปี ๒๕๔๖ เป็นการใช่วิดีโอทัศน์ฉายประกอบเท่านั้น แต่ในการแสดงครั้งนี้ใช้นักแสดงออกมาสู่รับจริง เป็นฉากที่สร้างควมยิ่งใหญ่ตระการตาเป็นอย่างมาก เป็นต้น องค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย บทละคร ลีลา นักแสดง ฉากเวที สถานที่ อุปกรณ์ประกอบ เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้าและทำผม แสงเสียงและเทคนิคพิเศษ ปัญหาและอุปสรรคในการแสดง เช่น การใช้นักแสดงจำนวนมากทำให้คิวฝึกซ้อมไม่ตรงกัน ระยะเวลาจำกัด นักแสดงส่วนใหญ่ไม่ใช่นักแสดงอาชีพจึงไม่มีพื้นฐานการแสดงละครและการแสดงนาฏศิลป์ สถานที่ที่เป็นลักษณะกลางแจ้งไม่มีหลังคาปกคลุม เมื่อเกิดสภาพอากาศแปรปรวนฝนตกจะไม่สามารถซ้อมการแสดงได้ พื้นที่แสดงอยู่บริเวณโบราณสถานทำให้พื้นเป็นหินและอิฐจึงเป็นอุปสรรคต่อการเดินและต้องระวังไม่ให้โบราณสถานเกิดความเสียหาย มีการใช้ช่างซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตเข้าประกอบฉากจึงมีความยากยิ่งต่อการควบคุม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คุณธิษณา เตือนดาว ตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด
(บริษัทในเครือบริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด) องค์กรหลักในการจัด
การแสดงแสงเสียงในงานครั้งนี้

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : ประวัติที่มา การบริหารจัดการ แนวคิดการออกแบบ และองค์ประกอบการแสดง

วันที่สัมภาษณ์ : วันพุธที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗

สถานที่สัมภาษณ์: บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. หน้าที่หลักที่รับผิดชอบในงานครั้งนี้
๒. การบริหารจัดการ
๓. องค์ประกอบการแสดง
๔. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานครั้งนี้
๕. จุดแข็ง จุดอ่อน ของการแสดงครั้งนี้
๖. ข้อแตกต่างระหว่างการแสดง เรื่อง เวียงกุมกามมั่งรายและสายน้ำ
และการแสดงแสงเสียง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม
๗. ความรู้สึกของทางบริษัท ฯ ที่ได้รับเป็นองค์กรหลักในการจัดแสดงครั้งนี้
๘. การตอบรับจากผู้ชม

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด ได้จัดงานครั้งแรกประมาณปีพุทธศักราช ๒๕๕๖
ตอนนั้นพระราชินีเป็นผู้มาเปิดงานเมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกามทางรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทยจึงได้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโบราณสถาน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน
ประเทศไทยเพราะตอนนั้น เวียงกุมกามยังไม่เป็นที่รู้จัก จึงได้จัดทำเป็นละครเรื่องใหญ่นานถึง ๔
สัปดาห์ บทละครเขียนโดย คุณยุทธนา มุกดาสนิท นับเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ทั้งดนตรี นักแสดงซึ่งส่วน
ใหญ่เป็นดารา และนักแสดงประกอบมากมาย

การจัดงานแสงเสียงประกอบจินตภาพเวียงกุมกาม ในปี ๒๕๕๖ เกิดมาจากการที่รัฐบาลได้มีการจัดประชุมด้านน้ำ โดยมีหัวหน้ารัฐของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นพระมหากษัตริย์ ประธานาธิบดี และผู้นำประเทศ ได้เข้าประชุมเกี่ยวกับน้ำ มีการเลี้ยงรับรองต้อนรับ มีการแสดงแสงสีเสียง เมื่อมีการประชุมมีผู้เสนอสถานที่ท่องเที่ยวหลายที่แต่ในที่สุดได้เลือกเวียงกุมกามเป็นสถานที่เลี้ยงต้อนรับผู้นำประเทศต่าง ๆ เพราะการประชุมมีการกล่าวถึงการจัดการเรื่องน้ำ ทางรัฐบาลติดต่อมาทางบริษัท ฯ ให้ดำเนินการจัดงานในครั้งนี้ โดยมีเวลาให้เตรียมงานแค่ ๓ เดือน โดยได้นำเอาบทละครเดิมเมื่อครั้งก่อนมาดัดแปลงในเรื่องระยะเวลาของการแสดงให้เหมาะสมกับการแสดงขณะรับประทานอาหาร โดยมุ่งเน้นให้เนื้อหาและสถานที่เกี่ยวกับน้ำ จึงเป็นที่มาของการโชว์การแสดงในครั้งนี้ ชื่อว่า Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King จากครั้งก่อนที่ใช้ชื่อเรื่องเมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม จากนั้นทางบริษัท ฯ จึงขออนุญาตคุณยุทธนา มุกดาสนิท ขอดัดแปลงบทละครโดยเพิ่มให้พญามังรายเข้ามาเป็นตัวเอก เน้นเรื่องของแม่น้ำปิง เมืองริมน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้านธรรมชาติและเกษตร การบุกตีเมืองที่ราบลุ่มที่มีความชำนาญเฉพาะที่ เช่น นคริน้ำ คนภูเขา พวกเขาเหล่านี้จะมีความชำนาญเฉพาะที่ เมื่อเวียงกุมกามถูกน้ำท่วมจึงมีการย้ายเมืองหลวง และได้ชื่อว่า ปิงห่าง โดยเน้นบทพญามังราย ขยายเรื่องน้ำขึ้นมา จัดการแสดงโดยเชิญครูดำหรือศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี มาเป็นผู้กำกับการแสดง การแสดงนี้ต้องใช้ลีลาทำทางนาฏศิลป์ที่สวยงาม เมื่อเปรียบเทียบกับครั้งก่อนซึ่งเป็นรูปแบบของละคร แต่ครั้งนี้ใช้ลีลาความไพเราะของเสียงเพลงโดยวงออเคสตรา ผสมผสานกันดนตรีอื่น ๆ แสดงถึงความไพเราะของดนตรีที่เข้ากับบรรยากาศที่แลดูเป็นธรรมชาติมากขึ้น นำเสนอด้วยท่าทางลีลาที่แสดงให้เห็นโดยไม่ต้องใช้ภาษาพูดในการแสดง ผู้ชมสามารถรู้เรื่องราวทั้งหมดว่าเป็นอย่างไรบ้าง การแสดงครั้งนี้มีผู้แสดงทั้งหมดหลายร้อยคน มีผู้นำ และผู้ติดตาม มีการบันทึกเสียงและวิดีโอ โดยช่อง ๑๑ จังหวัดเชียงใหม่ มีการต้อนรับในหมู่บ้านมีอาหารพื้นเมืองให้ชิม มีการแสดงของแต่ละหมู่บ้าน และมีการแสดงต่าง ๆ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่เป็นหัวเรื่องของการงาน

การแสดงแสงสีเสียงครั้งนี้ ได้รับผลตอบรับออกมาดีมาก ผู้คนชื่นชมในผลงานครั้งนี้ คณะผู้นำประเทศทั้งหลายพึงพอใจและให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะงานนี้ได้อาจารย์ดำช่วยสร้างสีสันการแสดงได้ดีมาก ด้านเสื้อผ้าอาจารย์โกมล พานิชพันธ์ เป็นผู้จัดหาและตกแต่งออกแบบเสื้อผ้า สีผ้าที่ใช้ในการแสดง ซึ่งงานแต่ละชิ้นสวยงาม ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น เสลียงหาม หรืออุปกรณ์ตกแต่งในงานอาจารย์นคร พงษ์น้อยได้จัดหาอุปกรณ์ประกอบฉากต่าง ๆ การแสดงงานครั้งนี้ประสบความสำเร็จเกิดจากผู้ร่วมงานในแต่ละสายงานดำเนินการได้ดีมาก และมีการประชุมปรึกษาหารือกันตลอดเป็นระยะจนงานลุล่วงไปด้วยดี ด้านเพลงประกอบเป็นของอาจารย์โจ บงกคพวรอุไร ได้ประพันธ์และบรรเลงกับวงออเคสตรา การทำงานได้ประชุมหารือกันเอามาประสานงานทั้ง

บทละคร นักแสดง เพลง ดนตรี เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย แต่งหน้า ส่วนเพลงที่เพิ่มเติมมีเพลงที่เกี่ยวกับแม่น้ำ คุณธิษณาได้แต่งเนื้อเองแต่ไม่มีชื่อเพลง การออกแบบการแต่งหน้าโดยอาจารย์ขวด แต่งหน้าโดยอาศัยจิตรกรรม เป็นลักษณะของการแต่งหน้าเป็นผี ซึ่งเป็นวิญญานที่มาเล่าเรื่องในเหตุการณ์ในขณะนั้นการคัดเลือกตัวแสดงนั้นนักแสดงทุกคนต้องมีฝีมือ มีทักษะ อาจารย์นครเลือกสรร เจาะจงใช้คนพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นหลัก ส่วนนักแสดงที่เป็นวิญญานต้องเป็นคนภาคเหนือ มีทักษะในการเต้น เนื่องจากการแสดงมีการพูดต้องใช้ประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ท่านปลอดประสพ แสดงเป็นพญามังราย ตัวประกอบอื่น ๆ ใช้ประชาชนในพื้นที่ ส่วนนักแสดงที่รับบทเป็นตัวละครแม่ปยาโคคือ คุณพรรณาร่า พุ่มเจริญ การคัดเลือกคัดสรรจากความสามารถ ความเหมาะสม และบุคลิกภาพที่ดีมาแสดง โดยไม่จำเป็นต้องใช้ดาราร เพราะคณะผู้นำหรือผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ไม่รู้จักจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้ดาราร

ในงานฉาก บริษัท มายมาร์เกตติ้ง จำกัด เป็นผู้จัดทำทั้งหมด ส่วนใหญ่จะใช้ฉากตามสถานที่จริงที่เป็นธรรมชาติที่สุด ตัวอย่างเช่น ฉากแรก เป็นฉากแม่น้ำพญามังรายนั่งแพลอยมา ริมฝั่งแม่น้ำปิง ฉากนี้จะมีคนถือแพบนแพ ด้านเทคนิคพิเศษมีการใช้เทคนิค 3D กับการใช้ภาพใช้เทคนิค ไฟ พลุ แสง สีทั่วไป จัดไฟได้เหมาะสมที่สุด

การบริหารจัดการ เริ่มจากการเตรียมสถานที่โดยประสานงานกับหน่วยงานกรมศิลปากร มีการเสนอมุมมองหลายอย่าง การแสดงครั้งนี้มีการแสดงกลับด้านกับการแสดงครั้งก่อน มีการปรับภูมิทัศน์ต้องเสริมสถานที่ ขึ้นมาเพื่อความสมบูรณ์แบบปรับพื้นที่มุมมองต่าง ๆ เพื่อเป็นธรรมชาติที่สุด ใช้นักแสดงประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ คน มีคนมาก ปัญหาที่มากตาม ต้องดูแลเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น เสื้อผ้า หน้าผม อาหาร การกินอยู่ การเข้าฉาก ฯลฯ ระยะเวลาในการเตรียมงานประมาณ ๓ เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๖

จุดเด่นการแสดงครั้งนี้ คือ มีความงดงาม มีความกลมกลืนของความเก่าและใหม่ของสถานที่ให้นานาชาติได้รับชม สิ่งสำคัญที่สุดคือ รสนิยม ความงาม ความพอดี เจตนาที่แท้จริงเป็นอย่างไร ด้านปัญหาของการจัดงาน คือ ความเร่งด่วนของระยะเวลาอย่างน้อยมากแค่ ๓ เดือน สถานที่มีปัญหาต่อเสียงสะท้อนต้องใช้ระบบเสียงคนดูในห้องฟังต้องชัดเจนมากเป็นพิเศษ ส่วนภาษาที่ใช้มีคำแปลให้ตรงกับบทประพันธ์ ด้านความรู้สึกประทับใจและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดงานครั้งนี้ มีการใช้สถานที่ให้ยิ่งใหญ่ตระการตา นับเป็นการแสดงที่ดีที่สุดเท่าที่ได้จัดการแสดงมาและได้รับคำชมเชยจากนานาชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ ผู้ออกแบบและจัดสร้างทางด้านเครื่องแต่งกาย

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : เครื่องแต่งกาย

วันที่สัมภาษณ์ : วันเสาร์ที่ ๒๗ กันยายน ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

สถานที่สัมภาษณ์ : พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโบราณ อำเภอลอง จังหวัดแพร่

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. หน้าที่หลักที่รับผิดชอบในงานครั้งนี้
๒. การบริหารจัดการด้านเครื่องแต่งกายตั้งแต่กระบวนการเตรียมงานจนถึงการจัดเก็บหลังเสร็จสิ้นการแสดง
๓. จำนวนและระยะเวลาในการจัดสร้างเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง
๔. แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสำหรับนักแสดง
๕. ปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขทางด้านเครื่องแต่งกาย
๖. ความรู้สึกที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแสดงครั้งนี้

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ มีหน้าที่หลักในการออกแบบและจัดสร้างเครื่องแต่งกายทั้งหมดของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ที่จัดขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แต่เดิมเมื่อสิบปีก่อนอาจารย์เคยได้รับหน้าที่ออกแบบและจัดสร้างเครื่องแต่งกายในงานแสงเสียง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ที่จัดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ครั้งนั้นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จมาทอดพระเนตร ในงานครั้งนี้เป็นอีกครั้งหนึ่งที่อาจารย์โกมลได้รับการติดต่อจากบริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด ให้ทำหน้าที่ออกแบบและจัดสร้างเครื่องแต่งกายของนักแสดง สำหรับเครื่องแต่งกายของนักแสดงที่ใช้ในงานนี้เป็นการตัดขึ้นใหม่ในลักษณะของการตัดเช่า คือ เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงเครื่องแต่งกายเหล่านี้ทางร้านจะเก็บกลับมาไม่มีการซื้อขายขาด เครื่องแต่งกายที่ออกแบบและตัดขึ้นใหม่จำนวนมากกว่า ๔๐๐ ชุด ใช้เวลาเตรียมประมาณ ๓ เดือน เริ่มตั้งแต่กระบวนการเจรจาและเสนอข้อตกลงกับทางบริษัท ฯ ต้นสังกัดที่ติดต่อมา ซึ่งข้อตกลงเหล่านี้จะตกผลึกประมาณ ๒๐ วันก่อนวันแสดง แต่ในขณะที่ทำการตกลงทางอาจารย์โกมลจะมีการเตรียมพร้อมเกี่ยวกับแหล่งวัตถุดิบ เมื่อใกล้ถึงระยะเวลาก็นำวัตถุดิบเหล่านี้มาจัดสร้างชุดมา Mix and Match ให้ทันเวลา

ในการออกแบบทางต้นสังกัดจะมีสคริปมาให้ว่าเนื้อเรื่องเป็นอย่างไร อารมณ์แบบไหน และต้องการอะไรบ้าง ส่วนทางด้านเครื่องแต่งกายที่จะจัดทำอาจารย์โกลมต้องไปค้นคว้าข้อมูลเอาเอง โดยส่วนใหญ่อาจารย์โกลมศึกษาประวัติศาสตร์ล้านนาและภาพเครื่องแต่งกายของชาวล้านนาโบราณ ว่าคนยุคนั้นแต่งกายอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะถูกนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบชุดให้สอดคล้องกับการแสดงโดยไม่จำเป็นจะต้องเหมือนร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ไม่ได้หลุดกรอบหรือจารีตนั้น ๆ สิ่งสำคัญของการจัดทำเครื่องแต่งกายละคร คือ จะต้องโดดเด่นและดูดีกว่าผู้ชมที่มาดู นั่นหมายถึงผู้ชมกับผู้แสดงไม่ควรให้ชุดเหมือนกัน เพราะในปัจจุบันชาวล้านนาจะเป็นลักษณะของล้านนาฟิวเจอร์ คือ นิยมแต่งกายล้านนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งการแต่งกายเหล่านี้อาจจะคล้ายหรือเหมือนกับผู้แสดงได้ อาจารย์โกลมได้ออกแบบและจัดสร้างทั้งเครื่องแต่งกายแบบล้านนาและเครื่องแต่งกายร่วมสมัย ทั้งนี้ทางด้านร่วมสมัย อาจารย์โกลมได้ปรึกษากับอาจารย์ดำหรือศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดงและผู้ออกแบบลีลาการแสดงร่วมสมัยว่า การเคลื่อนไหว อารมณ์ ลักษณะการแสดง เป็นเช่นไรและอาจารย์ดำมีความต้องการหรือชอบแบบใด เพราะอาจารย์ดำเป็นศิลปินทางด้านนี้ จึงสามารถให้แนวคิดในการสร้างชุดได้เป็นอย่างดี สิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงการเคลื่อนไหวของนักแสดงว่าเคลื่อนไหวได้หรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคต่อการแสดง

ระบบการจัดการเครื่องแต่งกาย เริ่มจากการแบ่งทีมงานเพื่อดูแลแต่ละหน้าที่ ประกอบด้วยเครื่องแต่งกายของตัวเด่นและตัวรอง แต่ละชุดจะจัดเตรียมให้แล้วเสร็จจากที่ร้าน โดยอาจจะมีการแบบร่างและให้ทีมงานทดลองสวมชุด พร้อมกับบันทึกภาพแต่ละชุดไว้ สำหรับจัดแบ่งงานในทีมของอาจารย์โกลมจะมีประมาณ ๑๐ คน ถึงแม้จะมีจำนวนน้อยแต่จะมีประสิทธิภาพสูง โดยทีมงานจะรับผิดชอบชุดหลัก ๆ หรือชุดนักแสดงหลักคนละชุด โดยมีการฝึกซ้อมแต่งกายให้เหมือนกับภาพแบบร่างและภาพถ่ายที่บันทึกไว้ ในการฝึกมีการจับเวลาให้เสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในวันจริง

การเก็บเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาจารย์ได้จัดการให้เครื่องแต่งกายแต่ละชุดจัดเก็บใส่ถุง พร้อมกำกับหมายเลขและชื่อติดไว้อย่างเรียบร้อย หลังจากนักแสดงทำการซ้อมหรือแสดงเสร็จ นักแสดงแต่ละคนจะต้องเก็บเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยตามหมายเลขและชื่อของตนเอง จากประสบการณ์การทำงานทำให้ทราบว่าสิ่งที่ยากที่สุด คือ การแต่งกายของตัวเด่นที่ค่อนข้างจะยุ่งยากซับซ้อนและตัวแสดงที่มีหลายร้อยคนจะต้องเสร็จภายในสองชั่วโมงก่อนทำการแสดงจริง อาจารย์จึงมีการวางแผนให้ทีมงานอาจารย์ฝึกวิธีการแต่งกายของตัวประกอบ เมื่อถึงวันฝึกซ้อมการแสดงอาจารย์จะให้ทีมงานสอนการแต่งกายให้กับตัวประกอบทุกคน โดยใช้วิธีการการจับคู่สลับหรือช่วยกันแต่ง พร้อมทั้งทดลองจับเวลาเพื่อให้ทันเวลา ทางด้านตัวเด่นทีมงานจะเป็นผู้แต่งกายให้เองเพราะขั้นตอนจะยากและ

ซัฟชั่น เครื่องแต่งกายจะใช้ประมาณ ๓ รอบ คือ รอบซัฟชั่นย่อย รอบซัฟชั่นใหญ่ และรอบวันแสดง ในแต่ละรอบอาจารย์โกมลจะให้ทีมงานนำเครื่องแต่งกายมาซัก รีด และซ่อมแซมให้เสร็จภายในคืนนั้น ๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับใช้ในรอบต่อไป เป็นผลให้เครื่องแต่งกายภายใต้การดูแลของอาจารย์จึงต้องสะอาดความงดงามน่าสวมใส่และใหม่ตลอดเวลา

แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย เน้นการอิงจากประวัติศาสตร์โดยดูจากบทละครว่าในแต่ละฉากมีใครเป็นจุดเด่น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ สีเครื่องแต่งกายในแต่ละฉากจะต้องกลมกลืนไม่มีชุดใดโดดออกมา ไม่ว่าจะเป็นตัวประกอบหรือตัวเอก ทั้งยังต้องให้สัมพันธ์กับการจัดแสง ฉะนั้นก่อนวันแสดงอาจารย์และทีมงานจึงต้องไปชมการซ้อมจัดแสง หากมีการออกแบบชุดใดชุดหนึ่งมาแล้วขัดแย้งหรือไม่เหมาะสมกับการจัดแสง จะมีการเปลี่ยนให้เหมาะสม

การใช้โทนสีเครื่องแต่งกายของอาจารย์โกมลจะเป็นลักษณะของเอิร์ธโทนผสมกับสีอาเซียน เช่น การใช้สีเขียวก็จะไม่ใช่ไม่เขียวจัด อาจารย์จะใช้สีอื่น ๆ มาตัด เพื่อให้สีดูอ่อนลง เป็นต้น ผู้ชมจะได้รับชมการแสดงอย่างสบายตา ในบางครั้งทางต้นสังกัดสั่งจัดทำชุดจำนวน ๑๐ ชุด แต่อาจารย์จะเตรียมไว้ประมาณ ๓๐ ชุด เพื่อสำรองไว้ยามฉุกเฉินในกรณีที่สีหรือลวดลายไม่เหมาะสมกับฉากนั้น ๆ และสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที สำหรับวัตถุดิบที่ใช้จัดสร้างเครื่องแต่งกายจะใช้ผ้าที่คุณภาพปานกลาง เนื่องด้วยในการแสดงเป็นการแสดงระยะไกล ไม่จำเป็นต้องใช้ผ้าที่มีคุณภาพสูง แต่ใช้เทคนิคการทำให้เหมือนจริงมากที่สุด เช่น ผ้าถุงก็จะเป็นผ้าพิมพ์ลายให้คล้ายกับผ้าทอมือของชาวล้านนา เหตุที่ไม่ใช้ผ้าทอเนื่องด้วยผ้าทอจะมีราคาสูงมาก และใช้เทคนิคสร้างความโดดเด่นให้เครื่องแต่งกายโดยการประดับตกแต่งด้วยคริสตัลหรือเพชรชวาลอฟก็เพื่อให้เกิดความแวววาวระยิบระยับ งบประมาณด้านเครื่องแต่งกายในครั้งนี้อยู่ประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ บาท

ทางด้านปัญหาด้านเครื่องแต่งกายจะพบน้อยมาก เนื่องด้วยได้มีการวางแผนการจัดการไว้เป็นอย่างดี ผนวกกับประสบการณ์ที่เคยทำงานด้านนี้ จึงทราบปัญหาและนำมาเป็นแนวทางในการเตรียมแผนจัดการไว้อย่างละเอียดรอบคอบ

ความรู้สึกที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการครั้งนี้ คือ รู้สึกยินดีที่ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมจัดอีกครั้ง จากประสบการณ์เมื่อครั้งที่จัดปี ๒๕๕๖ ทำให้อาจารย์มีเป้าหมายจัดทำงานครั้งนี้ให้ดีขึ้นมากกว่าเดิม เนื่องด้วยภาพความประทับใจของผู้ชมจะติดในความทรงจำ ฉะนั้นในทุกครั้งที่อาจารย์ทำการจัดสร้างงาน อาจารย์จะต้องทำให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คุณบุษบา แวซอเหาะ ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงและควบคุมดูแลนักแสดง
ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)
เรื่องที่สัมภาษณ์ : การคัดเลือกและจัดหานักแสดง
วันที่สัมภาษณ์ : วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๕๕๗
สถานที่สัมภาษณ์ : ลาดพร้าว ๙๔ กรุงเทพมหานคร

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. หน้าที่หลักที่รับผิดชอบในงานครั้งนี้
๒. ขั้นตอนในการทำงาน
๓. หลักในการคัดเลือกนักแสดง
๔. จุดเด่นในการแสดงครั้งนี้

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

คุณบุษบา แวซอเหาะ ทำหน้าที่เป็นออดิโอท็องถิ่น จัดหานักแสดงและทีมงานจัดการแสดงให้กับบริษัทมายด์แมทเทอร์ บริษัทในเครือบริษัทเจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด ซึ่งเป็นผู้อำนวยการหลักในการจัดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ในการแสดงในครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนหลัก ๆ คือ การแสดงส่วนของเรื่องราว (Story) อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยคุณธิษณา ดาวเดือน และการแสดงส่วนการเคลื่อนไหว (Movement) เป็นลักษณะการบอกเล่าเรื่องราวผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายหรือการเต้น ตามบทละคร ทำนองเพลงหรือคำร้อง ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี

บริษัทมายด์แมทเทอร์ จำกัด เป็นผู้อำนวยการหลักในการผลิตและจัดสร้างการแสดง ได้ดำเนินการจัดทำโครงเรื่องและบทละคร จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการจัดหานักแสดง โดยทางบริษัทได้ประสานงานให้คุณบุษบา จัดหานักแสดง โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในสถาบันการแสดงที่คุณบุษบาเปิดการเรียนการสอนในจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นคุณบุษบาได้ประชาสัมพันธ์การคัดเลือกนักแสดงตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อาทิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทีมงานนักแสดงเอกชน โดยใช้สถานที่ในการคัดเลือก ๒ แห่ง ที่สำคัญ คือ ฮัก อะแคเดมี่ (Hug Academy) และ สตูดิโอบริเวณถนนหิมาเนตเหมิน ในการคัดเลือกนักแสดงแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ นักแสดงและนักเต้นที่ใช้บอกเล่าผ่านลีลาท่าทางการเคลื่อนไหว หลังจากคัดเลือกนักแสดงเสร็จสิ้น

ขั้นตอนต่อไป คือ การฝึกซ้อมการแสดงซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนของนักแสดงจะเป็นลักษณะของการฝึกซ้อมเจาะเป็นฉาก ๆ ใช้สถานที่ซ้อมเริ่มจากฝึกซ้อมในสตูดิโอ จากนั้นจึงฝึกซ้อมในสถานที่จริงประมาณ ๗ - ๑๐ วัน ก่อนวันแสดงจริง และในส่วนของนักเดินทางด้านศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับและออกแบบลีลา ได้มีการฝึกซ้อมนักเต้นไว้เป็นชุด ๆ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการฝึกซ้อมรวม โดยนำนักแสดงและนักเต้น รวมถึงนักดนตรี ฝึกซ้อมร่วมกันทั้งหมด เก็บรายละเอียดและปรับแก้บางส่วนเพื่อให้การแสดงเกิดความสมบูรณ์

ในส่วนของการคัดเลือกนักแสดงนำหรือนักแสดงหลัก จะทำการพิจารณาจากการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของนักแสดงแต่ละบุคคล โดยใช้วิธีการให้นักแสดงได้ทดลองรับบทบาทนั้น ๆ และในส่วนของนักเต้น จะทำการพิจารณาจากพื้นฐานการเต้น การรำ การเคลื่อนไหวร่างกาย และการพูด เพราะนอกจากการเต้น นักแสดงเหล่านี้จะต้องมีบทบาทที่ต้องใช้อารมณ์ความรู้สึก น้ำเสียงที่เหมาะสมกับบทพูดนั้น ๆ ทำให้นักเต้นเหล่านี้จึงต้องฝึกฝนเพิ่มเติมให้การแสดงออกชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากผู้ชมในครั้งนั้นนั่งชมในห้องกระจก สถานที่แสดงเป็นลานกลางแจ้ง ใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก ฉะนั้นลักษณะการแสดงทั้งทางสีหน้า อารมณ์ ท่าทาง และน้ำเสียง จึงต้องส่งผ่านไปถึงผู้ชมทั้งหมดเข้าถึงเรื่องราว และรู้สึกคล้อยตามไปกับการแสดงที่ปรากฏอยู่ทางด้านหน้า นอกจากนี้ยังมีนักเต้นลูกคู่ เป็นนักเต้นที่ออกมาขยายเรื่องราว จัดเป็นนักแสดงเดี่ยว เพราะเป็นตัวละครที่แทรกอยู่ในเรื่องราวทุกช่วงเวลา ซึ่งนักเต้นเหล่านี้หากพิจารณาจากบทละครเป็นดวงวิญญาณที่ถูกน้ำท่วมตายในอดีตและออกมาเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นกับตัวเอง กับบ้านเมืองที่อาศัยอยู่ แต่ในท้ายที่สุดก็เกิดเหตุการณ์ขึ้นอีกครั้งหรือที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ซ้ำรอยในการจบเรื่องราว

จุดเด่นของการแสดงแสงเสียงครั้งนี้คือ เป็นลักษณะการแสดงสดทั้งหมด ไม่มีบันทึกเสียง สนทนาการ บรรยาย หรือเพลงไว้อว่งหน้า คุณธิษณา ดาวเดือน ได้ปรับละครมาจากบทละครของคุณยุทธนา มุกตาสนิท ทางด้านนักดนตรี ใช้กลุ่มเดียวกันกับการแสดงแสงเสียงเมื่อครั้งที่จัดขึ้นในปี พุทธศักราช ๒๕๔๖ ทางด้านการแต่งหน้าจะแบ่งออกเป็นการแต่งหน้าธรรมชาติ คือกลุ่มของตัวละครที่ดำเนินเรื่อง และการแต่งหน้าแบบพิเศษจะใช้กับนักแสดงสัญลักษณ์และนักเต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์ปิติสันต์ มุกดาสกุลภิบาล นักแสดงที่เคยร่วมในการแสดงแสงเสียง
ประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : นักแสดง

วันที่สัมภาษณ์ : วันเสาร์ที่ ๒๐ กันยายน ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

สถานที่สัมภาษณ์ : วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. บทบาทหรือตัวละครที่ได้รับในการแสดง
๒. นิสิต/นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่รับบทบาทหรือตัวละครใด
๓. จำนวนของนิสิต/นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๔. ลักษณะกระบวนการคัดเลือกนักแสดง
๕. ระยะเวลา สถานที่ และผู้ควบคุมการฝึกซ้อม

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

อาจารย์ปิติสันต์ มุกดาสกุลภิบาล อาจารย์ประจำสาขาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อาจารย์และนักศึกษา ได้เข้าร่วมเป็นนักแสดงโดยอาจารย์ได้รับบทบาทเป็นเสนาบดี ซึ่งมีบทพูดและบทเจรจา ส่วนนักศึกษามีทั้งในส่วนของที่รับบทเป็นลูกคู่ ซึ่งเป็นตัวละครที่บอกเล่าเรื่องราวแทรกตามช่วงต่าง ๆ และเป็นนักแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในแสดง ลักษณะกระบวนการคัดเลือกนักแสดง อาจารย์ปิติสันต์ได้รับการติดต่อจากคุณบุษบา แวซอหะ หรือพี่กบ บุคลากรฝ่ายออร์กาไนเซชันท้องถิ่น ซึ่งเป็นทีมงานของบริษัท เจเอสแอล โกลบอลมีเดีย นักแสดงในแต่ละบทบาทจะมีการคัดเลือกโดยวิธีให้นักแสดงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เข้าทดสอบและคัดเลือก (Casting) ในแต่ละบทบาทโดยพิจารณาจากคุณสมบัติในคุณสมบัติหลายประการ หลังจากผ่านการคัดเลือก นักแสดงทุกคนจะมีการนัดหมายฝึกซ้อมตามสถานที่และตารางเวลาที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จะเป็นนักแสดงที่รับบทเป็นชาวบ้านและทหารจะต้องมีการแสดงซ้ำเมื่อเสร็จแต่ละฉากก็จะเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คุณมนทิรา มะโนรินทร์ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทำหน้าที่เป็นนักแสดงในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง
เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : นักแสดง

วันที่สัมภาษณ์ : วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘

สถานที่สัมภาษณ์ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. หน้าที่หลักที่รับผิดชอบในงานครั้งนี้
๒. วิธีการคัดเลือกนักแสดง
๓. วิธีการฝึกซ้อมนักแสดงมีกระบวนการอย่างไร
๔. ระยะเวลาในการดำเนินการฝึกซ้อม
๕. จุดเด่นของการแสดงในครั้งนี้

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

คุณมนทิรา มะโนรินทร์ รับหน้าที่เป็นนักแสดงรับบทเป็นลูกคู่ ซึ่งเป็นเสมือนตัวเสริมเพิ่มเติมจากบทที่มีคนขับร้องหลัก ช่วยในการเสริมเรื่องราวให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ตัวละครจะเล่าเรื่องโดยใช้ลีลาทางนาฏศิลป์ประกอบการขับร้อง สำหรับการคัดเลือกนักแสดงส่วนใหญ่จะใช้คนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีพื้นฐานการเต้นอยู่แล้ว วิธีการซ้อมจะแบ่งออกเป็น ๓ รอบ รอบแรกฝึกออกเสียงให้ถูกต้อง รอบที่สองฝึกซ้อมในส่วนของการทำเต้น และรอบที่สามฝึกซ้อมโดยเอาส่วนของการขับร้องและการเต้นมารวมกัน เช่น เนื้อร้องท่อนนี้ใช้ท่าเต้นทำนี้ โดยให้นักแสดงเต้นให้สัมพันธ์กับเนื้อร้องและเนื้อเรื่อง ระยะเวลาในการดำเนินการฝึกซ้อมประมาณ ๒ สัปดาห์ก่อนวันจริง ลักษณะของการทำเต้นและลีลาเป็นการเต้นในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยผสมผสานกับการเต้นแจ๊สในจังหวะช้าและเร็วตามเนื้อร้องในบทการแสดง จุดเด่นของการแสดงในครั้งนี้ คือ เป็นการแสดงที่เน้นเรื่องราวของเวียงกุมกามที่ผู้ชมสามารถเข้าใจได้โดยผ่านการแสดงนาฏศิลป์

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คุณศรีไพร แก้วดวง มัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเวียงกุมกามนครใต้พิภพ

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด (ผู้วิจัย)

เรื่องที่สัมภาษณ์ : ประวัติศาสตร์เวียงกุมกามและการจัดการแสดงแสงเสียงในเวียงกุมกาม

วันที่สัมภาษณ์ : วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

สถานที่สัมภาษณ์ : เวียงกุมกามนครใต้พิภพ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

คำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ มีดังนี้

๑. ประวัติศาสตร์เวียงกุมกามมีความเป็นมาอย่างไร
๒. สภาพภูมิศาสตร์ของเวียงกุมกามปัจจุบัน
๓. การแสดงแสงเสียงเวียงกุมกามในแต่ละครั้งส่วนใหญ่จัดบริเวณใด
๔. การแสดงแสงเสียง เรื่อง เวียงกุมกามมั่งรายและสายน้ำ ที่จัดขึ้นเพื่อเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำด้านน้ำแห่งเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับครั้งนี้อย่างไรบ้าง
๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการจัดการแสดงแสงเสียง เพราะอะไร
๖. หลังเสร็จสิ้นการจัดงานการแสดงแสงเสียงในครั้งนั้น สถานที่บริเวณนั้นเป็นเช่นไรบ้าง

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

เวียงกุมกามเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของล้านนาที่พญาเม็งรายสร้างขึ้น จมอยู่ใต้ดินทั้งหมด ถูกพบเมื่อถึงปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ เดิมโรงเรียนสร้างอยู่ในวัดช้างค้ำ เมื่อครั้งที่โรงเรียนต่อเติมอาคารเรียน ขณะขุดหลุมเสาได้เจอดินพระพิมพ์ดินเผาแบบหริภุญไชย ทางชาวบ้านและทางโรงเรียนจึงไปแจ้งทางราชการ ต่อมาเมื่อเปิดหน้าดินขึ้นมาพบแผ่นศิลาจารึก ทำให้ทราบว่าบริเวณนี้คือที่ตั้งของเวียงกุมกามตามที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ หลังจากการขุดค้นพบครั้งนั้นก็มีการขุดค้นพบโบราณสถานอีกมากมาย ปัจจุบันมีการขุดค้นพบทั้งหมด ๔๒ แห่ง ชื่อของวัดหรือโบราณสถานที่ค้นพบมักจะเรียกตามชื่อของเจ้าของที่ดินบริเวณนั้น โดยขึ้นประวัติศาสตร์อยู่ ๒ วัด คือ วัดกานโถม และกู่คำหลวง โบราณสถานทุกแห่งอยู่ในพื้นที่ของชาวบ้านที่มีโฉนดที่ดินแล้ว จากการบูรณะมาทั้งหมด ๒๗ วัด แต่มีเพียง ๒ แห่ง คือ วัดกู่ป่าด้อมและวัดหนานช้างที่ได้รับเงินชดเชย สำหรับที่ดินการเรียกขานชื่อวัด เช่น วัดกู่ป่าด้อม คำว่า กู่ หมายถึง เจดีย์ และคำว่า ป่าด้อม เป็นชื่อเจ้าของที่ดิน ทำให้โบราณสถานแห่งนี้ถูกเรียกวัดกู่ป่าด้อมเรื่อยมา สภาพพื้นที่เดิมของโบราณสถานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนลำไย โบราณสถานเหล่านี้เมื่อเกิดน้ำท่วม น้ำก็จะขังชาวบ้านจะใช้วิธีการสูบน้ำออก

พญามังรายหรือเม็งราย เป็นพระโอรสของพระเจ้าลาวเมงและพระนางเทพคำชาย ประสูติเมื่ออาทิตย์แรม ๙ ปีกุน เดือนอ้าย จุลศักราช ๖๐๑ ตรงกับปีพุทธศักราช ๑๗๘๒ เมื่อครั้งเยาว์วัยพระบิดาได้ส่งไปเรียนกับสำนักฤๅษี เมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้รับการสถาปนาเป็นองค์รัชทายาทและอภิเษกสมรสกับนางอ้วเวียงไซ เมื่อขึ้นครองราชย์มีช้างตัวโปรดชื่อว่า ช้างมั่งคะ ได้ปล่อยช้างตัวนี้ไว้ในป่าทางทิศตะวันออกของเมือง ต่อมาช้างตัวนี้หายไป พญามังรายได้เกณฑ์ไพร่พลตามหาช้างและเสด็จตามมาถึงดอยจอมทองเป็นชัยภูมิที่ดีมีน้ำตกไหลผ่าน พญามังรายจึงโปรดให้สร้างบ้านแปงเมืองบริเวณนี้และขนานนามว่า เมืองเชียงราย ขณะที่สร้างเมืองเชียงรายทรงได้พระโอรสองค์แรกชื่อว่า ขุนเครื่อง เกิดในปีจุลศักราช ๑๒๔ ต่อมาได้ไปสร้างเมืองฝางได้พระโอรสชื่อว่า ขุนคราม เกิดเมื่อปีจุลศักราช ๖๒๗ พอไปตีเมืองเชิงก็ได้พระโอรสองค์ที่ ๓ ชื่อว่า ขุนเครือ เกิดเมื่อปีจุลศักราช ๖๓๑

หลังจากนั้นก็กลับมาประทับที่เมืองฝางได้ระยะหนึ่งมีพ่อค้าวานิชจากทริภุญไชยมาค้าขายที่เมืองฝางและรำลือว่าเมืองทริภุญไชยเป็นอาณาจักรที่อุดมสมบูรณ์ พญามังรายประสงค์จะได้เมืองทริภุญไชยจึงประชุมไพร่พลเสนาอำมาตย์หากลวิธีเข้ายึดเมือง แต่เนื่องด้วยเมืองทริภุญไชยเป็นเมืองที่แข็งแกร่งจึงยากยิ่งในการเข้าบุกตีและยึดครองเมือง หนึ่งในทหารของพญามังรายชื่อว่า อ้ายฟ้า จึงได้อาสาไปเป็นไส้ศึกโดยใช้กลอุบายเนรเทศอ้ายฟ้าออกจากเมือง หลังจากนั้นอ้ายฟ้าก็ขอเข้าไปอยู่กับพญายีบาแล้วยุยงปลุกปั่นภายในให้เกิดความแตกแยกกัน เป็นผลให้เมืองทริภุญไชยเกิดความอ่อนแอ อ้ายฟ้าจึงให้พญามังรายเข้ามาบุกตีและยึดครองเมืองได้สำเร็จ เมืองทริภุญไชยแม้ว่าจะเต็มไปด้วยความเจริญรุ่งเรืองและอุดมสมบูรณ์แต่ก็มีชัยภูมิที่ไม่เหมาะกับการขยายเมือง พญามังรายจึงย้ายมาสร้างเมืองหลวง ณ สถานที่ใหม่และให้ชื่อว่า เวียงกุมกาม

วัดกานโถมหรือวัดช้างค้ำในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าเป็นใจกลางเมืองเวียงกุมกาม เมื่อครั้งที่พญามังรายประทับอยู่ พระองค์ทรงหล่อพระพุทธรูปขึ้น ๕ องค์ สามองค์ยืน สององค์สร้างเท่าองค์จริง โดยสร้างวิหารกานโถมครอบไว้ เหตุที่ชื่อ วิหารกานโถม เนื่องจากพระองค์ให้ช่างกานโถมขนเครื่องไม้จากเมืองเชียงแสนมาสร้างหลังคาคลุมไว้จึงได้ชื่อว่า วิหารกานโถม ขณะยังไม่ได้เปิดหน้าดินเวียงกุมกามยังไม่มี ความเจริญ ถนนหนทางเล็ก ๆ สำหรับคนเดินสัญจร กระทั่งกรมศิลปากรเข้ามาเปิดหน้าดินทำให้สถานที่บริเวณนี้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ชาวบ้านบริเวณจากเดิมเคยทำการเกษตรก็เปลี่ยนไปทำงานรับจ้างในตัวเมือง ใครมีที่ดินจำนวนมากก็จะขายเพื่อสร้างบ้านเช่าและหมู่บ้านจัดสรร เดิมโรงเรียนสร้างอยู่ในวัดช้างค้ำ พอขุดเจอโบราณสถานโรงเรียนก็ถูกย้ายไปสถานที่อื่น และโรงเรียนก็กลายเป็นศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม เวียงกุมกามสมัยพญามังรายเป็นเมืองที่ใช้ทำการเกษตรทำไร่ทำนา ทดน้ำแบบเหมืองฝาย และจึงเรียกกันว่า มังรายศาสตร์

วัดอีด่าง สมัยโบราณเป็นวัดที่มีฝูงลิงฝูงค่างจำนวนมากอาศัยอยู่ วัดแห่งนี้จึงชื่อว่า วัดอีด่าง กรมศิลปากรสันนิษฐานเป็นวัดหลวงเพราะองค์เจดีย์มีขนาดใหญ่ ขณะจัดงานแสงเสียงเมื่อครั้งที่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมากับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ได้ใช้วัดอีด่างแห่งนี้เป็นสถานที่จัดงานครั้งนี้ในปี ๒๕๔๖

ในครั้งล่าสุดการแสดงจัดโดยท่านปลอดประสพ สุรัสวดี เป็นการแสดงแสงเสียงครั้งพิเศษเพื่อ เลี้ยงต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมประชุมผู้นำด้านน้ำเอเชีย – แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ การแสดงครั้งนั้นไม่ได้เปิด ให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม เพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับคณะผู้เข้าร่วมเป็นผู้นำระดับประเทศ ชาวบ้านสามารถเข้าชมได้ในวันซ้อมใหญ่เท่านั้น งานครั้งนี้มีการสร้างศาลาลักษณะห้องกระจกเพื่อ เป็นห้องรับรองคณะผู้เข้าร่วมนั่งรับประทานอาหารและชมการแสดง ปัจจุบันศาลาลังนี้ยังไม่ถูกรื้อ แต่กรมศิลปากรประสงค์ที่จะรื้อออก เนื่องจากเป็นสิ่งก่อสร้างที่บดบังทัศนียภาพโบราณสถาน แต่ใน ความคิดเห็นของชาวบ้านต้องการให้เก็บศาลาลังนี้ไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดงานอื่น ๆ ครั้งต่อไป โบราณสถานบริเวณวัดอีด่างห่างจากแม่น้ำปิงสายเดิมประมาณ ๑๐๐ เมตร พอเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ เมื่อครั้งที่ล้นนาคอยู่ภายใต้ปกครองของพม่า แม่น้ำปิงเกิดเปลี่ยนสายไม่ไหลผ่านเวียงกุมกาม บริเวณร่องน้ำใกล้วัดอีด่างที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง สันนิษฐานว่าเป็นแม่น้ำปิงสายเดิม สาเหตุที่ เลือกลงวัดอีด่าง เพราะเป็นโบราณสถานที่สำคัญคล้ายกับวัดประจำเมืองในสมัยนั้น ทั้งมีองค์ประกอบ ของโบราณสถานที่คงเหลือครบถ้วนสมบูรณ์ ทัศนียภาพสวยงาม มีบริเวณกว้างขวาง เอื้อต่อ การจัดการแสดง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณศรีไพร แก้วดวง ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวเวียงกุมกาม เดิมเมื่อครั้งที่ กรมศิลปากรเข้ามาเปิดหน้าดินปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ยุคแรกเริ่มกรมศิลปากรได้จัดจ้างชาวบ้านใน พื้นที่เข้ามาช่วยงาน คุณศรีไพรได้ทำงานเป็นคณงานที่ทำการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ได้รับเงินประมาณ ๔,๘๐๐ บาท

ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ลาออกมาเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมโบราณทำให้คุณ ศรีไพรสามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี จากประสบการณ์การทำงานและเป็นประชาชนในพื้นที่ ระยะเวลาหลังชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพ ทำให้กรมศิลปากรต้องไปจ้างคนข้างนอกมาทำหน้าที่นี้แทน สำหรับการจัดการแสดงแสงเสียง เรื่อง เวียงกุมกามมั่งรายและสายน้ำ คุณศรีไพรเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นการประชาสัมพันธ์เวียงกุมกามให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ทั้งการแสดงครั้งนี้ มีผู้ชมเป็นผู้นำระดับประเทศ จะเป็นโอกาสดียิ่งที่จะประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ให้โด่งดัง เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจท้องถิ่นและระดับประเทศ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ตลอดจน

ผลจากการจัดงานครั้งนี้ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทางด้านทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานเวียงกุมกามงามดงามมากขึ้น เพราะทางราชการและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณในการบำรุงรักษาและปรับปรุงบริเวณต่าง ๆ เรื่อยมา หากเปรียบเทียบความแตกต่างของงานแสงเสียง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกามกับเรื่อง เวียงกุมกามมั่งรายและสายน้ำ ในทัศนคติของคุณศรีไพรเห็นว่า มีความยิ่งใหญ่ต่างกันเพราะในครั้งก่อนนักแสดงนำส่วนใหญ่เป็นดารารับเชิญ มีผู้ชมจำนวนมากที่มาชมการแสดงและเฝ้ารับเสด็จ ๆ แต่ครั้งนี้จะยิ่งใหญ่ในโครงสร้างของการจัดงานมากกว่า แต่ทางด้านผู้ชมจะน้อยมากเพราะเป็นกลุ่มผู้ชมเฉพาะกลุ่ม จากเหตุผลดังกล่าวจึงไม่สามารถเปรียบเทียบได้เพราะจุดประสงค์ของงานต่างกัน ทั้งงานในครั้งที่จัดปี ๒๕๕๖ นี้ ไม่ได้มีโอกาสเข้าไปชมการแสดงอย่างเต็มที่ทำให้ไม่ทราบรายละเอียดของมากนัก

๓.๔.๔ การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยได้เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ๓ วิธี ได้แก่

- ๓.๔.๔.๑. เอกสารทางวิชาการ
- ๓.๔.๔.๒. การสังเกตการณ์: ชมวิดีโอทัศน์
- ๓.๔.๔.๓. การสัมภาษณ์

๑. เอกสารทางวิชาการ

เหตุผลที่เลือกใช้เอกสารทางวิชาการ

เครื่องมือประเภทนี้ประกอบด้วยหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร สื่อบันทึก และระบบออนไลน์ เป็นวิธีพื้นฐานและเป็นวิธีที่สำคัญที่สุดในการเขียนวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และงานวิชาการ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างมีความน่าเชื่อถือ ในการสืบค้นหาข้อมูลสามารถนำข้อมูลมาอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ของงานวิจัยได้ อีกทั้งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อจะดำเนินงานวิจัยในส่วนต่อไป

จุดเด่นการใช้เอกสารทางวิชาการ

ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลมีความน่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูงเนื่องจากที่ผู้บันทึกหรือทำขึ้นอย่างเป็นทางการ สืบค้นข้อมูลได้ง่ายเนื่องจากเป็นวิธีที่มีแหล่งค้นคว้ามากมาย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินเพื่อค้นหาข้อมูล

จุดด้อยการใช้เอกสารทางวิชาการ

เป็นข้อมูลทางภาคทฤษฎีอาจทำให้เข้าใจได้ยาก ข้อมูลบางอย่างอาจมีการบันทึกไว้น้อยหรืออาจไม่มีการบันทึกไว้เลย ทำให้ยากต่อการสืบค้นข้อมูล อีกทั้งข้อมูลทางเว็บไซต์หรือระบบออนไลน์อาจมีความน่าเชื่อถือได้น้อย ฉะนั้นผู้วิจัยต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและที่มาของเว็บไซต์หรือระบบออนไลน์ให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนนำมาอ้างอิงในงานวิจัย

อุปสรรคและวิธีแก้ไขของการใช้เอกสารทางวิชาการ

ถึงแม้ว่าเครื่องมือประเภทนี้จะเป็นเครื่องมือที่ค่อนข้างมีความน่าเชื่อถือมากเพียงใด ผู้วิจัยควรตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องอย่างละเอียด เนื่องจากข้อมูลบางอย่างอาจมีความผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนตามกาลเวลา การใช้ข้อมูลประเภทหนังสือควรใช้ข้อมูลที่ใหม่ล่าสุดและพิจารณาหนังสือที่เชื่อถือได้ ทางด้านระบบออนไลน์เป็นข้อมูลกลุ่มเสี่ยง ผู้วิจัยควรตรวจสอบให้ดีว่ามีความน่าเชื่อถือ มีความถูกต้อง และเหมาะสมต่อการอ้างอิงในงานวิทยานิพนธ์มากเพียงใด

๒. การสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์

เหตุผลที่เลือกใช้ในการสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์

วิธีนี้จะทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจในรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น อาทิ วิธีการดำเนินงาน การแสดง และองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการวิเคราะห์ในบทต่อไป

จุดเด่นการใช้การสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์

ช่วยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนเกร็ดเล็กน้อย ซึ่งอาจจะเป็นจุดที่สำคัญที่ทุกคนมองข้าม เพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการอื่น หรือเป็นข้อมูลที่เสริมความเข้าใจให้ชัดเจนถูกต้องยิ่งขึ้น เป็นการศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ทันที สามารถนำเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องอื่น ๆ มาอธิบายเหตุการณ์ที่ตนเองต้องการอธิบายได้ และสามารถอธิบายได้ลึกซึ้งมากกว่า อีกทั้งเป็นวิธีการที่มีลักษณะต่อเนื่องและสามารถลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังได้เป็นอย่างดี

จุดด้อยการใช้การสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์

การมีอารมณ์ร่วมเกิดความรู้สึกอคติหรือเข้าข้างกลุ่มที่ศึกษาจะส่งผลกระทบต่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ ไม่สามารถเก็บข้อมูลที่ต้องการได้ หากเหตุการณ์นั้นไม่เกิดขึ้นในเวลาที่ต้องการเก็บข้อมูล ความคลาดเคลื่อนของเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่ผู้สังเกตคาดว่าจะเกิดขึ้นแต่ก็ไม่เกิด ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทุกแง่มุมของเหตุการณ์ เพราะผู้สังเกตไม่สามารถกระทำพร้อมกันได้ในเวลาเดียวกัน อีกทั้งการสังเกตการณ์ด้วยการชมวิดิทัศน์ต้องใช้ระยะเวลาานาน

อุปสรรคและวิธีแก้ไขของการใช้การสังเกตการณ์: การชมวิดิทัศน์

ทักษะและความสามารถของผู้สังเกตการณ์ หากมีทักษะในการสังเกตน้อย ข้อมูลที่ได้รับอาจจะคลาดเคลื่อน ไม่ครบถ้วน หรืออาจมีข้อผิดพลาดในงานวิจัยได้ ผู้วิจัยเห็นว่าเราควรฝึกให้มีทักษะที่เป็นคนช่างสังเกตในรายละเอียด เพื่อให้ข้อมูลเกิดความแน่นอน ชัดเจน ควรอ้างอิงข้อมูลที่เหมือนหรือคล้ายกันในแหล่งอื่น ๆ อาทิ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ เป็นต้น

๓. การสัมภาษณ์

เหตุผลที่เลือกใช้การสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลในส่วนรายละเอียดของงานและทัศนคติหรือแนวคิดของผู้ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานการแสดงขึ้น เนื่องด้วยเอกสารทางวิชาสามารถบอกได้เพียงที่มา

การบริหารจัดการ และองค์ประกอบของการจัดงานเท่านั้น ส่วนเครื่องมือการสังเกตการณ์ด้วยการชม ทัศนศาสตร์ก็เป็นเพียงผลสัมฤทธิ์ของการแสดงที่ถ่ายทอดให้ผู้ชมในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวเท่านั้น

ฉะนั้นในส่วนของแนวคิดที่เป็นหัวใจหลักของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาจากการ สัมภาษณ์ผู้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงเป็นหลัก เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ใน ขั้นตอนต่อไปของการดำเนินการวิจัย

จุดเด่นการใช้การสัมภาษณ์

เป็นการติดต่อสื่อสารโดยตรงทำให้ผู้สัมภาษณ์ได้สอบถามรายละเอียดในหัวข้อที่ต้องการ ค้นคว้า เป็นเครื่องมือที่ทำให้เข้าใจข้อมูลได้เป็นอย่างดี หากงานวิจัยมีข้อผิดพลาดสามารถอ้างอิง แหล่งข้อมูลที่ถูกต้องใช้ประกอบการแก้ไขได้ทันที

จุดด้อยการใช้การสัมภาษณ์

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ให้สัมภาษณ์และความไว้วางใจ อาจมีผลต่อการให้ข้อมูล การที่ ผู้สัมภาษณ์ไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและประเด็นหลักที่ต้องการทราบ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ ข้อมูลในลักษณะของการเล่าหรือพรรณนาไปเรื่อย ๆ เป็นผลให้ผู้สัมภาษณ์อาจละทิ้งรายละเอียดต่าง ๆ ไปบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ค่อนข้างสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเชื่อถือ ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความเต็มใจของผู้ให้สัมภาษณ์ ความสำเร็จในการเก็บข้อมูลวิธีนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับสภาพทางอารมณ์ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิด การบิดเบือนข้อมูลได้ บางครั้งขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่ทันใดและความจำของผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้ ข้อมูลอาจผิดพลาดได้

อุปสรรคและวิธีแก้ไขของการใช้การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยควรพยายามติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถให้เข้า พบได้ ผู้วิจัยอาจใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) นอกจากนี้ หากไม่สามารถสัมภาษณ์บุคคลเหล่านี้ได้ เราสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลท่านอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือรับทราบข้อมูลในงานวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือในข้อมูล นั้นด้วย

๓.๕ การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามนำมา นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับมาว่ามีความแท้จริงเพียงใด และมีความเกี่ยวข้องกับ การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ทางด้าน ใต้บ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ในบทที่ ๔ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ข้อมูลเกิดความคลาดเคลื่อนและ เปลี่ยนแปลงไปจากความจริง สำหรับขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลนี้ ผู้วิจัยถอดความจาก การบันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์ คำต่อคำ ประโยคต่อประโยค จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของ ข้อมูลอีกครั้งด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้นำมาตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ดังนี้

- ผู้สัมภาษณ์สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ในตัวผู้ทำการวิจัยซึ่งจะมีผลต่อความถูกต้องและเป็นจริงของข้อมูล
- การยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จด บันทึกลงอย่างละเอียดและอธิบายอย่างชัดเจนนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ว่าข้อมูลเป็นจริงตรงกับความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่
- นำข้อมูลไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิทยานิพนธ์ เพื่อยืนยัน ความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
- นำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้ในการวิเคราะห์ โดยเก็บรวบรวมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดีพร้อมสำหรับการตรวจสอบ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ใดไม่มีความ ลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งได้ดำเนินการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิเคราะห์ผลเริ่มจากนำข้อมูลที่ได้จากการ บันทึกเสียงสัมภาษณ์ภาคสนามมาถอดความและสรุปสาระสำคัญที่ได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในภาพรวมของข้อมูลที่ได้และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ จากนั้นนำข้อมูลกลับมาทบทวนและทำ ความเข้าใจโดยละเอียดทุกบรรทัด และตีความพร้อมทั้งดึงข้อความหรือประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้องมา เขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน ผู้วิจัยจัดให้บทวิเคราะห์บรรจุอยู่ในบทที่ ๔ โดย อาศัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยค้นพบนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาและ วิเคราะห์การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

ในรูปแบบผลการสร้างสรรค์และออกแบบลีลานาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ๒. เพื่อวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ทั้งนี้หากผู้วิจัยสามารถทำปฏิบัติได้ดังวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ข้างต้น นับว่าประสบผลสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้อย่างสมบูรณ์

๓.๗ การนำเสนอผลการวิจัย

นำเสนอรูปแบบผลการวิจัย โดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์จากการประมวลข้อมูลที่ศึกษามาสรุปและเรียบเรียงเป็นรูปเล่มเป็นวิทยานิพนธ์

๓.๘ สรุปบทที่ ๓

การศึกษาวิจัย เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเป็นเวลา ๘ เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย ๑. ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม จังหวัดเชียงใหม่ ๒. ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๓. ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๔. บริษัทมายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น ๒ ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดยอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ เช่น หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ จุลสาร และระบบออนไลน์ เป็นต้น การสังเกตการณ์โดยการชมวีดิทัศน์บันทึกการแสดงสด และการสัมภาษณ์บุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดงานครั้งนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปประกอบการวิเคราะห์ในบทที่ ๔ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างละเอียด พร้อมทั้งนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้วิจัยและผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการแสดงประเพณี

บทที่ ๔

บทวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบและบริบทในการแสดงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

ในบทที่ ๔ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานถึงกระบวนการนำข้อมูลและองค์ความรู้ที่จากหนังสือวิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแสดงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในรูปแบบการสร้างสรรค์และออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ๒. เพื่อวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ผล ดังต่อไปนี้

๔.๑ การศึกษาและการวิเคราะห์รูปแบบการแสดง

- ๔.๑.๑ บทการแสดง
- ๔.๑.๒ ลีลาทางนาฏศิลป์
- ๔.๑.๓ นักแสดง
- ๔.๑.๔ เครื่องแต่งกาย
- ๔.๑.๕ ดนตรีประกอบ
- ๔.๑.๖ ฉากเวที
- ๔.๑.๗ อุปกรณ์ประกอบการแสดง
- ๔.๑.๘ แสง เสียง และเทคนิคพิเศษอื่น ๆ
- ๔.๑.๙ การแต่งหน้าทำผม

๔.๒ การวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง

- ๔.๒.๑ สังคมและวัฒนธรรม
- ๔.๒.๒ ศาสนาและความเชื่อ
- ๔.๒.๓ การศึกษา
- ๔.๒.๔ เศรษฐกิจ
- ๔.๒.๕ สิ่งแวดล้อม
- ๔.๒.๖ การเมืองการปกครอง

๔.๒.๗ ประชากร

๔.๒.๘ ศิลปะแขนงต่าง ๆ

๔.๓ สรุบบทที่ ๔

๔.๑ การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดง

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในรูปแบบการสร้างสรรคและออกแบบลีลา นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงจากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ บทการแสดง บทการแสดง นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นองค์ประกอบในการกำหนดโครงสร้างและทิศทางของการแสดง

๔.๑.๑.๑ ตัวอย่างบทการแสดงที่ใช้

บทการแสดงที่ใช้ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ที่จัดแสดงในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ โบราณสถานวัดอีด่าง เป็นบทการแสดงที่ดัดแปลงมาจากบทการแสดง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ที่จัดแสดงในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ประพันธ์บทโดยยุทธนา มุกดาสนิท โดยดัดแปลงในเรื่องระยะเวลาของการแสดงให้เหมาะสมกับการแสดงขณะรับประทานอาหาร โดยมุ่งเน้นให้เนื้อหาและสถานที่เกี่ยวกับน้ำ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับและออกแบบลีลาท่าทางนาฏศิลป์ แตกต่างจากการแสดงเมื่อครั้งก่อนซึ่งเป็นรูปแบบของละคร แต่การแสดงครั้งนี้เน้นลีลาทางนาฏศิลป์ความไพเราะของเสียงเพลงจากวงออร์เคสตราที่ผสมผสานกันดนตรีอื่น ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความสมจริงมากขึ้น มีการแปลบทการแสดงเป็นภาษาล้านนาโดยสิงห์แก้ว มโนเพชร และขับร้องหรือขับขานแบบล้านนาโดยวิลักษณ์ ศรีป่าซาง เนื่องด้วยการแสดงครั้งนี้มีจุดประสงค์หลัก เพื่อให้ผู้ชมชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้นำที่เข้าร่วมในการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งเอเชีย - แปซิฟิกครั้งที่ ๒ ทำให้ชื่อของบทการแสดงในครั้งนี้จึงเป็นชื่อภาษาอังกฤษว่า Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King และใช้ชื่อในการประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ว่า “เวียงกุมกาม มังราย และสายน้ำ” ตัวอย่างบทการแสดงที่ใช้มีดังนี้

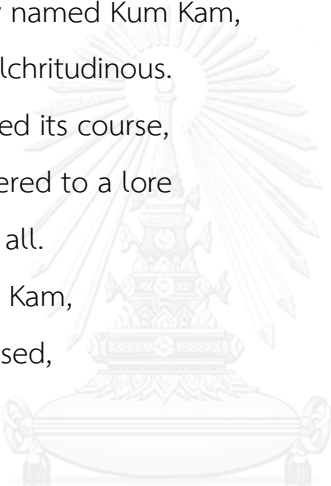
ตัวอย่างบทการแสดง

“Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King”

- เวทีการแสดงแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ตรงกลางส่วนโบราณสถานนั้น มีวงดนตรีตั้งอยู่ด้านหลังของเวที เยื้องมาข้างหน้าจัดเป็นคุ่มหลวง สนามหญ้าด้านหน้าใช้เป็นลานเมือง เวทีส่วนขวาหน้าเป็นต้นไม้เตี้ย คัดดีลีลท์และหมู่บ้านกุ่มกามติดริมฝั่งทาง บริเวณแนวต้นไม้ด้านหลังใช้เป็นจอฉายภาพเหตุการณ์อื่น ๆ ในเรื่อง

PROLOGUE: THE OLD PING

Once existed a city named Kum Kam,
Prosperous and pulchritudinous.
Then the Ping shifted its course,
Kum Kam was lowered to a lore
Yet a lesson for us all.
O, ye glorious Kum Kam,
Centuries have passed,
Awaken forthwith.

The reciter gives life to the legend of Wiang Kum Kam. The Ping river reverses its course, disclosing the ancient city by the Old Ping.

บทนำ - ฝั่งท่า

- เมื่อไฟเปิดในส่วนโบราณสถาน เห็นวงดนตรี นำโดยนักขับ ลูกคู่และนักร้อง ส่วนในคูด้านขวามีผ้า น้ำและนักเชิดผ้าซ่อนตัวอยู่ ในความเงียบงันนั้นไฟขึ้นที่นักขับและลูกคู่

นักขับ:

ยังมีเมืองหนึ่งนั้น	กุ่มกาม
ก้านกุ่มรุ่งเรืองงาม	เรือฟ้า
ตั้งอยู่จบถึงยาม	ปังเปลี่ยน ทางเนอ
เหลือตำนานฝากหล้า	ฝากไว้ใจจำ

ACT I: HARIPHUNCHAI

SCENE 1: THE SACRED FIG TREE

At an ancient community on the Old Ping, bordering Hariphunchai, the local Lue people are worshipping the sacred fig tree they believe can fulfill all their wishes. King Mangrai, from the Kok river, secretly meets with Ai Fa. His right-hand man and spy, who then schedules the attack on Hariphunchai. Delighted, the king makes his prayer to the sacred tree. If this is answered, the tree will be consecrated as the city's tree.

- ขณะที่ส่งเครื่องเซ่น ทำพิธีบูชาไม้เต็งอีกด้านหนึ่งของเวที พญามังรายแฝงตัวเข้ามาพร้อมทหารคู่ใจ คอยระวังภัย ๕-๖ คน ท้าวพญาเดินมาหยุดมองพิธีกรรมด้วยความสนใจ

- ในหมู่ชาวบ้านชาย ๓ คน หันมาเห็นเหลียวมองซ้ายขวาแล้วรีบถลันตรงเข้ามาหาทหารทั้ง ๖ กระชับดาบเข้าขวางกั้นพญามังรายไว้ ชายคนนำหน้าทรุดนั่งลงไหว้ แล้วเงยหน้าขึ้นเผยตัว

อ้ายฟ้า: อ้ายฟ้า ไหว้สาฝ่าบาทเจ้า

พญามังราย: ลูกขึ้น ชาวบ้านจะสงสัย

- แล้วนำอ้ายฟ้ามาทางด้านขวา โดยมีเหล่าทหารคอยระวังภัยอยู่ตรงกลาง ด้านซ้ายที่อยู่หลังออกไป ชาวบ้านกำลังร่วมพิธีโบราณ

อ้ายฟ้า: พญามังรายเจ้าของทรงพระเจริญ ข้าเจ้าบ่ได้เฝ้ามาร่วมสปี นับแต่วันลงเส้ใส่ชื่อคาไสเข้าสงหริภุญไชยเป็นไส้ศึก คิดแต่แผนการหื้ออ้ายพญามันตายใจ เกณฑ์ชาวบ้านชาวเมือง หื้อซุดเหมืองในหน้าแล้ง ล้มตายกันเป็นบ่ฮู้ว่าก็คน ราษฎรจั่งพญาเจ้าเมืองมันนั๊ก

พญามังราย: บ่เสียแรงที่กุวางใจ แล้วมึงมีแผนการอย่างใดต่อไป

อ้ายฟ้า: หมดแผนแล้ว ฝ่าบาทเจ้า ได้เวลายกทัพตีหริภุญไชยแล้ว

- เสียงกลองเสร็จสิ้นพิธีตั้งมาจากหมู่ลัวะ ชาวบ้านสวดรับขณะแยกย้ายออกไปคนละทาง

พญามังราย: (สุขสมหวัง มองไปรอบ ๆ แล้วมองมองฟ้า) คึนนี้ฟ้างามแต่ ะ แสงเดือนก่อจับแม่
ระมิงค์ระยับ มีมนต์ขลังไปทั่ว แดนนี้แดนอะไร

อ้ายฟ้า: ชุมชนโบราณนับถือไม้ตื้อศักดิ์สิทธิ์ต้นนั้น ฝ่าบาทเจ้า

- พญามังรายเดินมายังกลางสนามซึ่งบัดนี้แทบไม่มีคน

- พญามังรายเดินไปตั้งจิตอธิษฐานที่ต้นไม้เดื่อนั้น

(ดนตรีทำเสียงศักดิ์สิทธิ์)

พญามังราย: .....ไม้ตื้อเอ๋ย.....

หากข้าได้หริภุญไชย สมดังความหวังตั้งใจ

สร้างเป็นมหาอาณาจักรใหญ่

จะปลื้มค้ำมั่นสัญญา ยกดินแดนนี้ขึ้นมา

โดยมีท่านเป็นไม้หมายเมือง

- แล้วยกมือประนม ทหารรายรอบและอ้ายฟ้าต่างทูลดตัวลงรอบพระองค์ พร้อมยกมือไหว้สา
อนุโมทนา เสียงกลองรบดังขึ้น ขณะที่ไฟจางออก

SCENE 2: THE CONQUER OF HARIPHUNCHAI

King Mangrai's army defeats Hariphunchai, which has prospered for more than five centuries, leaving only the main Buddha Image untouched. The King resides there for two years and moves to a new capital.

ฉาก ๒ ตีหริภุญไชย

- เป็นการแสง เสียง ประกอบวิดิทัศน์และดนตรี ที่ด้านซ้ายของเวทีเห็นภาพหมู่บ้านทหารยิงธนูไฟ
เข้าไป ประกอบเสียงกองทัพกรบและเสียงชาวหริภุญไชยกรีดร้องแตกตื่นอลหม่าน ไกลออกไป
ด้านหลังเห็นเป็นเปลวไฟสีแดงลุกสว่างขณะเมืองถูกไฟเผาไหม้

- หมู่นักเดินถลันตรงออกจากวงดนตรี ร้องเล่าเหตุการณ์อย่างตื่นเต้น

ลูกคู่: พญามังรายหื้อยกทัพหลวง   เข้าทะลวงทริภุญไชย
 สั้ทหารรายล้อมยิงด้วยธนูไฟ   บ้านเมืองมอดไหม้ในกองอัคคี
 อาณาจักรกว่าห้าร้อยปี   ล่มสลายทันทีไ้อ์ทริภุญไชย
 ลูกคู่: ประทับ อยู่ได้ สองวัสสา   จึงย้ายมา สร้างเมือง ชู่งเฮืองใหม่
 เป็นเมืองหลวง เมืองแรก ของมังราย   แห่งอาณาจักร ยิ่งใหญ่ สายน้ำปิง

ดนตรีรับตั้งกระทิม

จบองก์ ๑

องก์ ๒ เวียงกุมกาม

ฉาก ๑ พระราชวัง ฉลองเวียง

- ไฟที่วงดนตรีที่บรรเลงก้องสว่างขึ้น ลูกคู่ออกมาด้านหน้า ขณะร้องจะเห็นผู้คนเดินผ่าน แบกจอบ และข้าวของร่วมสร้างเมือง จากซ้ายขวาชุลมุน ที่แนวจอออกไปเห็นเป็นภาพการสร้างเวียงวัง

(เพลงจ้อยเซียงแสน)

จ้อย: หมายเมืองมิ่งไม้   ต้นเตือกอหลวง
                           เป็งแล้วทั้งปวง   เมืองสรวงเสกสร้าง
                           เทพาอารักษััษัชาเขตข้าง   ได้ชื่อกุมกามเลิศแล้ว
                           เกณฑ์หม่อมวลหลาย   แบ่งใจฟ่องแผ้ว   สร้างเมืองมิ่งแก้วธานี

ACT II: WIANG KUM KAM

SCENE 1: THE CELEBRATION OF THE NEW CAPITAL

King Mangrai ascends to power over the Ping river and establishes Wiang Kum Kam as the capital. It is river trade prospers tremendously. The King plots a war against the foreign foes to expand the kingdom.

ลูกคู่:	ชุดคู่ คู่แหวดไว้	สี่ทิศ
	ไขช่วงน้ำปิงสถิต	ซู่ด้าน
	เมืองใหม่ตั้งเนรมิต	เมืองใหม่
	สร้างตำนานสะท้าน	เอกฟ้าดินไหว

- ดนตรีมหาฤกษ์แห่งล้านนาด้งรับ ที่คุ้มหลวงเห็นเป็นท้องพระโรงเวียงกุมกามอันวิจิตร ข้าราชการ ทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายใน ฝ้าอย่างพร้อมเพรียง

- อีกทางหนึ่ง พญามังรายในเครื่องเต็มยศ เสด็จออกพร้อมพระนางอ้าวเวียงชัย และพระมเหสีทั้ง ๕

- กรมวังประกาศก้องทั่วบริเวณ

กรมวัง: พุทธศักราชได้ ๑๘๓๗ ท้าวพญามังรายกษัตริย์ลำดับที่ชาวห้า แห่งราชวงศ์ลาวจก ผู้ปกครองหิรัญนครเงินยางเชียงแสน เมืองเชียงราย เวียงเชียงของ นครฝาง หริภุญไชย และเขลางค์นคร ผู้เป็นใหญ่แห่งมหาอาณาจักร บัดนี้มีพระราชโองการโปรดเกล้าให้อเวียงใหม่นี้ เป็นศูนย์กลางแห่งมหาอาณาจักร พระราชทานนามอันเป็นมงคลยิ่งแก่นครหลวงนี้ว่า “เวียงกุมกาม”

- พญามังรายลุกขึ้นทำพิธีตั้งเมือง ดนตรีรับ

- ดนตรีบรรเลง ที่สนามช่างฟ้อน ฟ้อนออกมาร่วมฉลองเวียงมโหฬาร ด้านหน้าเห็นเรือหลายลำพาย อยู่ในน้ำ พญามังรายเดินออกทักทายข้าราชการอย่างอารมณดีตามด้วยมเหสี

พญามังราย: ว่าจะใด กินหอมตอมม่วนกันดีหรือท่านอำมาตย์

อำมาตย์ ๑: เหน็ดขนาดกาดกุมกามคนเื่องแน่น ประชาชนต่างเป็นสุขกันทั้งแดน เรือสินค้าทุกแคว้นแคว้นมาชุมนุม ฝ้าบาทเจ้า

- อำมาตย์ตรงเข้ามาถึงถวายรายงาน

อำมาตย์ ๒: มีรายงานด่วน ฝ้าบาทเจ้า

พญามังราย: ว่ามา

อำมาตย์ ๒: ฝ่ายข้าศึกสามเมืองเรื่องอำนาจ นำหัวหน้าवादถ้ำรวมกันคงเข้มแข็ง
 อ้ายฟ้า: เส้าใหญ่กว่าอ้ายหื้อไฟมีเรี่ยวแรง เร่งจัดแจงตัดไฟก่อนตอนต้นลม
 พญามังราย: นีบหื้อได้พักเลยกา (ทุกคนตกใจเจ็บบ, แล้วเปลี่ยนเป็นยิ้ม, เสียงดัง)
 ตกลง ข้าจะไปรบ

ไฟจางออก

ฉาก ๒ ประตู่เวียงกุมกาม

- ไฟรับเฉพาะลูกคู่ ประกอบแสง เสียง และวิถีทัศน

ลูกคู่:	มังรายนำทัพกล้า	โยธิ
	จากกุมกามธานี	ไต้เต้า
	สู้ศึกมุ่งใจดี	เมืองต่อ เมืองเนอ
	องค์สุทธิโสมเจ้า	อ่อนน้อมยอมตัว

SCENE 2: THE UNDEFEATED WARRIOR KING

Out of respect for King Mangrai's mighty power, a rival king offers his daughter, Usapayakho, as a consort. King Mangrai returns to Wiang Kum Kam with more than 500 households of servants and craftsmen.

- เสียงเป่าแตรชัยดังก้อง พญามังรายและนางปยาโคเสด็จเข้าเมืองพร้อมข้าทาสบริวาร และช่างหมู่ต่าง ๆ จากหงสาวดี ผู้ชนกุมกามออกต้อนรับครึกครื้น

ลูกคู่:	ข้าถวายพระธิดาเป็นข้าบาท	ตามนิราศเวียงกุมกามนครหลวง
	พร้อมห้าร้อยครัวเรือนชนทั้งปวง	อีกช่างช่างสลาหลวงให้ตามมา
	อภิเชกตละแม่ปยาโค	จัดงานใหญ่โตดูสง่า
	สู่ยุครุ่งเรืองสุดและโอฬาร	รวมศรัทธาศิลปะวัฒนธรรม

- ผู้ชนโห่ร้องชมความงามแลร่วมยินดี เสียงฟ้าร้อง และแสงฟ้าแลบสว่างวูบวาบขึ้น ขณะที่ไฟทั่วทั้งบริเวณมีดลลงช้า ๆ ตามมาด้วยเสียงฝน

SCENE 3: THE OVERFLOWING PING

Gorgeous Kum Kam is blessed with citizens and cavalries.

Fertile soil bearing abundance of food.

Ample rain and River Ping filling up to its banks.

Alas, heavenly mirth shortly livers.

Not a year has passed, our glee goes with the water.

River Ping overflows, damaging dams and breaking banks.

The sky, the rain or the wind-more we can overcome.

In feisty fights and big battles, our force prevails;

Against the mighty river, our homes submerge.

In the rainy season, the Ping river overflows and floods the city. King Mangrai ponders relocation.

ฉาก ๓ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์

- ท่ามกลางสายฝน ลูกคู่การร่มผ่านเข้ามาในแสงไฟ

นักร้อง:

กุ่มกามพรั่งพร้อม ไพร่พล

ดินดีมีพืชผล อิ่มสำราญ

ฟ้าพริ้วฉ่ำสายฝน น้ำปิงเต็มฝั่ง

สุขดังแดนวิมาน บ่นาน

วันวานพันผ่านบ่ทันข้ามปี

สุขที่มีมากมาย กลับละลายลอยหาย เลือนไปในสายแม่ปิง

ลูกคู่(ชาวบ้าน): น้ำปิงหลาก ทะลกลัน จนทันฝั่ง

จะห้ามฟ้า ห้ามฝน หรือห้ามลม

ศึกใหญ่ ศึกหลวง ทะลวงล้ำ

ชนะศึก ชนะได้ ไข้กำลัง

หรือมีที่ แห่งใหม่ ยิ่งใหญ่กว่า

ตะวันตก สูงเด่น เห็นกับตา

ฝายพัง ฝั่งหาย ทรายทัตถม

ห้ามบ่สม ใจหมาย ได้สักครั้ง

แต่กับฟ้า กับน้ำ กลับสิ้นหวัง

แพ้พลัง น้ำยิ่งใหญ่ ไหลท่วมเวียง

เขตป่า เชียงดอย ไกลดงหนา

ตะวันออก สายธารา แม่ระมิงค์

ไฟจางออก

ฉาก ๔ สามกษัตริย์

- ไฟสว่างจับเป็นจุดเฉพาะกลุ่มจ้อยและลูกคู่ ขณะที่บริเวณแนวจอดด้านซ้ายฉายภาพลอมฟาง มีนางพานสู้สู้น้ำข่าที่รายล้อมอยู่

นักร้อง:	ยามนั้น พระว่างเว้น	ประพาสป่าล่าสัตว์เหล่านั้น
	แปลกแท้ยามเห็น	ท่านเฮย
	เห็นเห็นเป็นแปลกล้ำ	อัศจรรย์
	พานกับหมาสู้กัน	แก้วนกล้า
	พานพิศพาดหมา มัน	หนีพ่าย ไปเนอ
	เป็นนิมิต ภายหน้า	ย่อมลั่นดิงาม

SCENE 4: THE KINSHIP OF THE THREE KINGS

King Mangrai finds a location for the new capital and seeks advice from his royal allies King Ramkhamhaeng of Suihothai and King Ngam Muang of Phayao. They both agree that it is better and more similar to the old tradition of highland settlement. Unlike Wiang kum Kam, the new city is not within the direct course of the river.

- กลุ่มลูกคู่ ผลุดลูกมาหาผู้ชมอย่างยินดี

ลูกคู่ ๑:	ทรงพบแผ่นดินดี
ลูกคู่ ๒:	เห็นที่พระจะสมหวัง
ลูกคู่ ๓:	บ่แน่ยังบ่มัน ในพระราชหฤทัย
ลูกคู่ ๑:	ทรงเชิญพระสหายมาปรึกษา
ลูกคู่ ๒:	เอ๊ะ เชิญใคร
ลูกคู่ ๑:	รามคำแหง พ่อขุนไทย
ลูกคู่ ๓:	จำเมืองไซร์ พ่อขุนพะเยา

- ไฟในท้องพระโรงค่อย ๆ สว่างขึ้น เห็นตระแม่ปยาโคกำลังตรวจตราดูแลสาวสรรก้านลใน ที่จัดประดับพระราชฐาน ลำเลียงสำหรับอาหารรอรับเสด็จชุลมุน มหาดเล็กเชิญพระแท่น ๓ ที่เข้ามา

พญามังราย: กุชอบใจมิตรแก้วสหายคำ   จะจดจำน้ำใจไว้เสมอ
 ก็ชาติไปขอให้กูได้เจอเจอ   พ่อขุนรามงำเมืองเกลอตลอดไป...

- แล้วประณตมือไหว้ ทั้ง ๒ องค์ ประณตตอบ แล้วตบหลังกอดไหล่กัน ขณะที่ไฟจางออก

ฉาก ๕ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์

- ด้านหลังของเวทีโคมจำนวนมากถูกชักขึ้น ในวาระฉลองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่

ลูกคู่:	มังราย ย้ายสู่เช้า	เนาเวียง
	เชียงใหม่ เป็นเมืองเคียง	พระบาทเจ้า
	กุมกาม ค่าเหลือเพียง	เมืองเก่า ฟังเนอ
	เมืองซุมน้ำเอ่อเข้า	แม่น้ำตานอง

SCENE 5: THE ESTABLISHMENT OF THE NEW CAPITAL

Amidst joyous cheers, “Nop Buri Si Nakhonphing Chiang Mai” is the new capital of the kingdom later known as Lanna. Inundated, Wiang Kum Kam is downgraded to a satellite town.

นักร้อง:	ต้นเตี้ย ดอกแดง แห้งแล้ง ร่วงหล่น
	หนาวแล้งร้อนฝน ผ่านพันกาลเวลา
	สายแม่ระมิงค์พัดพา ไม้ไหลคืนมาดังเดิม

ไฟจางออก

จบองก์ ๒

องก์ ๓ ต้นไม้เตี้ยตาย

ฉาก ๑ พระที่นั่งในพระราชวังเดิม

- เพลงบรรเลงต่อเนื่อง ขณะที่ไฟในพระราชวังเดิมค่อย ๆ สว่างขึ้น ที่มุมหนึ่งจัดเป็นพระแท่นบรรทมในแสงสลัวดูทรมาน

นักร้อง: คีนผัน วันเปลี่ยน เวียนหมุน
 ชาวปี พายุลุณ เลื่อนไหว
 เต๋อซ่ง โทรมตัน หล่นใบ
 เจ้าฟ้า ยิ่งใหญ่ ชราลง

ACT III: THE TIMELESS TALE

SCENE 1: THE FALL OF THE FIG

Twenty years later, while Chiang Mai enjoys its rising glory, King Mangrai occasionally stays in Wiang Kum Kam. His last visit when he recovers from an illness, however, adds to his sadness as the sacred fig tree has died. A senior monk from Lanna arrives with Lord Buddha's relics and the Mahabodhi tree's shoot.

- ไฟที่ไม่เคี้ยวและด้านขวาเวทิตับลง สว่างชัดที่แท่นบรรทม เห็นพญามังรายในวัย ๗๐ พรรษา ประทับพักผ่อนอยู่บนพระแท่น ไกล ๆ กันมีตละแม่ปยาโค พร้อมหมอลวง มหาดเล็ก นางกำนัลอยู่รายรอบคอยปรนนิบัติใกล้ชิด

ลูกคู่: เหมือนคนที่นี่ก็ได้เมื่อใกล้ฝั่ง   ประพาสวังเวียงกุมกามคล้ายสังเสียด
 ประทับองค์พักผ่อนเพราะอ่อนเพลีย   ราชการหวันแหวดเหี้ย จนเสียดแรง

- มังรายตื่นบรรทม ดูสดชื่น หมอลวงรีบขยับเข้าไปหา พระองค์โบกมือห้ามไว้

พญามังราย: เอ๊ะ ก็โมงแล้ว

ตละแม่: เพิ่งจะผ่าน โมงที่สอง

พญามังราย: ว่าจะงีบ สักกำ กลับหลับเพลิน

ตละแม่: ฝ่าบาทเจ้า จะดำเนิน ไปไหนกัน

พญามังราย: จงนำเข้าไปวัดที่ให้สร้าง จะนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้า

(กับมหาดเล็ก)   เกิดนิมิตทั้งดีร้ายให้ระอา หากกลับข้าจะเช่นไม้หมามิงเมือง

- มหาดเล็กชะงักหันมองซ้ายขวา ผู้ที่รู้ก็ก้มหน้า จึงต้องจำกราบทูลขึ้น

มหาดเล็ก: หากทรงหมายถึงไม้เคี้ยวศักดิ์สิทธิ์...สิ้นชีวิต...ตายไปหลายปีก่อน

- พญามังรายตกใจ เซกกลับมาทรุดลงที่พระแท่น

พญามังราย: มิน่าฝัน... หันผีไม้มาตัดรอน... ว่าข้าทอดทิ้งไป ควรใช้กรรม

- ทั้งหมดเียบ ขณะนั้นพระภิกษุจากลังกานำขบวนหน่อพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุเข้ามาจากด้านหน้า ตามด้วยฝูงมหาชนออกมาเต็มลาน

อำมาตย์: พระสงฆ์เจ้าจากลังกาวงศ์ พระเจ้าข้า

พระสงฆ์ลังกา: อาตมาอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุแลหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาถวาย
ให้หยั่งรากฝังลึกไว้ในมหาอาณาจักรของมหาบพิตรด้วยเถิด

- พญามังรายปีติยิ่ง เดินไปประนมมือต่อหน้าพระสารีริกธาตุและหมู่สงฆ์

พญามังราย (ประกาศ): ข้าพเจ้าขอน้อมรับเป็นพุทธศาสนาอุปถัมภ์ แลประกาศสืบต่อไปในราชวงศ์
ข้า ๆ ด้วยความปีติยินดียิ่ง สาธุ

คนทั้งหมด: สาธุ

- ดนตรีดังรับเป็นพุทธบูชา ขณะคนทั้งหมดลงกราบพร้อมพญามังราย เมื่อไฟค่อย ๆ จางออก

SCENE 2: THE RISE OF BUDDHISM

Delighted, King Mangrai pledges his support for Buddhism in the kingdom. A celebration for Lord Buddha's relics is held and the Mahabodhi tree is planted in place of the sacred fig before his return to Chiang Mai.

Oh, my beloved first capital,
Witnessing your fall grieves me.
Stately shrines and handsome homes
Are now overruled by the Water,
Flooding all with agony.
Oh, my dismantled Kum kam,
We shared a mirthful memories.
Defeated, my perseverance persists.
Howbeit, I can never conquer the Water.

ฉาก ๒ บริเวณต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม

(เพลงจ้อยเชียงแสน)

จ้อย: มิ่งไม้มหาโพธิศรี หมดใสงามดีเลิศล้ำ
 ปลุกแทนเก้าเตือ เอิมออนก่อนนั้น ได้มรณาล่วงละ
 สร้างธาตุเจ้า องค์เจติยะ เปล่งวะหมดใสงามดี
 ลุ่มใต้ไพร่ฟ้า พากันสุขซี ฉลองทั่วธานี ไคว่หนแห่งห้อง

- ไฟเปิดไล่มาที่ลานด้านหน้าทั้งหมด เห็นผู้คนกำลังมาเฝ้าพญามังรายที่กราบบูชาพระธาตุและ
 กราบลา ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ตรงที่ไม้เตี้ยเดิมนั้น แล้วเสด็จขึ้นบนเสลี่ยงยกขบวนกลับเชียงใหม่พร้อม
 นางปยาโค มหาชนทั้งหลายส่งเสด็จตามรายทางไปยังประตูเมืองทางขวาของเวท

ลูกคู่ (ต่อ): ที่ป่วยไข้ก็มาย ก็หายสิ้น ทรงยินดี ศรีทงมั้นพระศาสนา
 สร้างกุ่คำอสังการในล้านนา ก่อนจากลาเวียงพิงค์ทั้งกุมกาม

- เมื่อขบวนมาถึงตรงทางออกเวียง ทรงสั่งให้ขบวนหยุด แล้วหันมองเวียงกุมกามเป็นครั้งสุดท้ายไฟ
 สลัวลง เสียงเพลงเบาลง แสงไฟจับเฉพาะพญามังรายบนเสลี่ยง

พญามังราย (รำพึง): โอ้เมืองหลวง เมืองแรก ที่ข้ารัก ภัยประจักษ์ อยู่กับตา ใจข้าหมอง
 วัดก้งาม เมืองก้งาม แต่น่านอง ทุกข์ทั้งผอง ทุกข์ไพร่ฟ้า น้ำป่าแรง
 กุมกามเอ๋ย เคยชื่น คำคินสุข จะจากแล้ว ไล่ละทุกข์ ทุกหนแห่ง
 ข้าพ่ายพับ ไซ่พับพ่าย ไซ่โรยแรง ไม่หาญแข่ง กับสายน้ำ ข้าจำยอม

- ดนตรีดังรับ ทรงมองเวียงกุมกามเป็นครั้งสุดท้าย แล้วสั่งให้เคลื่อนขบวนออกจากประตูเวียง
 กุมกามไป ไฟหรือลง จนมืดสนิท...แล้วที่พื้นหลังทั้งหมดไฟเป็นสีคล้ำหมอง...

ฉาก ๓ เวียงลุ่ม

- มีเสียงน้กขับและลูกคู่ ดังแทรกเสียงเปิงมางพม่า

นักขับและลูกคู่ (เสียง):	ล้านนา เรื่องรุ่งแล้ว	เลือนหาย
	ข้าศึกมาฆังหมาย	ข่มเข้า
	เสียดายสุดเสียดาย	ใจปวด เมินเนอ
	เสียดายเสียดายเจ้า	ขาดเชื้อเมื่อสูญ

(ไฟค่อย ๆ สว่างขึ้น เห็นนักเดินเดินผ่านเมืองที่เสื่อมโทรมอย่างหมดอาลัยในแสงสลัว)

โอยหนอ ยามมานเจ้า	ครองเมือง
เชียงใหม่เคยรุ่งเรือง	มอดไหม้
กุ่มกามย่อมผิดเคือง	ข่มขี่ ใจเนอ
ฝนช่างฟ้าอิมให้	อิมน้ำนองตา

- ฝนตกฟ้าคะนอง ชาวเมืองเริ่มอพยพ หอบข้าวของออกจากเมือง

ไฟจางออก

SCENE 3: THE DESERTED CITY

Two centuries later, at the end of the Mangrai Dynasty, Lanna is under foreign rule. Once a glorious sister of Chiang Mai, Wiang Kum Kam deteriorates to a deserted city.

บทส่งท้าย: สายน้ำเปลี่ยนทิศ

- เสียงอีกลของน้ำป่า เหล่าลูกคู่มองรอบด้านตื่นกลัว แสงไฟเริ่มเปลี่ยนเป็นใช้เทคนิคเต็มที ฟ้าร้องคะนองจัด

ลูกคู่ ๑: แม่น้ำปิงจะไหลกลับ มาอย่างเดิมหรือเช่นไร

ลูกคู่ ๒: อาเพศและเหตุภัย ระทึกใจอย่าซ้ำเติม

ลูกคู่ ๓: พอเกิด...หยุดเหตุการณ์ เลิกเล่าตำนานเสียที พอที่เกิดพอที่...

- แล้วต้องชะงักลงตรงนั้นทั้งหมด เสียงเอฟเฟคน้ำคลื่นน้ำขนาดใหญ่ดังก้องขึ้นขณะที่ดนตรีระทึกใจเริ่มดังรับ

ลูกคู่ ๑ (ขัด): ฟังให้ดี เสียงอะไร
 ลูกคู่ ๑: บ่น่าใช่
 ลูกคู่ ๒: ไหลมาเต็มอีกรีนั่น
 ลูกคู่ ๓: สูงพัน ก็คนกัน
 ลูกคู่ ๑: พุงชนผายกระจายไป

- ทั้งหมดกรี๊ดร้อง ขณะที่แสงและเสียงผสมเทคนิคควบวาบ ดนตรีรับ เห็นคนขีดผ้าน้ำวิ่งพาดจากซ้าย
 ท่วมมาขวา กลบลูกคู่ที่กำลังวิ่งหนีระหว่างที่นักร้องบรรยายต่อไปนี่

นักร้อง: โถมทิ้งทุกทิศทาง หมุนเคว้งคว้างกลางเวียง
 ท่าวทพระтикเสียง เข้าเช่นฆ่าเข้ารารวิ
 ตะกอนสันดอนโหด ลิวโลดทับในทันที
 ปิงพาดเข้าฟัดที่ จนเปลี่ยนทิศไปอีกทาง

- ดนตรีเวียงกุ่มกามกระหึ่มรับ หมุนนักร้องและนักดนตรียืนขึ้นขับข้อความต่อไปนี้อย่างสะเทือน
 อารมณ์

นักร้อง: แม่เอ๋ยแม่ปิง รู้ทุกอย่างเห็นทุกสิ่งบ่แยแส
 ทั้งรุ่งเรืองที่ตกต่ำ ล้วนผันแปร
 ทั้งดีชั่วแม่บ่แล แม่ผ่านไป

- ผ้าน้ำค่อย ๆ ม้วนตัวยกขึ้นเหมือนท่วมทับผืนดินทั้งหมด
 - ดนตรีหยุดลงทันใด ในความเงียบ หมูลูกคู่เข้ามารวมตัวกันอย่างสะพรั่งพริ้ง
 ลูกคู่ (ต่อ): กุ่มกามหายไปไหน น้ำพาไปตอนไหนกัน
 บ่ใช้อยู่ตรงนั้น อยู่ตรงโน้น, โนน, ตรงไหน

นักร้อง: ...อยู่ทั่วไป...
 ...ใต้ดินนี้ เวียงกุ่มกาม...

- ดนตรีสรุปบรรเลงกระหึ่มขึ้นถึงจุดสุดยอด ทุกคนรวมตัวกันทรุดกายคำนับคารวะสถานที่ใต้ผืน
 พิภพนี้

EPILOGUE: WHEN THE RIVER CHANGES ITS COURSE

A major flood and water run-off cause the Ping river to change its course. Wiang Kum Kam is wholly covered by mud and water without any sign of its former glory.

๔.๑.๑.๒ เนื้อเรื่องของบทการแสดง

ในดินแดนของชาวลัวะกำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้เดือศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ การนับถือผี พญามังรายพร้อมทหารได้ผ่านมาพบชาวบ้านลัวะกำลังประกอบพิธี ขณะเดินชมพิธีกรรม ได้พบกับอ้ายฟ้า ซึ่งทหารที่พญามังรายให้ปลอมตนเป็นไปสัศิกในเมืองหริภุญไชย เพื่อสร้างความแตกแยกและความวุ่นวายภายในเมือง จนกระทั่งทำให้ประชาชนไม่พอใจเจ้าเมืองเป็นอย่างมาก ในการนี้อ้ายฟ้าจึงได้แจ้งให้พญามังรายเข้าตีและยึดหริภุญไชยได้ในทันที เห็นดังนั้นพญามังรายจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานต่อต้นไม้เดือศักดิ์สิทธิ์และให้สัญญาว่า หากในศึกครั้งนี้พญามังรายสามารถตีหริภุญไชยได้สำเร็จจะสถาปนาเมืองนี้ขึ้นมาและให้ไม้เดือเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ครั้นเมื่อตีเมืองหริภุญไชยได้สำเร็จและพำนักอยู่ได้ ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เวียงกุมกาม ต่อมาพระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดีได้ทรงพระบารมีของพญามังราย จึงได้ยกพระราชธิดาคือ ตละแม่ปยาโค พร้อมข้าทาสบริวาร ช่างหมู่ต่าง ๆ ให้เป็นเครื่องราชบรรณาการ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกัน พญามังรายได้จัดงานอภิเษกกับตละแม่ปยาโคอย่างยิ่งใหญ่แสดงถึงยุครุ่งเรืองที่สุดของเวียงกุมกาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วยเหตุที่เวียงกุมกามประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่เรื่อยมา ภูมิประเทศไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นเมืองหลวงอย่างถาวรได้ พญามังรายจึงได้พยายามแสวงหาภูมิประเทศเพื่อสร้างเมืองใหม่ ในขณะเดียวกันพญามังรายได้เกิดนิมิตหมายอันเป็นมงคล คือ แม่กวางต่อสู้กับฝูงหมาป่า เพื่อปกป้องลูกกวาง จึงได้ปรึกษาหารือกับพระสหายทั้งสอง ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงและพญาเมืองกระทั้งตัดสินใจหาทำเลสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ คือ นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ กระทั่งเมื่อพญามังรายในวัย ๗๐ พรรษา เกิดนิมิตร้าย จึงประสงค์จะไปนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้าและซากลับจะวะ เช่นไหว้ไม้เดือศักดิ์สิทธิ์ ทำให้พญามังรายตกใจเมื่อทราบว่าไม้เดือได้ล้มตายไปหลายปีแล้ว ขณะเดียวกันได้มีพระสงฆ์จากลังกานำหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุเข้ามาถวาย พญามังราย พญามังรายเห็นดังนั้นจึงน้อมรับและปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ไว้แทนที่ต้นไม้เดือที่ตายไป และสร้างเจดีย์ไว้ใกล้กัน ในเวลาต่อมาอาณาจักรล้านนาได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า เวียงกุมกามเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่จนล่มสลาย ซากดินตะกอนทับถมจนกลายเป็นเมืองบาดาลได้พิภพ

๔.๑.๑.๓ ผลการวิเคราะห์บทการแสดง

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทการแสดงที่ใช้สำหรับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานชะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เป็นการสร้างบทการแสดงให้คงเค้าโครงเรื่องเดิมโดย มุ่งเน้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม ให้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงมากที่สุด โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ผนวกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เข้ากับนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อถ่ายทอดการแสดงในรูปแบบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ ณ ปุชนีย์สถาน อีกทั้งได้มีการเพิ่มบทแสดงทางนาฏศิลป์เข้าไปในการแสดง เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ และเกิดจินตนาการ ร่วมไปกับการแสดง อาทิ ในฉากนิมิตของพญามังราย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำเสนอ ภาพการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ด้วยลีลาการต่อสู้ของแม่กวางกับฝูงหมาป่าเพื่อ ปกป้องลูกกวาง ซึ่งนิมิตเช่นนี้นับเป็นนิมิตที่ดี ในการแสดงฉากนี้ได้มีการสร้างบทแสดงทาง นาฏศิลป์ได้อย่างลงตัวทั้งโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ และลีลาทางนาฏศิลป์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์ภาพรวมของบทแสดงกล่าวคือ บทการแสดงฉบับนี้จัดอยู่ในรูปแบบของบทแสดงที่มี องค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์แบบทั้งโครงเรื่อง ตัวละคร การใช้ความคิดหรือแก่นเรื่อง ภาษา เพลง และภาพ จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า

- มีการระบุงก์และฉาก (Acts and Scenes) หรือการแบ่งช่วงของการแสดง เพื่อเป็นการลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจทั้งผู้มีส่วนร่วมในการแสดงและผู้ชม การแบ่ง ช่วงการแสดง มีดังนี้

ช่วงที่ ๑	บทนำหรือบทเกริ่นความ
ช่วงที่ ๒	การแสดงองค์ที่ ๑ ประกอบด้วย ๒ ฉาก ฉากที่ ๑ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ ฉากที่ ๒ ตีหรือฤๅษี
ช่วงที่ ๓	การแสดงองค์ที่ ๒ ประกอบด้วย ๕ ฉาก ฉากที่ ๑ พระราชวัง ฉลองเวียง ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์ ฉากที่ ๕ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์
ช่วงที่ ๔	การแสดงองค์ที่ ๓ ประกอบด้วย ๓ ฉาก

ฉากที่ ๑ พระที่นั่งในพระราชวังเดิม

ฉากที่ ๒ ต้นไม้เดื่อศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม

ฉากที่ ๓ เวียงลุ่ม

ช่วงที่ ๕ บทส่งท้าย

- มีการระบุถึงรายละเอียดเหตุการณ์การแสดงในฉาก (Scenes) นั้น ๆ ว่าตัวละครแต่ละตัวทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีการเริ่มต้นและจบเช่นใด ดังที่ปรากฏในบทการแสดง เช่น

- ดนตรีมหาราชขึ้น สามกษัตริย์เสด็จออก พญามังรายเชิญให้พ่อขุนรามประທံบพระแทนซ้าย พญาเจ้าเมืองพระแทนขวา ก่อนประทับพระองค์ลงตรงกลาง โดยอำมาตย์อยู่รายรอบ ลูกคู่กราบ กรานถอยออก ฆนระร้องท่อนสุดท้าย

- มีการระบุบทร้อง บทพากย์ บทกล่าวบรรยาย และบทสนทนาของตัวละคร ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้ขับร้อง ผู้พากย์ และผู้แสดงทุกคน ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสื่อสารให้ผู้ชมได้รู้สึกคล้อยตามไปกับการแสดง ซึ่งบทสนทนาของตัวละครสำคัญในการแสดงครั้งนี้ใช้ภาษาล้านนาในการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์

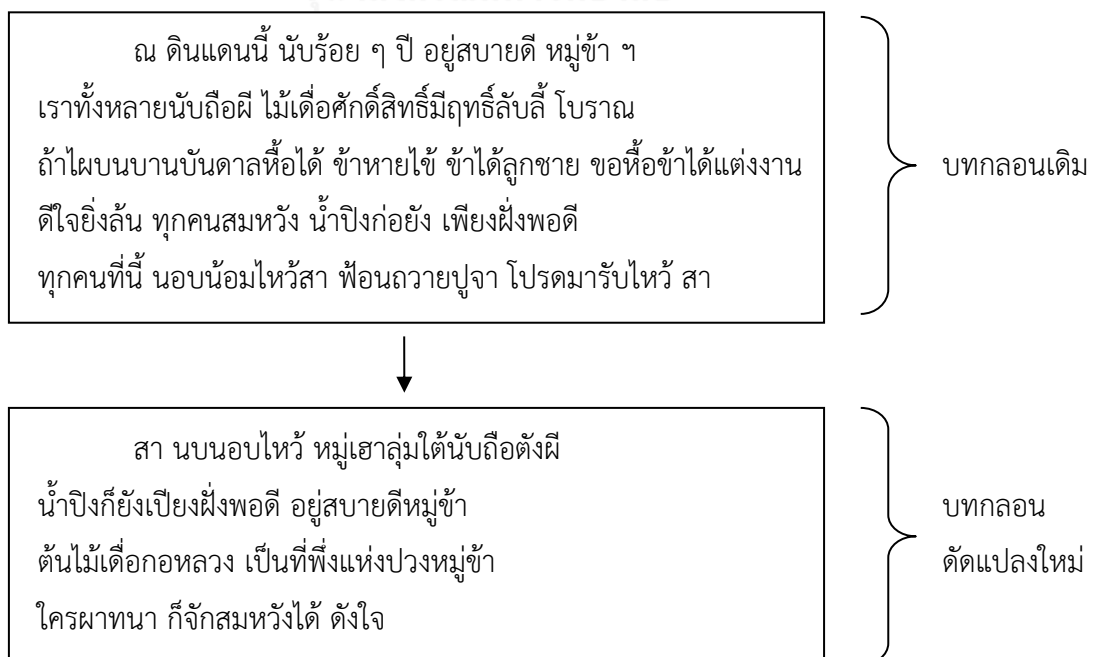
- มีการระบุการใช้เสียงในบทการแสดง เป็นส่วนของเสียงที่กำหนดให้ใช้ในฉากนั้น ๆ โดยให้มีความสอดคล้องกับคำบรรยายและมีความกลมกลืนกับลักษณะการแสดง เสียงในที่นี้หมายรวมถึง เสียงประกอบ (Sound effect) เช่น เสียงฟ้าร้อง เสียงปืนใหญ่ เสียงพินดาบ เสียงฝนตก เสียงสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดจนเสียงดนตรีประกอบ อาทิ ดนตรีไทย ดนตรีสากล หรือดนตรีพื้นเมือง การเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับเสียงให้ชัดเจนนี้จะช่วยให้ผู้จัดการแสดงทำเสียงประกอบการแสดงสามารถเข้าใจและจัดทำเสียงประกอบออกมาตามที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง

- มีการระบุการใช้แสง เป็นส่วนที่อธิบายว่าฉากหรือเหตุการณ์ในระหว่งนั้น ต้องการแสงลักษณะใด เพื่อสื่ออารมณ์หรือสร้างบรรยากาศในฉากนั้นอย่างไร ความสว่างของไฟจางเข้า (Fade in) ไฟจางออก (Fade out) รวมถึงการกำหนดเทคนิคพิเศษอื่น ๆ

การดัดแปลงบทการแสดง

บทการแสดงที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นบทการแสดงที่ดัดแปลงมาจากบทการแสดงเรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ที่จัดแสดงปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ประพันธ์บทโดยยุทธนา มุกดาสนิท ผู้กำกับชื่อดัง แปลบทการแสดงเป็นภาษาล้านนาโดยสิงห์แก้ว มโนเพ็ชร และขับร้องหรือนักขับขานแบบล้านนาโดยวิลักษณ์ ศรีป่าซาง ซึ่งแต่เดิมบทการแสดงเรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม มีระยะเวลาความยาวในการแสดงประมาณ ๑ ชั่วโมง ๑๐ นาที แต่เนื่องด้วยการแสดงครั้งนี้ จัดขึ้นในวาระพิเศษสำหรับงานเลี้ยงต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ เป็นผลให้ระยะเวลาการจัดแสดงได้ถูกปรับให้เหมาะสม เนื้อหาสั้นกระชับ ได้ใจความ สื่อสารชัดเจน และผู้ชมชาวต่างชาติสามารถเข้าใจได้ง่าย บทการแสดงฉบับนี้ดัดแปลงโดยบริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดการแสดง ทางบริษัท ฯ ได้รับอนุญาตจากเจ้าของบทประพันธ์ คือ คุณยุทธนา มุกดาสนิท ให้ปรับเปลี่ยนและย่อบทการแสดงเหลือเพียงประมาณ ๓๐ - ๔๐ นาที ทั้งนี้บทการแสดงเมื่อถูกนำไปใช้ในการฝึกซ้อม ผู้กำกับและทีมงานมีการปรับเรื่อยมาตามความเหมาะสม

ลักษณะคำประพันธ์ ประกอบด้วยบทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง นอกจากนี้ยังมีส่วนของบทสนทนา บทบรรยายฉาก เหตุการณ์ สถานที่ บทบาทของตัวละคร เพลงที่ใช้ รวมถึงการจัดไฟไว้อย่างละเอียด ซึ่งสามารถดูต้นฉบับบทการแสดงข้างต้น ลักษณะคำประพันธ์ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบทการแสดง เช่น

จากตัวอย่างที่ดังกล่าวเป็นการดัดแปลงในรูปแบบของการประพันธ์บทกลอนชิ้นใหม่ โดยคงเนื้อหาสำคัญของเดิมไว้ ตัดเนื้อหาบางส่วนออก เพื่อให้เกิดความกระชับมากขึ้น

ภาษาที่ใช้ที่ใช้ในบทการแสดง ภาษาที่ใช้ประกอบด้วยภาษาไทย ภาษาล้านนา และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเข้าใจอย่างลึกซึ้งทั้งผู้แสดงและผู้ชม ตัวอย่างการใช้แต่ละภาษาใน บทการแสดง ได้แก่

ภาษาไทยใช้สำหรับเล่าเรื่องราว บรรยายฉาก เหตุการณ์สำคัญ บทบาทตัวละคร และการจัดองค์ประกอบภาพการแสดง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบทการแสดง เช่น

เวทีการแสดงแบ่งออกเป็นสวน ๆ ตรงกลางส่วนโบราณสถานนั้น มีวงดนตรีตั้งอยู่
ด้านหลังของเวทีเอียงมาข้างหน้าจัดเป็นคุ่มหลวง สนามหญ้าด้านหน้าใช้เป็นลาน
เมืองเวทิสวนขวาหน้าเป็นต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์และหมู่บ้านกุ่มกามติดริมฝั่งทางบริเวณ
แนวต้นไม้ด้านหลังใช้เป็นจอฉายภาพเหตุการณ์อื่น ๆ ในเรื่อง

จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ใช้ภาษาไทยในการบรรยายอย่างละเอียดทั้งลักษณะฉาก สถานที่ การจัดแบ่งสัดส่วนการแสดง การจัดวางองค์ประกอบภาพบนเวที และการตั้งวงดนตรี เพราะจะช่วย อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประพันธ์ ทีมงาน และนักแสดงที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ในภาษาอื่น

ภาษาล้านนาใช้ในบทกลอนสำหรับการขับร้องและบทสนทนาของตัวละคร ด้านบทกลอน สำหรับการขับร้องประกอบเป็นบทที่ประพันธ์ขึ้นใหม่โดยอาจารย์วิลักษณ์ ศรีป่าซาง ผู้เชี่ยวชาญ การประพันธ์บทกลอนล้านนา การขับร้องตามบทกลอนประเภทนี้เรียกว่า จ้อยคำว เป็นวิธีขับลำนำ โดยใช้คำวเป็นเนื้อหาหลัก วิธีขับจ้อยมักดำเนินท่วงทำนองไปอย่างช้า ๆ มีการเอื้อน ซึ่งอาจมีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบหรือไม่มีก็ได้ เหตุที่มีการขับร้องบทกลอนเป็นแบบภาษาล้านนา เพื่อให้เกิด ความสมจริงและสะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของศิลปวัฒนธรรมล้านนา ทางด้านบทสนทนาเนื่อง ด้วยนักแสดงนำในการแสดงครั้งนี้เป็นนักแสดงกิตติมศักดิ์ เช่น ท่านปลอดประสพ สุรัสวดี ขณะนั้น ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รับบทเป็น พญามังราย คุณพระธรรมา พุ่มเจริญ รองมิสไทยแลนด์ ยูนิเวิร์ส ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ รับบทเป็น พระนางปยาโค และคุณธงทอง จันทรางศุ รับบทเป็น กรมวังเสมือนไฉษกรรัฐบาลปัจจุบัน ผู้ทำหน้าที่อ่านคำประกาศตั้งเมืองในการแสดง ด้วยเหตุผลที่ นักแสดงไม่มีพื้นฐานการสนทนาเป็นภาษาล้านนา ทางทีมงานและผู้กำกับการแสดงจึงมีการปรับบท สนทนาของตัวละครเหล่านี้เป็นภาษาไทย ส่วนนักแสดงอื่น ๆ ใช้บทสนทนาเป็นภาษาล้านนาใน

การสื่อสารเช่นเดิม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความสามารถของนักแสดงและอำนวยความสะดวกให้กับนักแสดงในการฝึกซ้อมและการแสดงจริง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบทการแสดง เช่น

<p>สา นบนอบไหว้ หมูเฮาลุ่มไต้บัถือตั้งผี น้ำปิงกี้ยังเปียงฝ่งพอดิ อยู่สบายดีหมูซ้า ต้นไม้เตื่อกอหลวง เป็นที่พึ่งแห่งปวงหมูซ้า ใครผาหนา ก็จักสมหวังได้ ตั้งใจ</p>	<p>} บทขับร้อง } ภาษาล้านนา</p>
--	-------------------------------------

ภาษาอังกฤษใช้ในการพากย์บรรยายเรื่องราวในแต่ละฉาก เพื่อให้คณะผู้นำที่เข้าร่วมในงานเลี้ยงต้อนรับซึ่งเป็นชาวต่างชาติเข้าใจเรื่องราวที่ผู้จัดต้องการนำเสนอมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบทการแสดง เช่น

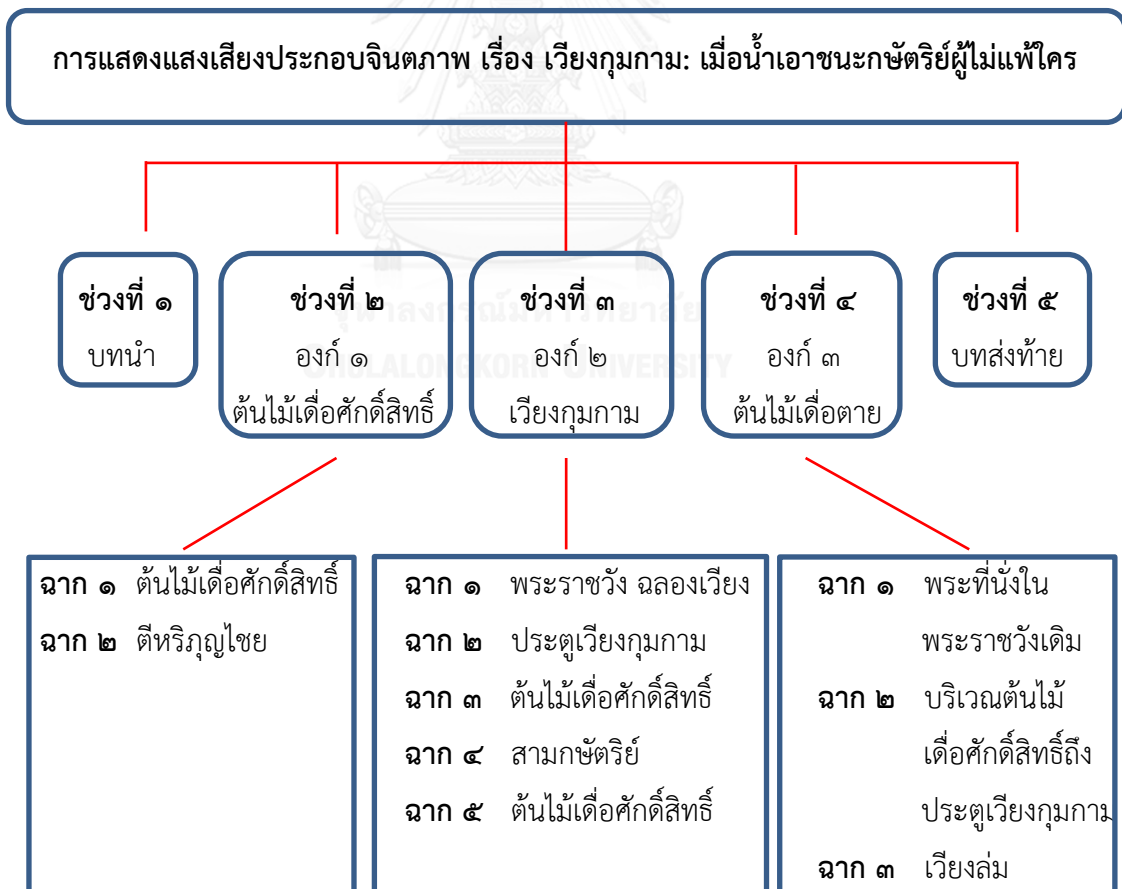
And then, asean in the community on the Ping River bordering Haripunchai the local Lua people are watching sacred a fig tree, they believe can make through all their desired. King Mang Rai came form the Gok river secrets re meet with Ai Fah, he was spy on Haripunchai. Delighted, the king make pray to the sacred tree if this is an answer the tree will become to same at the city tree.

เนื้อหาของบทการแสดง ได้คงเนื้อหาเดิมแต่ทำให้กระชับขึ้นโดยมีการตัดแปลงหลายจุด อาทิ ตัดทอนเนื้อหาให้สั้นลง ปรับบทสนทนาให้เหมาะสมกับนักแสดง ใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง บทแสดงความในใจของตัวละคร บรรยายสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในเรื่อง มีบทบาทของตัวละครที่เรียกว่า ลูกคู่ เป็นผู้เล่าเรื่องหรือเล่าเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏเป็นภาพบนเวทีและเสริมบทบาทและการกระทำของตัวละครให้คมชัดยิ่งขึ้น เป็นความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดภายในของตัวละครที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้

๔.๑.๑.๔ วิเคราะห์บทบาทการแสดงแต่ละช่วง

การออกแบบสร้างสรรค์บทบาทการแสดงแต่ละช่วงของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดงและผู้ออกแบบนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ได้นำบทการแสดงมาผนวกกับแนวความคิดจนกำเนิดเป็นรูปแบบการแสดงแบบใหม่และถ่ายทอดออกมาตามจินตนาการในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้ ตลอดงานในฐานะของผู้กำกับการแสดงได้พยายามศึกษาค้นคว้าข้อมูลนำมาสร้างสรรค์ช่วงการแสดงต่าง ๆ โดยคงเอกลักษณ์เดิมไว้และดัดแปลงให้น้อยที่สุด ขณะฝึกซ้อมเมื่อผู้กำกับการแสดงสังเกตเห็นข้อผิดพลาด หรือความไม่เหมาะสมจะทำการปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์สูงสุด ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายและซาบซึ้งในการแสดงที่น่าเสนอ เพื่อให้เกิดเข้าใจในลำดับการแสดง ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงการแสดงในแต่ละฉากตั้งปรากฏในแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ : แผนภาพการนำเสนอการแสดง

ที่มาแผนภาพ : ผู้วิจัย, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗.

ช่วงบทนำหรือเกริ่นความ : ปิงห่าง

การแสดงช่วงบทนำนี้ เริ่มต้นการแสดงด้วยการขับจ้อย ประกอบการบรรเลงดนตรีพื้นบ้าน ล้านนาพรรณนาถึงอาณาจักรเวียงกุมกามและเหตุผลของการล่มสลายจนกลายเป็นตำนานในปัจจุบัน จากนั้นจะเป็นการเล่าเรื่องราวในลักษณะของการย้อนเวลากลับไปในอดีตกาลเมื่อครั้งดินแดนแห่งนี้ยังเป็นชุมชนของชาวลัวะที่นับถือต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ โดยนักแสดงจัดขบวนสายน้ำปิงโดยมีดอกมะเดื่อลอยอยู่สายน้ำ สายน้ำปิงที่ไหลผ่านเป็นแม่น้ำปิงสายปัจจุบัน ท้นใดแม่น้ำปิงก็เกิดไหลย้อนกลับ ประดุจว่ากลับเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ในอดีตในช่วงระยะเวลาที่ชาวลัวะกำลังประกอบพิธีกรรมบูชาต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์

วิเคราะห์ช่วงบทนำหรือเกริ่นความ : ปิงห่าง

การแสดงช่วงบทนำหรือเกริ่นความนี้แสดงแนวความคิดทั้งทางด้านเชิงอนุรักษ์และเชิงสร้างสรรค์ โดยแนวความคิดทางด้านการอนุรักษ์ คือ การนำศิลปะจ้อย ซึ่งเป็นการขับร้องหรือขับขานบทกลอนเอกลักษณ์สำคัญของชาวล้านนาใช้ในการเกริ่นความ มีการใช้นักแสดงท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการจ้อย เป็นวิธีขับลำนำโดยใช้บทคำ^{*๔๓} เป็นเนื้อหาหลัก บางที่อาจเรียกว่า จ้อยคำว มาขับร้องหรือขับขานในรูปแบบการแสดงสด คือ ผู้แสดงเป็นผู้ขับร้องและเอื้อนเอง บรรเลงคลอประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนา ดำเนินทำนองไปอย่างเชื่องช้าในทำนองเพลงจ้อยเชียงใหม่ เพื่อสร้างบรรยากาศแบบล้านนาและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้ชมคล้อยตาม เนื้อหาที่ขับร้องเป็นการพรรณนาถึงเวียงกุมกามอาณาจักรโบราณที่รุ่งเรือง จนกระทั่งเส้นทางของแม่น้ำปิงเกิดการเปลี่ยนสาย ทำให้เวียงกุมกามเหลือแต่เพียงตำนานที่กล่าวขานกันมา

ทางด้านแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ ผู้กำกับการแสดงใช้เทคนิคการละครสมัยใหม่เข้ามาผสมผสาน คือ นักแสดงเชิงสัญลักษณ์ (symbolic) โดยใช้นักแสดงจำนวนมากแต่งกายด้วยชุดสีขาว ในมือจะถือกิ่งไม้ที่มีพุ่มดอกอยู่ด้านบน ซึ่งผู้กำกับการแสดงสื่อถึงขบวนดอกมะเดื่อที่ลอยอยู่บนสายแม่น้ำปิง มีการจัดวางองค์ประกอบและเคลื่อนขบวนเป็นแนวยาวเปรียบเสมือนการไหลผ่านของแม่น้ำปิงสายปัจจุบัน จากนั้นขบวนแม่น้ำก็เกิดปรากฏการณ์ไหลย้อนกลับ เปรียบเหมือนเหตุการณ์ปัจจุบันได้ย้อนเวลากลับเวลาไปในอดีต ในฉากนี้เราจะเห็นเหล่าบรรดานักแสดงสัญลักษณ์แทนสายน้ำปิงวิ่งผ่านชาวลัวะซึ่งกำลังประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน เช่น หาบน้ำ แยกของ ฟ้อน

* คำว เป็นคำประพันธ์ที่มีแบบแผนฉันทลักษณ์แบบล้านนา

ม้าจกคอก ฯลฯ และวิ่งผ่านบรรดานายทหารที่เป็นราชองครักษ์ของพญามังรายในอดีต ชาวบ้านและทหารเหล่านี้จะยืนในลักษณะหยุดค้างทำนอง (Pose) คล้ายกับการแสดงตาโบว์วิวองของฝรั่งเศสซึ่งเป็นลักษณะของการแสดงภาพนิ่ง

ในขณะที่ดนตรียังคงบรรเลงและขับร้องดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ มีเพียงขบวนสัญลักษณ์สายน้ำปิงที่ไหลผ่านภาพนิ่งเหล่านี้จนย้อนเข้าไปถึงโคนต้นไม้เตี้ยต้นหนึ่งและหายไปขบวนสายน้ำก็หายไป จากนั้นเหตุการณ์เริ่มสู่การเริ่มต้นแห่งประวัติศาสตร์ก่อนกำเนิดเวียงกุมกาม เมื่อครั้งดินแดนแห่งนี้ยังนับถือและบูชาต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ ภาพที่เห็นคือชาวลัวะกำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์

ภาพที่ ๒๖ : ภาพการแสดงช่วงบทนำหรือเกริ่นความ
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๒๗ : ภาพการแสดงช่วงบทนำหรือเกริ่นความ
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๒๘ : ภาพการแสดงช่วงบทนำหรือเกริ่นความ
 ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๒๙ : ภาพการแสดงช่วงบทนำหรือเกริ่นความ
 ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๒๖) นักแสดงออกมาขับร้องจ้อยแบบล้านนาเกริ่นความเกี่ยวกับเวียงกุมกาม
- (๒๗) นักแสดงสัญลักษณ์แทนขบวนสายน้ำปิงสายปัจจุบันที่มีดอกมะเดื่อลอยอยู่บนผิวน้ำ
- (๒๘) สายน้ำปิงไหลย้อนกลับผ่านชุมชนที่เป็นท่าค้ำนั่ง (Pose)
- (๒๙) สายน้ำปิงไหลย้อนกลับผ่านทวารองครักษ์ของพญามังราย กระทั่งสิ้นสุดที่พิธีกรรมบูชาไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ของชาวลัวะ

ภาพรวมการแสดงองค์ ๑ : ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์

การแสดงองค์ ๑ ตามบทการแสดงได้แบ่งออกเป็น ๒ ฉาก ประกอบด้วย ฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์และฉากตีทริภูญไชย เรื่องราวในองค์ ๑ มีดังนี้

เหตุการณ์เกิดขึ้นในดินแดนของชาวลัวะที่กำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ พญามังรายพร้อมทหารได้ผ่านมาพบชาวบ้านลัวะกำลังประกอบพิธี ขณะเดินชมพิธีกรรมได้พบกับ อ้ายฟ้า ซึ่งเป็นทหารที่พญามังรายให้ปลอมตัวไปเป็นไส้ศึกในเมืองทริภูญไชย เพื่อสร้างความแตกแยกและความวุ่นวายภายในเมือง จนกระทั่งทำให้ประชาชนไม่พอใจเจ้าเมืองเป็นอย่างมาก ในการนี้ อ้ายฟ้าจึงได้แจ้งให้พญามังรายเข้าตีและยึดเมืองทริภูญไชยได้ในทันที เห็นดังนั้นพญามังรายจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานต่อต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์และให้สัญญาว่า หากในศึกครั้งนี้พญามังรายสามารถตีเมืองทริภูญไชยได้สำเร็จจะสถาปนาเมืองนี้ขึ้นมาและให้ไม้เตี้ยเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ครั้นเมื่อตีเมืองทริภูญไชยได้สำเร็จและพำนักอยู่ได้ประมาณ ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เวียงกุมกาม

วิเคราะห์การแสดงองค์ ๑ โดยแบ่งออกเป็นฉาก ๆ ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์การแสดงองค์ ๑ : ฉากที่ ๑ ฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์

ในฉากนี้ได้สื่อสารสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณก่อนกำเนิดเวียงกุมกาม โดยใช้วิธีการนำเสนอผ่านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กิจกรรม และวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนโบราณที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้แม่น้ำปิงสายเดิม ชุมชนนี้มีชื่อว่า “ลัวะ” โดยใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมือนจริง (Realistic Style) เสนอภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่ปรากฏในการใช้ชีวิตประจำวันมากที่สุด โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ อาศัยเทคนิคการจัดวางองค์ประกอบภาพบนเวที เพื่อให้เกิดความสวยงามและผู้ชมเข้าใจในสิ่งที่ผู้กำกับการแสดงต้องการนำเสนอ

ผู้แสดงชาวลัวะจะเคลื่อนไหว (Movement) และแสดงอริยบทที่เป็นธรรมชาติ เช่น การนั่ง การยืน การเดิน การแสดงความเคารพด้วยการไหว้หรือการคำนับ และกระโดดโลดเต้น เป็นต้น โดยผู้กำกับการแสดงจะกำหนดจุดหรือตำแหน่งของผู้แสดงชาวลัวะแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม ผู้แสดงเป็นชาวลัวะจัดเป็นนักแสดงประกอบที่ไม่มีบทสนทนา แต่จะมีผู้ขับขานบทกลอนแบบล้านนาที่เรียกกันว่า จ้อยคำว บรรยายภาพประกอบฉากการแสดง ซึ่งเป็นลักษณะของการขับร้องหรือขับขานแบบการแสดงสดไม่มีการบันทึกเสียงไว้ล่วงหน้า โดยมีการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาบรรเลง

ประกอบ ทางด้านฉากผู้กำกับการแสดงมีแนวความคิดให้ผู้ชมได้เห็นภาพที่เหมือนจริง จึงไม่มีการสร้างต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์จำลองหรือนำต้นไม้เตี้ยของจริงมาจัดวางประกอบฉาก มีการใช้วัตถุดิบในสถานที่แสดงให้เกิดประโยชน์โดยใช้ต้นไม้ขนาดใหญ่บริเวณสถานที่แสดงแทนต้นไม้เตี้ยของจริง ทางด้านอุปกรณ์ประกอบ (Prop) จำพวกขันโตก เครื่องสังเวद्य ตะเกียง อุปกรณ์สำหรับพ็อนม้าจากคอก เรือ อาวุธ ฯลฯ ใช้ของจริงที่มีในชีวิตประจำวันทั้งหมด ทางด้านเครื่องแต่งกายมีการอบแนวความคิดให้ยึดรูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิม (Traditional Costume) ทั้งนักแสดงหลักและนักแสดงประกอบ

ในการแสดงฉากนี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมความเชื่อ ดังที่ปรากฏในภาพการแสดงจะเห็นชาวลัวะกำลังประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบูชาต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งตามตำนานการนับถือต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่า หากใครบวงสรวงบูชาจะบันดาลสิ่งที่ยปรารถนาให้สมหวังตั้งใจ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธาในภูตผี หรือสิ่งเร้นลับของมนุษย์ทุกชนชั้น ไม่เว้นแม้แต่พระมหากษัตริย์ ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า ถึงแม้ในยุคสมัยนั้นศาสนาพุทธได้กำเนิดขึ้นแล้ว แต่วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือภูตปิศาจก็ยังดำรงอยู่ควบคู่กันเรื่อยมากระทั่งปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และการปกครอง ดังเช่น ทางด้านความเป็นอยู่จะเห็นในการแสดงว่า ชุมชนโบราณนิยมสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นยุคที่วิทยาการทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่กำเนิดขึ้น ชาวลัวะยังใช้แสงสว่างจากดวงจันทร์และตะเกียง การรับประทานอาหารแบบขันโตกนั่งพื้น ใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าพญามังรายเดินทางเข้ามาบริเวณลานพิธีกรรมของชาวลัวะด้วยเรือ การแสดงฉากนี้มีการแทรกการละเล่นโบราณของชาวลัวะที่เรียกว่า พ็อนม้าจากคอก ซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงกับการละเล่นลาวกระทบบั๊มของภาคกลางในปัจจุบัน สันนิษฐานกันว่าได้รับอิทธิพลมาจากการละเล่นชาวลัวะตลอดจนสะท้อนการเมืองการปกครองในยุคสมัยนั้น

ภาพที่ ๓๐ : ภาพการแสดงองก์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม่ได้อัดกัตีสัทธ)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๑ : ภาพการแสดงองก์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม่ได้อัดกัตีสัทธ)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๒ : ภาพการแสดงองก์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม่ได้อัดกัตีสัทธ)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๓ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๑ ไม้เตื่อศักดิ์สิทธิ์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๓๐) ชาวบ้านลัวะประกอบพิธีกรรมบูชาไม้เตื่อศักดิ์สิทธิ์
- (๓๑) พญามังรายแฝงตัวเข้ามาในหมู่บ้านพบเห็นการประกอบพิธีของชาวลัวะและพบกับ
อ้ายฟ้าทหารที่ส่งไปเป็นไส้ศึกที่เมืองหริภุญไชย
- (๓๒) อ้ายฟ้าถวายรายงานและให้พญามังรายบุกเข้าตีและยึดครองเมืองหริภุญไชย
- (๓๓) พญามังรายจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานต่อต้นไม้เตื่อว่า หากในการศึกครั้งนี้พญามังราย
สามารถตีเมืองหริภุญไชยได้สำเร็จจะสถาปนาเมืองนี้ขึ้นมาและให้ไม้เตื่อเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง

วิเคราะห์การแสดงห้องก ๑ : ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย

ในฉากนี้สื่อสารเหตุการณ์ที่กองทัพพญามังรายบุกเข้าโจมตีและยึดครองเมืองหริภุญไชย ใน
บทการแสดงเดิม เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม เป็นเพียงการฉายวีดิทัศน์ประกอบแสงเสียง
เท่านั้น แต่การแสดงครั้งนี้ผู้จัดงานการประชุมต้องการให้เกิดความสมจริง ผู้กำกับการแสดงจึงให้ผู้
แสดงชายจำนวนมากรับบทเป็นทหารทั้งสองเมืองออกมาต่อสู้พาดฟันกันอย่างยิ่งใหญ่ โดยใช้นักแสดง
ชายจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ซึ่งมีพื้นฐานการต่อสู้และการใช้อาวุธเข้ามาแสดงแทนการฉาย
วีดิทัศน์ การแสดงฉากนี้ใช้เทคนิคแสงสีสร้างความตื่นตาตื่นใจ ประกอบเสียงดนตรีกองทัพกรบและ
เสียงชาวเมืองหริภุญไชยกรีดร้องแตกตื่นอลหม่าน บรรยากาศโดยรอบใช้แสงสีแดงสาดส่องทั่วบริเวณ
ประดุจว่าเมืองถูกไฟเผาไหม้

หลังจากนั้นจะมีตัวละครที่เรียกว่า ลูกคู่ เป็นนักแสดงที่มีหน้าที่บรรยายเรื่องราวต่อเติมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สร้างบรรยากาศและความตื่นเต้นในแต่ละฉาก ผู้กำกับการแสดงจึงมีแนวความคิดในการเพิ่มสีสันของการแสดงด้วยวิธีการผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัยเข้าไปในตัวละครเหล่านี้ โดยลูกคู่กลุ่มแรก (เพื่อต่อเติมเรื่องราวในฉากให้ชัดเจน) ออกมาบรรยายเล่าเรื่องผสมผสานกับการเคลื่อนไหว (Movement) ที่มีจังหวะเชิงซ้ำ ดังที่ปรากฏในการแสดงคือ ลูกคู่จะคลานออกมา ลูกขึ้นยืน และทรุดตัวลงอย่างช้า ๆ ซึ่งเป็นเทคนิคการจัดวางระดับ (Level) ท่าทางของผู้แสดงให้น่าสนใจ ประกอบการพูดบทกลอนและใช้เทคนิคการแสดง (Acting) เพื่อสื่อสารกับคนดูทั้งภาษาท่า น้ำเสียง สีหน้า และอารมณ์ความรู้สึกตามบทกลอนที่ว่า

“พญามังรายที่ออกทัพหลวง   เข้าทะลวงหริภุญไชย
 สัตถหารายล้อมยิงด้วยธนูไฟ   บ้านเมืองมอดไหม้ในกองอัคคี
 อาณาจักรกว่าห้าร้อยปี   ล่มสลายทันทีโอหริภุญไชย”

จากบทกลอนข้างต้น ลูกคู่จะแสดงการเคลื่อนไหวในอากัปกิริยาธรรมชาติการเคลื่อนไหวของมนุษย์ แต่ใช้จังหวะที่ช้ากว่าปกติคลานออกมา หลังจากลูกขึ้นยืนพร้อมกับพูดบทกลอนจะแสดงท่าทางตื่นตกใจ กระทั่งถึงบทกลอนในบรรทัดสุดท้าย ลูกคู่จะค่อยทรุดตัวลงอย่างช้า ๆ เป็นเทคนิคหลอมละลาย (Melt) ซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวแบบตะวันตก สื่อถึงอารมณ์แห่งความสิ้นหวังและหมดสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง จากนั้นลูกคู่กลุ่มที่สอง (เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในฉากต่อไป) ได้ถูกจัดวางแถว (Pattern) เคลื่อนไหวในลักษณะเดินออกมาจากด้านข้างบริเวณทั้งสองฝั่ง ประกอบการพูดบทกลอนเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ว่าพญามังรายประทับที่เมืองหริภุญไชยได้เพียง ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองใหม่ที่เป็นเมืองหลวงแห่งแรกของพญามังราย มีชื่อว่า เวียงกุมกาม

ภาพที่ ๓๔ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีหริภุญไชย)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๕ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีศรีบุญไชย)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๖ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีศรีบุญไชย)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๓๗ : ภาพการแสดงองค์ ๑ (ฉากที่ ๒ ตีศรีบุญไชย)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๓๔) ทหารของพญามังรายบุกเข้าตีเมืองหริภุญไชย
- (๓๕) นักแสดงลูกคู่ออกมาบรรยายเรื่องราวว่า เมืองหริภุญไชยล่มสลายแล้ว
- (๓๖) นักแสดงลูกคู่ออกมาบรรยายเรื่องราวว่า พญามังรายประทับที่เมืองหริภุญไชยได้เพียง ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองใหม่ชื่อว่า เวียงกุมกาม
- (๓๗) ฉายภาพวิดิทัศน์ภาพเหตุการณ์ที่เมืองหริภุญไชยล่มสลายและพญามังรายได้ย้ายไปสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ในลักษณะการฉายภาพเงาที่เคลื่อนไหวได้

ภาพที่ ๓๔ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวิดิทัศน์

ภาพที่ ๓๕ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวิดิทัศน์

ภาพที่ ๔๐ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๑ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๑ พระราชวัง - ฉลองเวียง)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๓๘) ฉายภาพวีดิทัศน์เป็นลักษณะของการใช้เงาในเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างเมืองแห่งใหม่
- (๓๙) บรรดาทหารและชาวบ้านร่วมกันสร้างบ้านสร้างเมืองแห่งใหม่
- (๔๐) พญามังรายทรงสถาปนาเวียงกุมกามเป็นเมืองหลวง
- (๔๑) บรรยากาศงานเฉลิมฉลองเวียงกุมกามที่มีบรรดาเหล่าช่างฟ้อนมากมายออกมารำร่า

อย่างสวยงาม

ภาพรวมการแสดงองค์ที่ ๒ : เวียงกุมกาม

การแสดงองค์ที่ ๒ แบ่งออกเป็น ๕ ฉาก ประกอบด้วย ฉากพระราชวังฉลองเวียง ฉากประตูเวียงกุมกาม ฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ ฉากสามกษัตริย์ และฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ เรื่องราวในการแสดงองค์ ๒ มีดังนี้ หลังจากเสด็จออกมาจากเมียงทริภุญไชย พญามังรายได้เกณฑ์ไพร่ฟ้าประชาชนทั้งหลายร่วมกันสร้างเมืองแห่งใหม่ กระทั่งปีพุทธศักราช ๑๘๓๗ พญามังรายได้มีการสถาปนาเมืองแห่งนี้เป็นเมืองหลวง และให้ชื่อเมืองหลวงว่า เวียงกุมกาม มีการจัดงานเฉลิมฉลองเวียงกันอย่างยิ่งใหญ่ ต่อมาพญามังรายได้กระทำการยกทัพเพื่อไปตีกรุงหงสาวดี แต่ด้วยพระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดีเกรงพระบารมีของพญามังราย จึงได้ยกพระราชธิดานามว่า พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พร้อมข้าทาสบริวาร ช่างหมู่ต่าง ๆ ให้เป็นเครื่องราชบรรณาการ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกัน พญามังรายได้จัดงานอภิเษกกับตละแม่ปยาโคอย่างยิ่งใหญ่แสดงถึงยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของเวียงกุมกาม

วิเคราะห์การแสดงองค์ที่ ๒ โดยแบ่งออกฉาก ๆ ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ห้องที่ ๒ : ฉากที่ ๑ พระราชวัง – ฉลองเวียง

ในฉากนี้จะบรรยายถึงการสร้าง การสถาปนา และการเฉลิมฉลองเวียงกุมกามอย่างยิ่งใหญ่ โดยเริ่มจากการฉายภาพวิถีทัศน์ลงบนฉากผ้ายาวขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ด้านหลังเวทีในลักษณะภาพเงาที่สามารถเคลื่อนไหวได้ คล้ายกับการแสดงหนังใหญ่ของไทย ประกอบการขับบทกลอนแบบล้านนาที่เรียกกันว่า “จ้อยคำว” บรรยายประกอบการฉายภาพวิถีทัศน์ จากนั้นจะเป็นแนวความคิดในการจัดองค์ประกอบผู้แสดงจำนวนมากให้แสดงอิริยาบถต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติ ดังเช่นในฉากนักแสดงที่รับบทเป็นชาวบ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างเมืองใหม่ จะเห็นภาพชาวบ้านกลุ่มหนึ่งเดินไปมาแบกหามข้าวของเครื่องใช้ พายเรือไปมาบริเวณคูน้ำด้านหน้า ชาวบ้านบางกลุ่มร่วมกันขุดดิน ขนไม้ เพื่อสร้างบ้านสร้างเมือง บรรดาทหารยืนประจำจุดต่าง ๆ เพื่อป้องกันเมือง ผู้วิจัยเห็นว่าแม้การแสดงจะเป็นลักษณะที่เป็นธรรมชาติคล้ายเหตุการณ์จริง แต่การแสดงท่าทางของตัวละครเหล่านี้จะมีการเพิ่มความเป็นละครเข้าไป คือ การแสดงท่าทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดจังหวะและลำดับท่าทางของตัวละคร เนื่องด้วยเป็นการแสดงสด ผู้ชมอยู่ในตำแหน่งที่ไกลจากบริเวณแสดง จากนั้นเหล่าบรรดาตัวละครลูกคู่จะเคลื่อนไหวออกมาบริเวณส่วนหน้าของเวทีแสดงอย่างรวดเร็ว เพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไป ตัวละครลูกคู่เหล่านี้จะพูดบทกลอนประกอบทำนองและการเคลื่อนไหวที่อาศัยเทคนิคแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยทั้งการกระโดด การหมุนตัว การยืด และการจัดวางท่าทางแบบนาฏศิลป์ตะวันตก

ภาพที่ ๔๒ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๓ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๔ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๕ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

(๔๒) ท้าวพญามังรายเสด็จกลับเข้าเวียงกุมกาม พร้อมกับเครื่องราชบรรณาการจากพระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดี

(๔๓) พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พระราชธิดาของพระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดี

(๔๔) ขบวนพระนางปยาโคและเหล่าทหาร ข้าราชการบริพาร ช่างฟ้อน และช่างหมู่ต่าง ๆ

(๔๕) ขบวนพระนางปยาโคและเหล่าทหาร ข้าราชการบริพาร ช่างฟ้อน และช่างหมู่ต่าง ๆ

วิเคราะห์องค์ ๒ : ฉากที่ ๒ ประตู่เวียงกุมกาม

ในฉากนี้บรรดาเหล่าลูกคู่เล่าบรรยายประกอบท่าทางและลีลาการเคลื่อนไหวในลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย มือข้างหนึ่งถือก้านใบกล้วยเป็นสัญลักษณ์แทนร่มแสดงถึง ฝนกำลังจะตก ความอุดมสมบูรณ์กำลังจะเกิดขึ้น อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์แทนความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรเวียงกุมกาม ในขณะเดียวกันทางด้านหลังเป็นฉากการฉายภาพวีดิทัศน์ประกอบการบรรยายในลักษณะการฉายภาพเงา ตามบทบรรยายว่า

มังราย นำทัพกล้า	โยธี
จากกุมกามธานี	ไต่เต้า
สู้ศึกมุ่งใจดี	เมืองต่อ เมืองเนา
องค์สุทโธสมเจ้า	อ่อนน้อมยอมตัว

ข้าถวายพระธิดาเป็นข้าบาท	ตามนิราศเวียงกุมกามนครหลวง
พร้อมห้าร้อยครัวเรือนชนทั้งปวง	อีกช่างฆ้องสล่าหลวงให้ตามมา
อภิเษกตละแม่ปยาโค	จัดงานใหญ่โตดุสง่า
สู่ยุครุ่งเรืองสุดและโอฬาร	รวมศรัทธาศิลปะวัฒนธรรม

บทบรรยายเป็นการกล่าวถึงทัพพญามังรายได้ยกทัพเพื่อมุ่งหมายเข้าตีกรุงหงสาวดี แต่ด้วยพระเจ้ากรุงหงสาวดีเกรงพระบารมีของพญามังราย จึงยอมอ่อนน้อมต่อทัพพญามังรายโดยการยกพระราชธิดาพระนามว่า ตละแม่ปยาโคหรือพระนางปยาโคให้แก่พญามังราย พร้อมทั้งได้ถวายเครื่องราชบรรณาการต่าง ๆ มากมาย ภาพการแสดงหลังจากเหล่าบรรดาตัวละครลูกคู่บรรยายจบความข้างต้น ภาพการแสดงที่ปรากฏต่อเนื่องกัน คือ ขบวนทัพพญามังรายได้เสด็จกลับเวียงกุมกามโดยพญามังรายประทับบนคอช้างเสด็จกลับเข้ามาถึงประตูเวียงกุมกามจากด้านข้างของเวที เสียงเป่าแตรชัยดังก้องเปรียบเสมือนการเสด็จกลับมาอย่างยิ่งใหญ่ มีการจัดองค์ประกอบนักแสดง (composition) นำโดยขบวนของทัพพญามังราย พร้อมด้วยเหล่าบรรดาทหารพลดาบ พลหอก และเครื่องศาสตราวุธต่าง ๆ ติดตามมาด้วยขบวนของตละแม่ปยาโค ปิดท้ายขบวนด้วยช่างหมู่ต่าง ๆ และข้าราชการบริพารที่ติดตามมา ในขณะเดียวกันนักแสดงประกอบที่รับบทเป็นประชาชนเวียงกุมกามออกมาต้อนรับกันอย่างคึกคัก ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ารูปแบบขบวนนี้ มีการจัดตามโบราณราชประเพณีทั้งด้านการจัดลำดับ ประเภทข้าวของเครื่องใช้หรือเครื่องสูงที่ใช้ในขบวน เสลียงหรือที่ประทับของตละแม่ปยาโคสอดแทรกศิลปะหวงสาวดีอย่างประณีตงดงาม ตลอดจนสะท้อนถึงการรับศิลปะวัฒนธรรมของหงสาวดีเข้าสู่เวียงกุมกาม ประชาชนอาศัยอยู่อย่างสงบสุข จึงนับเป็นยุครุ่งเรืองที่สุดของอาณาจักรเวียงกุมกาม ในการแสดงฉากนี้ปิดท้ายด้วยเสียงฟ้าร้องฟ้าแลบสว่างวูบวาบ ไฟทั่วทั้งบริเวณมีตกลงอย่างซ้ำ ๆ ตามด้วยเสียงฝน แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในเวียงกุมกาม

ภาพที่ ๔๖ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๗ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๘ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๔๙ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

(๔๖) ฉายภาพวีดิทัศน์เป็นลักษณะของการใช้เงา ประกอบเทคนิคแสงเสียง สื่อถึงเหตุการณ์สภาพฝนฟ้าอากาศที่เสมือนว่าฝนกำลังจะตก

(๔๗) บรรดาลูกคู่ออกมาเล่าบรรยายเรื่องราวที่กำลังจะเกิดขึ้น คือ พญามังรายยกทัพกลับเวียงกุมกาม เนื่องด้วยพระเจ้ากรุงหงสาวดียอมอ่อนน้อมและถวายพระราชาธิดาให้กับพญามังราย พร้อมทั้งเครื่องราชบรรณาการอีกมากมาย

(๔๘) ใช้เทคนิคแสงเสียงในลักษณะฟ้าร้องฟ้าแลบสว่างวูบวาบ ไฟทั่วทั้งบริเวณมืดลงอย่างช้า ๆ ตามด้วยเสียงฝนตก

(๔๙) ทหารและชาวบ้านต้องใช้แพในการสัญจรเนื่องจากเกิดปัญหาน้ำท่วม

วิเคราะห์องค์ ๒ : ฉากที่ ๓ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์

ในฉากนี้ใช้เทคนิคแสงเสียงสร้างบรรยากาศท่ามกลางสายฝน บรรดานักแสดงลูกคู่ออกมาบรรยายประกอบท่าทางและลีลาการเคลื่อนไหวในลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ด้านหลังฉายภาพวีดิทัศน์ประกอบการบรรยายในลักษณะการฉายภาพเงา ตามบทบรรยายว่า

กุ่มกามพรั่งพร้อม	ไพร่พล
ดินดีมีพืชผล	อิมสำราญ
ฟ้าพราดำสายฝน	น้ำปิงเต็มฝั่ง
สุขดังแดนวิมานบนนาน	วันวานพันผ่านบ่ทันข้ามปี
สุขที่มีมากมาย กลับละลายลอยหาย	เลื่อนไปในสายแม่ปิง

น้ำปิงหลาก ทะลั้กลั่น จนทันฝั่ง	ฝายพัง ฝั่งหาย ทรายทับถม
จะห้ามฟ้า ห้ามฝน หรือห้ามลม	ห้ามบ่สม ใจหมาย ได้สักครั้ง
ศึกใหญ่ ศึกหลวง ทะลวงล้ำ	แต่กับฟ้า กับน้ำ กลับสิ้นหวัง
ชนะศึก ชนะได้ ไซ้กำลัง	แพ้พลัง น้ำยิ่งใหญ่ ไหลท่วมเวียง

บทบรรยายข้างต้นเป็นการกล่าวถึงเวียงกุ่มกามเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอาศัยอยู่อย่างสงบสุขได้ไม่นาน ฝนตกอย่างต่อเนื่องจนทำให้น้ำปิงเกิดล้นทะลักเข้าท่วมเวียงกุ่มกาม จากการที่ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเวียงกุ่มกาม ทำให้ทราบว่าเวียงกุ่มกามตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มต่ำ ติดแม่น้ำปิงสายเก่า ทำให้เมื่อถึงฤดูฝนมีปริมาณน้ำมาก จึงเป็นผลให้น้ำล้นทะลักเข้าท่วมเมือง นอกจากนี้การแสดงในฉากนี้สื่อให้เห็นถึงภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถเอาชนะได้ บทการแสดงได้เปรียบเทียบกับการศึกษาของพญามังรายทั้งใหญ่น้อยที่สามารถเอาชนะได้อย่างไม่หวาดหวั่น แต่สิ่งที่พญามังรายไม่สามารถเอาชนะได้ คือ พลังธรรมชาติของน้ำที่ไหลบ่าเข้าทำลายเมือง

ภาพที่ ๕๐ : ภาพการแสดงองก์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๑ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๒ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๓ : ภาพการแสดงองค์ ๒ (ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๕๐) ภาพความฝันของพญามังรายถูกนำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
- (๕๑) บรรดาลูกคู่ออกมาบรรยายเรื่องราว
- (๕๒) ตละแม่ปยาโคพระมเหสีจัดเตรียมสำรับเพื่อต้อนรับพ่อขุนรามคำแหงและพญางำเมือง พระสหายของพญามังราย
- (๕๓) สามกษัตริย์ร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับการสร้างอาณาจักรแห่งใหม่

วิเคราะห์ห้อง ๒ : ฉากที่ ๔ สามกษัตริย์

ในฉากนี้ใช้นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการเล่าเรื่องราวภาพความฝันหรือภาพนิมิตของพญามังราย เป็นความฝันเกี่ยวกับ แม่ฟานได้สู้กับฝูงหมาป่ารายล้อมอยู่ เพื่อปกป้องลูกฟาน “ฟาน” เป็นคำเรียกขานกันภาษาล้านนาที่ใช้เรียก “กวาง” ซึ่งโดยธรรมชาติของกวางเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่สู้กับสัตว์นักล่า เช่น หมาป่า แต่ในนิมิตของพญามังรายแม่กวางได้ตัดสินใจต่อสู้กับฝูงหมาป่า ซึ่งนับเป็นนิมิตที่ดีในความเชื่อของคนล้านนา ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้แสดงเป็นแม่ฟานหรือแม่กวาง และเป็นผู้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในฉากนี้ ได้ใช้เทคนิคการยืนปลายเท้าของการเต้นบัลเลต์มาใช้แทนการเดินของกวาง และการเทคนิคการกระโดด การยกตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการใช้พื้นที่การแสดงของนาฏศิลป์ตะวันตกมาใช้ผสมผสานกันอย่างลงตัว

อีกทั้งมีการใช้เทคนิคแสงเสียงและเทคนิคพิเศษสร้างบรรยากาศให้ประจักษ์ว่าเป็นความฝันรูปแบบการแสดงโดยใช้นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยบอกเล่าเรื่องในครั้งนี้ นับเป็นความแปลกใหม่ ซึ่งเดิมการแสดงเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ เรื่องราวในฉากนี้เป็นการฉายวิถีทัศน์ภาพเหตุการณ์ความฝันของพญามังราย ไม่ได้ใช้นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเข้ามามีบทบาทในการเล่าเรื่องราว หลังจากเสร็จสิ้นภาพความฝันของพญามังราย พญามังรายได้มีพระประสงค์ที่จะปรึกษาหารือเกี่ยวกับการสร้างเมืองหลวง ณ ดินแดนแห่งใหม่กับพระสหายทั้งสอง คือ พ่อขุนรามคำแหงและพญางำเมือง โดยการแสดงได้เน้นไปที่ฉากห้องพระโรงไฟค้อย ๆ สว่างขึ้น ตละแม่ปยาโคกำลังตรวจตราเหล่าบรรดากำนัลที่อยู่ในพระราชฐานกำลังลำเลียงสำรับอาหารในแบบล้านนา คือ เป็นลักษณะของขันโตกแบบภาคเหนือทางด้านมหาดเล็กเชิญพระแทน ๓ ที่ เตรียมต้อนรับ ๒ กษัตริย์ ขณะเดียวกันบรรดาลูกคู่ก็ออกมาบรรยายเล่าเรื่องประกอบท่าทางและลีลาการเคลื่อนไหวในลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย จากนั้นเสียงดนตรีมหาราชดั่งขึ้น ทั้งสามกษัตริย์ประกอบด้วย พญามังรายประทับทรงพระแทนกลาง

พ่อขุนรามคำแหงประทับพระแท่นซ้าย และพญางำเมืองประทับพระแท่นขวา อำมาตย์อยู่รายล้อม บรรดาลูกคู่ที่บรรยายเรื่องราวนี้ลงกราบกรานพร้อมทั้งถอยออกในบทร้องก่อนสุดท้าย

ในฉากนี้ได้จัดองค์ประกอบ (composition) นักแสดงประกอบอย่างเหมาะสมลงตัว ลักษณะของฉากเป็นฉากท้องพระโรงที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ผสมผสานกับเทคนิคแสงเสียงและเทคนิคพิเศษ ในช่วงท้ายของฉากนี้จบลงด้วยผลการปรึกษากับพระสหาย ทำให้พญามังรายตัดสินใจเลือกดินแดนแห่งใหม่ที่ชื่อว่า นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ เป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ ในภาพตอนจบสามกษัตริย์ได้จับมือกันคล้ายกับรูปปั้นอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

วิเคราะห์ห้องก ๒ : ฉากที่ ๕ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์

ในฉากนี้เริ่มด้วยด้านหลังของเวทีมีการแสดงปล่อยโคมจำนวนมากขึ้นท้องฟ้า ในวาระฉลองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ การปล่อยโคมยังเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงอาณาจักรหรือเมืองหลวงแห่งใหม่ได้กำเนิดขึ้นแล้ว แต่ในขณะเดียวกันมีบรรดาลูกคู่ออกมาบรรยายเล่าเรื่องประกอบท่าทางและลีลาการเคลื่อนไหวในลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ในบทบรรยายว่า

มังราย ย้ายสู่เข้า	เนาเวียง
เชียงใหม่ เป็นเมืองเคียง	พระบาทเจ้า
กุมกาม ค่าเหลือเพียง	เมืองเก่า ฟังนอ
เมืองขุมน้ำเอ่อเข้า	แม่น้ำตานอง

ต้นเตือ ดอกแดง แห้งแล้ง ร่วงหล่น
หนาวแล้งร้อนฝน ผ่านพันกาลเวลา
สายแม่ระมิงค์พัดพา บ่หวนคีนมาดังเดิม

บทบรรยายข้างต้นกล่าวในขณะที่โคมถูกทยอยปล่อยขึ้นฟ้า พญามังรายได้ย้ายเข้าสู่เชียงใหม่ เวียงกุมกามอาณาจักรที่เคยรุ่งเรืองกลับกลายเป็นเมืองเก่า เมืองร้าง ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์แห้งแล้งใบร่วงหล่นจนล้มตายลง แม่น้ำปิงเกิดการเปลี่ยนสายไม่ไหลผ่านเวียงกุมกาม ทำให้ความอุดมสมบูรณ์และเส้นทางเศรษฐกิจกลับกลายเป็นเมืองร้าง

ภาพรวมการแสดงองค์ที่ ๓ : ต้นไม้เตือตาย

องค์ที่ ๓ แบ่งออกเป็น ๓ ฉาก ประกอบด้วย ฉากพระนั่งในพระราชวังเดิม ฉากบริเวณต้นไม้อุบัติศักดิ์สิทธิ์...ประตู่เวียงกุมกาม และฉากเวียงลุ่ม เรื่องราวในการแสดงองค์ ๓ มีดังนี้

พญามังรายในวัย ๗๐ พรรษา เกิดนิมิตร้าย จึงประสงค์จะไปนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้าและขากลับจะแวะเช่นไรต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้พญามังรายตกใจเมื่อทราบว่าไม้เตือได้ล้มตายไปหลายปีแล้ว ขณะเดียวกันได้มีพระสงฆ์จากลังกานำหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุเข้ามาถวายพญามังราย พญามังรายเห็นดังนั้นจึงน้อมรับและปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ไว้แทนที่ต้นไม้เตือที่ตายไปและสร้างเจดีย์ไว้ใกล้กัน ในเวลาต่อมาอาณาจักรล้านนาได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า เวียงกุมกามเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่จนล่มสลาย อยู่ใต้ซากดินตะกอนทับถม

วิเคราะห์การแสดงองค์ที่ ๓ โดยแบ่งออกเป็นฉาก ๆ ดังนี้

วิเคราะห์องค์ที่ ๓ : ฉากที่ ๑ พระที่นั่งในพระราชวังเดิม

ในฉากนี้เริ่มด้วยการฉายภาพวิถีทัศนภาพเงา ประกอบเพลงบรรเลงอย่างต่อเนื่อง ฉายภาพใบไม้ค่อย ๆ ร่วงหล่นจนเหลือแค่ลำต้นที่แห้งแล้ง ขณะเดียวกันตัวละครที่รับบทบาทเป็นชาวเมืองเดินผ่านหน้าจอฉายภาพวิถีทัศนภาพเปรียบเสมือนบ้านเมืองเมื่อขาดความเจริญ ประกอบกับแม่น้ำปิงเกิดเปลี่ยนสายความสมบูรณ์กลับกลายเป็นความแห้งแล้ง ชาวบ้านก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้นได้ทยอยอพยพย้ายถิ่นฐานแห่งใหม่ เวียงกุมกามจึงถูกทิ้งร้าง จากนั้นบริเวณพระราชวังเดิมไฟค่อย ๆ สว่างขึ้น มุมด้านหนึ่งจัดเป็นพระแท่นบรรทมในแสงสลัวดูทรมาน ในขณะที่ไฟที่ต้นไม้เตือทางด้านขวาเวทีดับลง ภาพการแสดงสื่อถึงเมื่อผ่านพ้นไปร่างกายย่อมร่วงโรยไปตามกาลเวลา ด้านมุมหนึ่งของเวทีเหล่าบรรดาคู่ถือกิ่งไม้แห้งซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความแห้งแล้งออกมาทำท่าหนึ่ง (pose) ตามตำแหน่งที่ผู้ออกแบบกำหนดไว้ พร้อมกับพูดบทบรรยายว่า

เหมือนคนที่นี่ก็ได้เมื่อใกล้ฝั่ง	ประพาสวังเวียงกุมกามคล้ายสังเสียด
ประทีบบองค์พักผ่อนเพราะอ่อนเพลีย	ราชการหวันแหวดเหี้ย จนเสียแรง

เมื่อจบบทบรรยายไฟสว่างขึ้นที่พระแท่นของพญามังรายในวัย ๗๐ ปี ซึ่งกำลังตื่นจากบรรทม ใกล้เคียง ๆ กัน มีตะลุมปะยาโค พร้อมหมอลวง มหาดเล็ก และนางกำนัลรายรอบคอยปรนนิบัติรับใช้ อย่างใกล้ชิด พญามังรายเกิดนิมิตร้าย ในนิมิตเห็นผีไม้มาตัดรอนว่าทอดทิ้งเข้าไปควรใช้กรรม พญามังรายจึงประสงค์จะไปกราบนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้าและแวงเช่นไหว้ต้นไม้เพื่อสักดีลืทธิ มหาดเล็กจึงกราบทูลให้ทราบว่าเป็นต้นไม้โตไม่ล้มตายไปนานหลายปีแล้ว ในขณะที่พญามังรายกำลังตกพระทัยมาก เสียงระฆังดังกังวานขึ้นทางด้านหนึ่งของเวทิมี่พระภิกษุจากลังกาได้นำหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุมาให้พญามังราย พระองค์จึงน้อมรับไว้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก

ภาพที่ ๕๔ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๕ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๖ : ภาพการแสดงองก์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๗ : ภาพการแสดงองก์ ๓ (ฉากที่ ๑ พระราชวังเดิม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

(๕๔) ฉายวีดิทัศน์ภาพต้นไม้ที่สมบูรณ์ค่อย ๆ แห้งแล้งใบไม้ร่วงหล่น ด้านหน้าจอฉายภาพมีผู้คนทยอยย้ายถิ่นฐานออกจากเวียงกุมกาม

(๕๕) ฉายวีดิทัศน์ภาพเงาของต้นไม้ที่แห้ง ใบไม้ร่วงหล่นจนเหลือแต่ลำต้น

(๕๖) ลูกคู่ออกมาทำท่าหนึ่ง (Pose) พร้อมกับบรรยายเหตุการณ์วันเวลาที่ผ่านไปจนพญามังรายเข้าสู่วัย ๗๐ ปี ไฟสว่างที่ต้นไม้เตี้ยค่อย ๆ ดับลง เป็นสัญลักษณ์ของการล้มตายของต้นไม้ เตือนศักดิ์สิทธิ์

(๕๗) พญามังรายตื่นจากการบรรทมเนื่องจากนิมิตร้าย

วิเคราะห์ห้องที่ ๓ : ฉากที่ ๒ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม

พญามังราย พระนางปยาโค พระภิกษุจากลังกาห้องค์ พร้อมด้วยข้าราชการบริพาร ไปยังสถาน ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ พญามังรายทรงปลูกหน่อต้นพระศรีโพธิ์ไว้แทนต้นไม้เตี้ยที่ตายไป ในการแสดงใช้ ต้นไม้ขนาดเล็กสมมุติเป็นหน่อพระศรีมหาโพธิ์ ใช้วิธีการแสดงลักษณะท่าทางเลียนแบบการปลูกให้ เหมือนจริง ส่วนการสร้างเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ใช้วิธีการให้ลูกคู่พูดบรรยายแทน การแสดงการก่อสร้างที่เหมือนจริง หลังจากนั้นได้เสด็จกลับเมืองเชียงใหม่ เมื่อขบวนมาถึงตรง ทางออกประตูเวียงกุมกาม พญามังรายสั่งให้ขบวนหยุด แล้วหันมองเวียงกุมกามเป็นครั้งสุดท้ายไฟ สลัวลง เสียงเพลงเบาลง แสงไฟจับเฉพาะพญามังรายบนเสลี่ยง พร้อมกับรำพึงรำพัน ดังที่ปรากฏใน บทการแสดงดังนี้

พญามังราย (รำพึง):	ไอ้เมืองหลวง เมืองแรก ที่ข้ารัก	ภัยประจักษ์ อยู่กับตา ใจข้าหมอง
	วัดก้งาม เมืองก้งาม แต่น้ำนอง	ทุกข์ทั้งผอง ทุกข์ไฟร้อฟ้า น้ำบ่าแรง
	กุมกามเอ๋ย เคยชื่น คำคั้นสุข	จะจากแล้ว ไซ้ละทุกข์ ทุกหนแห่ง
	ข้าพ่ายพับ ไซ้พับพ่าย ไซ้โรยแรง	ไม่หาญแข่ง กับสายน้ำ ข้าจำยอม

หลังจากสั่งให้เคลื่อนขบวนออกจากประตูเวียงกุมกามไป ไฟทั่วบริเวณการแสดงหรือลงจนมืดสนิทแล้วที่พื้นหลังทั้งหมดไฟเป็นสีคล้ำหมอง เปรียบเสมือนเวียงกุมกามที่ถูกทิ้งร้าง ในฉากนี้ใช้เทคนิค การจัดองค์ประกอบนักแสดง (composition) ให้เกิดความยิ่งใหญ่และงดงาม รูปแบบการจัดขบวน เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง สร้างให้ดูสมจริงและใกล้เคียงกับวัฒนธรรมในยุคนั้น มากที่สุด ในการแสดงพญามังรายจะเดินทางโดยการประทับบนเสลี่ยง ซึ่งใช้กำลังคนในการแบกหาม เนื่องจากในอดีตยังไม่มีวิทยาการหรือเทคโนโลยีทางด้านยานพาหนะ

ภาพที่ ๕๘ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๕๙ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๖๐ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม)
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๖๑ : ภาพการแสดงองค์ ๓ (ฉากที่ ๒ ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์...ประตูเวียงกุมกาม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

(๕๘) พญามังราย พระนางปยาโค พระภิกษุสงฆ์จากลังกา ทหารและข้าราชการบริพาร เดินทางเพื่อไปปลุกต้นไม้พระศรีมหาโพธิ์

(๕๙) พญามังรายปลุกต้นไม้พระศรีมหาโพธิ์แทนที่ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ที่ตายไป

(๖๐) พญามังรายและพระนางปยาโคเตรียมตัวเสด็จกลับเมืองเชียงใหม่

(๖๑) ก่อนเสด็จกลับพญามังรายรำพึงรำพันถึงเวียงกุมกาม

วิเคราะห์องค์ ๓ : ฉากที่ ๓ เวียงล่ม

ในฉากนี้ใช้ศิลปะจ้อย ซึ่งเป็นการขับร้องหรือขับขานบทกลอนเอกลักษณ์สำคัญของล้านนา ขับร้องพรรณนาถึงอาณาจักรล้านนาได้ถูกข้าศึกพม่าบุกเข้าโจมตีและยึดครอง ดังบทที่ว่า

นักขับและลูกคู่ (เสียง):	ล้านนา เรื่องรุ่งแล้ว	เลื่อนหาย
	ข้าศึกมาม้างหมาย	ข่มเข้า
	เสียดายสุดเสียดาย	ใจปวด เมินเนอ
	เสียจืดเสียเจื่องเจ้า	ขาดเชื้อเมื่อสูญ

โอยหนอ ยามม่านเจ้า	ครองเมือง
เชียงใหม่เคยรุ่งเรือง	มอดไหม้
กุมกามยอมฝัดเคือง	ชมซี ใจเนอ
ฝนช่างฟ้าอ้อมให้	อ้อมน้ำนองตา

เป็นผลให้เมืองเชียงใหม่และเวียงกุมกามเกิดความยำแย้ง ขณะเดียวกันในการแสดงใช้เทคนิคแสงเสียงให้เปรียบเทียบผืนฟ้าคะนอง ชาวเมืองเริ่มหอบข้าวของอพยพออกจากเมือง สู่ถึงเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในฉากต่อไป

ภาพที่ ๖๒ : ภาพการแสดงองก์ ๓ (ฉากที่ ๓ เวียงล่ม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๖๓ : ภาพการแสดงองก์ ๓ (ฉากที่ ๓ เวียงล่ม)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๖๒) ขับร้องแบบล้ามนาบรรยายถึงล้านาถูกข้าศึกกรุกรานและพม่าเข้ายึดครอง
 (๖๓) แสงไฟสลัวลงฝนตก พาร้องขึ้นอย่างหนัก

ภาพรวมบทส่งท้ายหรือปิดเรื่อง

การแสดงช่วงนี้เป็นการคลี่คลายปมปัญหาว่าเพราะเหตุใดเวียงกุมกามจึงเหลือแต่เพียงตำนาน เรื่องราวในช่วงบทส่งท้าย มีดังนี้

เหล่าบรรดานักแสดงถูกผู้ได้ยินเสียงบางสิ่งบางกำลังเคลื่อนเข้ามาใกล้ตัว ประกอบกับเสียงของฝนตกคะนอง พาร้อง ฟ้าแลบ เหล่าบรรดาถูกผู้หันมามองรอบตัวด้วยความตื่นตระหนกตกใจ และกลัวกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ในทันใดนั้นคลื่นน้ำก็โถมซัดพาตัวบรรดาถูกผู้จมหายไป เวียงกุมกามถูกน้ำท่วมครั้งใหญ่จนทำให้กลายเป็นนครใต้พิภพ

วิเคราะห์ช่วงบทส่งท้าย

ในการแสดงช่วงนี้ เริ่มด้วยตัวละครถูกผู้ตื่นตกใจเมื่อได้ยินเสียงอิงอลของน้ำป่าที่ไหลป่าเข้ามา ฝนตกพาร้องอย่างหนัก ประกอบการใช้เทคนิคแสงเสียงให้เกิดความสมจริง ตัวละครสนทนากันกล่าวถึง ในครั้งนี้อาจจะเกิดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย คือ เหตุการณ์การล่มสลายของเวียงกุมกามด้วยเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่เมื่อในอดีต การแสดงในช่วงนี้จะป็นจุดที่ทำให้ผู้ชมทราบว่าตัวละครถูกผู้แท้จริงแล้ว คือ วิญญาณของชาวบ้านที่ตายไปเมื่อครั้งน้ำท่วมครั้งใหญ่ในอดีตกลับมาเล่าตำนานให้ผู้ชมได้รับฟัง และท้ายที่สุดเหตุการณ์ครั้งนั้นได้เกิดขึ้นซ้ำอีกครั้ง เกิดน้ำท่วมถาโถมเข้ามาเต็มบริเวณเวียงกุมกาม ในการแสดงช่วงนี้นอกจากการใช้เทคนิคแสงเสียงในการสร้างฉากน้ำท่วมเวียงแล้วยังมีการใช้เทคนิคการแสดงนาฏศิลป์มาประกอบการแสดง คือ การใช้ผ้าเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดงได้แนวความคิดมาจากการแสดงชุดมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์มาใช้อีกครั้ง ในการแสดงใช้ผ้าสีขาวเย็บติดกันเป็นผืนขนาดใหญ่ให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่แสดง เป็นสัญลักษณ์แทนน้ำที่ท่วมเวียงกุมกาม ผนวกกับการใช้เทคนิคแสงสอดส่องบนผืนผ้าให้เกิดความสมจริง นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการให้นักแสดงจำนวนมากเคลื่อนไหว (movement) อยู่ใต้ผืนผ้าหรือผืนน้ำขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกเสมือนคลื่นน้ำที่ท่วมเวียงกุมกามให้หายไปนในพริบตา เทคนิคการใช้ผ้าเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเทคนิคที่สร้างความยิ่งใหญ่ตระการตาและให้ผู้ชมได้เกิดจินตนาการร่วมไปกับการแสดง

ภาพที่ ๖๔ : ภาพการแสดงช่วงบทส่งท้าย
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๖๕ : ภาพการแสดงช่วงบทส่งท้าย
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

อธิบายภาพที่

- (๖๔) เสียงฮึงอลของน้ำป่า เหล่าลูกคู่มองรอบด้านอย่างตื่นกลัว
- (๖๕) กระแสน้ำพัดกระหน่ำเข้าสู่เวียงกุมกามจนจมอยู่ใต้น้ำ

๔.๑.๒ ลีลาท่าทางนาฏศิลป์

ลีลาท่าทางนาฏศิลป์ นับเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการสื่อสารและถ่ายทอดออกมาทางภาษากายแทนภาษาพูด เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ผู้แสดงต้องการสื่อสารและเกิดสุนทรียภาพขณะรับชมการแสดง ผู้ออกแบบลีลาท่าทางส่วนใหญ่ต้องอาศัยประสบการณ์ และความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ มีความแปลกใหม่ ไม่คัดลอกและไม่ซ้ำกับผลงานของผู้อื่น ใช้การผสมผสานรูปแบบลีลาที่หลากหลาย จนเกิดเป็นลีลาท่าทางในรูปแบบใหม่ที่ น่าสนใจ

ลีลาท่าทางที่ปรากฏในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะ กษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี หรืออาจารย์ดำ ศิลปินผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ได้เป็นผู้ออกแบบลีลาและกำกับการแสดง จากการศึกษาค้นคว้าได้พบว่า ลักษณะลีลาท่าทางมาจากการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่บนพื้นฐานไทยดั้งเดิม สร้างสรรค์ลีลาทางนาฏศิลป์จากหลากหลายวัฒนธรรม สร้างสรรค์ลีลาที่เหมาะสมกับยุคสมัยและความสามารถของนักแสดง สร้างสรรค์ลีลาที่สื่อสารให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนสร้างสรรค์ลีลาให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล^{๔๔}

แนวความคิดหลักของการจัดการแสดงนี้ ทางด้านศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า แนวความคิดภาพรวมใหญ่ คือ การจัดองค์ประกอบ (Composition) ของนักแสดงที่มีจำนวนมากและลูกคู่ (Corus) ซึ่งเป็นนักแสดงสลัษฉาก ประกอบการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม^{๔๕}

เรื่องราวที่น่าเสนอมุ่งประเด็นไปที่ของธรรมชาติน้ำหรือเรื่องราวของน้ำที่เกิดขึ้นกับการสร้างเวียงกุมกามกระทั่งเวียงกุมกามล่มสลาย ดังที่ปรากฏในการแสดงพญามังรายได้เลือกสร้างเมืองหลวงชื่อว่า เวียงกุมกาม บริเวณใกล้แม่น้ำสายใหญ่ เนื่องด้วยเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการเกษตร การคมนาคม และเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจในอาณาจักรล้านนา แต่ไม่นานพญามังรายตัดสินใจย้ายเมืองหลวงไปสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่มีพื้นที่ชัยภูมิที่ดีกว่าเวียงกุมกาม คือ เวียงพิงค์หรือ

^{๔๔} สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน

เชียงใหม่ในปัจจุบัน สาเหตุที่ย้ายเนื่องจากเวียงกุมกามเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำติดแม่น้ำ มักเกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้ง พื้นที่จึงไม่เหมาะกับการขยายเมือง เวลาต่อมาแม้เวียงกุมกามจะไม่ได้เป็นเมืองหลวงแต่ยังเป็นเมืองอาณานิคมที่สำคัญ จนกระทั่งเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่เมื่อครั้งที่อาณาจักรล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ผนวกกับแม่น้ำปิงเปลี่ยนทิศทางไม่ไหลผ่านเวียงกุมกามสภาพเวียงกุมกามจึงกลายเป็นเมืองร้าง จมอยู่ใต้ดินตะกอนกลายเป็นตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา^{๔๖}

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยอาศัยเทคโนโลยีแสงสีและระบบเสียง (Light and Sound) และเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ (Effect) ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเวียงกุมกาม ฉะนั้นแนวความคิดในการออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงครั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้อาศัยความเป็นศิลปินที่มีองค์ความรู้และประสบการณ์ทำงานด้านนาฏศิลป์ระดับประเทศที่มีมาอย่างหลากหลายจนตกผลึกเป็นแนวความคิด คือ การออกแบบนาฏศิลป์ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์อื่นมาจัดแสดงร่วมกับปучชนิยสถาน เพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามอย่างเหมาะสมลงตัว ทั้งความสามารถของนักแสดง บทการแสดง และองค์ประกอบอื่น ๆ โดยไม่ทำลายปучชนิยสถานและการแสดงมุ่งเน้นสื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามเป็นหลัก เกิดเป็นการแสดงที่ทรงคุณค่าให้ประจักษ์แก่สายตาคนและผู้ชมที่เข้าร่วมในการประชุมผู้นำด้านน้ำแห่งเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำและตัวแทนระดับประเทศ แนวความคิดการออกแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่แทรกอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของการแสดง อาทิ การเคลื่อนไหวของนักแสดงบรรดากลูกคู่ (Corus) ที่ทำหน้าที่เป็นนักแสดงสลับฉากออกมาบรรยายต่อเติมเรื่องราวให้มีสีสัน เดิมผู้แสดงเหล่านี้จะออกมาบรรยายเท่านั้นแต่ผู้กำกับได้เพิ่มศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์เข้าไปในตัวละครเหล่านี้ โดยเพิ่มการเคลื่อนไหว (Movement) ที่ผสมผสานทั้งแบบไทยและตะวันตก มีการกำหนดจังหวะช้า - เร็ว (Rhythm) ในการเคลื่อนไหว

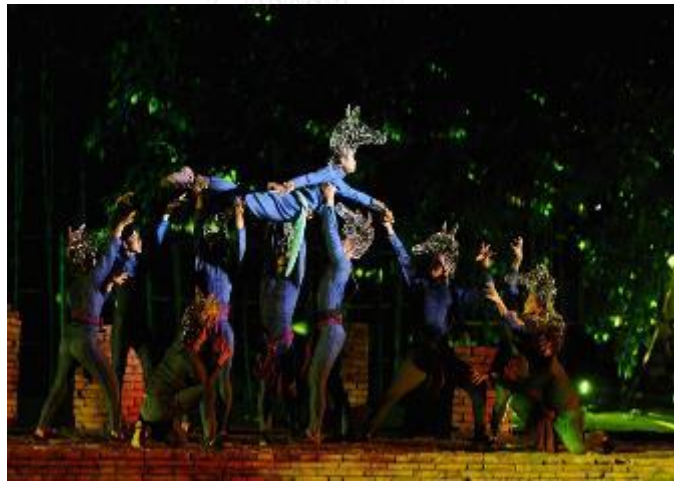
การหยุดนิ่ง (Pose) ซึ่งเป็นเทคนิคละครสมัยใหม่เข้ามาสร้างความน่าสนใจ เป็นการแสดงในลักษณะนี้ผู้กำกับการแสดงได้รับแรงบันดาลใจมาจากดาโบว์วองแบบฝรั่งเศส

^{๔๖} สัมภาษณ์ ธิษณา ดาวเดือน, กรรมการผู้จัดการบริษัทมายแมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗).

การใช้นักแสดงสัญลักษณ์ (Symbolic) คือ นักแสดงจำนวนมากแต่งกายด้วยชุดสีขาว ในมือจะถือกิ่งไม้ที่มีพุ่มดอกอยู่ด้านบน ซึ่งผู้กำกับการแสดงสื่อถึง ขบวนการงอกเมล็ดที่ลอยอยู่บนสายแม่น้ำปิง มีการจัดและเคลื่อนขบวนเป็นแนวยาวเปรียบเสมือนการไหลผ่านของแม่น้ำปิงสายปัจจุบัน

การใช้ผ้าเป็นอุปกรณ์ประกอบฉากเชิงสัญลักษณ์ คือ ในฉากที่น้ำท่วมเวียงกุมกามครั้งใหญ่ จนเวียงกุมกามล่มสลาย ผู้กำกับได้ใช้ผ้าขาวมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนน้ำที่ไหลทะลักเข้ามาผนวกกับการใช้เทคนิคแสงสีเสียงและเทคนิคพิเศษให้ผู้ชมเห็นภาพเสมือนกำลังเกิดอุทกภัยน้ำท่วม จากการศึกษาผู้วิจัยจึงได้ทราบจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ว่าแนวความคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เรื่อง พระมหาชนก ที่ผู้กำกับการแสดงได้ออกแบบไว้ในงานครั้งก่อนหน้านี้ โดยเล็งเห็นว่าสถานที่เอื้อต่อการใช้เทคนิคนี้เพราะเป็นลานกว้างไม่ได้เป็นโรงละครที่จำกัดพื้นที่ซึ่งเป็นมุมมองการแสดงแบบโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post Modern Dance) เป็นการแสดงหลีกเลี่ยงอุดมการณ์ ใช้สถานที่สำหรับแสดงที่ไม่ใช่โรงละคร อาจเป็นสถานที่ที่เป็นลานโล่งหรือสวนสาธารณะมานำเสนอการแสดง^{๔๗}

ภาพที่ ๖๖ : ภาพนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงช่วงนิมิตหรือความฝันของพญามังราย

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธัชชา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

^{๔๗} สัมภาษณ์ นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยได้ถูกนำเสนออย่างชัดเจนในช่วงของฉากความฝันหรือนิมิตของพญามังราย แต่เดิมเมื่อการแสดงในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นลักษณะของการฉายภาพวิดีโอทัศนภาพเงา แต่ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพในครั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรีได้นำภาพวิดีโอเหล่านี้ออกมาแนะนำเสนอในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในความฝันเกี่ยวกับแม่กวางได้พยายามต่อสู้กับฝูงหมาป่า เพื่อปกป้องลูกกวางจนชนะและฝูงหมาป่าหนีไป ใช้เทคนิคลีลาการยืนปลายเท้า การหมุนตัว และการกระโดดของบัลเลต์ซึ่งเป็นนาฏศิลป์ตะวันตกมาใช้แทนลักษณะการเดินของแม่กวาง เรื่องราวเหล่านี้ได้ถูกสร้างสรรค์ให้กลายเป็นการแสดงลีลาทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่งดงาม ผู้ชมชาวต่างชาติสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ง่าย ตลอดจนเป็นการเพิ่มสีสันและความน่าสนใจให้การแสดง

การจัดการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นการเลือกใช้สถานที่แบบโพลิมอเตอร์และนำเสนอโดยใช้นาฏศิลป์เฉพาะที่ (Site Specific Dance Performance) เป็นลักษณะการแสดงเฉพาะที่ ไม่สามารถนำไปแสดงที่อื่นได้ เนื่องด้วยการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่องราวในการแสดงสอดคล้องสัมพันธ์กันกับสถานที่จัดการแสดง ดังเช่นในเนื้อเรื่องมีการกล่าวถึง ต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บริเวณใกล้แม่น้ำปิงสายเก่า ในสถานที่จัดแสดงก็มีต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีความเก่าแก่และอยู่บริเวณใกล้คูน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านหลังมีโบราณสถานที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์เหมาะกับการสื่อสารเนื้อเรื่องในการแสดง จะเห็นว่าสถานที่นี้เอื้อต่อการแสดงเป็นอย่างมาก อีกทั้งการแสดงครั้งนี้มีนักแสดงมากกว่า ๔๐๐ คน การแสดงนี้จึงเป็นการแสดงเฉพาะที่ ไม่สามารถนำไปแสดงที่อื่น ๆ ได้

นอกจากนี้มีการนำศิลปะวัฒนธรรมของไทย ได้แก่ การละเล่นม้าจกคอก การขับขานบทกลอนแบบล้านนาที่เรียกกันว่า “จ้อยค่าว” และการฟ้อนรำแบบพื้นบ้านล้านนา นำมาสอดแทรกในการแสดง โดยผนวกเข้ากับการใช้เทคนิคแสงเสียงสมัยใหม่ ใช้ลีลาการเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงบางช่วงเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ เช่น ในฉากที่พญามังรายเกิดนิมิตในความฝัน เดิมเมื่อครั้งที่มีการแสดงแสงเสียงในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ เป็นเพียงการฉายภาพวิดีโอทัศนประกอบการบรรยายเรื่องราวในความฝัน แต่ในการแสดงครั้งนี้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ปรับให้ภาพนิมิตเหล่านี้ โดยนำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้แสดงหรือนักเต้นเป็นสัญลักษณ์แทนภาพนิมิตในความฝันของพญามังรายพร้อมทั้งจัดวางนักแสดงและองค์ประกอบให้เหมาะสม

๔.๑.๓ นักแสดง

การคัดเลือกนักแสดง เป็นกระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักแสดง เพื่อให้เหมาะสมกับบทบาทของตัวละครในท้องเรื่อง การคัดเลือกนักแสดงเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงเป็นอย่างมาก เพราะการได้นักแสดงที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้ประพันธ์บทและผู้กำกับการแสดง ย่อมทำให้การแสดงถูกนำเสนอและสื่อสารให้ผู้ชมตามเป้าหมายหรือตามแนวความคิดที่กำหนดไว้ สำหรับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร มีขั้นตอนการคัดเลือกนักแสดงเริ่มต้นจากทางบริษัท เจเอสแอล จำกัด นำโดยคุณศิษญา ดาวเดือน ผู้อำนวยการสร้างการแสดง ดำเนินการให้ทีมงานจัดหานักแสดงแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ นักแสดงนำ นักแสดงสมทบ นักแสดงประกอบ และนักแสดงลูกคู่

๑. นักแสดงนำ

ผู้แสดงที่รับบทบาทเป็นตัวละครหลัก (Main Character) มีหน้าที่ดำเนินเรื่องและมีความสำคัญมากในการแสดง ส่วนใหญ่นักแสดงนำเป็นนักแสดงกิตติมศักดิ์ที่ได้รับเชิญจากทางผู้จัดงานเป็นกรณีพิเศษ โดยนักแสดงนำแต่ละคนจำเป็นต้องมีพื้นฐานและมีประสบการณ์ทางด้านการละคร นักแสดงนำในการแสดงครั้งนี้ ประกอบด้วย

ปลอดประสพ สุรัสวดี	รับบทเป็น	พญามังราย
ธงทอง จันทรางศุ	รับบทเป็น	กรมวัง
พรรณศักดิ์ สุขี	รับบทเป็น	พ่อขุนรามคำแหง
วิทวัส ติตรา	รับบทเป็น	พ่อขุนงำเมือง
พรรณนารา พุ่มเจริญ	รับบทเป็น	ตละแม่ปยาโค
ภควัต สุวรรณเปี่ยม	รับบทเป็น	อ้ายฟ้า

ภาพที่ ๖๗ : ภาพนักแสดงนำที่รับบทเป็นพญามังราย(กลาง) พญางำเมือง(ซ้าย)
และพ่อขุนรามคำแหง(ขวา)

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๖๘ : ภาพการแต่งกายนักแสดงนำที่รับบทเป็นตละแม่ปยาโค

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

๒. นักแสดงสมทบ

นักแสดงที่รับบทบาทเป็นตัวละครรองที่อยู่แวดล้อมตัวละครหลัก ซึ่งจะเสริมให้เรื่องราวสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นักแสดงสมทบในการแสดงครั้งนี้ เช่น บรรดาเสนาและทหารส่วนพระองค์ของพญามังราย พระภิกษุสงฆ์จากลังกาที่เข้ามามอบหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์ และพระบรมสารีริกธาตุให้แก่พญามังราย ตัวละครเหล่านี้จะมีบทบาทรวมกันกับตัวละครหลัก ส่วนใหญ่เป็นนักแสดงสมทบ เป็นนักแสดงที่ต้องผ่านการคัดเลือกเพื่อกำหนดตัวผู้แสดง (Casting) กระบวนการจะเริ่มจากทางผู้จัดมอบหมายให้คณาจารย์ แวซอเหาะ จัดหานักแสดงจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นจึงมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจเข้าร่วมแสดงได้เข้ามาทดสอบความสามารถและบทบาทตัวละครโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้กำกับการแสดง หลังจากนั้นจึงดำเนินการฝึกซ้อมนักแสดงแต่ละกลุ่มตามตารางกำหนดการ

ภาพที่ ๖๙ : ภาพนักแสดงสมทบที่รับบทเป็นทหารประจำพระองค์

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๗๐ : ภาพนักแสดงสมทบที่รับบทเป็นทหารประจำพระองค์
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

๓. นักแสดงประกอบ

นักแสดงที่รับบทเป็นตัวละครที่มีบทบาทไม่มาก ใช้แสดงประกอบในฉากเพื่อให้เกิดความสมจริง ในการแสดงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร มีนักแสดงประกอบจำนวนหลายร้อยคน ซึ่งเป็นบุคลากร นักเรียน และนักศึกษาที่มาจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช นักเรียนจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นักเรียนจากสถาบันการแสดง HUG ACADEMY นักเรียนจากโรงเรียนสหมิตรวิทยา และคณะนักแสดงจาก SOUTHERN BREEZE

นักแสดงประกอบ เป็นตัวละครกลุ่มหนึ่งที่ช่วยเสริมให้การแสดงมีความสมบูรณ์แบบทั้งในด้านของบทบาทการแสดงและองค์ประกอบภาพที่ปรากฏต่อสายตาผู้ชม ตัวอย่างนักแสดงประกอบในเรื่อง อาทิตหารของพญามังรายที่ปรากฏเกือบทุกฉากการแสดงเพราะส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของการสร้างบ้านสร้างเมืองและการรบ ชาวบ้านที่เดินไปมาในฉากเพื่อบ่งบอกถึงเรื่องราว เวลา สถานที่ และเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ นางรำในฉากสมโภชเวียงกุมกามเป็นนักแสดงประกอบที่มีบทบาทเพียงเล็กน้อยแต่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การแสดงในฉากเฉลิมฉลอง เกิดความสมจริง ยิ่งใหญ่ตระการตา และดึงดูดสายตาผู้ชมได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ ๗๑ : ภาพนักแสดงประกอบรับบทเป็นสัญลักษณ์แทนสายน้ำปิง
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๗๒ : ภาพนักแสดงประกอบที่รับบทเป็นชาวบ้าน
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๗๓ : ภาพนักแสดงประกอบที่รับบทเป็นทหารที่เข้าบุกตีเมืองทริภุญไชย
ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ภาพที่ ๗๔ : ภาพนักแสดงประกอบรับบทเป็นนางรำในงานเฉลิมฉลองเวียงกุมกาม

ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

๔. นักแสดงลูกคู่

เป็นนักแสดงที่มีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินเรื่องราวของการแสดง คือ นักแสดงที่เรียกว่า ลูกคู่ จัดเป็นตัวละครในเรื่องที่แสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ บรรยายเรื่องราวเป็นตัวเชื่อม และขยายเรื่องราวให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นมีปฏิริยาตอบโต้กับตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ แทนผู้ชม สร้างบรรยากาศของละครให้เกิดความตื่นเต้นในแต่ละฉาก เช่น ความตื่นเต้นในการรอคอยเหตุการณ์ร้ายไฉจะมาถึง คาดการณ์ล่วงหน้า พยากรณ์เหตุร้าย หรือสร้างความคาดหวังไว้ในทางบวก ซึ่งจะทำให้เมื่อโชคชะตาหักมุมกลับกลายเป็นร้ายแรงที่สุด ทั้งยังเป็นตัวละครที่ช่วยเพิ่มสีสันความเคลื่อนไหวและความอลังการที่ประทับใจกับผู้ชม ตลอดจนเป็นตัวละครหรือนักแสดงที่สร้างจังหวะหยุดและเคลื่อนที่เป็นระยะทำให้เรื่องราวและการแสดงบทบาทสำคัญมีจังหวะที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้น ดึงดูดความสนใจผู้ชมให้รู้สึกคล้อยตามไปกับบทการแสดง กระบวนการฝึกซ้อมของนักแสดงลูกคู่จะเริ่มขึ้นหลังคัดเลือกนักแสดงเสร็จสิ้น โดยส่วนใหญ่จะใช้นักแสดงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีพื้นฐานการเต้น การซ้อมจะแบ่งออกเป็น ๓ รอบ รอบแรกจะซ้อมในส่วนของการขับร้องโดยมีการฝึกออกเสียงให้ถูกต้อง เพราะเนื้อเรื่องทั้งหมดเป็นภาษาท้องถิ่นหรือ “คำเมือง” ฝึกพูดแบ่งวรรคแบ่งประโยคให้ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งต้องพูดให้เกิดความพร้อมเพรียงกันในบรรดาหมู่ลูกคู่รอบที่สองฝึกซ้อมในส่วนของการเต้นตามที่ผู้ออกแบบ ทำเดินได้สร้างสรรค์ไว้ในแต่ละฉาก ให้เกิดความชำนาญและพร้อมเพรียงกัน รอบที่สามฝึกซ้อมโดย การนำเอาส่วนของการขับร้องและการเต้น

มารวมกัน เช่น เนื้อร้องท่อนนี้ใช้ทำต้นท่อนนี้ โดยให้นักแสดงต้นให้สัมพันธ์กับเนื้อร้อง และท้องเรื่อง ระยะเวลาในการดำเนินงานฝึกซ้อมประมาณสองสัปดาห์ก่อนวันจริง^{๔๘}

๔.๑.๔ เครื่องแต่งกาย

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาขณะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เครื่องแต่งกาย นับเป็นองค์ประกอบการแสดงที่มีความสำคัญต่อตัวละคร ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ต้องประสานงานกับผู้กำกับการแสดง ผู้ออกแบบฉากเวที และผู้ออกแบบแสงสีเสียง เพื่อให้แนวทางการนำเสนอสอดคล้องประสานกันอย่างลงตัว เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงยุคสมัย แสดงฐานะวรรคตศักดิ์ แสดงฐานะทางสังคม แสดงบุคลิกภาพ ตลอดจนเน้นบทบาทสำคัญของตัวละครบางตัวให้โดดเด่น

เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้ อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ มีหน้าที่หลักในการออกแบบและจัดสร้าง การศึกษาค้นคว้า การสัมภาษณ์ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย และผู้กำกับการแสดง ผสมกับการนำองค์ความรู้มาวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยพบว่า เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ เครื่องแต่งกายที่ยึดแบบแผนดั้งเดิมและเครื่องแต่งกายที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นใหม่

๔.๓.๔.๑ เครื่องแต่งกายที่ยึดแบบแผนดั้งเดิม

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาขณะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เป็นการแสดงที่เน้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ล้านนา ตั้งแต่ยุคสมัยก่อนการสร้างเวียงกุมกามจนกระทั่งเวียงกุมกามล่มสลาย ฉะนั้นเครื่องแต่งกายส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นให้เกิดความสมจริง ถูกต้องตรงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ล้านนา ประยุกต์ได้บ้างตามความเหมาะสม การออกแบบสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายที่ยึดแบบแผนดั้งเดิมจึงต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาทิ หนังสือ ตำรา ภาพถ่าย ภาพจิตรกรรม และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ นอกจากความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ ความสวยงาม ความโดดเด่น และความเหมาะสม มีความสำคัญยิ่งต่อการแสดง เพราะการแสดงแสงเสียงเพื่อเล่าบรรยายประวัติศาสตร์มักจะเน้นความสมจริง แต่สวยงามโดดเด่นกว่าเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างเครื่องแต่งกายของ

^{๔๘} สัมภาษณ์ มนทิรา มะโนรินทร์, นักแสดงประกอบในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ, ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘.

ผู้แสดงและผู้ชม ทางด้านความเหมาะสม เช่น สีของเครื่องแต่งกายจำเป็นต้องคำนึงถึงแสงที่ใช้ในการแสดง สีของตัวละครประกอบไม่ควรโดดเด่นกว่าตัวละครหลัก มีการปรับรูปแบบการแต่งกายให้เหมาะสมตามยุคสมัย คือ ในยุคล้านนาโบราณชาวบ้านผู้หญิงจะไม่สวมเสื้อเปลือยอก บางคนมีเพียงผ้าพันไว้ใต้ทรงอกหรือปิดอก หรือใช้ผ้าคล้องคอปปล่อยชายผ้าไว้ด้านหลังหรือคล้องทิ้งชายไปด้านหลัง หรือใช้หม้อผ้าเฉียงแบบสไบ แต่ในการแสดงปัจจุบันไม่สามารถให้ผู้แสดงแต่งกายแบบนี้ได้

หากพิจารณาจากอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งพญามังราย พ่อขุนรามคำแหง และพ่อขุนงำเมือง กษัตริย์สามพระองค์จะไม่สวมเสื้อ แต่ในการแสดงครั้งนี้มีการประยุกต์ให้ตัวละครสามกษัตริย์สวมเสื้อให้เกิดความเหมาะสมตามยุคสมัย ตัวอย่างรายละเอียดเครื่องแต่งกายของตัวละครมีดังนี้

ภาพที่ ๗๕ : ภาพการแต่งกายของสามกษัตริย์ที่ปรากฏบนอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : บันทึกภาพโดยผู้วิจัย

ภาพที่ ๗๖ : ภาพการแต่งกายของสามกษัตริย์ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

เครื่องแต่งกายได้ปรับให้มีการสวมเสื้อ

ที่มา: ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

วิเคราะห์เครื่องแต่งกายสามกษัตริย์

การแต่งกายตัวละครสามกษัตริย์ อันประกอบด้วย พญามังราย พ่อขุนรามคำแหง และพ่อขุนงำเมือง เป็นลักษณะการแต่งกายที่อยู่ในยุคสมัยเชียงแสน คือ บุรุษผู้สูงศักดิ์ เจ้าเมืองหรือกษัตริย์ในยุคนั้น จะแต่งกายนุ่งผ้าถุงจับจีบลงมาเกือบถึงข้อเท้า ด้านหน้าซ้อนผ้าหลายชั้น รัตชายออกเป็นปลีกทางด้านข้าง คล้ายชายไหวชายแครง สวมเครื่องประดับศีรษะ ใส่ต่างหู กรองคอ สังกวาล กำไลมือ และรัตตันแขนหรือพาทูรัต ซึ่งหากเปรียบเทียบลักษณะการแต่งกายที่ปรากฏบนอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ที่ตั้งอยู่จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพข้างต้นจะเห็นว่าลักษณะการแต่งกายจะคล้ายคลึงกันมาก แตกต่างกันที่ในการแสดงตัวละครสามกษัตริย์จะสวมเสื้อ จากการสัมภาษณ์อาจารย์โกมล พานิชพันธ์ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายจึงทราบว่า ตามแบบแผนเดิมตัวละครจะไม่สวมเสื้อแต่การแสดงครั้งนี้ได้ปรับให้สวมเสื้อ เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของผู้แสดงกิตติมศักดิ์และช่วยให้เกิดความมั่นใจและส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้แสดงให้ดียิ่งขึ้น

วิเคราะห์เครื่องแต่งกายพระนางปยาโค

พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค เป็นธิดาของกษัตริย์แห่งกรุงหงสาวดี การแต่งกายเป็นลักษณะการแต่งกายของหญิงสาวชนชั้นสูงชาวพม่า เมื่อครั้งที่พญามังรายกรีธาทัพเข้าตีกรุงหงสาวดี กษัตริย์แห่งกรุงหงสาวดีเกรงกลัวในพระราชอำนาจจึงถวายตละแม่ปยาโคให้เป็นพระมเหสีของพญามังราย พร้อมด้วยข้าราชการบริพาร ช่างหมู่ต่าง ๆ ติดตามพญามังรายเข้ามาพำนักที่เวียงกุมกาม ในการแสดงครั้งนี้ ตละแม่ปยาโคจะแต่งกายสวมเสื้อแขนยาว

๔.๓.๔.๒ เครื่องแต่งกายที่ออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ เป็นเครื่องแต่งกายที่ได้ออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ เพื่อใช้ประกอบในการแสดงบางช่วงที่ไม่ได้เน้นเนื้อหาทางประวัติศาสตร์หรือเป็นเครื่องแต่งกายของตัวละครสัญลักษณ์ (Symbolic) ตัวอย่างที่ปรากฏในการแสดงครั้งนี้ เช่น

เครื่องแต่งกายของนักแสดงสัญลักษณ์ (Symbolic) ในช่วงแรกหรือช่วงบทเกริ่นนำ เป็นนักแสดงที่เป็นสัญลักษณ์ของสายน้ำปิงที่มีดอกมะเดื่อลอยอยู่บนผิวน้ำ ผู้แสดงจะแต่งกายด้วยเสื้อและกางเกงสีขาว มีผ้าระบายคลุมไหล่ โปกศีระชะด้วยผ้าสีขาว เป็นการแต่งกายที่ถูกออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบท กล่าวคือ เครื่องแต่งกายสีขาวเป็นสัญลักษณ์ของสายน้ำปิงเสื้อและกางเกงออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นมาเพื่อให้สะดวกต่อการสวมใส่ และสะดวกต่อการเคลื่อนไหวของผู้แสดง เนื่องจากผู้แสดงมีจำนวนมาก เคลื่อนไหวโดยใช้พื้นที่การแสดงระยะกว้างและไกลจากสายตาผู้ชม

ภาพที่ ๗๗ : ภาพเครื่องแต่งกายนักแสดงสัญลักษณ์ ช่วงบทเกริ่นนำสายน้ำปิงไหลย้อนกลับ

ที่มา: ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

เครื่องแต่งกายของนักแสดงสัญลักษณ์ (Symbolic) ในช่วงการแสดงองค์ ๒ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในความฝันของพญามังราย คือ แม่กวางต่อสู้เพื่อปกป้องลูกกวางจากหมาป่าธรรมชาติของกวางเมื่อเจอนักล่ามักจะหนีมากกว่าการต่อสู้ ซึ่งตามคำนายของโหราจารย์ในยุคนั้นนับเป็นความฝันที่ดี เดิมในการแสดงแสงเสียง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ ใช้การฉายภาพวีดิทัศน์ประกอบการเล่าบรรยายเหตุการณ์ แต่ในการครั้งนี้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้มีแนวความคิดนำภาพความฝันเหล่านี้เสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ซึ่งในการแสดงครั้งนี้ได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ร่วมแสดงเป็นแม่กวาง แสดงความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาผู้ชม การแต่งกายของผู้แสดงกลุ่มนี้ได้ถูกออกแบบสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับเรื่องราวในความฝันของพญามังราย และคำนึงถึงการเคลื่อนไหวผู้แสดงเป็นหลัก เนื่องจากมีการใช้เทคนิคการขึ้นปลายเท้า การกระโดด และยกตัวแบบบัลเลต์ เป็นผลให้เครื่องแต่งกายมีลักษณะเรียบง่าย เคลื่อนไหวสะดวก สวมเสื้อและกางเกงสีน้ำเงิน ผ้าคาดเอวสีม่วง ใช้วัสดุติดที่มีในท้องถิ่น และไม่มีการใช้เครื่องประดับบนร่างกาย

ภาพที่ ๗๘ : ภาพเครื่องแต่งกายนักแสดงสัญลักษณ์ช่วงความฝันของพญามังราย
นำเสนอรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
ที่มา: ผู้วิจัยดัดแปลงจากวีดิทัศน์

ผู้แสดงกลุ่มนี้จะสวมเครื่องแต่งกายเหมือนกันทุกคน แตกต่างกันที่ศีรษะผู้แสดง แต่ละคนจะสวมศีรษะตามบทบาทตัวละคร เช่น หัวกวาง หัวหมาป่า เป็นต้น ซึ่งวัสดุที่ใช้เป็นลักษณะของเส้นอะลูมิเนียมดัดขึ้นรูป จากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ทำให้ทราบปัญหาของเครื่องแต่งกายในชุดนี้ คือ การใช้อุปกรณ์ประดับศีรษะในลักษณะนี้เป็นอุปสรรคต่อการเดินและการเคลื่อนไหวเป็นอย่างมาก อีกทั้งรูปแบบและโครงสร้างของเครื่องแต่งกายเหมือนกันทุกคน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในบทบาทของตัวละครแต่ละตัว

จากตัวอย่างเครื่องแต่งกายที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ข้างต้น แม้จะเป็นการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาในรูปแบบใหม่ มิได้ยึดจารีตการแต่งกายแบบดั้งเดิม แต่ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ออกแบบสร้างสรรค์ยังคงความเป็นล้านนา สังเกตได้จากวัสดุที่ใช้จัดทำยังคงเป็นผ้าฝ้าย การใช้การโพกศีรษะ และโครงสร้างหรือแบบชุดมีความเป็นล้านนาในยุคนั้นแทรกอยู่ตามจุดต่าง ๆ

ภาพที่ ๗๙ : ภาพเบื้องหลังการแต่งกายนักแสดงนำ (ปลอดประสพ สุรัสวดี)
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณฉนิษฐา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

๔.๑.๕ ดนตรีประกอบ

ดนตรีประกอบ คือ ดนตรีที่ประกอบการแสดงในฉากหรือช่วงต่าง ๆ ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้เป็นลักษณะดนตรีร่วมสมัยที่ผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและดนตรีไทยอย่างกลมกลืน รูปแบบของดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เป็นการบรรเลงดนตรีสดประกอบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ โดยไม่มีบันทึกเสียงไว้ล่วงหน้า ทำให้นักร้องและนักดนตรีทุกคนจึงต้องอาศัยการฝึกซ้อมการแสดงในแต่ละช่วงเป็นอย่างดี เพื่อให้การแสดงราบรื่นไม่เกิดปัญหาขณะทำการแสดง

ด้านวงดนตรีตะวันตก ขับร้องและบรรเลงโดยวงทิพย์ออเคสตรา (TIP Orchestra) จังหวัดเชียงใหม่ และอาจารย์ชัยศักดิ์ เมขลา รับหน้าที่เป็นผู้ควบคุมวงออเคสตรา (Conductor) ซึ่งรูปแบบการแสดงครั้งนี้ เป็นลักษณะการนำวงออเคสตรามาบรรเลงบทเพลงไทยที่บรรจู่ไว้ในบทการแสดง เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ทางบริษัทเจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด ซึ่งนำโดยคุณธัชญา ดาวเดือน ผู้อำนวยการแสดงหลัก ได้ประสงค์ให้ใช้บทเพลงที่มีโครงสร้างเดิมจากการแสดงแสงเสียง เรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม เมื่อครั้งที่จัดแสดงขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ซึ่งมีการปรับบทเพลงเก่าและประพันธ์บทร้องใหม่ขึ้นมาเพิ่ม เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง อาจารย์บุณยศพร วรอุไร อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มากำกับดูแลทางด้านดนตรีวงออเคสตรา พร้อมกับบรรเลงดนตรีประกอบหลายลักษณะ ได้แก่ บทเพลงโหมโรง (overture) เป็นบทเพลงสำหรับเปิดฉากเพื่อสร้างบรรยากาศ ดนตรีประกอบฉาก ดนตรีเพื่อเสริมอารมณ์ให้กับการแสดง เช่น ความตื่นเต้นในการต่อสู้ความลึกซึ้งของสิ่งมหัศจรรย์ต่าง ๆ ในท้องเรื่อง หรือความสะเทือนอารมณ์ของตัวละคร ดนตรีประกอบนาฏกรรม และบรรเลงประกอบการเล่าเรื่องของบรรดาตัวละครลูกคู่

นอกจากนี้คุณธัชญา ดาวเดือน ได้ประพันธ์บทเพลงใหม่ที่ใช้ประกอบการแสดงเพิ่มขึ้นอีก ๒ บทเพลง แต่ไม่มีชื่อเพลงบรรจู่ไว้^{๔๙} ได้แก่

^{๔๙} สัมภาษณ์ ธัชญา ดาวเดือน, กรรมการผู้จัดการบริษัทมายแมทเทอร์ส จำกัด, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

เพลงที่ ๑

กุมกามพรั่งพร้อม	ไพร่พล
ดินดีมีพืชผล	อิมสำราญ
ฟ้าพรำฉ่ำสายฝน	น้ำปิงเต็มฝั่ง
สุขดังแดนวิมาน	บันาน
วันวานพันผ่านบ่ทันข้ามปี	
สุขที่มีมากมาย กลับละลายลอยหาย เลือนไปในสายแม่ปิง	

น้ำปิงหลาก ทะลั้ลั่น จนทันฝั่ง	ฝายพัง ฝั่งหาย ทรายทับถม
จะห้ามฟ้า ห้ามฝน หรือห้ามลม	ห้ามบ่สม ใจหมาย ได้สักครั้ง
ศึกใหญ่ ศึกหลวง ทะลวงล้ำ	แต่กับฟ้า กับน้ำ กลับสิ้นหวัง
ชนะศึก ชนะได้ ใช้กำลัง	แพ้พลัง ยิ่งใหญ่ ไหลท่วมเวียง
หรือมีที่ แห่งใหม่ ยิ่งใหญ่กว่า	เขตป่า เชียงดอย ไกลดงหนา
ตะวันตก สูงเด่น เห็นกับตา	ตะวันออก สายธารา แม่ระมิงค์

เพลงที่ ๒

โอ้เมืองหลวง เมืองแรก ที่ซำรัก	ภัยประจักษ์ อยู่กับตา ใจข้าหมอง
วัดก้งาม เมืองก้งาม แต่นั่นอง	ทุกข์ทั้งผอง ทุกข์ไพร่ฟ้า น้ำบ่าแรง
กุมกามเอ๋ย เคยชื่น คำคืนสุข	จะจากแล้ว ไร้ละทุกข์ ทุกหนแห่ง
ข้าพ่ายพับ ไร้พ่ายพ่าย ไร้โรยแรง	ไม่หาญแข่ง กับสายน้ำ ข้าจำยอม

ทางด้านวงดนตรีพื้นบ้านล้านนา ขับร้องและบรรเลงโดยวงลายเมือง ซึ่งเป็นวงดนตรีพื้นบ้านล้านนาชื่อดังของจังหวัดเชียงใหม่ ดนตรีพื้นบ้านล้านนาจะมีการนำมาใช้บรรเลงประกอบในช่วงการขับขานบทกลอนแบบล้านนาที่เรียกกันว่า “จ้อยค่าว” ซึ่งขับขานโดยอาจารย์วิลักษณ์ ศรีป่าซาง เป็นวงสะล้อซอซึง นอกจากนี้ยังใช้บรรเลงสร้างบรรยากาศในฉากที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมล้านนา เช่น ฉากชาวลัวะกำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้เพื่อศักดิ์สิทธิ์ ใช้บรรเลงประกอบการฟ้อนรำในฉากการเฉลิมฉลองเวียงกุมกาม และใช้บรรเลงประกอบการบรรยายเหตุการณ์ของตัวละครลูกคู่ เป็นต้น

ทางด้านวงดนตรีไทย มีการใช้วงดนตรีปี่พาทย์มอญเข้าร่วมบรรเลงประกอบการแสดง ในช่วงของฉากเกี่ยวกับการออกศึกสงคราม เช่น ในฉากตีเมืองหริภุญไชยและช่วงที่พญามังราย ประสงค์จะยกทัพเข้าตีกรุงหงสาวดี นอกจากนี้ยังใช้วงดนตรีปี่พาทย์มอญในการบรรเลงประกอบฉากที่พญามังรายยกทัพกลับเข้าเวียงกุมกามพร้อมกับตละแม่ปยาโค และข้าราชการบริพาร ช่างหมู่ต่าง ๆ ที่พระเจ้ากรุงหงสาวดีมอบให้เป็นเครื่องราชบรรณาการ ดนตรีที่บรรเลงช่วงนี้จะออกสำเนียงพม่าเพื่อให้เหมาะสมกับบรรยายกาศขบวนแห่งของตละแม่ปยาโค สะท้อนถึงวัฒนธรรมพม่าที่เข้ามาสู่อาณาจักรเวียงกุมกาม

ภาพที่ ๘๐ : ภาพเบื้องหลังการฝึกซ้อมดนตรีประกอบการแสดง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

องค์ประกอบทางด้านดนตรี นับเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดมิได้ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้การแสดงเกิดความสมบูรณ์แบบ ผู้ชมสามารถจินตนาการและเกิดอารมณ์คล้อยตามกับการแสดง

๔.๑.๖ ฉากเวที

ฉากเวทีในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร บริษัท มายมาร์เกตติ้ง จำกัด เป็นผู้ออกแบบและจัดสร้างทั้งหมด เป็นลักษณะรูปแบบของฉากที่ใช้สถานที่จริงเป็นหลัก คือ โบราณสถานวัดอู่ค่างซึ่งเป็นวัดร้างแห่งหนึ่งในเวียงกุมกาม ใช้เป็นฉากหลักในการดำเนินเรื่องราว ทั้งองค์พระเจดีย์ที่คงความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก ซากกำแพงวัด วิหารซึ่งหลงเหลือแต่เสาอิฐที่ตั้งเรียงรายบริเวณข้างเจดีย์ คุน้ำที่ไหลผ่านโบราณสถาน และต้นไม้ขนาดใหญ่สามารถใช้เป็นฉากประกอบการแสดงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความสอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และบทการแสดง ยกตัวอย่างเช่น องค์พระเจดีย์ใช้ประกอบฉากตีเมืองทริภุญไชยฉากสถาปนาเวียงกุมกาม และฉากเวียงกุมกากล่มสลาย เป็นต้น ต้นไม้ใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณสถานที่แสดงใช้ประกอบฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ คุน้ำเป็นสัญลักษณ์แทนสายน้ำปิง

นอกจากนี้มีการสร้างฉากผ้าขาวเป็นพื้นหลังลักษณะคล้ายจอขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการฉายภาพวิดีโอประกอบการแสดงในบางช่วง หากพิจารณาลักษณะของฉากที่กล่าวข้างต้น เป็นฉากที่ไม่สามารถเคลื่อนย้าย ฉากได้มีการจัดเตรียมและติดตั้งไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยแบ่งพื้นที่การแสดงออกเป็นส่วน ๆ อาศัยเทคนิคทางด้านแสงเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนฉาก

ฉากที่ใช้ในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใครซึ่งผู้วิจัยอ้างอิงจากบทการแสดง ประกอบด้วย ฉากต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ฉากตีทริภุญไชย ฉากพระราชวังและฉลองเวียง ฉากประตูเวียงกุมกาม ฉากสามกะษัตริย์ ฉากพระที่นั่งในพระราชวังเดิม และฉากเวียงลุ่ม บางฉากมีการใช้ซ้ำตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่อง ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากโดยแบ่งตามหน้าที่ของฉาก ได้แก่ ฉากบ่งบอกสถานที่ ฉากบ่งบอกยุคสมัย ฉากสร้างบรรยากาศ ฉากที่นำเสนอการแสดงตามวัตถุประสงค์และรูปแบบของการแสดง

ฉากบ่งบอกสถานที่ เป็นฉากที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเหตุการณ์ที่ละครกำลังดำเนินอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ในฉากต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์มีชาวบ้านบางกลุ่มประกอบพิธีกรรมบูชาต้นไม้เตี้ย ค้าขาย หาบน้ำ มีการเล่นกันตามวิถีชีวิต อนุমানได้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นบริเวณชุมชนชาวลัวะอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำปิง เพราะในฉากชาวลัวะแสดงวิถีชีวิตที่พึ่งพิงสายน้ำ เช่น ชาวลัวะใช้การเดินทางหรือคมนาคมทางเรือ แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เพราะชาวลัวะอยู่กันอย่างสงบสุข เป็นต้น

ฉากบ่งบอกยุคสมัย เป็นฉากที่สามารถสะท้อนถึงยุคสมัยที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น เช่น ใช้เครื่องประกอบฉากเป็นของใช้โบราณ แสดงลักษณะสำคัญของยุคใดยุคหนึ่ง ผนวกกับการแต่งกาย และภาษาที่ตัวละครใช้สอดคล้องกันแสดงความเป็นยุคสมัย อนุมานได้ว่าเหตุการณ์นี้กำลังเกิดขึ้นในยุคสมัยหนึ่งซึ่งไม่ใช่ยุคสมัยปัจจุบัน ฉากในการแสดงครั้งนี้บ่งบอกถึงยุคสมัยก่อนการสร้างเมือง เชียงใหม่เป็นเมืองหลวง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ฉากสร้างบรรยากาศ เป็นฉากที่สร้างบรรยากาศในท้องเรื่องหรือเหตุการณ์ให้เกิดความสมจริง ทำให้นักแสดงและผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง เช่น ในฉากฉลองเวียงกุมกามมีการสร้างฉากและจัดองค์ประกอบอย่างยิ่งใหญ่ ใช้พื้นที่บริเวณกว้าง และอาศัยเทคนิคแสงสีเสียงและเทคนิคพิเศษ สร้างบรรยากาศการเฉลิมฉลองเวียงกุมกามอย่างยิ่งใหญ่ตระการตา แสดงถึงความเจริญสูงสุดของเวียงกุมกามในช่วงระยะเวลานั้น ในฉากที่พญามังรายย้ายเมืองไปสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เมืองเชียงใหม่ ประจวบเหมาะเป็นช่วงเวลาที่แม่น้ำปิงเปลี่ยนสายไม่ไหลผ่าน มีการฉายวิดีโอค้นพบฉากผ้าขาวเป็นภาพต้นไม้ที่ใบร่วงหล่นเหลือแต่ลำต้น ผู้คนอพยพออกจากเมือง สร้างบรรยากาศจากเมืองที่เคยอุดมสมบูรณ์กลายเป็นแห้งแล้ง เป็นต้น

ฉากนำเสนอการแสดงตามวัตถุประสงค์และรูปแบบของการแสดง เป็นฉากที่ช่วยให้การแสดงนำเสนอตรงตามวัตถุประสงค์ เช่น ลักษณะของการแสดงครั้งนี้ เป็นการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ มีการนำนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเข้ามาประกอบการเล่าเรื่องราว ซึ่งในการแสดงนาฏศิลป์จำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการเคลื่อนไหวร่างกาย ลักษณะฉากเวทีควรมีพื้นที่ว่างให้สามารถเต้นรำและเคลื่อนไหวได้อย่างสะดวก ผู้แสดงจึงจะสามารถแสดงทักษะความสามารถได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งเป็นการสร้างจุดสนใจให้กับผู้ชม

๔.๑.๗ อุปกรณ์ประกอบการแสดง

อุปกรณ์ประกอบการแสดงในการแสดงครั้งนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอาจารย์นคร พงษ์น้อย โดยได้แนวความคิดจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ในการนำอุปกรณ์มาใช้ประกอบการแสดงในฉากต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ตามเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อาทิ ฉากริมแม่น้ำปิง มีการสัจจรและการประกอบอาชีพค้าขายริมแม่น้ำ ฉากฝนตกเกิดน้ำหลากเข้าท่วมเวียงกุมกาม มีการใช้แพเป็นสัญลักษณ์ของน้ำท่วม นักแสดงอีกกลุ่มหนึ่งยืนอยู่บนแพ ส่วนนักแสดงกลุ่มหนึ่งแบกหามแพและเคลื่อนไหวไปตามเส้นทางของแม่น้ำ อุปกรณ์ประกอบการแสดงแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะของการใช้สอย ได้แก่

ประเภทอาวุธ ในการแสดงมีฉากของการต่อสู้ อาวุธจึงเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ใช้ประกอบ การแสดงในฉากบุกตีเมืองทริภุญไชยและอาวุธที่ทหารใช้ติดตัวไว้ ส่วนใหญ่อาวุธทำมาจาก วัสดุที่เลียนแบบของจริง เช่น ดาบที่ใช้ในการแสดงจะมีน้ำหนักเบากว่าปกติและไม่มีคมคม ให้ ความสะดวกและปลอดภัยกับนักแสดง การใช้อุปกรณ์ประเภทนี้จึงจำเป็นต้องฝึกฝนและซ้อมคิวง การแสดงเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดหรืออันตรายขณะที่ฝึกซ้อมและแสดงจริง

ประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่เป็นของจริง ใกล้เคียง หรือเลียนแบบจากของจริง เช่น เรือ จอบ เสียม ตะกร้า โคมไฟ เสลี่ยงหาม เครื่องสูง ต่าง ๆ เป็นต้น

ประเภทเครื่องดนตรี เป็นเครื่องดนตรีที่นักแสดงเล่นได้จริง เพราะต้องมีเสียงดนตรี ชนิดนั้น ๆ ในการแสดงด้วย เช่น ในฉากการเฉลิมฉลองเวียงกุมกาม จะมีช่างพ้องจำนวนมากออกมา ร่ายรำในงาน พร้อมทั้งมีคนตีกลองสะบัดชัยประกอบการสถาปนาเมือง และเป่าแตรสังข์ในการแสดง

ประเภทอุปกรณ์ใช้ในเชิงสัญลักษณ์ เช่น นักแสดงลูกคู่ถือก้านใบตองเป็น สัญลักษณ์แทนร่มหรือเครื่องกำบังฝน อนุমানได้ว่าฝนกำลังจะตก นักแสดงลูกคู่ถือกิ่งไม้แห้งเป็น สัญลักษณ์แทนความแห้งแล้งและฝนไม่ตกตามฤดูกาล นักแสดงสัญลักษณ์ในช่วงแรกของการแสดงถือ ดอกไม้สีขาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสายน้ำปิงมีดอกไม้เต๋อผ่านอยู่บนผิวน้ำ และการใช้อุปกรณ์ที่สร้าง ความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชมเป็นอย่างมาก คือ การใช้ผ้าเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำที่ไหลเข้ามาท่วมเวียง กุมกาม มีการเคลื่อนไหวได้ผ้าเพื่อให้เกิดภาพคลื่นน้ำ ความรุนแรงของสายน้ำที่หลากเข้ามาท่วมเวียง กุมกามจนล่มสลาย เป็นต้น

นอกจากนี้ มีการใช้สิ่งมีชีวิตประกอบฉากการแสดง คือ ช้าง เป็นพาหนะของ พญามังรายในการเดินทาง เพื่อสร้างความสมจริงในการแสดง แต่กระนั้นการใช้สิ่งมีชีวิตเข้าร่วมใน การแสดงย่อมยากต่อการควบคุม เนื่องจากสิ่งมีชีวิตอาจตื่นตกใจต่อผู้คนจำนวนมาก แสง เสียง หรือ เทคนิคพิเศษต่าง ๆ ฉะนั้นการใช้สิ่งมีชีวิตเข้าร่วมในการแสดงนั้น จำเป็นต้องผ่านการฝึกฝนเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคระหว่างทำการแสดง

ภาพที่ ๘๑ : ภาพข้างจริงนำมาประกอบการแสดง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

๔.๑.๘ แสง เสียงและเทคนิคพิเศษ

แสง เสียงและเทคนิคพิเศษ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จเป็นอย่างมากของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เพราะแสงที่ปรากฏช่วยให้สายตามองเห็นสิ่งต่าง ๆ บนเวทีการแสดง ช่วยสร้างบรรยากาศในการแสดงให้เกิดความสมจริง เสริมอารมณ์ความรู้สึก ช่วยสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยในการสร้างจินตนาการให้กับผู้ชมรู้สึกคล้อยตามไปกับการแสดง การใช้แสง เสียงและเทคนิคพิเศษประกอบด้วย

๑. การใช้แสงเน้นตัวละครและเหตุการณ์สำคัญ เช่น ใช้แสงไฟติดตาม (Follow spot) เพื่อฉายแสงเน้นย้ำความโดดเด่น เนื่องด้วยพื้นที่ในการแสดงครั้งนี้ เป็นลักษณะลานโล่งแจ้งบริเวณโบราณสถาน ฉะนั้นฉากจึงถูกติดตั้งไว้อย่างถาวรไม่สามารถย้ายได้ ทำให้พื้นที่ในการแสดงจึงถูกแบ่งออกเป็นส่วน ๆ อาศัยเทคนิคทางด้านแสงต่าง ๆ ช่วยในการดึงความสนใจผู้ชมให้ไป ณ จุดใดจุดหนึ่งและจำกัดพื้นที่สำหรับการแสดง

๒. การใช้แสงในการสร้างบรรยากาศ เช่น ในฉากชุมชนชาวลัวะกำลังประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบูชาต้นไม้เตี้ยศักดิ์สิทธิ์ ใช้เทคนิคแสงสลัวเพื่อจำลองบรรยากาศชุมชนโบราณที่อาศัยแสงสว่างจากตะเกียงและแสงสว่างจากดวงจันทร์

๓. การใช้แสงเชิงสัญลักษณ์ เช่น ในฉากตีเมืองทริภุญไชยใช้แสงสีแดงสาดส่องทั่วบริเวณเปรียบเสมือนเปลวไฟที่กำลังเผาไหม้ทำลายเมืองทริภุญไชย

๔. การใช้แสงและเงาที่เรียกว่า ภาพซิลูเอ็ท (Silhouette) และบรรยายเรื่องราวให้ชัดเจนขณะแสดงให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

๕. การใช้เทคนิคพิเศษ (Effect) สร้างความน่าสนใจความสมจริง และความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชม เช่น เครื่องสร้างหมอกควัน ม่านดาว เสียงฝนตก ฟังร้อง ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า เป็นต้น

๔.๑.๙ การแต่งหน้าทำผม

การแต่งหน้าทำผมในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาขณะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคุณมนตรี วัดละเอียด ศิลปะการแต่งหน้าทำผมนอกจากฝีมือในการแต่งเติมสีสันบนใบหน้าให้เกิดความงดงามแล้ว ประสบการณ์และความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของการแต่งหน้าทำผมก็มีความสำคัญยิ่งต่อการแสดง สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ในแต่ละยุคสมัยของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะการแต่งหน้าและทำผมแตกต่างกันออกไปด้วยปัจจัยหลายประการ อาทิ ค่านิยม วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น การแต่งหน้าของตัวละครในการแสดงครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การแต่งหน้าปกติและการแต่งหน้าแบบพิเศษ ดังนี้

การแต่งหน้าสมัยนิยม เป็นการแต่งหน้าที่เน้นความเป็นธรรมชาติของใบหน้าตามยุคสมัย แต่จะมีความชัดเจนมากกว่าการแต่งหน้าในชีวิตประจำวัน เนื่องจากในการแสดงมีองค์ประกอบทางด้านแสงเข้ามามีบทบาทสำคัญ การแต่งหน้าจึงต้องมีความกลมกลืนกับแสง ไม่ต้งน้อยหรือแต่งมากเกินไป อาศัยเทคนิคเน้นหรือพรางส่วนต่าง ๆ ของใบหน้าในการแสดงให้เหมาะสมกับบทบาทและบุคลิกของตัวละคร ส่วนใหญ่ตัวละครจะแต่งหน้าแบบปกติเกือบทุกตัว ยกเว้นแต่ตัวละครลูกคู่และตัวละครสัญลักษณ์ในช่วงความฝันของพญามังราย

ภาพที่ ๘๒ : ภาพเบื้องหลังการแต่งหน้านักแสดงสมัยนิยม

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธัชญา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

การแต่งหน้าแบบพิเศษ เป็นลักษณะการแต่งหน้าคล้ายคลึงกับการแต่งหน้าโขนในพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์การแต่งหน้าของคุณมนตรี วัดละเอียด คือ การแต่งหน้าที่มีเค้าโครงมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย การวาดคิ้วในลักษณะเส้นโค้งโค้ง การเขียนเส้นตาสองชั้น การเขียนขอบตาบนและขอบตาล่าง การแต่งหน้าแบบพิเศษนี้ใช้แต่งหน้าให้กับนักแสดงลูกคู่ เนื่องจากเป็นตัวละครที่ถูกสร้างมาในฐานะของวิญญาณที่ล่องลับไปเมื่อครั้งที่เกิดอุทกภัยน้ำท่วมเวียงกุมกาม วิญญาณเหล่านี้ได้กลับมาเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับเวียงกุมกามอีกครั้ง ส่วนนักแสดงอีกกลุ่มที่แต่งหน้าแบบพิเศษนี้ คือ นักแสดงสัญลักษณ์ในช่วงความฝันเป็นเรื่องราวของแม่กวางที่ปกป้องลูกจากฝูงหมาป่า นำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

ภาพที่ ๘๓ : การแต่งหน้าหน้าโขนในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
 ที่มา : มนตรี วัดละเียด, สมุดภาพการแต่งหน้าโขนตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐)

ภาพที่ ๘๔ : ภาพตัวอย่างการแต่งหน้าของนักแสดงลูกคู่แบบพิเศษ
 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากอาจารย์ปิติสันต์ มุกดาสกุลภิบาล

การทำผม เป็นทรงผมที่ยึดตามแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวละครแต่ละบทบาท เพื่อสะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในยุคนั้น เรื่องราวในการแสดงครั้งนี้เกิดขึ้นในดินแดนล้านนาที่ผู้ชายนิยมมวยผมกลางศีรษะและโพกผ้า ส่วนผู้ชายชนชั้นสูงหรือกษัตริย์มักสวมใส่เครื่องประดับศีรษะ ผู้หญิงล้านนานิยมมวยผมกลางศีรษะประดับด้วยดอกไม้และเครื่องเงินเล็กน้อย ธรรมเนียมวิธีเรียบง่ายในการทำไม่ยุ่งยากซับซ้อน ฉะนั้นขั้นตอนการทำผมจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสดง ส่วนใหญ่นักแสดงแต่ละคนสามารถทำได้ด้วยตนเอง

๔.๒ วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง

บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ร่ายล้อมเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง บริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงประกอบด้วย สังคมและวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ การศึกษา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง ประชากร และศิลปะแขนงต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ที่ได้ ดังนี้

๔.๒.๑ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

บริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของเนื้อหาการแสดงสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ อาทิต

การแสดงสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนล้านนาโบราณ ดังปรากฏในการแสดง คือ ชุมชนโบราณนิยมสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นยุคที่วิทยาการทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่กำเนิดขึ้น ชาวบ้านลัวะยังใช้แสงสว่างจากดวงจันทร์และโคมไฟ การรับประทานอาหารแบบขันโตกนั่งพื้น ใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าพญามังรายเดินจากทางเข้ามาบริเวณลานพิธีกรรมของชาวลัวะด้วยเรือ การแสดงฉากนี้มีการแทรกการเล่นโบราณของชาวลัวะที่เรียกว่า ฟ้อนม้าจกคอก ซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงกับการเล่นลาวกระทบไม้ของภาคกลางในปัจจุบัน สันนิษฐานกันว่าได้รับอิทธิพลมาจากการเล่นของชาวลัวะ

การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมการส่งเครื่องราชบรรณาการตามโบราณราชประเพณี ซึ่งกษัตริย์หรือผู้ปกครองหรือเจ้าเมืองประเทศราช จะจัดส่งไปถวายแด่พระมหากษัตริย์อีกเมืองหนึ่ง เพื่อแสดงไมตรีต่อกัน หรือเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์แห่งแผ่นดินแม่ เหตุการณ์ดังที่ปรากฏในการแสดงคือ พญามังรายได้ยกทัพเข้าบุกตีกรุงหงสาวดี แต่กษัตริย์แห่งกรุงหงสาวดียอมสวามิภักดิ์ต่อมังรายโดยได้ถวายพระราชธิดานามว่า ตละแม่ปยาโคหรือพระนางปยาโค พร้อมทั้งเครื่องราชบรรณาการอีกมากมาย

การแสดงมุ่งเน้นการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเวียงกุมกามตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งอาณาจักร ยุครุ่งเรือง และการล่มสลาย นอกจากเรื่องราวที่สะท้อนประวัติศาสตร์ทางด้านองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ ได้มีการออกแบบสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับยุคสมัยทั้งบทบาทแสดงที่มีการใช้ภาษาล้านนา การแต่งกายของตัวละคร ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากที่ถูกออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาให้มีความใกล้เคียงกับศิลปะในยุคนั้น

๔.๒.๒ บริบททางศาสนาและความเชื่อ

บริบททางด้านศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาชนกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของการแสดงสะท้อนถึงแนวความเชื่อของชุมชนลัวะ ซึ่งเป็นชุมชนโบราณที่อาศัยบริเวณพื้นที่อาณาจักรเวียงกุมกาม มีแนวความเชื่อที่มีมาก่อนพุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแผ่ในพื้นที่ดินแดนแถบนี้ เป็นลักษณะของความเชื่อถืออำนาจเหนือธรรมชาติ เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ มีวิญญาณสิ่งสถิตย์อยู่ วิญญาณเหล่านี้จะคอยดลบันดาลให้การคุ้มครองมนุษย์ มีทั้งให้คุณหรือโทษ เรื่องราวที่ปรากฏในการแสดงกล่าวถึง ก่อนที่พญามังรายจะมาสร้างเวียงกุมกาม ชุมชนที่อาศัยพื้นที่บริเวณนั้นนับถือตันไม้เตือศักดิ์สิทธิ์^{๕๐} หรือแม้แต่พญามังราย กษัตริย์ผู้ปกครอง เวียงกุมกามมีความเชื่อในตันไม้เตือตันไม้เช่นกัน กระทั่งต่อมาตันไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ได้ล้มตายลงไป พญามังรายได้รับหน่อตันพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุจากพระภิกษุสงฆ์ที่ได้มาจากลังกา พญามังรายจึงนำหน่อตันพระศรีมหาโพธิ์ไปปลูกแทนตันไม้เตือศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการรับพุทธศาสนาเข้ามาจากลังกาและเป็นจุดเริ่มต้นยุคแห่งความเฟื่องฟูของศาสนาพุทธในดินแดนล้านนาช่วงระยะเวลานั้น

^{๕๐} คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์สำนักนายกรัฐมนตรี, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่จากตอนฉบับโบราณอักษรไทยยวน, หน้า ๒๐-๒๑.

นอกจากนี้ยังสะท้อนความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตย์อยู่โบราณสถาน ก่อนจัดทำการแสดง
เหล่าบรรดาผู้จัดและนักแสดงทุกคนได้ร่วมกันจัดทำพิธีบวงสรวงขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ สถานที่จัด
แสดง เพื่อให้เกิดความศุริมงคลและการแสดงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ภาพที่ ๘๕ : ภาพพิธีบวงสรวงบูชาเทวดาเทพศักดิ์สิทธิ์ที่วัดอู่ค่าง เวียงกุมกาม อ.สารภี จ.เชียงใหม่
เพื่อขอใช้พื้นที่ในการจัดงานเลี้ยงรับรอง

ที่มา : <http://www.manager.co.th>, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๗.

๔.๒.๓ บริบททางการศึกษา

บริบททางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใครในแง่ของ การเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษา หลากหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภาษา เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ เป็นต้น ทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและพัฒนาการของการก่อตั้งอาณาจักรล้านนา ในขณะที่เดียวกันยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในอดีตที่ส่งผลให้พื้นที่บริเวณเวียงกุมกามถูกน้ำท่วมครั้งใหญ่จนกลายเป็นเมืองโบราณใต้พิภพ สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนโบราณ ความเชื่อความศรัทธาที่พัฒนาไปสู่การนับถือพุทธ ศาสนาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมถึงการรับและถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างอาณาจักรล้านนา และอาณาจักรข้างเคียง โดยสอดแทรกสิ่งเหล่านี้เข้ากับการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เป็นลักษณะของการศึกษานอกตำราเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงทุกคน อาทิ ผู้จัด ผู้แสดง ผู้ชมชาวไทยและชาวต่างชาติ ต่างได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน

เวียงกุมกาม เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดนตรีและนาฏศิลป์ มีโรงเรียนและสถาบันการศึกษาหลายแห่งมักจะนำนักเรียน นักศึกษาเข้ามาชมการแสดงบ่อยครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้รับชมการแสดงจริง มิใช่เรียนแต่ในหนังสือ หรือการชมสื่อวีดิทัศน์ ถึงแม้การศึกษาไทยจะกำหนดให้มีวิชาเรียนที่เกี่ยวกับดนตรีและนาฏศิลป์ ผู้วิจัยคิดว่าศิลปะเป็นสิ่งที่จะต้องสัมผัสด้วยตา ได้ยินด้วยหู การเรียนในตำราไม่อาจทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงความงดงามของศิลปะ เหล่านี้ได้ จึงเป็นการดีหากสถาบันการศึกษาหรือผู้ประกอบการเยาวชนไทยเล็งเห็นความสำคัญของศิลปะของไทย โดยการปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนสนใจในศิลปะประจำชาติ เพื่อมิให้ศิลปะที่ทรงคุณค่าเหล่านี้สูญหายไป

นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัย เรื่อง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอานะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร อาจเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ตลอดจนเป็นการแสดงถึงศักยภาพของวงการศึกษาทางนาฏศิลป์ไทยให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักไม่แพ้ชาติใดในโลก

๔.๒.๔ บริบททางเศรษฐกิจ

บริบททางด้านเศรษฐกิจ มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของการส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพต่าง ๆ ในสังคม อาทิ นักแสดง นักดนตรี นักร้อง นักกวีหรือนักประพันธ์ ช่างศิลป์ คณะทำงานผู้อยู่เบื้องหลัง ผลงานการแสดงที่ถ่ายทอดสู่สายตาผู้ชมอย่างยิ่งใหญ่ตระการตาในครั้งนี้ มีหน้าที่จัดสร้างองค์ประกอบการแสดงให้เกิดความสมบูรณ์ อันประกอบด้วย บทการแสดง การคัดเลือกนักแสดง ฉากเวที สถานที่ อุปกรณ์ประกอบการแสดง ดนตรี และเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

ประเทศไทยมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศแสดงถึงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) ซึ่งประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพ โดยมีการนำเสนอประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ ผ่านการแสดงแสงเสียงให้ผู้ชมชาวต่างชาติและผู้ในระดับชาติได้รับชมเกี่ยวกับภัยพิบัติทางน้ำ ส่งกระทบต่อการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน การจัดงานครั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการทรัพยากรทางน้ำ การบูรณาการและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติทางน้ำที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิก

ตลอดจนการแสดงในครั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนจังหวัดเชียงใหม่เกิดรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ขยายช่องทางการตลาดสินค้าชุมชน ทักษะคุณภาพของโบราณสถานเวียงกุมกามถูกปรับให้งดงามมากยิ่งขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ให้ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้จักอย่างกว้างขวาง การจัดการประชุมครั้งนี้ นอกจากเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางน้ำแล้วยัง ถือเป็นโอกาสให้ประเทศไทยสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อดำเนินนโยบายขยายตลาดสินค้าส่งออก สร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างเศรษฐกิจไทยและประเทศสมาชิกให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้

๔.๒.๕ บริบททางสิ่งแวดล้อม

บริบททางด้านสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของเนื้อหาในการแสดงมุ่งเน้นไปในเรื่องของ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านน้ำ เป็นกรณีศึกษาของบ้านเมืองที่เสียหายเพราะอุทกภัยน้ำท่วม ซึ่ง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) คือ ร่วมมือกันสร้างการบริหาร จัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ให้กลุ่มสมาชิกประเทศเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านน้ำ

ภาพที่ ๘๖ : ภาพเหตุการณ์น้ำท่วมเวียงกุมกาม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากศูนย์ข้อมูลเวียงกาม จังหวัดเชียงใหม่

ภาพดังกล่าวเป็นตัวอย่างเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นในเวียงกุมกาม ซึ่งนับเป็นปัญหา สิ่งแวดล้อมทางด้านน้ำที่มีมาตั้งแต่สมัยที่เวียงกุมกามเป็นเมืองหลวง กระทั่งเวียงกุมกามต้องล่มสลาย ด้วยภัยพิบัติน้ำท่วมครั้งใหญ่จมอยู่ใต้ดินตะกอน ภาพถ่ายนี้เป็นสถานที่บริเวณวัดอีด่าง ซึ่งเป็นสถานที่ ที่ใช้สำหรับแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ ใคร จัดขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ บริเวณใกล้เคียงกันจะเป็นร่องรอยของแม่น้ำปิงสายเก่า สันนิษฐานกันว่าจะจะเป็นสถานที่ใกล้เคียงกับความจริงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์

๔.๒.๖ บริบททางการเมืองการปกครอง

บริบททางการเมืองการปกครองมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของการสะท้อนระบอบการเมืองการปกครองในยุคสมัยของพญามังรายกล่าวคือ เรื่องราวของการแสดงและข้อมูลทางประวัติศาสตร์จะพบว่าในยุคของพญามังรายปกครองโดยระบบกษัตริย์มีอำนาจสูงสุด เป็นลักษณะของการขยายอำนาจเพื่อรวบรวมหัวเมืองและสร้างอาณาจักรให้เป็นปึกแผ่น ฉะนั้นในยุคนี้จึงได้มีการส่งเครื่องราชบรรณาการเพื่อแสดงความสวามิภักดิ์ต่อเมืองแม่หรือเมืองที่มีอำนาจเหนือกว่า ดังเช่น พระราชอำนาจของพญามังรายได้แผ่ขยายจนทำให้พระเจ้าแห่งกรุงหงสาวดีมอบพระราชธิดาชื่อว่า พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พร้อมทั้งข้าราชการบริพารมากมายให้เป็นเครื่องราชบรรณาการ

ทางการเมืองการปกครองในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการแสดงครั้งนี้ คือ การแสดงครั้งนี้ไม่เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้รับชม ณ สถานที่แสดงจริง แต่ใช้การถ่ายทอดสดให้ชมทางสถานีโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นการรักษาความปลอดภัยให้กับคณะผู้นำระดับประเทศ การรักษาความปลอดภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับรัฐบาลไทยในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุม กอปรกับสถานการณ์การเมืองการปกครองไทยในช่วงระยะเวลานั้น เกิดความวุ่นวายทางการเมืองประชาชนเกิดความเห็นที่แตกต่าง มีประชาชนบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับการจัดประชุม ณ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อทางด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ คือ ทางรัฐบาลจึงจัดให้มีการถ่ายทอดสดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ทางช่องสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.) เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับชมเท่านั้น

๔.๒.๗ บริบททางด้านประชากร

บริบททางด้านประชากรมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ในแง่ของจำนวนประชากรซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักแสดง และกลุ่มของผู้ชม จำนวนของกลุ่มนักแสดงที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้มีจำนวนมากกว่า ๔๐๐ คน ซึ่งนับเป็นการแสดงที่ยิ่งใหญ่ตระการตา โดยส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัด เชียงใหม่ ทางด้านกลุ่มประชากรผู้ชม แม้จะมีเพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชมระดับประเทศ อาทิ นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี กษัตริย์ และรัฐมนตรีซึ่งเป็นตัวแทนของประเทศต่าง ๆ รวมถึงผู้ชม กลุ่มของคณะรัฐบาลไทยที่ออกมาต้อนรับในฐานะเจ้าภาพ

ภาพที่ ๘๗ : ภาพประชากรที่ทีมงานและนักแสดง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณศิษญา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท มายด์แมท เทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

๔.๒.๘ บริบททางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ

บริบททางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ ของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาขณะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เกี่ยวข้องในแง่ที่เป็นศูนย์รวมของศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วย

ด้านนาฏยศิลป์ นำเสนอผ่านการเต้นรำ การแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของผู้แสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวในการแสดงครั้งนี้ นาฏยศิลป์ที่ปรากฏในการแสดงครั้งนี้มีทั้งนาฏยศิลป์ไทยพื้นบ้านล้านนา นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ รวมถึงการนำเทคนิคลีลาทางนาฏยศิลป์มาใช้ประกอบการเล่าบรรยายเรื่องราว เช่น การตีบทหรือการใช้ภาษาสื่อสารเรื่องราว แทนการพูดหรือการสนทนา เป็นศูนย์รวมของนาฏยศิลป์หลากหลายวัฒนธรรมและใช้นาฏยศิลป์ในการสื่อสารเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้เกิดความงดงาม สร้างความน่าสนใจ สร้างจินตนาการให้กับผู้ชม ตลอดจนจรรโลงเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้แฝงอยู่ในงานนาฏยศิลป์เพื่อให้ผู้ชมระดับนานาชาติได้รับชมและซาบซึ้งไปกับคุณค่าความงามของเอกลักษณ์ไทย

ด้านดุริยางคศิลป์ เป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของการแสดง นำเสนอผ่านการบรรเลงดนตรี การขับร้องประกอบการแสดงต่าง ๆ เสียงเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยเร้าให้ผู้แสดงเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกร่วมกับบทบาทการแสดง ทั้งยังปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น รัก โศกเศร้า สนุกสนานรื่นเริง ตื่นเต้นตกใจ หวาดกลัว หวาดระแวง วิตกกังวล เป็นต้น ดุริยางคศิลป์ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในงานแสดงนาฏยศิลป์และการละคร ดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้มีทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้านล้านนาและดนตรีตะวันตก ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน

ด้านวรรณกรรม นำเสนอผ่านบทการแสดงซึ่งเป็นงานประพันธ์ที่เป็นเรื่องราว โดยใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการหรืออารมณ์ร่วมตามกับผู้ประพันธ์ต้องการ วรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้ถูกประพันธ์ขึ้นมา มุ่งเน้นเรื่องของประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม ตั้งแต่การสร้างอาณาจักรจวบจนเวียงกุมกามล่มสลายจากเหตุภัยพิบัติธรรมชาติทางน้ำ เป็นลักษณะงานเขียนที่เรียงร้อยแล้วร้อยกรอง ให้มีการสัมผัสคล้องจอง การเล่นคำ และเล่นเสียงสูงต่ำ เสมือนเสียงดนตรีจากการพูดและแสดงอารมณ์ตามบทพูด ใช้การดำเนินเรื่องที่แปลกใหม่ที่น่าสนใจ คงเอกลักษณ์ของวรรณกรรมไทยไว้ใน การแสดง คือ การใช้บทประพันธ์ในลักษณะบทกลอนในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงมีการประพันธ์บท

การแสดงบางช่วงให้เป็นภาษาท้องถิ่นล้านนา เพื่อให้เกิดความสมจริงและสอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ด้านจิตรกรรม แฝงอยู่ในงานศิลปะการวาดหรือภาพวาดที่แสดงความรู้สึกและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ งานจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่ในการแสดงครั้งนี้ อาทิ การตกแต่งฉากเวทีให้วิจิตรงดงามตามสถานการณ์ในบทการแสดง เช่น การตกแต่งฉากพระราชวัง ล้วนแล้วแต่เป็นแสดงให้เห็นถึงความงดงามของจิตรกรรมไทย การเขียนหรือออกแบบลวดลายที่ปรากฏอยู่บนเครื่องแต่งกายของนักแสดง การแต่งหน้าของนักแสดงลูกคู่ที่เปรียบเสมือนผีหรือวิญญาณที่ตายไปแล้วกลับมาเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม มีการวาดลวดลายบนใบหน้าของผู้แสดงเหล่านี้คล้ายกับภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ด้านสถาปัตยกรรม ปรากฏในงานก่อสร้าง ได้แก่ การสร้างฉากและเวทีการแสดง โดยการจำลองสถานที่ตามสถานการณ์ของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยคำนึงถึงสถานที่ ยุคสมัย บรรยากาศ และความเหมาะสมของการแสดง เพื่อให้เกิดความสมจริงมากที่สุด ส่วนเวทีที่ใช้เป็นสถานที่ในการแสดงในครั้งนี้มีสร้างเพิ่มเติมจากสถานที่จริงเพื่อให้เหมาะสมกับจำนวนผู้แสดง มีการจำลองฉากบางฉากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราว งานสถาปัตยกรรมนอกจากจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

๔.๓ สรุปบทที่ ๔

ในบทนี้ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการแสดงเป็นการผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบสร้างสรรค์ลีลาทางนาฏศิลป์ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทย นาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ตะวันออก เป็นรูปแบบที่เรียกกันว่า นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย นำมาจัดแสดงร่วมกับปุษยนียสถาน รูปแบบการแสดงได้นำเสนอผ่านองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย บทการแสดง ลีลานาฏศิลป์ นักแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี ฉากเวที อุปกรณ์ประกอบการแสดง แสงเสียงและเทคนิคพิเศษ และการแต่งหน้าทำผม เป็นผลให้การวิจัยนี้ได้สะท้อนบริบททางด้านประวัติศาสตร์เวียงกุมกาม สังคมความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่มีมาแต่โบราณ ความเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจก่อนการนับถือศาสนาพุทธ ระบบกษัตริย์ในอดีต เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ สะท้อนลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มต่ำ ดินแม่น้ำที่เป็นสาเหตุของปัญหาน้ำท่วมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของศิลปะดนตรี นาฏศิลป์ วรรณกรรม สถาปัตยกรรม และจิตรกรรมที่ทรงคุณค่าแก่การธำรงรักษาไว้

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งจัดแสดงขึ้นในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ โบราณสถานวัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเป็นเวลา ๘ เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงพฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลเวียงกุมกาม จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบริษัทมายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม อีกทั้งอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ การสังเกตการณ์โดยการชมวิดีโอทัศน์บันทึกการแสดงสด และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดงานครั้งนี้ จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำไปประกอบการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ในค่ำคืนวันที่ ๑๙ เดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ บริเวณวัดอีด่าง ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยรัฐบาลภายใต้การดูแลของนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เลือกสรรเวียงกุมกามเป็นสถานที่ในการจัดเลี้ยงต้อนรับคณะผู้นำในการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) รัฐบาลกำหนดจัดเลี้ยงรับรองผู้นำและผู้แทนที่เข้าร่วมประชุม จาก ๓๗ ประเทศ โดยจุดประสงค์หลักของการมาประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ คือ การร่วมมือกันสร้างการบริหารจัดการน้ำ การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ให้กลุ่มสมาชิกประเทศเอเชีย - แปซิฟิก ได้มีโอกาสแบ่งปันองค์ความรู้และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางน้ำ สาเหตุหลักที่ทางรัฐบาลได้เลือกจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ (The 2nd Asia-Pacific Water Summit: 2nd APWS) คือ เชียงใหม่เป็นแหล่งต้นน้ำ มีเวียงกุมกามเมือง

โบราณทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของบ้านเมืองที่เสียหายเพราะอุทกภัยน้ำท่วม โดยบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเวียงกุมกามและการล่มสลายของเวียงกุมกามผ่านการแสดง แสงเสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้ เพื่อให้เวียงกุมกามกลับมามีชีวิตชีวา เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมล้านนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประชาชนเกิดรายได้ ขยายช่องทางการตลาดสินค้า และการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ในอดีตของชาวล้านนาผ่านโบราณสถาน อย่างเวียงกุมกามให้ทั่วโลกได้รู้จัก อีกทั้งเป็นกรณีศึกษาด้านมหันตภัยทางน้ำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้มนุษยชาติมาช้านาน

เวียงกุมกาม เป็นเมืองที่พญามังรายพระราชบุตรของพระยาลาวเมงและพระนางเทพคำชาย เจ้าหญิงแห่งเมืองเชียงรุ่ง โปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเมืองหลวงแห่งแรกของล้านนา เมื่อปีพุทธศักราช ๑๘๒๙ ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเวียงกุมกามไม่เอื้ออำนวย ต่อมาพญามังรายจึงมีความประสงค์จะสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่แทนเวียงกุมกาม จึงปรึกษากับสองพระสหาย ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัยและพญางำเมืองแห่งพะเยา ภายหลังจากการปรึกษากันจึงทรงตัดสินใจหาพื้นที่สร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ โดยได้พื้นที่นครพิงค์เชียงใหม่เป็นเมืองหลวง ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เวียงกุมกามนับเป็นเมืองทดลองสร้าง การล่มสลายของเวียงกุมกามล่มสลายลง เนื่องจากอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ช่วงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๑๐๑ ถึงปีพุทธศักราช ๒๓๑๗ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่พม่าปกครองล้านนา ผลกระทบของการเกิดน้ำท่วมนี้ทำให้เวียงกุมกามถูกฝังจมลงอยู่ใต้ตะกอนดินจนยากที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิม สภาพของวัดและโบราณสถานที่สำคัญเหลือเพียงซากวิหารและเจดีย์ร้าง ที่มีลักษณะจมอยู่ใต้ผิวดินในระดับ ความลึกจากพื้นดินลงไปประมาณ ๑.๕๐ ถึง ๒ เมตร ภายหลังจากขุดแต่งเวียงกุมกามพบว่า วัดอีด่าง เป็นวัดที่จมอยู่ลึกที่สุด

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยบุคคลที่สำคัญยิ่งท่านหนึ่ง คือ ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ผู้รับหน้าที่เป็นผู้กำกับแสดงและออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงครั้งนี้ ท่านเป็นศิลปินแห่งวงการนาฏศิลป์ที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศไทยและในระดับโลก ประสบการณ์การทำงานร่วมกับศิลปินระดับโลกทำให้ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้อย่างมากมายทั้งนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย ท่านเป็นผู้เริ่มก่อตั้งคณะนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เป็นผู้บุกเบิกการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้บุกเบิกการแสดงแสงเสียงในรูปแบบใหม่ที่ชื่อว่า การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ และวรรณคดีจินตภาพ แม้ว่าท่านจะเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงและโด่งดังมากเพียงใด แต่ท่านได้เลือกเส้นทางก้าวเข้าสู่การเป็นอาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ด้วยอุดมการณ์ที่ท่านต้องการถ่ายทอดวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างศิลปินรุ่นใหม่ให้กับ

วงการนาฏศิลป์ในประเทศไทย ท่านจึงอุทิศทั้งแรงกาย แรงใจ เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ชนรุ่นหลัง ตลอดจนสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์เรื่อยมา

ผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อนำเอาขนแกะตรีศยม์ผู้ไม่แพ้ใคร ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้กำกับการแสดงและผู้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยได้ผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยอาศัยเทคโนโลยีแสงสีและระบบเสียง (Light and Sound) และเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ (Effect) ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเวียงกุมกาม โดยมีแนวความคิดที่อาศัยความเป็นศิลปินที่มีองค์ความรู้และมีการประสบการณ์ทำงานด้านนาฏศิลป์ระดับประเทศที่มีมาอย่างหลากหลาย จนตกผลึกเป็นแนวความคิด คือ การออกแบบนาฏศิลป์ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยกับนาฏศิลป์อื่นมาจัดแสดงร่วมกับปูชนียสถานโดยอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ มีดังนี้

บทการแสดงที่ใช้ประกอบการแสดงดัดแปลงมาจากบทละครเรื่อง เมืองแก้วขวัญเกล้าเวียงกุมกาม ที่จัดแสดงในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ประพันธ์บทโดยคุณยุทธนา มุกดาสนิท แปลบทละครเป็นภาษาล้านนาโดยคุณสิงห์แก้ว มโนเพชร และขับร้องหรือขับขานแบบล้านนาโดยอาจารย์วิลักษณ์ ศรีป่าซาง ความยาวของแสดงประมาณ ๓๐ - ๔๐ นาที ลักษณะคำประพันธ์มีทั้งบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง บทประพันธ์ใช้ภาษาล้านนาเป็นหลัก การแสดงแบ่งออกเป็น ช่วงบทนำ ช่วงการแสดงองค์ที่ ๑ แบ่งเป็น ๒ ฉาก ช่วงการแสดงองค์ที่ ๒ แบ่งเป็น ๕ ฉาก ช่วงการแสดงองค์ที่ ๓ แบ่งเป็น ๓ ฉาก และช่วงบทส่งท้าย โดยเนื้อเรื่องในการแสดงกล่าวถึง ดินแดนของชาวลัวะกำลังประกอบพิธีบูชาต้นไม้เพื่อศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อการนับถือผี พญามังรายพร้อมทหารได้ผ่านมาพบชาวลัวะกำลังประกอบพิธี ขณะเดินชมพิธีกรรมได้พบกับอ้ายฟ้า ทหารที่พญามังรายให้ปลอมตัวไปเป็นไส้ศึกในเมืองทริภุญไชย เพื่อสร้างความแตกแยกและความวุ่นวายภายในเมือง จนกระทั่งทำให้ประชาชนไม่พอใจเจ้าเมืองเป็นอย่างมาก ในการนี้อ้ายฟ้าจึงได้แจ้งให้พญามังรายเข้าตีและยึดเมืองทริภุญไชยได้ในทันที เห็นดังนั้นพญามังรายจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานต่อต้นไม้เพื่อศักดิ์สิทธิ์และให้สัญญาว่า หากในศึกครั้งนี้พญามังรายสามารถตีทริภุญไชยได้สำเร็จจะสถาปนาเมืองนี้ขึ้นมาและให้ไม้เนื้อเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองครั้นเมื่อตีเมืองทริภุญไชยได้สำเร็จและพำนักอยู่ได้ ๒ ปี จึงย้ายมาสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ที่เวียงกุมกาม ต่อมาพระเจ้ากรุงรามัญหงสาวดีได้เกรงพระบารมีของพญามังราย จึงได้ยกพระราชธิดานามว่า พระนางปยาโคหรือตละแม่ปยาโค พร้อมข้าทาสบริวารและช่างหมู่ต่าง ๆ ให้เป็นเครื่องราชบรรณาการ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกัน พญามังรายได้จัดงานอภิเษกกับตละแม่ปยาโคอย่างยิ่งใหญ่แสดงถึงยุครุ่งเรืองที่สุดของเวียงกุมกาม ด้วยเหตุที่เวียงกุมกามประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่

เรื่อยมา ภูมิภาคนี้ไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นเมืองหลวงถาวรได้ พญามังรายจึงได้พยายามแสวงหา ภูมิภาคเพื่อสร้างเมืองใหม่ ในขณะเดียวกันพญามังรายได้เกิดนิมิตหมายอันเป็นมงคล คือ แม่กวาง ต่อสู้กับสุนัขป่า จึงปรึกษากับพระสหายทั้งสอง ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงและพญาเจ้าเมือง จนตัดสินใจ หาทำเลสร้างเมืองหลวงแห่งใหม่ คือ “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” กระทั่งเมื่อพญามังรายในวัย ๗๐ พรรษา ได้เกิดนิมิตร้าย จึงประสงค์จะไปนมัสการพระคุณเจ้าทั้งห้าและซากลับจะแวงเช่นไผ่ไม้เตื่อ คักดีสิทธิ์ ทำให้พญามังรายตกใจเมื่อทราบว่าไม้เตื่อได้ล้มตายไปหลายปีแล้ว ขณะเดียวกัน ได้มีพระสงฆ์จากลังกานำหน่อพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุเข้ามาถวายพญามังราย พญามังรายเห็นดังนั้นจึงน้อมรับและปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ไว้แทนที่ต้นไม้เตื่อที่ตายไป และสร้างเจดีย์ไว้ ใกล้กัน ในเวลาต่อมาอาณาจักรล้านนาได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า เวียงกุมกามเกิดอุทกภัย น้ำท่วมครั้งใหญ่จนล่มสลาย ซากดินตะกอนทับถมจนกลายเป็นเมืองบาดาลได้พิภพ

ลีลาทางนาฏศิลป์ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบสร้างสรรค์ให้เป็นลักษณะ ของการผสมผสานศาสตร์ทางด้านนาฏกรรมและการละครเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยอาศัยเทคโนโลยี แสงสีและระบบเสียงและเทคนิคพิเศษสมัยใหม่ ประกอบการพรรณนาเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เวียงกุมกาม โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้อาศัยความเป็นศิลปินที่มีองค์ความรู้และ ประสบการณ์ทำงานด้านนาฏศิลป์ระดับประเทศที่มีมาอย่างหลากหลายจนตกผลึกเป็นแนวความคิด การออกแบบนาฏศิลป์ที่ผสมผสานไทยกับนาฏศิลป์ตะวันตกมาจัดแสดงร่วมกับปูชนียสถาน เพื่อ สื่อสารประวัติศาสตร์เวียงกุมกามอย่างเหมาะสมลงตัว ทั้งความสามารถของนักแสดง บทการแสดง และองค์ประกอบอื่น ๆ โดยไม่ทำลายปูชนียสถานและการแสดงมุ่งเน้นสื่อสารประวัติศาสตร์เป็นหลัก เกิดเป็นการแสดงที่ทรงคุณค่าให้ประจักษ์แก่สายตาผู้ชม

นักแสดงแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ นักแสดงนำ นักแสดงสมทบ นักแสดงประกอบ และ นักแสดงลูกคู่ จำนวนนักแสดงทั้งหมดประมาณ ๔๐๐ – ๕๐๐ คน โดยนักแสดงเหล่านี้จะผ่าน กระบวนการคัดเลือกจากทีมงานของผู้จัด นักแสดงนำจะเป็นกลุ่มของนักแสดงกิตติมศักดิ์ นักแสดง สมทบจะเป็นนักแสดงที่ผ่านการคัดเลือกจากทีมงาน และนักแสดงประกอบส่วนใหญ่เป็นประชาชนใน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ในระดับหนึ่ง กระบวนการฝึกซ้อมจะแบ่งออกเป็น สองกลุ่ม คือ นักแสดงในกลุ่มของละครและนักแสดงในกลุ่มของนาฏศิลป์หรือนักเต้น

เครื่องแต่งกายออกแบบและจัดสร้างโดยอาจารย์โกมล พานิชพันธ์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ เครื่องแต่งกายที่ยึดแบบแผนดั้งเดิมที่มีลักษณะของการแต่งกายตามประวัติศาสตร์ล้านนา และเครื่องแต่งกายที่ออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ที่มีลักษณะเป็นการแต่งกายของนักแสดงพิเศษ เช่น นักแสดงสัญลักษณ์ (Symbolic) และนักแสดงลูกคู่ที่แทรกในฉากต่าง ๆ

ดนตรีประกอบเป็นลักษณะดนตรีร่วมสมัยที่ผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและดนตรีไทย อย่างกลมกลืน บรรเลงดนตรีสดโดยไม่มีบันทึกเสียงไว้ล่วงหน้า ทำให้นักนักร้องและนักดนตรีทุกคนจึงต้องอาศัยการฝึกซ้อมคิวการแสดงในแต่ละช่วงเป็นอย่างดี เพื่อให้การแสดงราบรื่นไม่เกิดปัญหาขณะทำการแสดง นอกจากนี้คุณธิษณา ดาวเดือนได้การประพันธ์เพลงร้องขึ้นมาใหม่อีก ๒ เพลง แต่ไม่มีชื่อเพลง เพื่อใช้ในส่วนของการเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำ

ฉากเวทีเป็นการใช้สถานที่จริงเป็นหลัก อีกทั้งสร้างฉากผ้าขาวเป็นพื้นหลังลักษณะคล้ายจอขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการฉายภาพวิดิทัศน์ประกอบการแสดงในบางช่วง ฉากทั้งหมดเป็นลักษณะของฉากที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ มีการจัดเตรียมและติดตั้งไว้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งพื้นที่ของการแสดงออกเป็นส่วน ๆ อาศัยเทคนิคทางด้านแสงเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนฉาก โดยผู้รับผิดชอบทางด้านฉากทั้งหมด คือ บริษัท มายมาร์เก็ตติ้ง จำกัด

อุปกรณ์ประกอบการแสดงประกอบด้วย อาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องดนตรี และอุปกรณ์ที่ใช้ในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งผู้ควบคุมดูแลและจัดหาอุปกรณ์ในการแสดงครั้งนี้ คือ อาจารย์นคร พงษ์น้อย

แสง เสียง และเทคนิคพิเศษที่ใช้เพื่อเน้นตัวละครและเหตุการณ์สำคัญ สร้างบรรยากาศใช้ในเชิงสัญลักษณ์ ใช้แสงและเงาที่เรียกว่า ภาพซิลูเอ็ท และการใช้เทคนิคพิเศษ (Effect) สร้างความน่าสนใจความสมจริง และความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชม

การแต่งหน้าทำผมของนักแสดงทุกคนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยคุณมนตรี วัตละเอียด ใช้การแต่งหน้าแบ่งออกเป็น ๒ แบบ ได้แก่ การแต่งหน้าสมัยนิยมหรือการแต่งหน้าให้แลดูธรรมชาติ สอดคล้องกับยุคสมัย เน้นความสวยงามของใบหน้าที่แท้จริง และการแต่งหน้าแบบพิเศษ ซึ่งเป็นการแต่งหน้าเลียนแบบภาพจิตรกรรมฝาผนัง ใช้การวาดลวดลายบนใบหน้าให้เกิดความน่าสนใจ

องค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นนอกจากจะสื่อให้เห็นถึงรูปแบบของการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพแล้ว ทั้งยังสะท้อนบริบทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร อาทิ บริบททางด้านสังคม คือ สื่อสารเนื้อหาการแสดงสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเวียงกุมกาม เช่น สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนล้านนาโบราณ สะท้อนวัฒนธรรมการส่งเครื่องราชบรรณาการตามโบราณราชประเพณี และเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเวียงกุมกามตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา และการล่มสลาย

บริบททางด้านศาสนาและความเชื่อ คือ เรื่องราวสะท้อนถึงความเชื่อถือในอำนาจเหนือธรรมชาติและพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังสะท้อนความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตย์อยู่ในโบราณสถาน ก่อนจัดทำการแสดงเหล่าบรรดาผู้จัดและนักแสดงทุกคนได้ร่วมกันจัดทำพิธีบวงสรวงขอมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ สถานที่จัดแสดง เพื่อให้เกิดความศรัทธาและการแสดงผ่านสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บริบททางการศึกษา คือ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษามากหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภาษา เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ เป็นต้น โดยสอดแทรกสิ่งเหล่านี้เข้ากับการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เป็นลักษณะของการศึกษานอกตำราเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงทุกคน อาทิ ผู้จัด ผู้แสดง ผู้ชมชาวไทยและชาวต่างชาติ ต่างได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัย อาจเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ตลอดจนเป็นการแสดงถึงศักยภาพของวงการศึกษานาฏศิลป์ไทยให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไม่แพ้ชาติใดในโลก

บริบทด้านเศรษฐกิจ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพต่าง ๆ ในสังคม อาทิ นักแสดง นักดนตรี นักร้อง นักกวีหรือนักประพันธ์ ช่างศิลป์ คณะทำงานผู้อยู่เบื้องหลังผลงานการแสดงที่ถ่ายทอดสู่สายตาผู้ชมอย่างยิ่งใหญ่ตระการตาในครั้งนี้ นอกจากนี้ประเทศไทยมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศแสดงถึงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมระดับผู้นำด้านนี้แห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ ตลอดจนขยายช่องทางการตลาดสินค้าชุมชน ทักษะฝีมือของโบราณสถานเวียงกุมกามถูกปรับให้ดึงดูดมากยิ่งขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ให้ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้จักอย่างกว้างขวาง

บริบททางด้านสิ่งแวดล้อม คือ เนื้อหาในการแสดงมุ่งเน้นไปในเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านน้ำ เป็นกรณีศึกษาของบ้านเมืองที่เสียหายเพราะอุทกภัยน้ำท่วมซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำแห่งภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒

บริบททางด้านการเมืองการปกครอง คือ การแสดงสะท้อนการเมืองการปกครองอาณาจักรล้านนาไทยโบราณ และการล่าอาณานิคมเพื่อสร้างอาณาจักร อีกทั้งสาเหตุที่การแสดงครั้งนี้ไม่เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้รับชม ณ สถานที่แสดงจริง แต่ใช้การถ่ายทอดสดให้ชมทางสถานีโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นการรักษาความปลอดภัยให้กับคณะผู้นำระดับประเทศ การรักษาความปลอดภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับรัฐบาลไทยในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุม กอปรกับสถานการณ์การเมืองการปกครองไทยในช่วงระยะเวลานั้น เกิดความวุ่นวายทางการเมืองประชาชนเกิดความเห็นที่แตกต่าง

บริบททางด้านประชากร คือ จำนวนประชากรซึ่งแบ่งออกเป็นเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักแสดง และกลุ่มของผู้ชม จำนวนของกลุ่มนักแสดงที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้มีจำนวนมากกว่า ๔๐๐ คน ซึ่งนับเป็นการแสดงที่ยิ่งใหญ่ตระการตา โดยส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทางด้านกลุ่มประชากรผู้ชม แม้จะมีเพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชมระดับประเทศ อาทิ นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี อดีตรัฐมนตรี และรัฐมนตรีซึ่งเป็นตัวแทนของประเทศต่าง ๆ

บริบททางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วย ทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ วรรณกรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรม ที่แฝงในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดงจนตกผลึกเป็นการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร

นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร เป็นรูปแบบที่ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำเสนอลีลาและเทคนิคการเคลื่อนไหวของนักแสดงเพื่อสื่อสารเรื่องราว โดยใช้ศาสตร์ทางนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับนาฏศิลป์ตะวันตก เพื่ออธิบายความหมายที่ต้องการซึ่งอาจตีความไปได้หลายรูปแบบ ผู้วิจัยเห็นว่าความร่วมมือไม่ได้มีเพียงแต่นาฏศิลป์เท่านั้น หากแต่จากองค์ประกอบอื่น อาทิ บทการแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี ฉากเวที แสงสีและเทคนิคพิเศษ การแต่งหน้าทำผม ฯลฯ ก็สามารถร่วมสมัยได้เช่นกัน ดังเช่นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้ จนทำให้เกิดมุมมองและทัศนคติใหม่ต่อสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการทำวิจัยเราควรคำนึงถึงขอบเขตในการศึกษา จะทำให้เราสามารถเข้าถึงประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนในการทำวิจัยฉบับนี้ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ เนื้อหาบางส่วนในงานวิจัยอาจมีการคลาดเคลื่อน ผู้ที่สนใจศึกษาในเชิงลึกซึ่งเกี่ยวกับด้านนี้ควรจะศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

๒. นำองค์ความรู้ทางด้านรูปแบบการแสดงไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดความสอดคล้องกับยุคสมัยอย่างไม่หยุดยั้ง และพัฒนาให้เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานและนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในอนาคต

รายการอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำ. The 2nd Asia - Pacific Water Summit (2nd APWS) [ออนไลน์]. ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.apwatersummit2.org.
- กองทัพบกและธนาครทหารไทย จำกัด (มหาชน). คนดีศรีอยุธยา. ม.ป.ท.: กองทัพบกและธนาครทหารไทย จำกัด, ๒๕๓๘. (จุลสาร)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การแสดงแสงและเสียงเรื่อง ราชธานีกรุงศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๓๐.
- โกลม พานิชพันธ์, ผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าทอ ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น “โกลมผ้าโบราณ” อำเภอลอง จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์. ๒๗ กันยายน ๒๕๕๗.
- ไกรสิน อุ๋นใจจินต์. นำชมโบราณสถานเวียงกุมกาม: ราชธานีแรกเริ่มของล้านนา[ออนไลน์]. ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <http://qr.wiangkumkam.com/th/view-attraction-๖>.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. “เวียงกุมกาม”แหล่งอารยธรรมและมรดกของล้านนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- คณะกรรมการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำเอเชีย - แปซิฟิกครั้งที่ ๒. Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๕๖. (จุลสาร)
- จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา. ประวัติศาสตร์และศิลปกรรมเวียงกุมกาม. เชียงใหม่: โรงพิมพ์เมืองเชียงใหม่, ๒๕๔๘.
- จิรายุทธ พนมรักษ์. เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- ทน ตนมั่น. ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. พระนคร: คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑.
- ธัชดา ดาวเดือน, กรรมการผู้จัดการบริษัทมายแมทเทอร์ส จำกัด, สัมภาษณ์. ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.
- นภวรรณ นาคอุไร. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบวิถีทัศน์ เรื่อง เงาะป่า. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

นราพงษ์ จรัสศรี, ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

นราพงษ์ จรัสศรี. การสร้างสรรค้งานและออกแบบลีลาของผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์สำหรับการแสดงมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหาชนกและวีจิตรนาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหาชนก. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

นราพงษ์ จรัสศรี, อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์ตะวันตก ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์. ๑๔, ๒๑, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

บุษบา แวซอเหาะ, ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงและจัดหานักแสดง. สัมภาษณ์. ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗.

ประเสริฐ ณ นคร. โคลงนิราศหรืออุโฆษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๒๖.

ปิตัสันต์ มุกดาสกุลภีบาล, นักแสดงประกอบในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร. สัมภาษณ์. ๒๐ กันยายน ๒๕๕๗.

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖.

พีรพงศ์ เสนไสย. บทความวิจัยเรื่อง การแสดงแสง สี เสียง: การสร้างสรรค์วัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปวัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม [ออนไลน์]. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา www.fineart.msu.ac.th/da/research.php.

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ราชวงศ์ล้านนา เชียงใหม่. วารสารภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (สิงหาคม ๒๕๑๘) : ม.ป.ล.

มนทิรา มะโนรินทร์, นักแสดงประกอบในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร. สัมภาษณ์. ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เวียงกุมกาม [ออนไลน์]. ๑๓ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เวียงกุมกาม>.

วิศปต์ย์ ชัยช่วย. ความสำคัญของบทการแสดงประกอบแสงและเสียง. วารสารดำรงวิชาการ ๗ (มกราคม-กรกฎาคม ๒๕๕๑) : ๗๗-๘๕.

วิทยา เกษรพรหม. การแสดงแสง สี ของสังคม “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา” ? [ออนไลน์]. ๓ ตุลาคม ๒๕๕๗. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org>.

ศรีไพร แก้วดวง. มัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเวียงกุมกาม. สัมภาษณ์. ๑๘ กันยายน ๒๕๕๗.
 สรัสวดี อ๋องสกุล. เวียงกุมกาม: การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณล้านนา. เชียงใหม่: โรงพิมพ์
 บริษัท WITHIN DESIGN, ๒๕๕๗.

สุรชัย จงจิตงาม. ล้านนา Art & Culture. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส, ๒๕๕๕.

สุเมธ เทศขำ. นาฏศิลป์ร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสง เสียงประกอบจินตภาพ
 เรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. ประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่[ออนไลน์]. ๑๔ กันยายน ๒๕๕๗. แหล่งที่มา
www.dpt.go.th/ITCitdb/history/chiengmai.doc.

Luce. G.H. “The Early Sayam in Burma’s History.” Journal of the Siam Society XLVI pt.
 ๒ (November ๑๙๕๘)

Matlin, M.W. Perception. Boston: Allyn and Bacon Inc., ๑๙๘๓

Richardson, A. Mental Imagery. New York: Springer Publishing Company, Inc., ๑๙๖๙

Wikipedia. Son et lumière (sound and light show)[Online]. ๒๐๐๙. Available from:

[http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_\(show\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Son_et_lumière_(show))[๒๐๑๔,Oct ๓]

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รูปภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินภาพ

เรื่อง Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

THE 2nd ASIA-PACIFIC WATER SUMMIT LEADERS FORUM
WELCOME DINNER THEATRE
19th May 2013, 6:00-8:00p, Wiang Kum Kam, Saraphi District, Chiang Mai

Wiang Kum Kam
A HISTORICAL THAI-LANNA
THEATRICAL SHOWCASE

INTRODUCTION

The Royal Thai Government has purposefully selected Chiang Mai Province as the host of the 2nd Asia-Pacific Water Summit Leaders Forum 2013. Apart from the state-of-the-art conference facilities and other conveniences, Chiang Mai also holds a significant water-related history. It reflects not only the birth of a civilization, but also an unanticipated major natural disaster.

With its prime location on a hillside plain and the Ping river flowing through the front, Chiang Mai has retained its invaluable Lanna culture for more than seven centuries. Through its glory and decadence, Chiang Mai's interrelationship with water has shaped its unique culture and development until today.

Before the Lanna culture reached its heritage status, King Mangrai, its founder, had learned the most important lesson in living with water. His first capital "Wiang Kum Kam" was inundated with flood water. Taking from this significant historical lesson, we all can learn to live with water harmoniously.

WIANG KUM KAM IN BRIEF

Thirty years ago, Wiang Kum Kam was merely a legend. Historians were debating over its existence. In 1984, the Department of Fine Arts was excavating more remains of temples in the area. At the depth of about 2 metres, they discovered the remains of Wiang Kum Kam. Consequently, the history of Wiang Kum Kam finally came to light.

After defeating Haripuchai, a commercial, religious and cultural centre in the Ping river plains, in 1292, King Mangrai established Wiang Kum Kam as a new capital on the Ping north of Haripuchai. Situated in a major trade and transportation route, Wiang Kum Kam prospered. However, due to the annual flood, King Mangrai decided to move his capital to "Noo Buri Si Nakhon Phang Chiang Mai". Wiang Kum Kam still maintained its significance until the end of the Mangrai Dynasty in 1558. During 1558 to 1774 while the Lanna Kingdom was under ruling, Wiang Kum Kam was affected by another major flood. Then, the Ping changed its course and no longer flowed through the city. A deserted city buried in mud for centuries, Wiang Kum Kam's historical significance had diminished.

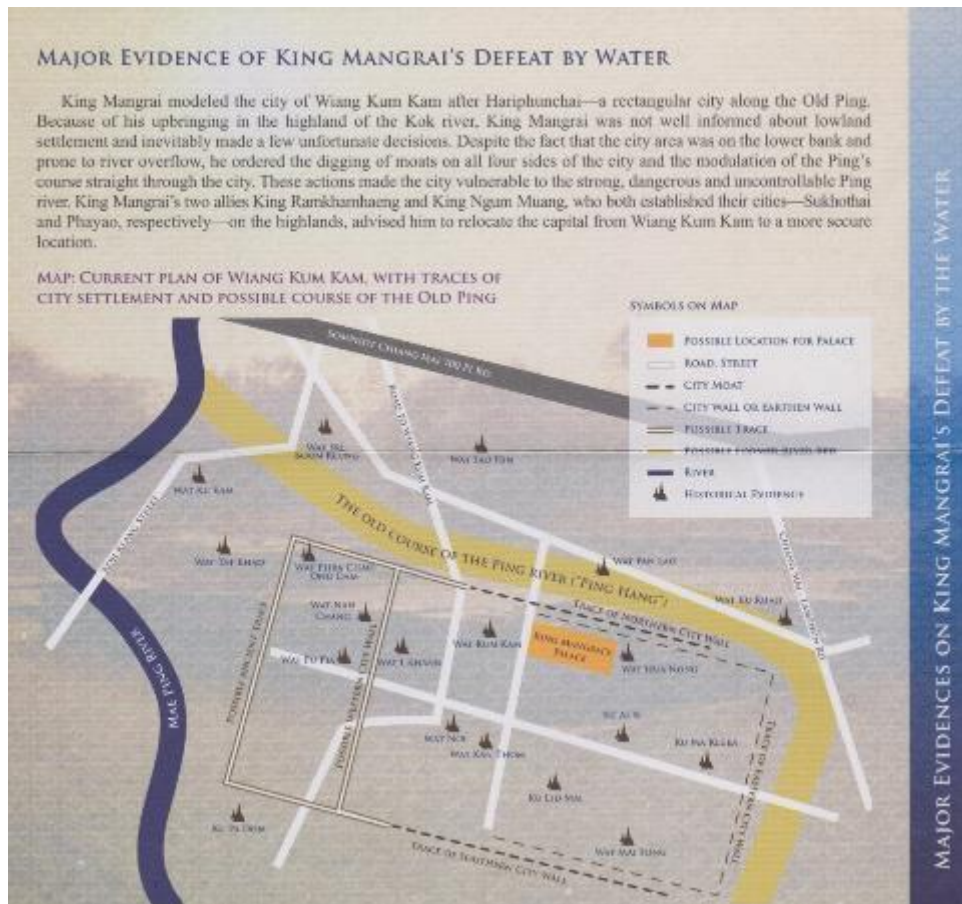
The story of Wiang Kum Kam, from rise to fall, clearly shows the impact of water on human society and culture.

INTRODUCTION & WIANG KUM KAM IN BRIEF

ภาพที่ ๘๘ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเออาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๑

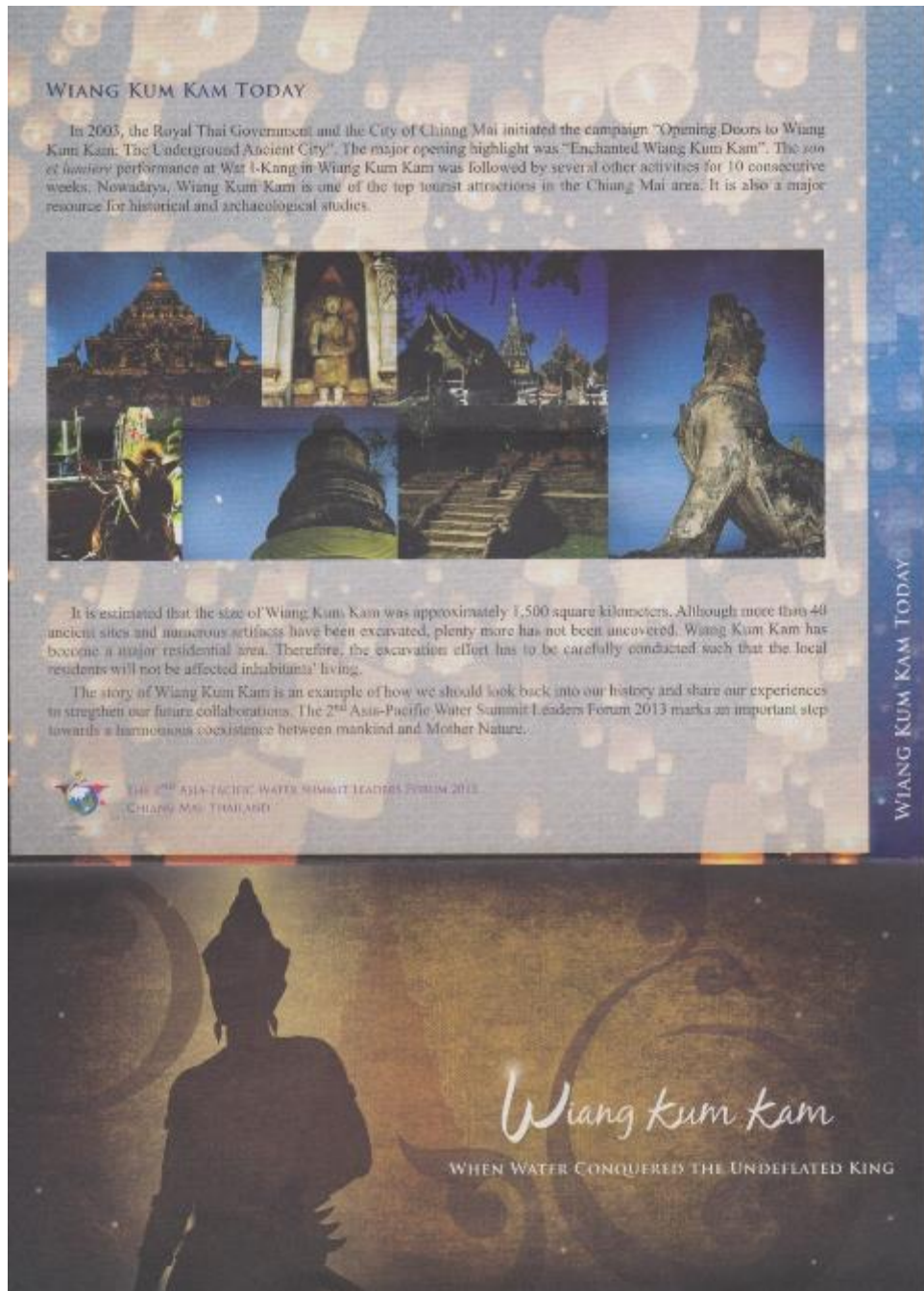
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ
บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

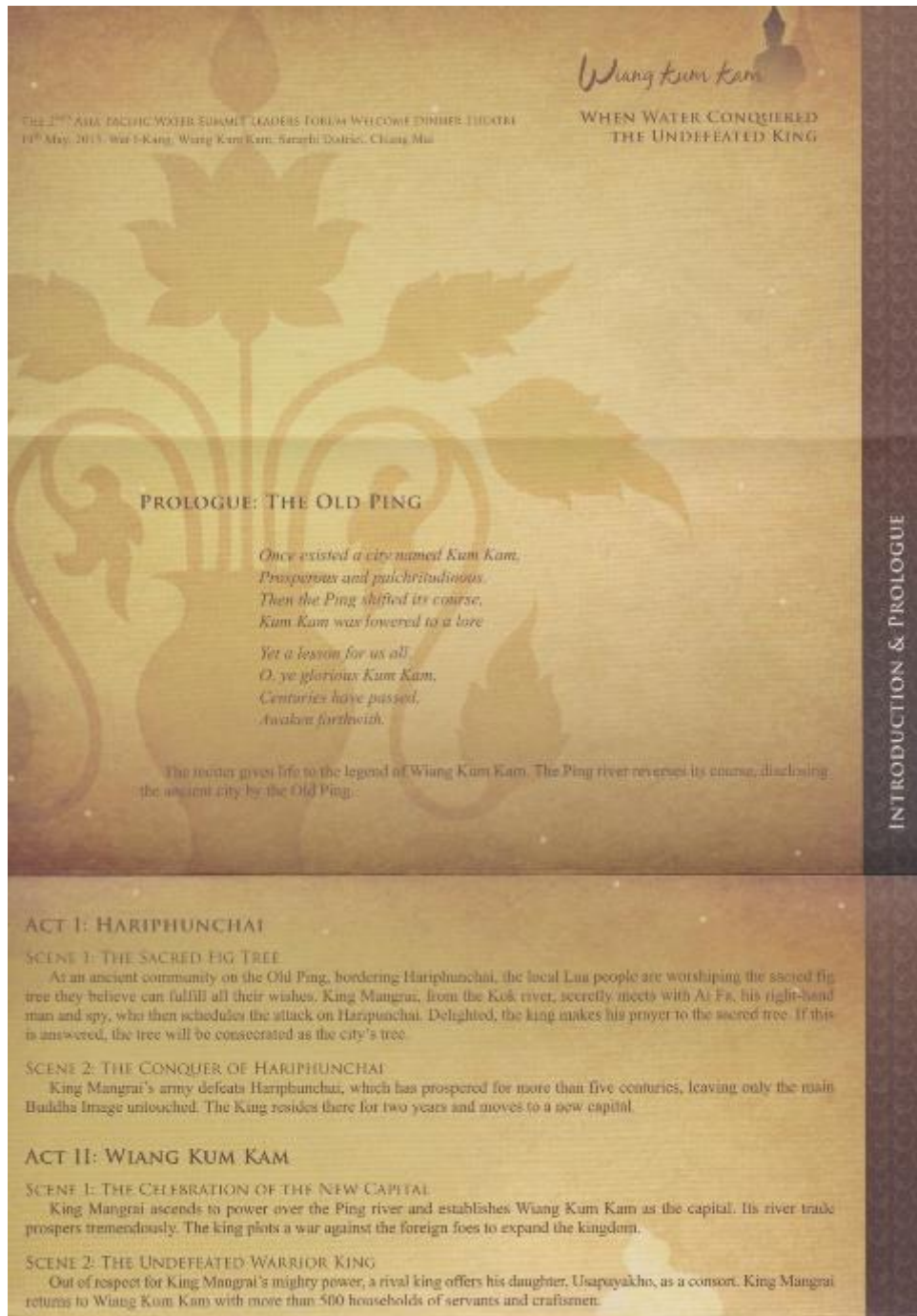
ภาพที่ ๘๘ : ภาพสื่อบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเออาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๒

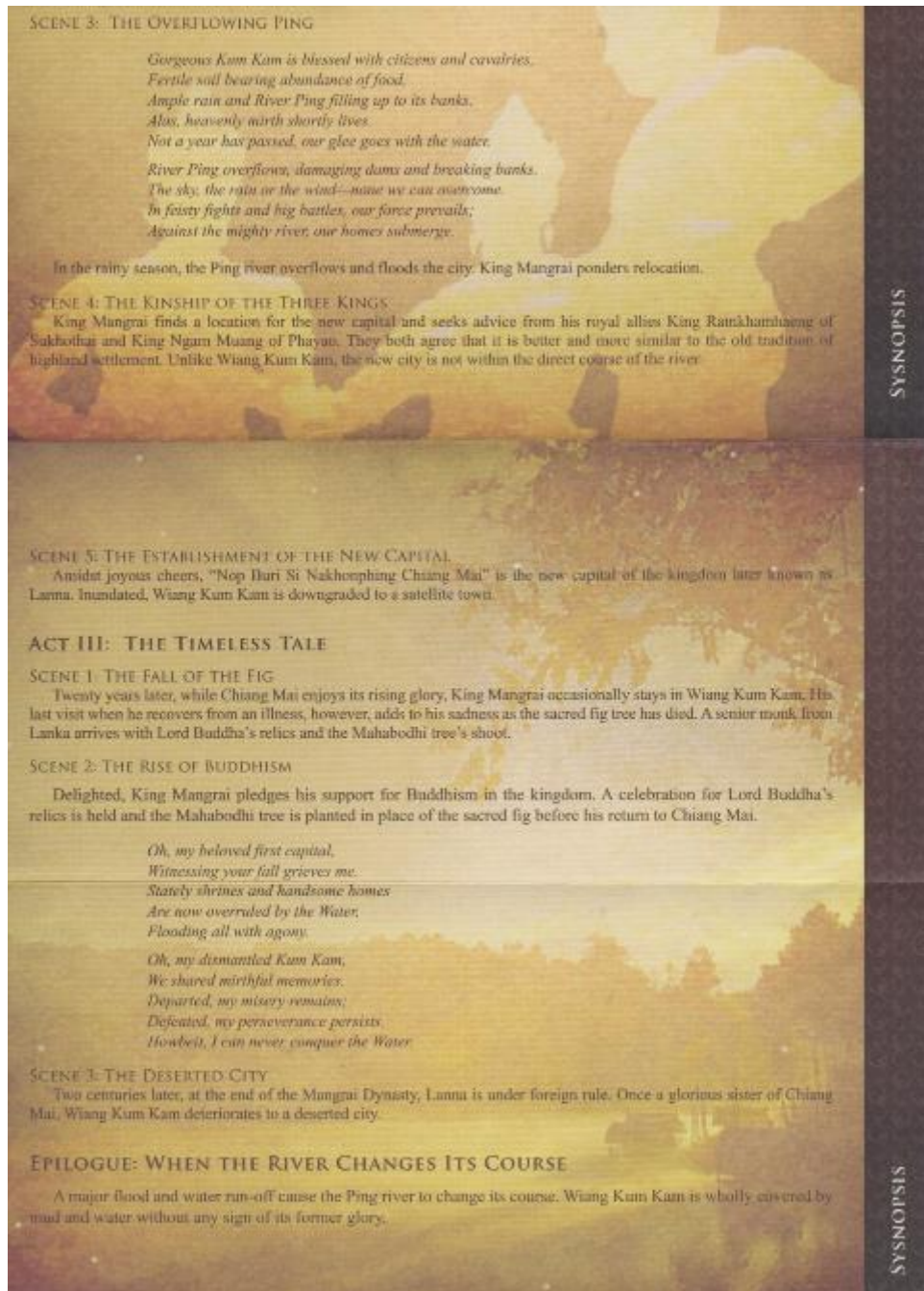
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๕๐ : ภาพสูจิบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ
เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๓
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธัชณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ
บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๙๑ : ภาพสื่อบัตรการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ
เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๔
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ
บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๙๒ : ภาพสูจิบัตรการแสดงเสียงประกอบจินตภาพ
เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๕
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธัชฌา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ
บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ADAPTED FROM ELITHANA MUKDASANI'S PLAY "ENCHANTED WIANG KUM KAM"
LANNA DIALOGUE TRANSLATION BY SINGKATW ANASOPITCH

SPECIAL THANKS
PROFESSOR SARASWADEE ONUSARDUL, THE AUTHOR OF "WIANG KUM KAM:
A HISTORICAL STUDY OF AN ANCIENT IN LAN NA (NORTHERN THAILAND)"

Wiang Kum Kam
WHEN WATER CONQUERED
THE UNDEFEATED KING

CAST

DR. PLODPRASOP SURASWADI Deputy Prime Minister	๐๓	KING MANGRAI
PROFESSOR THONGTHONG CHANDRANGSU Permanent Secretary, Office of the Permanent Secretary, the Prime Minister's Office	๐๕	CHIEF OF THE ROYAL HOUSEHOLD BUREAU
ASSISTANT PROFESSOR PUNNANAR SUKHE	๐๖	KING RAMKHAMHANG
VITHEAS TITTA	๐๗	KING NGUM AWANG
PUNNARA PHOONCHARTON	๐๘	QUEEN TAYAGO
PACAWAT SUWANNAPUDM	๐๙	NO LAI

WITH
Royal Forest Department, Ministry of Natural Resources and Environment,
Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, Ministry of Natural Resources and Environment,
Chiangmai College of Dramatic Arts
Students of Department of Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiangmai Rajabhat University,
Students of Hug Acting by HUG ACADEMY
Southern Breeze Thai Cultural Artist
Shaw Poh Ker Bar - the Karen Youth Group of Saramit Wittaya School

LIVE MUSIC PERFORMANCE

Conductor	Dr. Chaipruek Mekara	Music Director and Composer	Bengkong Worn-utai
Orchestra	The THP Orchestra of Chiangmai	Art Director	Kantakot Kanchana
Folk Music Ensemble	Lai Mueang Band	Costume Designer	Komel Phunichphant
		Make-up and Hair Designer	Mosiri Wadband
		Lighting Designer	Tanat Phiponuttip
		Chief Audio Engineer	Ataporn Sanguanphak
		Special Visual Effects Designer	Boonchai Wangsawunkiat
		Technical Director	Chalermpon Inmitree
		Production Stage Manager	Thanasak Sinyosathiep
		House Program Translator	Pawit Mahatarnmal
		Producer/ Script Adapter	Thirina Dunsai

PRODUCTION TEAM

Project Advisor and Artistic Director	Nakorn Pongnoi
Director and Choreographer	Professor Nataphong Chansiri, Ph.D.
Lanna Plot and Racener	Wiluck Srisumrit

CAST & PRODUCTION TEAM

ภาพที่ ๙๓ : ภาพสูจิบัตรการแสดงเสียงประกอบจินตภาพ
เรื่อง เวียงกุมกาม: เมื่อน้ำเอาชนะกะษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร ส่วนที่ ๖
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธัชฌา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการ
บริษัท มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาคผนวก ข

ต้นฉบับบทการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ

เรื่อง Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King”

ดัดแปลงบทจากบทละคร “เมืองแก้ว รั้วแก้ว เวียงกุมกาม”
 ประพันธ์โดย อุทธนา มุกดาสนิท
 แปลภาษาสันสกฤตโดย สิงห์แก้ว มโนเพ็ชร
 คำขับและขับชานโดย วิสิทภณ ศรีป่าซาง

- เวทีการแสดงแบ่งออกเป็นส่วนๆ ตรงกลางส่วนโบราณสถานนั้น มีวงดนตรีตั้งอยู่ด้านหลังของเวที เอียงมาข้างหน้าจัดเป็นคุ่มหลวง สนามหญ้าด้านหน้าใช้เป็นลานเมือง เวทีส่วนขวาหน้าเป็นต้นไม้ เตี้ยศักดิ์สิทธิ์และหมู่บ้านกุมกามคีตริมฝั่งห่าง บริเวณแนวต้นไม้ด้านหลังใช้เป็นจอฉายภาพเหตุการณ์อื่นๆ ในเรื่อง

บทนำ – ฝั่งห่าง

- เมื่อไฟเปิดในส่วนโบราณสถาน เห็นวงดนตรี นำโดยนักขับ ลูกคู่และนักร้อง ส่วนในคูด้านขวามี ฉาน้ำและนักเชิดผ้าซ่อนตัวอยู่ ในความเงียบงันนั้นไฟขึ้นที่นักขับและลูกคู่

นักขับ :	ยังมีเมืองหนึ่งนั้น	กุมกาม
	ก้านกรุงเรืองงาม	เรือฟ้า
	ตั้งอยู่จวบถึงยาม	ปึงเปลี่ยน ทวงเนอ
	เหลือตำนานฝากหัว	ฝากไว้ใจจำ
	กุมกามเวียงแก้วแก้ว	เวียงเก่าลับแล้ว
	สิ้นพื้นดินหลัง	ท่านเฮย

- นักเชิดผ้ากรอออกจัดชวนเหมือนสายปึงปัจจุบัน ที่สายไหวไหลอันทาง

นักร้อง (อ่อนหวาน) :	แม่เอ๋ยแม่ปึง	รู้ทุกอย่างเห็นทุกสิ่งบ่แฮนส
	ทั้งรุ่งเรืองที่ตกต่ำ	ล้วนมันแปร
	ทั้งดีชั่วมันบ่แล	แม่ผ่านไป

- ดนตรีเร่งขึ้นจุดสูงสุด พลับปรากฏหมู่ลูกคู่ช่อคอกมะเดื่อสีแดงผ่านตู่พุ่งเข้าไปกลางสายน้ำ ดนตรีปั่นป่วนเหมือนมีพายุฟ้าคะนอง มีน้ำพลิวโหระวารสายไปกับคลื่นลม ขณะช่อคอกมะเดื่อเริ่มต้นย้อนออกทางซ้ายเวที สู่บริเวณต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์

นักร้อง (ขณะถอยหลัง) : คอกช่อคอกมะเดื่อ ลอยขึ้นเหนือย่นขึ้นน้ำจะไปไหน
 ผ่านเวลาก่อนสร้างเวียงอันเกรียงไกร ฤจะไปประดับไม้หมายเมืองเฮย

- ซอคอกมะเดื่อวนอ้อมต้น สายน้ำทั้งหมดไหลย้อนตาม แมคลุ่มลานมะเดื่อต้น
 บึงกลุ่มชาวบ้านกุมกามที่ลอดได้ฝ่าเข้ามาจัดวางเครื่องเซ่น ณ แทนพิธีโคนต้นมะเดื่อ

องค์ 1 ต้นไม้เดื่อศักดิ์สิทธิ์

ฉาก 1

- ทั้งต้นไม้เดื่อไฟสว่างไสวขึ้น เห็นลี้ละกลุ่มใหญ่กำลังพินิจมาจกคอกบวงสรวงบูชารอบต้นไม้
 ทยอยรอบไปด้วยชาวบ้านที่เข้ามาร่วมพิธีในสมัยศึกค้ำบรรพชน

เพลงจ้อยเรียงเล่น: สถานบนอบไหว้ หมู่เฮาสุมได้นับถือตั้งผี
 น้าปิ้งก็ยังมีเบียงฝั่งพอดี อยู่ลบายคืนหมู่ห้า
 ต้นไม้เดื่อ กอหลวง เป็นที่พึ่งแห่งบวงหมู่ห้า
 ไครหาพนา ก็จักสมหวังได้ ดั่งใจ

- ขณะที่ส่งเครื่องเซ่น ทำพิธีบูชาไม้เดื่ออีกด้านหนึ่งของเวที พญามังรายแฉ่งตัวเข้ามาพร้อมทหาร
 ผู้ใจ คอยระวังภัย 5-6 คน ท้าวพญาเดินมาทูลมองพิธีกรรมด้วยความสนใจ
 - ในหมู่บ้าน ชาย 3 คนหันมาเห็น เหลี่ยมของชายชวาวแล้วรีบถลันตรงเข้ามาหา ทหารทั้ง 6 กระชับ
 ตามเข้าขวางกั้นพญามังรายไว้ ชายคนนำหน้าทูลตบมิ่งลงไหว้ แล้วเอยหน้าขึ้นเผลยตัว

ชายห้า: ข้าพข้า ไหว้สาฝ่าบาทเจ้า
 พญามังราย: ลูกขึ้น ชาวบ้านจะสงสัย

- แล้วนำชายห้ามาทางด้านขวา โดยมีเหล่าทหารคอยระวังภัยอยู่ตรงกลาง ด้านซ้ายที่อยู่หลัง
 ออกไป ชาวบ้านกำลังร่วมพิธีโบราณ

ชายห้า: พญามังรายเจ้าของทรงพระเจริญ ข้าเจ้ามาได้เฝ้ามาช่วยสืบปี นับแต่วันลง
 แลใส่ชื่อคาไลราชสังเจ้าหริภุญไชยเป็นได้เสิก คิดแต่แผนการหรือข้าพญามัน
 หายใจ เกณฑ์ชาวบ้านชาวเมือง หือจุดเหมืองในหน้าแล้ง สัมคายกันเป็นผู้
 ว่าก็คน ราษฎรจึงพญาเจ้าเมืองมันนิก

พญามังราย: บ่เสียแรงที่ดูวางใจ แล้วมิ่งมีแผนการอย่างใดต่อไป
 ชายห้า: หมดแผนแล้ว ฝ่าบาทเจ้า ได้เวลายกทัพตีหริภุญไชยแล้ว

- เสียงกลองเสด็จขึ้นพิธีตั้งมาจากหมู่ลี้ละ ชาวบ้านสวดรับขณะแยกย้ายออกไปคนละทาง

พญามังราย: (ดูขสมหวัง มองไปรอบ ๆ แล้วมองฟ้า) คืนนี้ฟ้างามแต่ ๆ แสงเดือนก่อนจับ
 แม่ระมิงค์ระยับ มีฝนศรีสังไปทั่ว แดนนี้แดนอะหยัง

ชายห้า: ชุมชนโบราณนับถือไม้เดื่อศักดิ์สิทธิ์ตั้งนั้น ฝ่าบาทเจ้า

- พญามังรายเดินมายังกลางสนามซึ่งบัดนี้แทบไม่มีคน

- พญามังรายเดินไปตั้งจิตอธิษฐานที่ต้นไม้เดื่อนั้น

คนหรีทำเสียงศักดิ์สิทธิ์

พญามังราย : .....ไม้เคื้อเออ.....

หากข้าได้หริภุญไชย สมดังความหวังตั้งใจ

สร้างเป็นมหาอาณาจักรใหญ่

จะบิสมคำมั่นสัญญา ยกดินแดนนี้ขึ้นมา

โดยมีท่านเป็นไม้หมายเมือง

- แล้วยกมือประนม ทหารรายรอบและข้าวย้ายต่างทูลดลวงรอบพระองค์ พร้อมยกมือไหว้สา
อนุโมทนา เสียงกลองรบดังขึ้น ระเบิดไฟจางออก

ฉาก 2 – ดิหริภุญไชย

- เป็นการแสดงแสง เสียง ประกอบวีดิทัศน์และดนตรี ที่ด้านซ้ายของเวทีเห็นภาพพญ่าทหารยิงธนูไฟ
เข้าไป ประกอบเสียงกองทัพอักรบและเสียงชาวหริภุญไชยกรี๊ดร้องแตกตื่นอลหม่าน โกลออกไปด้าน
หลังเห็นเป็นเปลวไฟสีแดงลุกสว่างขณะเมืองถูกไฟเผาไหม้

- หมู่ลูกคู่ผู้ต้นตรงออกมาจากวงดนตรี ร้องเล่าเหตุการณ์อย่างตื่นเต้น

ลูกคู่ : พญามังรายนี้ยกทัพหลวง เข้าทะลวงหริภุญไชย
สังหารรายล้อมยิงด้วยธนูไฟ บ้านเมืองมอดไหม้ในกองอัคคี
อาณาจักรกว่าห้าร้อยปี ส้มสลายลงทันที ใต้ หริภุญไชย

ลูกคู่ : ประทับ อยู่ใต้ สองวิस्ता จึงย้ายมา สร้างเมือง สูงเสียดใหม่
เป็นเมืองหลวง เมืองแรกของมังราย
แห่งอาณาจักรยิ่งใหญ่ สายน้ำปิง

คนตรีรับคังกระหึ่ม

จบองค์ 1

องค์ 2 เวียงกุมกาม

ฉาก 1 พระราชวัง ขลองเวียง

- ไฟที่วงดนตรีที่บรรเลงก็ส่องสว่างขึ้น ลูกคู่ออกมาด้านหน้า ขณะร้องจะเห็นผู้คนเดินผ่าน แบกจอบ
และข้าวของร่วมสร้างเมือง จากซ้ายขวาซูดมุน ที่แนวจอถัดออกไปเห็นเป็นภาพการสร้างเวียงวัง

(เพลงจ้อยเชียงแสน)

จ้อย :   หมายเมืองมิ่งไม้   ต้นเคือกอหลวง
                           เป็งแล้วทั้งบวง   เมืองสรวงเสกสร้าง
                           เพพาอารักษ์อักษาสดช้าง   ได้ที่อุมกามเลิศแล้ว
                           เกนซ์หมู่มวลดหลาย   เป็งใจเ่องแล้ว สร้างเมืองมิ่งแก้วธานี

อุกสู :   ชุดคู ทุแควไว้   สี่ทิศ
                           ไรช่างน้ำปิงสติด   ชูล้าน
                           เมืองใหม่ตั้งเนรมิต   เมืองใหม่
                           สร้างตำนานละห่าน   เอิกฟ้าดินไหว

- ดนตรีมหาฤกษ์แห่งล้านนาตั้งรับ ที่คุ้มหลวงเห็นเป็นท้องพระโรงเวียงกุมกามอันวิจิตร ชำราชากรทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายใน เฝ้าแห่นพร้อมเพรียง
- อีกทางหนึ่ง พญามังรายในเครื่องเต็มยศ เสด็จออกพร้อมพระนางจิวเวียงชัย และพระมเหสี ทั้ง 5
- กรมวังประกาศกิจทั่วบริเวณ

กรมวัง :   พุทธศักราชได้ 1837 ตัว พ้าพญามังรายมหากษัตริย์ลำดับที่ ชาวห้า แห่งราชวงศ์ลาวจากผู้ปกครองวิเวียงนครเงินยวงเชียงแสน เมืองเชียงราย เวียงเชียงของ นครฝาง หนีบุญไชย และเสนาสงคราม ผู้เป็นใหญ่แห่งมหาอาณาจักร บัดนี้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้เวียงใหม่นี้ เป็นศูนย์กลางแห่งมหาอาณาจักร พระราชทานนามอันเป็นมงคลยิ่งแก่นครหลวงนี้ว่า "เวียงกุมกาม"

- พญามังรายลุกขึ้นทำพิธีตั้งเมือง ดนตรีตั้งรับ

- ดนตรีบรรเลง ที่สนามช่างฟ้อนฟ้อนออกมาพร้อมฉลองเวียงมโนหาร ด้านหน้าเห็นเรือหลายลำพายอยู่ในน้ำ พญามังรายเดินออกทักทายข้าราชการอย่างขามณเฑียร ตามด้วยมเหสี

พญามังราย :   ว่าจะใด กินหอมตอมม่วงกันตั้งเรือฟ่านอำมาตย์
 อำมาตย์ 1 :   เห็นตชนาคาศกุมกามคนเมืองแน่น ประชาชนต่างเป็นสุขกันทั้งแดน
                           เรือสินค้าทุกแคว้นมาชุมนุม ฝ่ายบาทเจ้า

- อำมาตย์ตรงเข้ามาตั้งถวายรายงาน

อำมาตย์ 2 :   มีรายงานด่วน ฝ่ายบาทเจ้า
 พญามังราย :   ว่ามา
 อำมาตย์ 2 :   ฝ่ายข้าศึกสามเมืองเรืองอำนาจ นำหน้าหวาดตัวรวมกันคงเข้มแข็ง

ย้ายฟ้า : เขาใหญ่กว่าอย่าหือไม่มีเขียวแรง เวงจัดแจงตัดไฟก่อนตอนต้นลม
 พญามังราย : นี้บื้อไคยังได้หักเลขกา (ทุกคนตกใจเจียน,แล้วเปลี่ยนเป็นอืม,เสียงดัง)
 ตกลง ข้าจะไปรบ

ไพจางออก

ฉาก 2 ประตู่เวียงกุมกาม

- ใ้รับเฉพาะลูกคู่ ประกอบแสงเสียงและวีดิทัศน์

ลูกคู่ :	มังราย นำทัพกล้า	โยธี
	จากกุมกามธานี	ไคไค
	สู้ศึกมุ่งใจดี	เมืองค้อ เมืองเนอ
	องค์สุทธิโสมเจ้า	อ่อนน้อมยอมตัว

- เสียงเป่าแตรชัยดังก้อง พญามังรายและนางปญาโคเลตังเจ้าเมืองพร้อมข้าทาสบริวาร และช่างหมู่ต่างจากนางสาวดี ผู้ชนกุมกามออกต้อนรับศรีภริษา

ลูกคู่ :	ข้าถวายพระธิดาเป็นข้าบาท	ตามนิราศเวียงกุมกามนครหลวง
	พร้อมนำร้อยครัวเรือนชนทั้งปวง	อีกช่างฉ้องส่าหลวงให้ตามมา
	อภิเษกตละแม่ปญาโค	จัดงานใหญ่โตดูสง่า
	สู้ยุคลุ่งเรืองสุดและโอฬาร	รวมศรัทธาศิลปะวัฒนธรรม

- ผู้ชนในร้องชมความงามแล้วร่วมยินดี เสียงฟ้าร้องและแสงฟ้าแลบสว่างวูบวาบขึ้นขณะที่ไฟทั่วทั้งบริเวณมีดลงซ้ำๆ ตามมาด้วยเสียงฝน

ฉาก 3 ต้นไม้เตือศักดิ์สิทธิ์

- ท่ามกลางสายฝน ลูกคู่กางร่มผ่านเข้ามาในแสงไฟ

* นักร้อง :	กุมกามงามพริ้งพร้อม	ไฟพรล
	ดินดีมีพืชผล	อิมล้ำวาญ
	ฟ้าทว่าล้าสายฝน	น้ำบึงเต็มฝั่ง
	สุสดังแดนวิมาน	บนาน
	วานวันพันผ่านบ่พันข้ามปี	
	สุขที่มีมากมาย กตบตะลวยลอยหาย	เดือนไปในสายเมมมิง

* ลูกคู่ : น้ำบึงหลาก ทะลิกัน จนทันฝั่ง ฝ่ายพิง ฝั่งหาย ทรายทับถม

จะห้ามฟ้า ห้ามฝน หรือห้ามลม
ศึกใหญ่ ศึกหลวง ทะลวงล้ำ
ชนะศึก ชนะได้ ใช้กำลัง
หรือมีที่ แห่งใหม่ ยิ่งใหญ่กว่า
ตะวันตก สูงเด่น เห็นกับตา

ห้ามปลสม ใจหมาย ได้สักครั้ง
แต่กับฟ้า กับน้ำ กลับคืนหวัง
แพ้หลัง น้ำยิ่งใหญ่ ไหลท่วมเวียง
เซตนา เชียงตอย ไกลดงหนา
ตะวันออก สายธารา แม่ระมิงค์

ไฟจางออก

ฉาก 4 สามกษัตริย์

- ไฟสว่างจับเป็นจุดเฉพาะกลุ่มจ๊อบและลูกคู่ ขณะที่บริเวณแนวจอด้านซ้ายฉายภาพลอมฟาง มีนางพานสูสูนรีป่าที่รายล้อมอยู่

นักร้อง : ยามนั้น พระสว่างเว้น
แปลกเทียมเห็น
เห็นเห็นเป็นแปลกล้ำ
ฟานกับหมาสูกัน
ฟานพิศฟาดหมา มัน
เป็นนิมิต ภายหน้า

ประพาสป่าล่าสัตว์เหิน
ฟานเฮย
อัครจรรย
แก้วนกล้ำ
หนีฟ่าย ไปเนอ
ยอมส้วนตังจาม

- กลุ่มลูกคู่ ผุดลุกมาหาผู้ชมอย่างยินดี

ลูกคู่ 1 : ทรงพบแผ่นดินดี
ลูกคู่ 2 : เห็นทีพระจะตมหวัง
ลูกคู่ 3 : ปนแย้งปมนี้ ในพระราชหฤทัย
ลูกคู่ 1 : ทรงเชิญพระสหายมาปรึกษา
ลูกคู่ 2 : เอ๊ะ เชิญใคร
ลูกคู่ 1 : รามคำแหง พ่อขุนไทย
ลูกคู่ 3 : จำเมืองไซ้ พ่อขุนพะเยา

- ไฟในท้องพระโรงค่อยๆ สว่างขึ้น เห็นตะลันแม่บ่ยาโคกกำลังตรวจตราดูแลสาวสรรก้านัดโน ที่จัดประดับพระราชฐาน สำคัญสำหรับอาหารอรับเสด็จขุดมุน มหาเด็กเชิญพระแท่น 3 ที่เข้ามา

ลูกคู่ (ทั้งหมด) : ตื่นตื่นกันทั้งเวียง
อึ้งมีด้วยเสียงสั่ง
กุมกามก็คึกคึกหึ้น
เตรียมต้อนรับกันทั้งวัง
เสียงสรรเสริญตั้งเป็นขอ
ทุกคนตื่นตั้งตารอ

- ต้นตรีมหาธาตุนั้น สามกษัตริย์เสด็จออก พญามังรายเชิญให้พ่อขุนรามประทีปพระแท่นซ้าย
พญางำเมืองพระแท่นขวา ก่อนจะประทับองค์ตรงกลาง โดยอำมาตย์อยู่รายรอบ ลูกคู่กวานภวาน
ถยชอก ขณะร้องท่อนสุดท้าย

ลูกคู่(ต่อ) : สามกษัตริย์งามจริงหนอ บุญตาข้าฯ ชมบรมมี

- เสียงกลองรัวรับ เหล่ามิกคนตรีบรรเลงเพลงพินทวายสามกษัตริย์ ขณะที่นั่งในคั้งโตกถวาย

พญามังราย : ขบใจมิ่งทั้งคู่ ที่ช่วยคู่ที่ทางให้
คิดเห็นเป็นเช่นไร คู่ร้อนใจช่วยชี้แจง

- แล้วให้สัญญาณหยุดการแสดง...พ่อขุนรามคิด

พ่อขุนราม : ที่ตรงนั้นกว้างขวางกว่าตรงนี้

พญางำเมือง : ขยายได้อีกหลายสิลีนสงสัย
แม่น้ำปิงไหลผ่านหน้าเมืองไป

พ่อขุนราม : ไม่ทุ่งโล่งเวียงชัยเหมือนกวมกาม

พญางำเมือง : อีกด้านหลังจึงตอขเป็นยามเฝ้า

พ่อขุนราม : ชัยภูมิเช่นของเจ้าแต่เก่าก่อน
กษปรมิตกวางหมายเป็นพื้นอน
ได้พิภพอันในที่ชัยมงคล....

- เสียงดนตรีเวียงพิงศ์บรรเลงคั้งขึ้นมาอย่างอ่อนหวาน

พญามังราย : กุซอบใจมิตรแก้วสหายคำ จะจดจำน้ำใจไว้เสมอ
กษชาติไปขอให้คู่ได้ใจจะเจอ พ่อขุนราม – จำเมืองกาลจดลลออกไป...

- แล้วประณตมือไหว้ ทั้ง 2 องค์ประณตตชอบ แล้วคบหลังกอดไหล่กัน ขณะทีไฟจางออก

จาก 5 ต้นไม้เศอศักดิ์สิทธิ์

ด้านหลังของเวทีโคมจำนวนมากถูกชักขึ้น ในวาระของนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่

ลูกคู่ :	มังราย ข้ายสุเฝ้า	เนาเวียง
	เชียงใหม่ เป็นเมืองเคียง	พระบาทเจ้า
	กวมกาม คำเสื่อเพียง	เมืองเก่า พิงเนอ
	เมืองขุนน้ำเอ่อเฝ้า	แม่น้ำตานอง

นักร้อง : ต้นเศื่อ ดอกแดง แห้งแห้ง ว่างหล่น

หนาวนึ่งร้อนผ่านพ้นกาลเวลา
สายแม่ระมิงค์พิศพา บ่วนคืนมาคังเดิม

ไฟจางออก

จบองค์ 2

องค์ 3 ต้นไม้เดือดตาย

จาก 1 พระที่นั่งในพระราชวังเดิม

- เพลงบรรเลงต่อเนื่อง ขณะที่ไฟในพระราชวังเดิมค่อยๆ สว่างขึ้น ที่มุมหนึ่งจัดเป็นพระแท่นบรรทมในแสงสลัวดูทูลโหม

นักร้อง : คันทันวันเปลี่ยน เวียนหมุน
ชาวมิพายสุนเสียมไหว
เคียดสังโหมรดต้นหล่นใบ
เจ้าฟ้ายังมีใหญ่ชราลง

- ไฟที่ไม้เคียวและด้านขวาเวที่ดับลง ล่วงชัดที่แท่นบรรทม เห็นพญามังรายในวัย 70 ประทับพักผ่อนอยู่บนพระแท่น ใกล้ๆ กันมีตละแม่ป๋ายโค พร้อมหมอลอง มหาดเล็ก นางกำนัลอยู่รายรอบคอยปรนนิบัติใกล้ชิด

ลูกคู่ : เหมือนคนที่นี่ก็ได้เมื่อใกล้ฝั่ง   ประพาสวังเวียงกุมกามคล้ายสังเสียด
ประทับองค์พิทักษ์นอนเพราะอ่อนเพลีย   ราชากรหวันเวดเทียบ จนเสียดแรง

- มังรายตื่นบรรทม ตูสคขึ้น หมอลองรีบรีบเข้าไปหา พระองค์โบกมือห้ามไว้

พญามังราย : เฮ้ กี่โมงแล้ว
ตละแม่ : เพิ่งจะผ่าน โมงที่สอง
พญามังราย : ว่าจะจับ สักก่า กลับหลับเพสิน
ตละแม่ : ผ่านาพเจ้า จะค้ำเนิน ไบไหนกัน
พญามังราย (กับมหาดเล็ก) : จงนำข้าไปวัดที่ใกล้ร้าง จนมิดการพระคุณเจ้าทั้งห้า
เกิดนิมิตทั้งห้าให้ระอา ขากลับข้าจะเช่นไม้หมามยมีงเมือง

- มหาดเล็กชะงักหันมองซ้ายขวา ผู้ที่รู้ก็ก้มหน้า จึงต้องจำกราบทูลขึ้น

มหาดเล็ก : หากทรงหมายถึงไม้เคี้ยวคักคี่สิทธิ์...สิ้นชีวิต...ตายไปหลายปีก็ชน

- พญามังรายตกใจ เขกกลับมากทูลลงที่พระแท่น

พญามังราย : มีน้ำฝัน... หันมีไม้มาคักคี่...ว่าข้าพหอดทิ้งไป ควรใช้กรรม

- ทั้งหมดเลียบ ขณะนั้นก็มีภูจากลังกานำรบวนหน่อพระศรีมหาโพธิ์และพระบรมสารีริกธาตุเข้ามาจาก
ด้านหน้า ตามด้วยฝูงมหาชนออกมาเต็มลาน

อาม่าตย์ : พระสงฆ์จากลังกาวงศ์ พระเจ้าข้า

พระสงฆ์ลังกา : อาตมาอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาถวาย
ให้ยังร่ามั่งลึกไว้ในมหาอาณาคารของมหาราชพิหารด้วยเถิด

- พญามังรายปีติยิ่ง เดินไปประนมมือต่อหน้าพระสารีริกธาตุและหมู่สงฆ์

พญามังราย (ประกาศ) : ข้าพเจ้าขอน้อมรับเป็นพุทธศาสนูปถัมภก แลประกาศสืบต่อไปใน
ราชวงศ์ข้าฯ ด้วยความปีติยินดียิ่ง สาธุ

คนทั้งหมด : สาธุ

- คนศรีลังกาเป็นพุทธบูชา ขณะคนทั้งหมดคลงกราบพร้อมพญามังราย เมื่อไฟค่อยๆ จางออก

จาก 2 บริเวณต้นไม้เคี้ยวคักคี่สิทธิ์.....ประตูเวียงกุมกาม

เพลงจ้อยเวียงแสน

จ้อย : มิ่งไม้มหาโพธิ์ศรี หมดโสมงามดีเลิศล้ำ

ปลูกแทนเก่าเคี้ยว เดิมก่อนก่อนนั้น ได้มรณาตวงละ

สร้างธาตุเจ้า องค์เจติยะ เปล่งระฆังโสมงามดี

สุ่มได้โพธิ์ฟ้า พากันสุชี อล่องทั่วธานี ไคว่นแห่งห้อง

- ไฟเปิดโล่มาที่ลานด้านหน้าทั้งหมด เห็นผู้คนกำลังเฝ้าแหนพญามังรายที่กราบบูชาพระธาตุและ
กราบธา ต้นศรีมหาโพธิ์ ตรงที่ไม้เคี้ยวเคี้ยวเดิมนั้น แล้วเสด็จขึ้นบนเสลี่ยงยกบรมวงศานุวงศ์ใหม่พร้อมนาง
ป้าโค มหาชนทั้งหลายส่งเสด็จตามราชทางไปยังประตูเมืองทางขวาของเวที

ลูกคู่ (ต่อ) : ที่ป่วยใช้ก็มาย ก็หายสิ้น ทรงยินดี ศรัทธามั่นพระศาสนา
สร้างคู่คำอสังการในล้านนา ก่อนจากมาเวียงพิงค์ที่กุมกาม

- เมื่อขบวนมาถึงตรงทางออกเวียง ทรงตั้งให้ขบวนหยุด แล้วหันมามองเวียงกุงกามเป็นครั้งสุดท้าย
โพลัดลวง เสียงเพลงเบาบาง แสงไฟจับเฉพาะพญามังรายบนเสลี่ยง

 พญามังราย (คำพิง) : ใช้เมืองหลวง เมืองแรก ที่ข้ารัก
วัดก้างม เมืองก้างม แด่น้ำนอง
กุงกามเฮย เคยขึ้น คำคืนสุธา
ข้าพ่ายพัน ไซ้พันพ่าย ไซ้โรยแรง
ภัยประจักษ์ อยู่กับตา ใจข้าหมอง
ทุกข์ทั้งหมอง ทุกข์โพร่ฟ้า น้ำป่าแรง
จะจากแล้ว ไซ้ละทุกข์ ทุกหนแห่ง
ไม่หาญแข่ง กับสายน้ำ ข้าจำยอม

- คนตรีทั้งรับ ทรงมองเวียงกุงกามเป็นครั้งสุดท้าย แล้วสั่งให้เคลื่อนขบวนออกจากประตูเวียงกุงกามไป
ไฟหรือธง จนมืดสนิท....แล้วที่พื้นหลังทั้งหมดขึ้นไปเป็นสีคล้ำหมอง....

ฉาก 3 เวียงลุ่ม

- มีเสียงนักร้อง ดังแทรกเสียงเบิ่งบางพม่า

นักร้อง (เสียง) :	ตำนาน เรื่องรุ่งแล้ว	เลื่อนหาย
	ข้าศึกมาบังหมาย	ชมเข้า
	เสียดายสุดเสียดาย	ใจปวด เมินเนอ
	เสียดายเสียใจจงเจ้า	ขาดเชื้อเมื่อสูญ

(ไฟค่อยๆ สว่างขึ้น เห็นลูกคู่เดินผ่านเมืองที่เสื่อมโทรมอย่างหมดอาลัยในแสงสลัว)

โอยหนอ ยามม่านเช้า	ครองเมือง
เชียงใหม่เคยรุ่งเรือง	มอดไหม้
กุงกามย่อมนิดเคือง	ชมที่ ใจเนอ
ผ่านช่างฟ้าอ้อมไห้	อิมน้ำนองตา

- ผ่านตกฟ้าคะนอง ชาวเมืองเริ่มอพยพ หอบข้าวของออกจากเมือง

ไฟจางออก

จบองค์ 3

บทส่งท้าย   สายน้ำที่เปลี่ยนทิศ

- เสียงซึ่งลลของน้ำป่า เผล่าลูกคู่มองรอบด้านตื่นกลัว แสงไฟเริ่มเปลี่ยนเป็นใช้เทคนิคเดิมที่ ฟังร้องคนองจัด

ลูกคู่ 1 : แม่ปิ้งจะไหลกลับ   มาอย่างไรหรืออย่างไร
 ลูกคู่ 2 : อามทและเหตุภัย   ระทึกใจอย่าช้าเติม
 ลูกคู่ 3 : พอดี...หยุดเหตุการณ์ เลิกเล่าตำนานเสียที พอดีเกิดพอดี.....

- แล้วต้องระงับลงตรงนั้นทั้งหมด เสียงเอฟเฟคคลื่นน้ำขนาดใหญ่ดังก้องขึ้นขณะที่คนตรีระทึกใจเริ่มดังรับ

ลูกคู่ 1 (จัด) : ฟังให้ดี เสียงอะไร
 ลูกคู่ 1 : บ่น่าใช่
 ลูกคู่ 2 : โหดมาเติมซึกี่นั่น
 ลูกคู่ 3 : สูงพัน ก็คนกัน
 ลูกคู่ 1 : พุ่งชนฝ่ายกระจายไป

- ทั้งหมดกรี๊ดร้อง ขณะที่แสงและเสียงผสมเทคนิคคววาม คนตรีรับ เห็นคนเข็ดผ้าน้ำวังพาดจากซ้าย
 ท่วมมาขวา กลับลูกคู่ที่กำลังวิ่งหนีระหว่างที่นักรับร้องบรรยายต่อไปนี่

นักขับ :	โถมทิ้งทุกทิศทาง	หมุนเคว้งคว้างลงกลางเวียง
	ท้าวทบระทึกเสียง	เข้าเช่นฆ่าข้าราวี
	ตะกอนสันดอนไหล	สัวโหดทับในทันที
	ปิงฟาดเข้าพิศที่	จนเปลี่ยนทิศไปอีกทาง

- คนตรีเวียงกุ่มกามกระหึ่มรับ หมู่นักร้องและนักคนตรีทั้งหมดขึ้นขับข้อความต่อไปนี้อย่างละเอือนอารมณ์

นักร้อง :	แม่เอ๊ยแม่ปิ้ง	รู้ทุกอย่างเห็นทุกสิ่งบนยอด
	ทั้งรุ่งเรืองที่ตกต่ำ	ล้วนผันแปร
	ทั้งดีชั่วมั่วบ่แฉด	แม่ผ่านไป

- มีน้ำค้อยๆมีวนด้วยกลิ่นเหมือนท่วมทับผืนดินทั้งหมด

- คนตรีหยุดลงทันที ในความเงียบ หมู่ลูกคู่เข้ามารวมตัวกันอย่างสะพรั่งพร้อม

อุกสู (ต่อ): กุมกามหายไปไหน น้ำพาไปตอนไหนกัน
บิโซ่อยู่ตรงนั้น อยู่ตรงโน้น, โน้น, ตรงไหน

นักจับ : ...อยู่ทั่วไป...
...ได้คืนนี้ เรื่องกุมกาม...

- คนตรีชุปไปรแรงกระหึ่มขึ้นถึงจุดสูงสุด ทุกคนรวมตัวกันหลุดกายค่านับดาวระแวกที่ใต้ผืนพิภพนี้

ภาคผนวก ค

ภาพบรรยากาศการฝึกซ้อมการแสดงแสงเสียงประกอบจินภาพ

เรื่อง Wiang Kum Kam: When Water Conquered the Undefeated King

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ ๙๔ : ภาพการฝึกซ้อมวงดนตรีพื้นบ้าน

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท
มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๙๕ : ภาพการฝึกซ้อมฉากฉลองเวียง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท
มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๙๖ : ภาพการฝึกซ้อมขบวนพระนางปยาโคและเหล่าข้าราชการ
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท
มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ภาพที่ ๙๗ : ภาพบรรดาเหล่านักแสดงทั้งหมด
ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจากคุณธิษณา ดาวเดือน กรรมการผู้จัดการบริษัท
มายด์แมทเทอร์ส จำกัด (บริษัทในเครือ บริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด
วัน เดือน ปีเกิด	วันศุกร์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๓
สถานที่เกิด	อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
ที่อยู่ปัจจุบัน	๓๒๗/๑ หมู่ ๖ ตำบลแม่เมาะ อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง ๕๒๒๒๐
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา และสาขาวิชา ศิลปะการแสดง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
ประวัติการศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ระดับปริญญาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ระดับปริญญาโทสาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๗

